LA FONTAINE

Fabule

160

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

Cărți din literatura franceză apărute în

Colecția BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

HONORÉ DE BALZAC
César Birotteau
roman
nr. 99 — XVI+336 pag. — 5 lei

GUSTAVE FLAUBERT
Doamna Bovary
roman
nr. 153 — XXIII+400 pag. — 5 lei

VICTOR HUGO
Mizerabilii
roman, 5 vol.
nr. 136—140 — XXIV+1908 pag. — 25 lei

ABATELE PRÉVOST
Manon Lescaut
roman
nr. 147 — XXX+226 pag. — 4 lei

EDMOND ROSTAND
Cyrano de Bergerac
comedie eroică
nr. 117 — XXXIX+264 pag. — 5 lei

VOLTAIRE
Naivul
povestiri
nr. 151 — XXXV+384 pag. — 5 lei

Lei 4

LA FONTAINE 160 BPT

LA FONTAINE

Fabule

1963

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

Traducere de *Tudor Măinescu*
Prefață și Tabel cronologic de *N. N. Condeescu*

Paris
Librairie de L. Hachette et Cie
1866

PREFAȚA

„Dacă un naufragiu v-ar arunca în vreo insulă pustie — întreba într-o anchetă un ziar francez acum trei decenii — ce cărți din literatura națională ați dori să fi salvat o dată cu persoana dumneavoastră pentru a vă aminti de patrie în robinsonada la care v-ar constrînge o soartă vitregă ?“ Redacția a primit mai multe sute de răspunsuri, cu liste de cîte cinci, șase opere preferate. Cele mai multe voturi le-au întrunit *Fabulele* lui La Fontaine, scrise acum aproape trei secole, produs al unei societăți mult deosebite de cea de astăzi, dar în care mulți francezi din zilele noastre recunosc numeroase trăsături ale spiritului lor. Italienii au pe Dante Alighieri, englezii — pe Shakespeare, spaniolii — pe Cervantes, germanii — pe Goethe, rușii — pe Pușkin, genii a căror operă rezumă o epocă, mai mult, sufletul unui popor. Există oare la francezi un mare scriitor cu adevărat reprezentativ al psihologiei naționale ? Există nu unul, ci mai mulți : Rabelais, Molière, Voltaire, Hugo, Aragon, rînd pe rînd ecouri ale vremii lor, în ale căror scrieri posteritatea regăsește, și va regăsi, ceva din frămîntările ei, modele de exprimare a unor idei înaintate cu o rară măiestrie artistică, atitudini în marile probleme ale

timpului potrivit intereselor majore ale maselor populare.

Astfel judecăm noi, străinii dinafară. Francezii socotesc că printre scriitorii cei mai demni a fi considerați ca exponenți de seamă ai geniului lor popular trebuie să figureze neapărat și La Fontaine, inofensiv autor de fabule în aparență, de fapt unul din criticii cei mai lucizi și mai necruțători ai societății din timpul lui.

Această societate din a doua jumătate a veacului al XVII-lea reține atenția istoricilor printr-o fizionomie particulară în cadrul evoluției orînduirii feudale în Franța. Este perioada apogeului monarhiei absolute, cînd, după înfrîngerea revoltei nobiliare a Frondei (1648—1652), marii feudali se resemnează a nu mai fi decît umili curteni ai lui Ludovic al XIV-lea, prea onorați dacă sînt admiși la ceremoniile culcării și deșteptării „regelui-soare", la Luvru, apoi în somptuosul palat de la Versailles. Își păstrează, firește, toate privilegiile economice și abuzează de ele pe măsură ce luxul vieții de curte le impune o risipă tot mai largă a redevențelor domeniale ; își păstrează preeminența socială din vremurile cînd constituiau o castă militară, unică posesoare a principalelor mijloace de producție din trecut : pămîntul, vitele și uneltele agricole rudimentare. Influența politică li s-a redus însă. Nu mai hotărăsc nici pacea, nici războiul, nu participă la administrarea provinciilor în care ambițiile lor strîmte nu mai provoacă răscoale ; viața economică, în manifestările ei noi, capitaliste, le este străină. Nobilimea, cu perucă și jachete de brocart, cu dantele pe piept și la manșete, cu ciorapi lungi de mătase în pantofi cu bucle de aur, nu mai era de pe atunci decît o clasă legată de trecut, menită a dispărea în curînd, o dată cu acesta. Perfect convinsă

de eternitatea privilegiilor sale, păstra însă o aroganţă cu atît mai deplasată cu cît modul său de viaţă, luxul vestimentar, cel al echipajelor şi al locuinţelor, vînătoarea, recepţiile şi jocurile de cărţi, tot atîtea ocupaţii proprii claselor parazitare nu puteau fi plătite decît cu banii din pensiile regale sau împrumutaţi de la bancherii burghezi.

Este vremea capitalismului cămătăresc, a lui Harpagon, ai cărui confraţi din realitate, Puget de Montauron, Samuel Bernard şi alţii, ca şi fiii lor, magistraţi cu particulă recentă, intraţi în nobilimea de robă prin funcţii gras plătite fiscului regal, au pierdut spiritul lor de clasă şi îşi fac un ideal din imitarea modului de viaţă feudal : investesc capitaluri în domenii, clădesc castele, cresc herghelii de cai şi haite de ogari, reîmprospătează aurul pe vechi blazoane prin căsătorii care îi transformă în salvatori providenţiali ai unor nobile „case“ scăpătate.

Maimuţăresc pe nobili ca neuitatul „Monsieur Jourdain“ al lui Molière, dar mai ales, în anii 1660—1685, adoră pe rege, regele lor, care, în mod principial şi deliberat, îşi alege miniştrii şi consilierii numai dintre ei, burghezii, fiindcă le preţuieşte puterea de muncă şi fidelitatea. L-ar fi servit oare mai credincios şi mai competent ducii de Grammont şi de Châtillon decît Jean-Baptiste Colbert sau Michel Le Tellier, fii de negustori ? Unui monarh autoritar îi trebuiau tehnicieni supuşi indicaţiilor sale de politică generală, şi i-a găsit tocmai în aceşti burghezi meticuloşi şi ordonaţi, care-şi făcuseră şcoala în comerţ şi în manufacturi, şi din rîndurile cărora se ridicaseră cei mai vajnici teoreticieni ai regalităţii „de drept divin“, ca Le Bret. Este perioada cînd producţia meşteşugărească tinde a fi întrecută de cea a marilor manufacturi cu sute

de lucrători, cînd se dezvoltă comerţul maritim prin companii puternice, ca aceea a Indiilor Occidentale, şi cînd, pentru a sprijini acest avînt al capitalismului comercial, monarhia îşi pune flota şi armata în slujba colonialismului şi face din Canada, din Antile şi din Luiziana de pe valea fluviului Mississippi tot atîtea izvoare de materii prime pentru rafinăriile de zahăr şi rom din Nantes sau Bordeaux, ca şi pentru renumiţii blănari parizieni. A fost nevoie de o gravă greşeală politică a lui Ludovic al XIV-lea, anume revocarea Edictului din Nantes (1685), precedat şi urmat de persecuţii împotriva calviniştilor, burghezi în majoritate, pentru a compromite această rodnică colaborare dintre clasa de mijloc şi monarhia absolută.

La baza piramidei sociale, clasele producătoare, micii meseriaşi şi aproape douăzeci de milioane de ţărani munceau din greu pentru a plăti celebra „*la taille*" şi alte multe angarale stoarse de o fiscalitate nemiloasă. Meseriaşii, ca cizmarul zugrăvit de La Fontaine, se mulţumesc să-şi scoată pîinea zilnică, apăsaţi fiind de concurenţa confraţilor şi mai ales a noilor manufacturi. Ţăranii nu pot face altceva decît să lucreze pămîntul seniorului feudal, care le arendează domeniul său în loturi mici. Partea lor din roadele unei munci grele din primăvară pînă-n toamnă îi hrăneşte numai atunci cînd n-a bîntuit seceta sau cînd impozite suplimentare nu le-au luat şi cenuşa din vatră, din vatra acelor colibe mizere zugrăvite cu un realism zguduitor pe pînzele fraţilor Le Nain. Cînd cuţitul îi ajunge la os, cînd, exasperat de foamete, vede pe agentul fiscului că vine să-i vîndă oaia fiindcă nu şi-a achitat sfertul, ţăranul francez din aşa-zisul „marele secol" pune mîna pe topor sau pe coasă şi se răscoală. Au fost numeroase aceste răscoale în veacul al XVII-lea.

Le-a pus recent în lumină caracterul lor de luptă de clasă acerbă istoricul sovietic Boris Porşnev. La Fontaine a auzit în tinereţea lui despre „crocanţii" din Perigord ca şi despre „desculţii" din Normandia, care luau castelele cu asalt şi le ardeau arhivele, ca să piară orice document scris al obligaţiilor feudale atît de copleşitoare pentru ei. Era om în toată firea cînd, la 1675, s-au răsculat pentru aceleaşi motive ţăranii din Bretania, spînzuraţi cu miile de ducele de Chaulnes, guvernatorul militar al provinciei, fiindcă cutezaseră să ceară suprimarea redevenţelor impuse de orînduirea feudală.

Nu, apogeul monarhiei absolute n-a fost în Franţa, la bază ca şi la vîrf, acea perioadă de idilică armonie socială şi de prosperitate economică, precum încearcă s-o prezinte, de la Taine încoace, istoricii reacţionari. Acelaşi Taine, însă, într-o lucrare din tinereţe despre *La Fontaine şi fabulele sale* (1860), a văzut just cînd a susţinut că opera fabulistului nu exprimă o morală eternă şi nici nu creează tipuri omeneşti universale, ci reflectă pur şi simplu, cum era natural, societatea timpului său. Aluzii străvezii de-a lungul unor subiecte preluate din antichitate, potrivit esteticii clasicismului francez, sau raportări directe, totul face să retrăiască, în *Fabule*, clasele din vremea lui Ludovic al XIV-lea, poziţiile lor, antagonismele dintre ele, ca şi concepţiile despre lume şi viaţă impuse de acele realităţi sociale.

*

Înflorea pe atunci literatura considerată mai tîrziu drept clasică prin excelenţă. Din 1658 şi pînă în 1673, Parisul aplaudă comediile lui Molière. Între 1664 şi 1677 se joacă tragediile lui Racine. În 1678 apare romanul psihologic *Prinţesa de Clèves* al d-nei de

La Fayette. În 1673, Boileau publicase *Arta poetică*, codificare pentru saloane a esteticii clasice: imitare a anticilor în genurile în care excelaseră, realism psihologic, supunere la reguli, cele ale dogmatismului aristotelian şi horaţian, comentat şi dezvoltat de italienii Renaşterii, urmaţi pe această cale de teoreticienii francezi ai veacului, de la Jean Chapelain la iezuitul Rapin; reguli generale, aplicabile oricărei producţii literare, şi reguli speciale genurilor.

Jean de la Fontaine (1621—1695) deţine un loc aparte în galeria marilor clasici ai patriei sale. N-a ilustrat nici unul din genurile literare socotite pe atunci de primă însemnătate: n-a scris nici tragedii, nici poeme epice, nici măcar elegii, egloge sau satire propriu-zise, specii literare mărunte, după ierarhia tratatelor de poetică ale vremii, dar susceptibile să asigure oarecare notorietate în saloane şi în cercuri literare, ca cel înfăţişat pe scenă după modele reale de Molière în *Femeile savante*. Lui La Fontaine i-a plăcut să cultive mai ales două genuri din marginea literaturii, producţii necodificate de critica dogmatică a clasicismului, anume: anecdota versificată şi fabula. Prin felul cum le-a tratat a forţat însă pentru ele porţile literaturii înalte, fiindcă le-a transfigurat prin farmecul unei poezii cu note personale, străbătută de un lirism discret, de un sentiment sincer al unei naturi blînde, prietenoase, şi de o bonomie caldă, un iz de naturaleţe şi de înţelepciune populară.

Locul aparte în viaţa literară a Franţei din veacul al XVII-lea i-a fost hărăzit lui La Fontaine şi de neconformismul său. A ocolit adică curtea lui Ludovic al XIV-lea, distrată de baletele lui Molière, frecventată asiduu de istoriografii oficiali Boileau şi Racine, moralizată în postul Paştelui de predicile lui Bossuet. La Fontaine s-a mulţumit să scrie de

departe dedicaţii măgulitoare delfinului, mai tîrziu fiului acestuia, ducele de Bourgogne, şi, între timp, favoritei regale, marchiza de Montespan. Ludovic al XIV-lea n-a uitat această atitudine rezervată şi, în 1683, cînd poetul a fost în sfîrşit ales membru al Academiei Franceze, regele i-a tărăgănat un an întreg ratificarea alegerii. Nu numai că nu apărea la Luvru sau la Versailles, dar îi plăcea să trăiască în medii faţă de care monarhul absolut avea motive să fie neîncrezător. După studii la Colegiul călugărilor oratorieni din Reims (1636—1641), după un an de teologie la Paris (1641—1642), atît cît să constate că n-are vocaţie pentru a cînta „*magnificat*" în faţa altarului, după cincisprezece ani de navetă între Château-Thierry, orăşelul său natal, şi Paris, spre care-l trăgea chemarea lui literară, poetul, autor doar al unei traduceri a comediei *Eunucul* de Terenţiu (1653), devine prin recomandarea unei rude, Jannart, omul de casă al lui Fouquet, superintendentul finanţelor, personaj fastuos şi risipitor, care va sfîrşi prin a fi arestat (1661) şi condamnat ca unul ce confundase prea des tezaurul statului cu caseta lui particulară. În castelul acestui bogătaş din Vaux-le-Vicomte, operă a lui Mansart, decorată de Lebrun, La Fontaine găseşte vara ambianţa propice poeziei : libertate completă de visare la umbra copacilor din parc, libertate de a compune ce-i place, fără grija zilei de mîine, întrucît, pe lîngă casă şi masă, protectorul său îi serveşte şi bani de buzunar, sub formă de pensie. Şi La Fontaine răsplăteşte pe generosul său mecena cu versuri fără de care posteritatea l-ar cunoaşte mai puţin bine. Îi dedică poemul mitologic *Adonis* şi încîntătorul *Vis din Vaux*, ambele din 1658. În august 1661, parcul din Vaux cunoaşte splendoarea unor focuri de artificii precedate de comedia *Les Fâcheux (Pisălogii)* de Mo-

lière, reprezentată în premieră. Ce se întîmplase? Ludovic al XIV-lea răspundea unei invitaţii a ministrului său, care risipise cu acest prilej sute de mii de livre în serbări şi ospeţe, descrise toate pe larg de La Fontaine într-o epistolă către prietenul său Maucroix, agreabil reportaj în proză şi versuri, după gustul vremii.

Vizită fatală gazdei! Regele venise să vadă cu propriii săi ochi măreaţa reşedinţă din Vaux, pe lîngă care castelele sale din Fontainebleau, St.-Germain-en-Laye şi St.-Cloud păreau doar nişte vetuste clădiri renascentiste. Cît despre Versailles, construirea lui se afla doar la începuturi modeste. „Fouquet jefuieşte banii tezaurului", şoptea Colbert regelui, şi nu i-a fost greu să i-o dovedească. A urmat o cădere vertiginoasă, uimire şi izvor de amare reflecţii pentru contemporani. Superintendentul finanţelor, odinioară omul de încredere al lui Mazarin, este arestat şi judecat, apoi trimis să-şi sfîrşească zilele într-o fortăreaţă din Alpi. Nobilimea i-a dat dovezi de simpatie, cum o mărturisesc scrisorile d-nei de Sévigné din lunile acelui răsunător proces. Dimpotrivă, „casa" lui, adică curtea stipendiaţilor îmbuibaţi din jecmănirile lui, n-a pregetat să dea birul cu fugiţii şi să-l renege. Toţi, afară de unul, bietul său poet, La Fontaine. Cînd toţi, curteni şi magistraţi, plecau grumazul sub voinţa regală, el singur a cutezat să scrie *Elegia către nimfele din Vaux*, pledoarie în versuri de fapt pentru fostul său protector, atunci în cătuşe.

Unii magistraţi, care pînă nu demult treceau drept creaturi ale lui Fouquet, sînt îndepărtaţi, sub pretext de misiuni îndelungate prin provincii. Printre aceştia s-a numărat şi consilierul Jannart, trimis în Limousin. La Fontaine l-a însoţit şi a descris călătoria într-o dare de seamă tot în proză, alternînd

cu versuri (1663), document de prim ordin asupra provinciei franceze de acum trei secole, operă literară de talent totodată, nouă dovadă a capacităţii poetului de a vibra în faţa pitorescului, cel al naturii, ca şi cel al clădirilor vechi.

La Fontaine, fără ocupaţie şi fără protector ! Să se înapoieze la Château-Thierry, unde se căsătorise în 1647 cu o fată de 15 ani, Marie Héricart, şi unde îl aştepta funcţia de silvicultor, cedată lui de La Fontaine-tatăl în 1652, ar fi fost soluţie mic-burgheză comodă, dar viaţa molcomă de provincie i-ar fi adormit geniul poetic pe cale de înflorire. Îşi evita soţia, de altfel. O lăsase să-şi citească în continuare romanele de aventuri ale lui Gomberville şi La Calprenède şi se mulţumea să întreţină cu dînsa doar relaţii epistolare : îi adresase recenta *Călătorie în Limousin*, sub formă de scrisori.

Era prea îndrăgostit de libertate, am zice azi boemă, şi de cabaretele literare ale Parisului, ca să nu ţină a rămîne în capitală, unde tocmai se împrietenise cu Molière, cu Racine şi cu Boileau, cunoscuţi prin fostul său coleg Furetière. O nouă slujbă a găsit destul de repede, aceea de „gentilom" al ducesei de Orléans, în palatul Luxembourg. Alt mediu de opoziţie faţă de atotputernicul rege. Acea ducesă, cam săracă cu duhul, era văduva lui Gaston d'Orléans, unchi răzvrătit al lui Ludovic al XIV-lea, după cum fusese refractar şi faţă de Richelieu şi Mazarin. Nu mai uneltea nimeni pe faţă la Luxembourg împotriva curţii, care prefera tot mai mult Luvrului noul castel din Versailles, dar se ţinea ostentativ la distanţă de fastul reşedinţelor regale. Cu atît mai bine pentru La Fontaine, care nu are decît rareori obligaţia să-şi însoţească ducesa bigotă în deplasări şi recepţii. Găseşte mai multe distracţii în salonul d-nei de La Fayette, scriitoarea, unde oracol ascultat

era ducele François de La Rochefoucauld, moralistul mizantrop al unor *Maxime* asupra egoismului omenesc. Cercul acesta literar întorcea şi el spatele curţii regale, sub influenţa aceluiaşi La Rochefoucauld, compromis pe vremuri printr-o activă participare la răscoala aristocratică a Frondelor.

Anii petrecuţi în palatul Luxembourg (1664—1672) au fost rodnici pentru formaţia şi reputaţia de scriitor ale lui La Fontaine. A compus şi a publicat atunci *Nuvelele* sale în versuri (1664, 1665 şi 1671), primele şase cărţi din *Fabule* (1668), precum şi romanul mitologic *Psyché* (1669).

Nuvelele i-au atras o tenace reputaţie de scriitor imoral. Aceste povestiri gen anecdotă picantă, culese din *Decameronul* lui Boccaccio şi alte colecţii similare italieneşti şi franţuzeşti din vremea Renaşterii, distracţii ale umaniştilor care aveau nevoie de destindere intens ilariantă după studiile lor aride, sînt într-adevăr decoltate cu repetatele lor episoade de soţi înşelaţi de către neveste libertine, ecouri ale concepţiei medievale despre femeia instrument diabolic de inducere în păcat. Au însă, în prelucrările lui La Fontaine, meritul unei naraţiuni agreabile, voit naive, statornic indulgente şi totdeauna decente în expresii. Mai au şi pe acela de a fi actualizat, într-o perioadă de reacţiune catolică, de persecuţii împotriva lui Molière ca autor al lui *Tartuffe*, tradiţionalul anticlericalism francez sub forma lui rabelaisiană a denunţării mîrşăviei călugăreşti, a cucernicei ipocrizii a „fraţilor“ libidinoşi şi a măicuţelor meştere în a-şi potoli poftele trupeşti. Pe ici, pe colo, apare în *Povestirile* atît de năpăstuite ale lui La Fontaine şi motivul criticii sociale, ca în *Ţăranul care îşi supărase stăpînul* (I, 11), sau în *Diavolul din Papefiguière* (IV, 5), versificat după Rabelais. Sînt zugrăvite aici, după modele vii, figuri odioase sau

comice de feudali, unul sadic în cruzimea lui, altul de o prostească fudulie arogantă.

Moartea văduvei lui Gaston aduce lui La Fontaine schimbare de locuință și de protectoare. Va petrece de acum înainte douăzeci și unu de ani (1672—1693) în casa doamnei de La Sablière. Mediu burghez al marii finanțe de data aceasta. Noua gazdă a poetului era soția despărțită a unui mare financiar, care continua să-i întreţină casa pe picior mare. „Iris", după numele ei poetic, era protestantă și deci refractară față de intoleranța catolică al cărei prim obiectiv era pe atunci revocarea Edictului din Nantes, prin care Henric al IV-lea acordase în 1598 libertate de credință și de cult „religiei pretinse reformate". D-na de La Sablière era prin anii 70—90 ai secolului o celebritate pariziană : avea faima de a fi o savantă. Se interesa de științe exacte și de filozofie. Se ducea noaptea pe terasa noului observator astronomic să privească prin lunetele lui Cassini, și matematicianul Roberval era oracolul salonului ei, în care se discuta sistemul lui Descartes de pe pozițiile rivalului acestuia, materialistul epicureu Gassendi. François Bernier, călător vestit în Orient și autor al unei *Prescurtări a filozofiei lui Gassendi*, era un alt obișnuit al casei. Philaminte din *Femeile savante* a lui Molière a reținut principalele trăsături ale acestei îndrăgostite de științe, portretizată cu multă vervă și de Boileau într-un pasaj din *Satira a X-a*.

Anii petrecuți de La Fontaine în „hotelul" savantei Iris coincid, și nu întîmplător, cu apogeul creației sale literare. Cercul d-nei de La Sablière îl maturizează, dă gîndirii lui oarecare adîncime și îi prilejuiește prin Bernier cunoașterea tezaurului de fabule orientale, indiene îndeosebi. Un colorit exotic înviorează unele din apologurile compuse în această pe-

rioadă, pe cînd înclinarea de a discuta idei le dă o adîncime absentă din scrierile anterioare.

Producţia penei poetului este deosebit de abundentă în anii de la Iris. Publică acum Cărţile VII—XI din *Fabule* (1678—1679), cu bucăţile cele mai întinse şi mai valoroase atît din punct de vedere al conţinutului de idei, cît şi al realizării artistice. Mai păcătuieşte cu o *A patra parte a povestirilor*, anecdotele piperate în versuri, mult gustate desigur şi de Iris (1674). Execută două comenzi cu totul contrare dispoziţiilor sale poetice : un poem hagiografic, *Captivitatea Sfîntului Malc*, scris ca un pensum şcolăresc pentru a plăcea jansenistului Arnault d'Andilly, şi un alt poem, să-i zicem farmaceutic, curios prin singularitatea lui, despre virtuţile terapeutice ale unui medicament nou pe acea vreme, *Chinina* (1682), care găsise în ducesa de Bouillon o propagatoare fanatică.

Nici Iris n-a fost despotică cu răgazurile poetului, după cum nu fuseseră nici ştearsa văduvă a lui Gaston sau preaocupatul Fouquet. Viaţa mondenă a lui La Fontaine se desfăşoară şi în alte cercuri. Prin ducesa de Bouillon ajunge să fie invitat la Chantilly, castelul lui Condé, şi totodată la palatul Temple din Paris, la ducii de Vendôme, coborîtori dintr-un bastard al lui Henric al IV-lea. Se simte însă mai bine în lumea actorilor de la Comedia Franceză, creată în 1680 prin fuzionarea celor trei trupe pariziene ale vremii. Printre slujitorii scenei, se apropie mai mult de soţii Champmeslé, el actor mediocru, ea însă celebră creatoare, nu demult, a principalelor roluri feminine din tragediile lui Racine, foarte simţitor pe atunci la graţiile sale. Asiduu la spectacole, cît şi prin culise, La Fontaine se simte atras de teatru şi compune librete pentru opera creată de Lulli, ca acea *Dafné*, prilej de ceartă între muzicianul italian

şi scriitorul francez (1674). *Florentinul* lui La Fontaine este o comedie satirică îndreptată împotriva directorului operei, care îi refuzase libretul după ce i-l comandase. În colaborare cu Champmeslé, soţul, adaptează pentru scenă un episod din *Romanul comic* al lui Scarron, care devine agreabila comedie *Ragotin* (1683).

Succesul *Fabulelor* şi bogata activitate din aceşti ani îi netezesc calea spre Academie, care îl alege în 1683. Regele, însă, pretextînd că Boileau ar fi meritat mai mult acea cinstire, nu-i aprobă, se ştie, alegerea decît după ce intră în rîndurile nemuritorilor şi autorul *Artei poetice*, vechi favorit al său. Situaţia de academician impune lui La Fontaine renunţarea la „povestirile" lui deocheate. Mai scrie cîteva, dar nu le mai publică în volum aparte, ci le strecoară la sfîrşitul altor publicaţii, ca imprudenţe ale editorilor săi. Revine acum la genul, academic prin excelenţă, al poemelor mitologice şi scrie, după Ovidiu, un *Filémon şi Baucis*, publicat împreună cu cîteva fabule noi în 1685 într-o culegere de *Scrieri în proză şi versuri* de-ale lui şi de-ale bunului său prieten şi confident Maucroix. Îşi dă seama totodată că poziţia de membru al Academiei îi cere să-şi precizeze principiile estetice. O face chiar în 1684, cu prilejul recepţiei, printr-un discurs în versuri, închinat d-nei de La Sablière, sinceră spovedanie a micilor lui păcate de poet inconstant faţă de genuri, atras mai mult de plăceri decît de o muncă literară disciplinată, recunoaştere totodată a influenţei protectoarei lui, bună sfătuitoare întru perfecţionare intelectuală. Cîţiva ani mai tîrziu revine asupra chestiunilor de artă literară într-o preţioasă *Epistolă către Huet*, episcop monden şi savant cu reputaţie (1687). Polemica dintre antici şi moderni, dintre partizanii imitaţiei celor vechi şi cei ai renunţării la acea sclavie

sterilă, era pe atunci în toi, dezlănţuită de un poem al lui Ch. Perrault despre *Secolul lui Ludovic al XIV-lea*, care exalta superioritatea prezentului în litere, ştiinţe şi arte faţă de antichitate. La Fontaine se declară partizan al anticilor, dar schiţează totodată, în *Epistolă*, o teorie a imitaţiei libere, cum procedase el în *Fabule* ; face astfel o expunere clară a concepţiei clasicismului francez, după care reluarea unei tematici la îndemîna tuturor nu trebuie să excludă libertatea de tratare după vederile şi posibilităţile literare ale autorului modern.

Dispare şi Iris, savanta care încercase, fără a fi izbutit complet, să cuminţească pe eternul copil care a fost La Fontaine, să-l înduplece prin sfaturi blînde să-şi consacre veghile unei opere solide. Poetul îşi ia lădiţele cu manuscrise şi se mută la alt protector, al patrulea, consilierul d'Herward, la care n-a apucat să locuiască decît doi ani (1693—1695), atît cît i-a trebuit să publice a XII-a carte a *Fabulelor* sale (1694). Moartea, a cărei vizită declarase în mai multe rînduri, în senine versuri, că o aşteaptă fără teamă şi fără vane păreri de rău, îl răpi muzelor jucăuşe în februarie 1695, cam patru luni după naşterea viitorului Voltaire, moştenitorul unora din trăsăturile spiritului său.

*

În afară de jetoanele de la Academie, La Fontaine nu s-a împărtăşit din generozităţile regale. Nu se ştie a fi solicitat gratificaţii şi n-a figurat pe listele de literaţi favoriţi ai curţii, întocmită de Chapelain. S-a mulţumit cu întreţinerea acordată de protectorii lui, care nu-i impuneau nici o constrîngere protocolară, şi cu atît mai puţin una literară. Veleităţile de acest fel ale lui Iris nu par a fi fost despotice.

Boem visător şi lipsit de simţ practic, poetul avea neapărată nevoie ca cineva să vegheze asupră-i, mai ales că părăsirea soţiei pe malurile Marnei, la Château-Thierry, i-a prelungit burlăcia pînă la adînci bătrîneţe. Puţin chibzuit în cheltuieli, îşi risipise modesta moştenire părintească, ba sfîrşise prin a vinde, după obiceiul timpului, şi slujba de silvicultor, transmisă de tatăl său. Şi din punct de vedere bănesc avea aşadar nevoie de sprijinul unor oameni practici şi cu dare de mînă, înţelegători ai firii lui de greier cîntător şi neprevăzător. „Era sufletul cel mai sincer, cel mai candid pe care l-am cunoscut vreodată ; nici o prefăcătorie la el ; nu ştiu dacă i s-a întîmplat să mintă în viaţa lui", nota în memoriile sale bunul lui prieten Maucroix la ştirea morţii poetului.

Şi-l mai deosebea ceva pe La Fontaine de marii clasici, contemporanii lui, atît de preocupaţi să scruteze cutele cele mai tainice ale sufletului omenesc, o dată cu moravurile societăţii în care trăiau : fabulistul înţelegea şi iubea natura cu priveliştile ei minunate, cu patrupedele şi cu zburătoarele ei, cu gîzele din ierburi şi din văzduh. Contemporanii au fost izbiţi de contrastul între înfăţişarea lui de distrat taciturn, puţin meşter la vorbă, şi excelenţa versurilor sale. „Un om ce pare din topor — îl portretiza La Bruyère în *Caracterele* sale (1688) — greoi, cam sărac cu duhul ; nu ştie să vorbească, nici să povestească ce-a văzut ; dacă se apucă însă de scris, devine modelul povestirilor celor mai bune, dă grai animalelor, copacilor, pietrelor, tuturor necuvîntătoarelor ; în scrierile sale nu afli decît uşurinţă, eleganţă, naturaleţe atrăgătoare, delicateţe..."

Dintre autorii vremii, a admirat îndeosebi pe Molière, al cărui realism l-a elogiat încă din 1661 în acea scrisoare către Maucroix cu prilejul specta-

colului din parcul de la Vaux. Îi apropiau nu numai idei comune despre menirea artei literare, ci şi convingeri filozofice. Erau amîndoi gassendişti, adică partizani ai atomismului epicurean reactualizat nu demult pe atunci de Pierre Gassendi. A privi cu simpatie acest sistem însemna, în veacul al XVII-lea, a te apropia de materialism, a considera sufletul, mecanicist, este drept, ca o funcţie a materiei corporale. Prin prestigiul lui Bernier, salonul d-nei de La Sablière avea tocmai reputaţia aceasta de heterodoxie. Într-un alt discurs către d-na de La Sablière, inclus în *Fabule* (IX), poetul a făcut uz de concepţia gassendistă pentru a susţine contra lui Descartes că animalele au inteligenţă şi sensibilitate, deci un suflet, dar unul material, elementar, că nu acţionau în nici un caz ca automate, ceea ce deschidea poarta către teza materialităţii sufletului omenesc, lucru pe care La Fontaine, de teama bisericii, nu îndrăznise să-l formuleze.

*

Celebritatea *Fabulelor* a împins de mult în umbră celelalte creaţii ale lui La Fontaine. Genul era vechi, şi poetul francez l-a ilustrat în virtutea preceptului esteticii clasice care invita la întrecerea cu grecii şi romanii în producţiile lor literare cele mai reprezentative, prin reluarea subiectelor tratate de ei. Cunoaştem versiuni literarizate ale unor fabule greceşti datînd din veacul al VIII-lea dinaintea erei noastre. Sînt reflexe timpurii ale unei bogate literaturi orale, zisă gnomică, care condensa în proverbe şi maxime înţelepciunea populară a multor generaţii. Fabula a fost imaginată ca o ilustrare a acelor precepte. Cîţiva vechi poeţi eleni, ca Hesiod şi Arhiloc, au inclus un număr restrîns din astfel de apologuri

în operele lor, înainte de a începe să circule, prin secolul al VI-lea, ampla culegere atribuită unui legendar sclav frigian, Esop.

Nu-i cunoaştem opera, dacă va fi existat într-adevăr, însă prelucrări posterioare greceşti pretind a-i transmite tradiţia. Cele mai voluminoase au fost constituite de un Demetrios din Faler (secolul al III-lea î.e.n.) şi de Babrios (secolul al III-lea al erei noastre). Devenise pe atunci, sub stăpînirea romană, o obligaţie a moraliştilor greci să-şi împodobească sfaturile şi cugetările cu fabule din creaţia populară pusă pe socoteala lui Esop. Plutarh în *Opuscule* (secolul I e.n.) şi Lukian în *Dialoguri ale morţilor* (secolul al II-lea e.n.) ne-au lăsat fermecătoare povestiri de acest gen.

Din Grecia, fabula a trecut la alte popoare, cu atît mai uşor cu cît povestirile despre animale ca oamenii să ia pildă din păţaniile lor vor fi apărut în folclorul multor neamuri. Este cel puţin cazul fabulei indiene, înregistrată în literatura sanscrită cu vreo mie de ani înaintea erei noastre. Culegerea *Kalila-Dimna*, atribuită lui Bidpai (Pilpay), este cea mai importantă din cîte s-au alcătuit pe valea Gangelui.

Au avut şi romanii fabulele lor autohtone, dintre care satiricii Luciliu şi Horaţiu au reprodus cîteva în operele lor. În epoca imperială s-a răspîndit mai ales la ei fabula grecească, de tradiţie esopică, în prelucrarea latină a lui Fedru, după Demetrios din Faler.

Prin Fedru şi alţi imitatori, fabula esopică, transmisă din prelucrare în prelucrare — multe numite semnificativ „ysopets", isopii — de-a lungul întregului ev mediu, a fost îmbogăţită în timpul Renaşterii cu noi versiuni scoase din manuscrise străvechi, ceea ce a permis unui filolog, Nicolas Nevelet, să

publice în 1610 o voluminoasă *Mythologia Aesopica*, repertoriu complet al textelor greceşti şi latineşti ale tuturor fabulelor elene ajunse pînă în epoca modernă. Această publicaţie erudită, în a doua ei ediţie din 1660, a fost cartea de căpătîi a lui La Fontaine, izvorul majorităţii fabulelor sale. Numai subsidiar a folosit versiuni franţuzeşti puţin anterioare (Boissat), sau din secolul al XVI-lea (Corrozet şi Haudent). Fabula indiană a cunoscut-o mai tîrziu, prin mijlocirea traducerii franceze a culegerii lui Bidpai, dată de orientalistul Gaulmin în 1644 sub titlul de *Cartea luminilor*. Sanscrita era necunoscută pe atunci în Europa, aşa că Gaulmin folosise un intermediar persan.

Începînd, la rîndu-i, să prelucreze în limba sa tezaurul de fabule din antichitate, prin 1665, după unele aluzii ale lui, La Fontaine a ajuns repede să-şi formuleze o concepţie personală despre gen. I-a fost uşor, de altfel, în anii 1664—1665, cînd versifica anecdote, să treacă de la atare povestiri la fabule, în cărţile cărora a introdus bucăţi ca *Omul între două vîrste...*, *Bărbatul beţiv şi muierea lui*, *Femeia înecată*, *Văduva tînără* şi altele care ar fi putut figura, fără a distona, printre năpăstuitele „nuvele". Totuşi, distincţia dintre fabulă şi anecdotă nu putea să nu se impună poetului care a teoretizat despre apolog atît în prefaţa din 1668, cît şi în introducerile versificate la Cărţile II, V şi VI. Încă înainte de a cunoaşte fabula indiană, cu naraţiunea ei dezvoltată, plutind adesea într-o atmosferă de feerie, La Fontaine şi-a dat seama că ar displăcea contemporanilor săi dacă s-ar mărgini să transpună fabula esopică în simplitatea şi scurtimea ei laconică. A îmbrăcat-o deci într-o haină poetică, i-a adăugat ornamente pentru a fi gustată de contemporani, amatori de „naivitate", adică de naturaleţe spontană, şi simţitori la farmecul poves-

tirilor în versuri agrementate de multiple episoduri. I-a creat mai întîi un cadru, cel al naturii îndeobşte, discret evocat : malul unui rîu, un lac cu trestie, un colţ de pădure, o pajişte înflorită, tot privelişti senine rămase în amintirea poetului din ţinutul lui natal. Personajele — animale, plante sau fiinţe omeneşti — sînt portretizate cu artă, astfel ca trăsătura lor dominantă să fie pregnant reliefată, urechile şi timiditatea iepurelui, alături de ţinuta măreaţă a leului, exteriorizare a despotismului său agresiv şi intolerant.

Peripeţia fabulei, atît de redusă în tradiţia esopică, La Fontaine a dezvoltat-o şi a dramatizat-o : i-a amenajat momente succesive ca într-o comedioară şi a însufleţit-o prin arta scenică a unor dialoguri în stil direct. Vedeţi *Dobitoacele bîntuite de ciumă*, care deschide Cartea a VII-a din seria de la 1678 : un prolog despre pustiirile molimii, o scenă de curte apoi, în care leul, rege ipocrit, şi un sfetnic linguşitor, vulpoiul, cuvîntează fiecare după starea şi caracterul lui ; apare măgarul şi se spovedeşte fără ascunzişuri, cu simplitatea şi sinceritatea lui populară ; şo pe el ! N-a mîncat nici ciobani, nici oi, n-a făptuit nici una din fărădelegile celor mari ! N-a ronţăit decît o gură de iarbă, dar dintr-o păşune sfinţită ! El este deci vinovat de pedeapsa cerească a ciumei ! Două versuri de morală la sfîrşit, adică o aplicare la societatea vremii. Morala este de obicei expediată, la fabulistul francez, în cîteva versuri, adesea suprimată : o trage singur cititorul, aluzia la abuzurile vremii este doar evidentă ! Amplificarea miezului primitiv al fabulei prin atare procedee n-a ispitit de la început pe poet. Unele fabule din cărţile de la 1668, ca *Greierele şi furnica*, *Broasca şi boul*, *Dreptatea leului*, sînt încă sobre. Este vorba, desigur, de primele încercări de transpunere. Altele,

chiar din aceeaşi culegere iniţială, s-au bucurat de o dezvoltare mai mare pentru a ajunge, în Cărţile VII—XI, la acele bucăţi ample ca *Ţăranul de la Dunăre*, *Curtea leului*, *Cizmarul şi vecinul său bogat*, adevărate „comedii într-o sută de acte", cum îşi definise La Fontaine însuşi creaţia (V, 1).

Dar să ne întoarcem la *Fabulele* încă simple din 1668 şi totuşi izbitor de complexe ca naraţiune şi incomparabil mai poetice decît modelele lor greceşti. Iată, de pildă, *Stejarul şi trestia*, ultima din Cartea I. La Fontaine porneşte de la redacţiunea lui Babrios, citită în preţioasa ediţie a lui Nevelet :

„Trestia şi măslinul erau în controversă asupra rezistenţei, forţei şi tăriei lor. Măslinul imputa trestiei neputinţa sa şi uşurinţa cu care se pleacă sub orice vînt. Trestia tăcu, nu răspunse nimic. Vîntul însă nu întîrzie să sufle cu furie. Trestia, zguduită şi înclinată de vijelie, scăpă cu uşurinţă, dar măslinul, rezistîndu-i, fu frînt cu violenţă.

Această fabulă arată că cei care cedează împrejurărilor şi silniciei sînt mai cîştigaţi decît cei ce se împotrivesc celor mai puternici."

(Nr. 143 din ediţia *Esop, Fabule*, dată de Émile Chambry, Paris, Les Belles Lettres, 1927.)

Cum a procedat La Fontaine cu acest text ? Măslinul ? Nici el, nici compatrioţii lui, francezii din nord, nu văzuseră aşa ceva. Pentru ei arborele puternic prin excelenţă era stejarul. Fabula lui va fi deci *Stejarul şi trestia.* Dispută, forţă, tărie, rezistenţă, toate acestea sînt prea abstracte pentru o povestire în versuri. Un discurs în stil direct ar capta mai sigur, din capul locului, atenţia cititorului, şi poetul compune o cuvîntare de şaisprezece versuri, pusă pe socoteala falnicului gorun. Discursul ne evocă priveliştea : apa lacului încreţită de boarea

unui vînticel lin, pitulicea care înclină trestia, alături de falnica coroană a gigantului vegetal, Caucaz al pădurii. Exprimîndu-şi politicos compătimirea — cu pronumele la persoana a doua plurală impus de codul politeţei saloanelor de atunci — oferind generos protecţia sa umilei plante acvatice, stejarul îşi dezvăluie totodată temperamentul de înalt personaj orgolios şi dispreţuitor, sub masca unor cuvinte afabile ; un Fouquet, marchiz de Belle-Isle, va fi gîndit La Fontaine, făgăduind marea cu sarea pictorului său Lebrun în ajunul spectaculoasei sale prăbuşiri. Uscăciunea abstractă din apologul esopian a dispărut ; uităm că stejarul nu este decît un simbol, îl vedem ca pe o fiinţă vie, grăitoare, cu caracter definit, individualizat prin sentimente corespunzătoare, personalizat printr-un vocabular adecvat firii lui.

Să rămînă mută trestia la o atare ofertă ? Nicidecum ! Ia şi dînsa cuvîntul în prelucrarea lui La Fontaine şi vorbeşte cu mult duh : prevedere înţeleaptă, dar şi demnitate de fiinţă simplă, îndeajuns de încrezătoare în forţele sale pentru a respinge politicos o protecţie umilitoare. Schimbare de atmosferă în acelaşi decor : vîntul suflă cu furie, se mărginise să noteze izvorul grecesc, dar La Fontaine are simţul pitorescului şi nu se poate mulţumi cu atît. Într-o ambianţă de hiperbolă epică, simţim suflul impetuos al unui crivăţ năprasnic şi asistăm o clipă la lupta dramatică a copacului în zadarnica lui încercare de rezistenţă. O ultimă viziune, zguduitoare în concretismul ei : uriaşul, frînt, cu rădăcinile în aer. Morală ? Inutil s-o exprime. Văzuseră contemporanii multe căderi la curte, după recentele Fronde mai ales : pe La Rochefoucauld dizgraţiat, pe prinţul de Condé însuşi exilat şi pe toţi oblăduiţii lor cu capetele la pămînt.

Cam în felul acesta a tratat La Fontaine toate modelele sale: le-a înviorat cu apa vie a poeziei. Le-a romanţat, aş zice, tot astfel cum va face în zilele noastre, la noi, maestrul Tudor Arghezi cu acele fabule ale lui, pe care clasicul francez, într-un ceas de inspiraţie mai plăpîndă, a pregetat să le transfigureze, ca *Broasca şi leul*, de pildă.

Şi să nu uităm încîntarea versului, versul lui liber, de măsuri variate, adaptat cu supleţe povestirii, capabil să sublinieze un fapt, o idee sau o viziune tocmai prin amplitudinea lui declamatorie, cînd este alexandrin, sau prin lapidaritatea lui, cînd poetul îl reduce la scurtimea unui trisilab. Diversitatea motivată a metrului contribuie în bună parte la farmecul acestei reactualizări originale, tipic clasică, în care, sub pretext de înveselire, se foloseşte o dată mai mult înţelepciunea populară pentru a spune anumitor oameni adevăruri crude.

În această critică socială, lucidă, ascuţită, necruţătoare, constă pentru noi valoarea deosebită a fabulelor lui La Fontaine. Ne plac, desigur, cele lirice, ca *Cei doi porumbei*, cu gingaşe efuziuni personale de epicurean sexagenar, sau cu *Visul unui locuitor din Mogol*, prelungit cu un elogiu al singurătăţii meditative şi studioase, vibrant de sensibilitate în faţa unei naturi îmbietoare. Apreciem miezoase fabule filozofice ca *Filozoful scit*, protest al unei morale a naturii împotriva rigorismului stoic, în dosul căruia întrezărim asprimea inumană a schivnicismului jansenist, sau ca acel *Discurs către d-na de La Sablière*, de atît de largă răsuflare, cu interesante luări de poziţie anticarteziene lunecate pînă alături de materialism. Ne oprim însă de preferinţă la fabulele satirice, cele mai semnificative selectate în volumul de faţă.

La Fontaine a avut ideea fericită de a localiza fabula antică la societatea monarho-feudală a veacului al XVII-lea, precum bine şi-a dat seama Hippolyte Taine, acum mai bine de o sută de ani. Actualizare discretă, pe alocuri timidă, dar perceptibilă şi grăitoare pentru contemporani. Act de curaj, oricum, care în alt gen literar nu i s-ar fi îngăduit. Poetul critică societatea timpului său de pe poziţiile burgheziei, clasa în plină ascensiune de atunci. Nu cruţă nici pe rege, deşi sub Bourboni monarhia absolută se sprijinea din plin pe clasa de mijloc, larg folosită în aparatul de stat, precum am amintit. Leul hrăpăreţ din *Dreptatea leului*, cel făţarnic şi nedrept din *Dobitoacele bîntuite de ciumă*, tiranul crunt din *Curtea leului* este „regele animalelor", dar şi cel al francezilor sau al oricărui alt popor de atunci. Ţinta atacurilor lui La Fontaine este însă cu precădere nobilimea feudală, duşmanul de clasă ereditar, denunţat şi în unele *Nuvele în versuri*. Poetul a cunoscut bine pe aceşti feudali înfumuraţi şi lăudăroşi, meşteri în reverenţe complicate, inutili societăţii. I-a scrutat de la doi paşi la Vaux-le-Vicomte, la Luxembourg, la Chantilly. Întruchiparea lor sub ipostaza de curteni la Luvru şi la Versailles este şireata vulpe, gata să se gudure pe lîngă rege, să-i măgulească pasiunile, întocmai ca ducele de Saint-Aignan pe-ale lui Ludovic al XIV-lea, şi să scape din încurcături cu abilitate desăvîrşită, ca mareşalul duce de Grammont. Pe feudalul de provincie, tiranul senior ocupat toată vremea cu vînătoarea, nepăsător la stricăciunile pricinuite ogoarelor de forfota haitei lui, îl vedem zugrăvit fără ocolişuri în *Grădinarul şi seniorul său*, mică capodoperă fără izvor cărturăresc, inspirată desigur de un fapt real (IV, 4).

Burghezia, cenzurată în măsura în care, ca şi Jourdain al lui Molière, caută să imite modul de

viață al feudalilor — trimit încă o dată la broscuța care a crăpat fiindcă a poftit la volumul boului — este îndeobște măgulită pentru virtuțile ei de atunci, cele care o ridicau : muncă, sobrietate, economie. Furnica strîngătoare, nu inutila muscă gălăgioasă este idealul recomandat de acest boem impenitent, nostalgic apologet al unor calități pe care firea nu i le hărăzise.

Apartenența de clasă nu-l împiedică însă de a vedea mai departe și de a simți, ca prea puțini dintre contemporanii săi — mă gîndesc la Jean de La Bruyère — solidaritatea necesară pe atunci dintre burghezie și masele populare, fără de care nu s-ar fi putut înfăptui revoluția de la 1789. Cu cîtă simpatie a înfățișat fabulistul pe micul meseriaș, cam neverosimil de mulțumit cu sărăcia lui de cîrpaci, dar mai ales pe țăranul obidit de trudă și biruri, pe bietul culegător de vreascuri, oftînd după moartea salvatoare, dar încă nehotărît să-și plece grumazul sub coasa ei. Țăranul acesta din coliba acoperită cu stuf, cu rodul muncii lui nimicit de seniorul ahtiat după vînătoare și pedepsit disproporționat de aspru pentru pretinse delicte, ca bietul măgar, constituie figura cea mai luminoasă din *Fabule*.

Feriți-vă de cei mari, care vă fac destul bine cînd vă lasă în pace, cum se va exprima La Bruyère, plecați-vă după împrejurări, atenție la escroci, solidaritate cu cei de seama noastră, nu cum a făcut cutare catîr înfumurat, și, la nevoie, mai bine coțcari decît înșelați ! Morala aceasta a părut crudă, neomenoasă, și J.-J. Rousseau, în *Émile*, urmat de Lamartine, în prefața din 1849 la *Meditații*, au condamnat-o în numele nevinovăției vîrstei fragede amenințată de o corupere timpurie, auzind de mielul sfîșiat de lup, de asinul pradă fiarelor „sus-puse“ și de greierele muritor de foame fiindcă a uitat să pună din vară

cîte ceva deoparte. Era însă morala orînduirii feudale, paradis al celor bogaţi şi puternici, ca şi alte societăţi împărţite în clase, iad pentru masele populare lipsite de apărare în faţa arbitrarului exploatatorilor. Cu atît mai mult ne apare deplasat Pompiliu Eliade, nedrept detractor al lui La Fontaine într-o conferinţă de la începutul acestui veac, publicată în *Convorbiri literare* din 1901, cînd condamnă fabulele ca imorale şi subversive. Nu mai puţin neînţelegător fusese, pe alt plan, entomologistul J. H. Fabre, care demonstrase că poetul habar n-avea de moravurile insectelor, ca şi cum lumea lui de imagini şi simboluri n-ar concura tot atît de eficient la clădirea unei civilizaţii ca şi adevărul strict ştiinţific !

*

La Fontaine a creat aşadar o nouă tradiţie în fabulă : satira abuzurilor dintr-un moment istoric determinat. Pragmatismul unei etici de largă valabilitate, comentariul sau cenzura propensiunilor general omeneşti trec la el pe planul al doilea, întunecate de sclipirea pitorescului şi de spiritul muşcător al denunţărilor. La discipolii francezi imediaţi ai marelui fabulist — Eustache Le Noble la începutul veacului al XVIII-lea, Florian pe vremea revoluţiei burgheze — tendinţele acestea s-au accentuat, ca o reflectare firească a luptei de clasă în ultimii ani ai orînduirii feudale.

De asemenea, la noi, fabuliştii generaţiei paşoptiste şi ai Unirii — Donici, Gr. Alexandrescu, G. Sion şi alţii — inspirîndu-se din Krîlov şi La Fontaine, au menţinut şi potenţat formula fabulei politice, armă a luptei de clasă împotriva forţelor trecutului, reprezentate prin boierimea latifundiară.

Fabulele lui La Fontaine au fost de mai multe ori traduse în versuri romîneşti, însă niciodată integral înainte de izbutita tălmăcire a lui Aurel Tita (E.S.P.L.A., 1958). Momentul culminant al istoriei operei fabulistului francez în literatura noastră îl constituie versiunea a treizeci şi cinci de bucăţi prin pana măiastră a lui Tudor Arghezi (1955). Florilegiul de faţă, remarcabil prin fidelitatea faţă de original, prin fericite transpuneri ale „naivităţii" poetului din Château-Thierry, ca şi printr-un simţ de fin stihuitor al ritmului său, contribuie la rîndu-i să întregească şi să propage cunoaşterea şi aprecierea de către publicul nostru cititor a unui mare clasic al literaturii universale.

Ca şi Shakespeare, Dante, Goethe ori Tolstoi, fabulistul francez este pe cale de a deveni într-adevăr popular în patria noastră numai mulţumită revoluţiei culturale desfăşurate sub ochii noştri, vastei campanii de traduceri, în speţă, care pune cele mai valoroase opere din trecut la îndemîna oricui. Traducerea lui Tudor Măinescu ne ajută să înţelegem de ce acest clasic glumeţ, bine dispus, „galic" în toate manifestările lui de răzvrătit cuminte şi de visător cu scaun la cap este considerat de francezii de azi atît de tipic sufletului şi cugetului lor. Şi de ce Jules Renard nota scurt în *Jurnalul* său, la data de 19 ianuarie 1909 : „Găsesc că este o lipsă de respect să numeşti pe La Fontaine : moşulică", „*le bonhomme*".

N. N. CONDEESCU

TABEL CRONOLOGIC

1621 Naşterea viitorului poet Jean de La Fontaine, în orăşelul Château-Thierry, la răsărit de Paris, în regiunea Champagne.

1610—1643 Domnia lui Ludovic al XIII-lea. Cardinalul de Richelieu, prim-ministru (1624—1642), lucrează eficient la întărirea absolutismului regal în Franţa.
Prima jumătate a secolului al XVII-lea reprezintă, în literaturile din apusul Europei, o perioadă de tranziţie între Renaştere şi clasicism.
Barocul în poezie : Luis de Góngora în Spania, G. B. Marino în Italia şi imitatorii francezi ai acestuia din urmă dezvoltă în versuri subiecte mitologice într-un stil alambicat, sclipind de metafore şi de jocuri de cuvinte.
Romanul picaresc spaniol (Mateo Alemán, *Guzman de Alfarache,* 1599) inspiră romane realiste în Franţa şi în Germania (Grimmelshausen, *Simplicissimus,* 1669) ; ia îndeosebi avînt teatrul :
în Anglia, opera lui Shakespeare (1590—1611) ;
în Spania, Lope de Vega, Guillén de Castro, Tirso de Molina şi Calderon de La Barca publică cele mai de seamă drame ale lor ;
în Franţa, Pierre Corneille creează tragedia clasică cu resort psihologic *(Cidul,* 1636).

1636—1641 La Fontaine, elev al colegiului din Reims, instituţie a călugărilor ordinului „oratorienilor".

1641—1642 Își continuă studiile în seminarul „Saint-Magloire" din Paris, dar refuză să se preoțească din lipsă de vocație.

1643—1661 Minoritatea lui Ludovic al XIV-lea. Cardinalul J. Mazarin, prim-ministru, încheie victorios Războiul de treizeci de ani din Germania și, prin Pacea de la Münster (Westfalia), din 1648, anexează Alsacia. În interior, înfrînge Fronda (1648—1652), ultima răscoală feudală din Franța împotriva absolutismului regal.

1642—1657 La Fontaine se retrage în orașul natal, unde se căsătorește (1647), apoi urmează tatălui său în funcția de silvicultor al ținutului (1652).
Își petrece însă cea mai mare parte din timp la Paris, unde frecventează cercuri literare ca acel al scriitorului Pellisson.
Debutează în literatură cu o traducere a comediei *Eunucul*, operă a scriitorului latin Terențiu (1653).

1661—1715 Domnia personală a lui Ludovic al XIV-lea, apogeu al absolutismului regal în Franța. Perioadă de războaie anexioniste, de persecuții împotriva protestanților (revocarea Edictului din Nantes, 1685) și de strălucită viață de curte în noul palat din Versailles, a cărui construcție începe în 1661.

1660—1690 Triumfă în literatură clasicismul francez, cu concepția sa dogmatică despre genuri, cu un realism psihologic sănătos, inspirat de o mai bună cunoaștere a capodoperelor antichității.
Se manifestă mai ales în teatru :
tragediile cu subiecte antice ale lui Jean Racine (1664—1677) ;
comediile lui J.-B. Molière (1655—1673).
Nicolas Boileau i-a fost principal teoretician (*Arta poetică*, 1673).

1657—1661 La Fontaine devine poet al lui Fouquet, ministrul de finanțe al lui Ludovic al XIV-lea.

Locuieşte în anotimpul frumos în castelul din Vaux-le-Vicomte al acelui fastuos bogătaş, destituit şi arestat în 1661 pentru delapidări.
La Fontaine scrie pentru Fouquet poemul mitologic *Adonis* (1658, publicat în 1669) şi poemul *Visul din Vaux* (publicat în 1671).
În august 1661 aplaudă în parcul acelui castel comedia *Pisălogii* de Molière, spectacol descris într-o scrisoare către prietenul său Maucroix.
După arestarea lui Fouquet, a avut curajul să-i ceară graţierea într-o *Elegie către nimfele din Vaux*.

1663 La Fontaine însoţeşte în ţinutul Limousin, pe versantul apusean al Masivului Central, pe ruda sa Jannart, exilat acolo fiindcă fusese colaborator apropiat al lui Fouquet. Poetul a povestit acest episod în *Dare de seamă asupra călătoriei de la Paris în Limousin,* sub formă de scrisori (proză şi versuri) către soţia sa.

1664—1672 La Fontaine îndeplineşte funcţia de „gentilom" la curtea din palatul Luxembourg (Paris) a ducesei d'Orléans, văduva lui Gaston, fratele regelui.
Frecventează totodată salonul ducesei de Bouillon, nepoata lui Mazarin, şi cel al contesei de La Fayette, scriitoare şi prietenă cu celebra epistolieră, marchiza de Sévigné.
Este perioada cînd se împrieteneşte cu marii autori ai vremii, Molière, Racine şi Boileau, şi începe publicarea scrierilor care îl vor face cunoscut :
1664 — *Nuvele în versuri, inspirate de Boccaccio şi Ariosto ;*

1665 Povestiri şi nuvele în versuri ;

1668 Fabule alese (primele şase cărţi) ;

1669 Iubirile lui Psyche şi ale lui Cupidon, roman mitologic, volum îngroşat cu poemul *Adonis* din 1658 ; şi

1671 A treia parte a povestirilor.

1672—1693 La Fontaine în casa d-nei de La Sablière, mediu savant, propice unei reînnoiri în creaţia scriitorului. Datează din această perioadă :

1673 Captivitatea sfîntului Malc, poem religios, impus poetului ca o penitenţă.

1674 Dafné, libret de operă comandat de muzicianul Lulli, care-l refuză apoi ; indignat, La Fontaine scrie, în acelaşi an, împotriva compozitorului comedia satirică *Florentinul.*

1674 Se tipăreşte în Olanda, dar este interzisă în Franţa : *A patra parte a povestirilor.*

1678 Fabule, Cărţile VII—VIII.

1679 Fabule, Cărţile IX—XI.

1682 Chinina, poem didactic, compus la cererea ducesei de Bouillon, partizană înflăcărată a acestui medicament nou pe atunci.

1683 La Fontaine se împrieteneşte cu o seamă de actori de la Comedia Franceză, înfiinţată în 1680, şi scrie împreună cu Champmeslé comedia *Ragotin,* inspirată de *Romanul comic* al lui Scarron.

La Fontaine este primit în cele mai strălucite saloane aristocratice ale vremii : la prinţii de Bourbon-Condé şi la ducii de Vendôme.
Academia Franceză îl alege membru.

1684 Ludovic al XIV-lea ratifică cu mare întîrziere această alegere. La recepţie, poetul citeşte un *Discurs către d-na de La Sablière*, preţios prin numeroase date de autobiografie intelectuală.

1685 Comedia *Florentinul* este reprezentată ; va fi tipărită postum, în 1699.

1685 În *Scrieri în proză şi versuri* de Maucroix şi La Fontaine apar discursul de recepţie la Academie şi poemul mitologic *Filémon şi Baucis*, inspirat lui La Fontaine de *Metamorfozele* lui Ovidiu.

1687 La Fontaine compune importanta *Epistolă către Huet*, expunere a esteticii sale.

1693—1695 La Fontaine îşi trăieşte ultimii doi ani în casa magistratului d'Herward, consilier la Parlamentul (curte de justiţie) din Paris.
Nu mai publică decît *Fabule alese*, Cartea a XII-a (1694).
Poetul moare la Paris în februarie 1695.

*

1832 Grigore Alexandrescu publică, în *Poezii*, primele sale fabule, printre care cîteva inspirate din La Fontaine ; cea dintîi, *Catîrul ce-şi laudă nobilitatea*, apăruse în *Curierul romînesc* din 31 iulie al aceluiaşi an.

1901 Pompiliu Eliade, *Filosofia lui La Fontaine* (Bucureşti, 1901), primul studiu mai întins în limba romînă despre marele fabulist. Aspru criticat de Şt. Orăşanu într-o lungă recenzie din *Convorbiri literare* (acelaşi an).

1920 Traducerea lui Eugen Ciuchi, La Fontaine, *Fabule*, 2 vol.

1929 La Fontaine, *Fabule*, traduse de D. Anghel şi St. O. Iosif. Publicaţie postumă (bucăţi alese).

1954 Tudor Arghezi publică măiestrita sa versiune romînească a 35 de *Fabule* de La Fontaine (Bucureşti, Editura Tineretului ; ed. a II-a, 1955).

1958 Apar *Fabulele* lui La Fontaine în traducere romînească completă de Aurel Tita (E.S.P.L.A.).

GREIERUL ŞI FURNICA

Greierul, hoinar prin ţară,
A cîntat întreaga vară ;
Iar acum, fără bucate,
S-a trezit cu iarna-n spate.
N-are-n casă o fărîmă,
Nici de muscă, nici de rîmă.
A dat fuga, cam cu frică,
La vecina lui furnică,
Şi-a rugat-o să-l ajute,
Cu ceva să-l împrumute,
Cîteva grăunţe doară,
Să-i ajungă pîn' la vară.
— Ţi-oi plăti cinstit la treier,
Pe cuvîntul meu de greier,
Capitalul cuvenit,
Cu dobîndă socotit.
Dar furnica cea bogată
Nu-mprumută niciodată ;
Alt cusur mai mic nici n-are.
— Ai venit să te-mprumut ?
Dar ast-vară ce-ai făcut ?
— Am cîntat pentru oricare.
Nu te superi ? — Nicidecum.
Ai cîntat ? Hai, joacă-acum !

CORBUL ŞI VULPEA

Jupînul corb pe cracă, fudul, se legăna,
Şi-n pliscul lui o roată de caşcaval ţinea.
Adulmecînd mirosul, o vulpe, cutră mare,
L-a-ntîmpinat cu-această plăcută cuvîntare :
— Ce pene strălucite,
Frumos împodobite !
Seniore corb, de ţi-ar fi graiul
Atît de mîndru cum ţi-e straiul,
Nici pasărea măiastră n-ar fi mai minunată !
Pe corb aceste vorbe l-au zăpăcit îndată,
Şi prostul, ca s-arate cum cîntă de frumos,
Deschise pliscul. Brînza căzu, fireşte, jos.
A înşfăcat-o vulpea şi-a zis, rîzînd hoţeşte :
— Aşa linguşitorul pe prost îl păcăleşte,
Iar cel care se-ncrede rămîne păgubaş ;
Învăţătura face o porţie de caş.
Jupînul corb rămase cam ruşinat pe cracă,
Jurînd că altă dată la fel n-o să mai facă.

BROASCA ŞI BOUL

O broască, de mărimea unui ou,
Văzînd pe cîmp păscînd un bou,
Pizmaşă cum era din fire,
S-a pomenit cuprinsă de-o poftă de mărire,
Şi-n rîvna ei prostească
S-a apucat să crească.
Şi-a înfoiat bojocii, s-a-ntins, s-a opintit :
— Ia spune, soră dragă, aşa-i c-am izbutit ?
Crescui cît boul ? — Nu prea. — Aşteaptă...
dar acum ?

— Lipseşte mult şi bine. — Priveşte ! — Nicidecum.
Şi-atît broscuţa s-a umflat,
Că pîn' la urmă a crăpat !

Găsim lipsiţi de minte şi oameni deseori ;
Burghezii-şi fac palate ca cei mai mari seniori ;
Ambasadori, azi, are oricare prinţişor,
Iar toţi marchizii noştri şi paji, să aibă, vor.

CEI DOI CATÎRI

Doi catîri veneau pe cale : unul cu ovăz în spate,
Cel de-al doilea, cu banii dăjdiilor de pe sare.
Şi era acesta mîndru de povara din spinare,
Încît n-ar fi vrut să poarte o mai mică greutate.
Tropăia, fudul de el,
Clopoţind din clopoţel.
Iată însă că deodată îl opresc în drum duşmanii,
Se reped să-i fure banii,
Şi sărind cu ceata lor
Pe catîrul perceptor,
În bătaie mi-l snopesc.
Cu spinarea burduşită, la pămînt, catîrul geme :
— Asta-i mulţumirea ce-o primesc ?
Ăl din urma mea n-are a se teme,
Iar eu mor, mă prăpădesc !
— Vere, îi răspunse soţul său,
Să ai slujbă preansemnată nu e totdeauna bine ;
De-ai fi fost catîr la moară şi duceai ovăz, ca mine,
N-o păţeai atît de rău !

LUPUL ŞI CÎINELE

Un lup, numai cu pielea pe el şi numai os
— Pe vremea-aceea oaia era păzită bine —
S-a întîlnit odată cu un dulău frumos,
Care greşise drumul, gonind prin curţi vecine.
Era un cîine durduliu,
Lucios, grăsuţ, bine hrănit,
Şi boier lupul, hămesit,
Grozav l-ar fi mîncat de viu.
Dar bietul lup, cu burta suptă,
Spun drept, nu-i prea ardea de luptă,
Şi-acel pîrdalnic de dulău
Părea să fie-un cîine rău.
Deci, îi dădu bineţe cu vorbă legănată :
Ce sănătos se ţine şi cît de bine-arată.
Iar cîinele îi zise : — Prea lesne ai putea,
Acum, o dată,
Să fii la fel ca mine, seniore, dacă-ai vrea.
Mă mir cum poate unul ca dumneata să-ndure
Sălbăticia din pădure ?
Hălăduiesc prin codru atîtea haimanale,
Că-ţi vine să le plîngi de jale !
Să moară-nfometate li-e groaznica osîndă.
Mereu să fii pe drumuri, să stai mereu la pîndă...
Dacă doreşti să-ţi fie bine,
Hai, vino, lupule, cu mine !
— Şi-acolo cam ce slujbă va trebui să fac ?
— Ei, mai nimica toată. Ograda s-o păzeşti,
Să-i fii supus la toate stăpînului, pe plac,
Iar pe săracii-n zdrenţe să-i muşti şi să-i goneşti.
Simbrie bună o să iei,
Oase de pui, de porumbei,
Nimic n-o să-ţi lipsească şi toţi au să te-alinte !
Jupînul lup, cu gura căscată, lua aminte,

Şi lăcrima, sărmanul, de-atîta mulţumire.
Privind însă mai bine la cîine, cu uimire
Văzu că blana lui frumoasă
Era, la gît, puţin cam roasă.
— Dar ce-ai la gît ? îi zise. — Nimic... — Ei, cum nimic ?
— Nu-i lucru mare. — Totuşi ! — Un fleac, voiam să zic,
E, poate, de la zgarda în care stau legat.
— Legat ? ! se miră lupul. Au bine auzii ?
Stăpînul nu-ţi dă voie să hoinăreşti prin sat ?
Să mergi oriunde-ţi place ? — Nu-n fiecare zi,
Dar ce-are-a face asta ? — Cum ce-are-a face ? Are !
Nu-mi vînd eu libertatea pe resturi de mîncare.
Rămîi cu gîtu-n zgardă, amice, şi mănîncă !
Zicînd acestea, lupul fugi, şi fuge încă.

DREPTATEA LEULUI

Pe vremuri, capra, junca şi oaia, sora lor,
S-au hotărît să-ncheie o învoială bună
Cu mîndrul leu, vecinul şi marele senior :
Ce pierd şi ce cîştigă să-mpartă împreună.
În laţul pus de capră, un cerb s-a prins uşor ;
Şi, dumneaei, degrabă, la ceilalţi trimise
Să vină toţi. Iar leul pe gheare-a numărat :
— Sîntem, aşadar, patru la împărţeală, zise,
Şi-n patru părţi vînatul adus l-a despicat.
Întîi, ca domn, o parte şi-a ales..
— Acesta, a mugit, e dreptul meu,
Pe care mi-l dă numele de leu ;
Aţi înţeles ?
A doua parte, ştie fiecare,

E dreptul cuvenit celui mai tare.
A treia parte iar mi se cuvine,
Că nu e nimeni mai viteaz ca mine.
Iar dacă la a patra cumva vă repeziţi,
Vă fac bucăţi, aşa să ştiţi!

DESAGA

Vorbi bătrînul Joe[1]: — Orice fiinţă vie,
De nu e împăcată cum a făcut-o firea,
La tronul meu să vie,
Să-şi spună fără teamă, pe şleau, nemulţumirea;
Am să îndrept greşala.
Să vină-ntîi maimuţa. Aşa e rînduiala.
Ei, ia priveşte bine aceste animale;
Găseşti cumva la ele ceva care-ţi lipseşte?
Te-a întrecut vreunul cu farmecele sale,
Sau eşti prea mulţumită cum te găseşti? — Fireşte!
De ce m-aş plînge oare,
N-am tot patru picioare?
M-am oglindit în apă şi-mi place chipul meu.
Dar fratele meu, ursul, prea e urît şi greu.
Nu cred c-are să-şi facă, în viaţa lui, portretul!
Dar iată că nici ursul nu-şi arătă regretul
Că nu-i ceva mai sprinten, mai zvelt, mai elegant.
În schimb, cusururi multe găsi... la elefant.
Ce coadă mică are şi ce urechi enorme!
E-o matahală hîdă, cu umflături diforme.
Iar elefantul, întrebat,
Vorbi la fel, cu toate că-i cel mai înţelept,
Şi spuse răspicat

[1] Jupiter, zeul zeilor.

Cum că balena, după gustul lui,
E-o damă mult prea grasă şi mult prea lată-n piept.
La rîndul ei, coana furnică
Găsi că gîza e prea mică :
Te uiţi la ea şi parcă nu-i !
Tăcut, bătrînul Joe i-a ascultat pe rînd,
Apoi le-a spus să plece cum au venit, văzînd
Că fiecare ştie de altul ce să spună,
Iar despre el păstrează părerea cea mai bună.

I-aţi auzit, de-a rîndul, vorbind pe-aceşti netoţi,
Eu însă cred că omul i-a întrecut pe toţi ;
Nu sîntem mai de soi.
Vedem cu ochi de vultur pe alţii-aşa cum sînt,
Dar cînd privim la noi,
Ne-ascundem ca sobolii cu capul sub pămînt.
Oricînd pe-ai noştri semeni uşor îi osîndim ;
Şi noi avem cusururi, dar nici nu le zărim !
Căci ziditorul lumii, în marea-i bunătate,
De cînd se ţine minte,
Ne-a pus la fiecare cîte-o desagă-n spate
Şi a-mpărţit povara aşa cum vă arăt :
Greşelile altòra, în traista dinainte,
Cusururile noastre, în traista dindărăt.

RÎNDUNICA ŞI MICILE PĂSĂRELE

Multe-a-nvăţat isteaţa rîndunică
În lungile ei drumuri ce-n lume-a străbătut.
(Oricine multe ştie cînd multe a văzut.)
Putea chiar vremea s-o prezică,
Şi cum simţea suflarea teribilei tempeste,

Le da corăbierilor de veste.
Cînd cînepa se seamănă-n ogoare,
Ea a zărit plugarul pe brazdele arate,
Şi celorlalte păsări le spuse : — Dragi surate,
Eu, una, voi fi-n stare să mă feresc de moarte,
Pe voi vă paşte însă primejdii-ngrozitoare.
Vedeţi voi braţu-acela ce se roteşte-n vînt ?
O să aflaţi odată — şi vremea nu-i departe —
Că el vă-nseamnă drumul ce duce spre mormînt.
Vor răsări capcane-nfricoşate,
Mulţime de unelte blestemate
Şi laţuri ucigaşe vor creşte din pămînt !
Nainte de-a se coace via,
V-aşteaptă moartea sau sclavia,
Sau cratiţa, sau colivia.
Le-a spus apoi cumintea rîndunică :
— Mîncaţi sămînţa morţii, acum, cînd o aruncă !
Dar ele-au rîs, spunînd că nu li-e frică
Şi că găsesc destule grăunţe, fără muncă.
Şi cînepa pe brazde încolţi.
Le zise rîndunica : — Stîrpiţi fără zăbavă,
Această iarbă-amară, ce poartă-n ea otravă,
Alminteri, veţi pieri !
— Taci, cobe urîcioasă şi lesne bîrfitoare !
La bună clacă ne pofteşti ;
Nici cu trei mii de lucrătoare
Nu poţi tot cîmpul să-l pliveşti.
Cînd cînepa, în toamnă, fu gata de cules,
Vorbi iar rîndunica : — Primejdia sporeşte,
Că iarba-rea degrabă creşte.
N-aţi vrut să-mi daţi crezare şi nu m-aţi înţeles.
Cînd neaua s-o aşterne pe ogoare
Şi gospodarii se vor odihni,
Cînd la vînat de păsări vor porni,
Dînd iama printre zburătoare,
Cînd vor începe laţuri să vă-ntindă

Şi ochiuri vor lega, ca să vă prindă,
Cu mare grijă să v-ascundeţi faţa
În cuibul vostru, sau prin altă parte ;
Să faceţi ca sitarul, ca stîrcul sau ca raţa.
Voi nu plecaţi deodată cu noi, pînă departe,
Trecînd peste deşerturi şi înspumate mări,
În zbor spre alte ţări ;
Şi nu-i decît o cale, de nu vreţi să pieriţi :
Găsiţi în zid o bortă, şi-acolo vă pitiţi !
Dar păsările, foarte supărate,
Au început în cor s-o ocărască,
Întocmai ca troienii din cetate,
Cînd începea Casandra [1] să vorbească.
S-a întîmplat aìdoma, fireşte ;
Căzu-n robie păsărime multă !

Aşa-i şi omul : numai de capul lui ascultă,
Şi pînă nu-l ajunge, de rău nu se păzeşte.

ŞOARECELE DE CASĂ ŞI ŞOBOLANUL DE CÎMP

Punînd un pitpalac la fript,
Un mîndru şoarece de casă
Pe vărul şobolan de cîmp,
Odată, l-a poftit la masă.

Au aşternut două tacîmuri
Pe-un foarte scump covor turcesc ;

[1] Fiica regelui Priam şi a Hecubei ; fiind înzestrată de Apollo cu darul profeţiei, a prevestit căderea Troiei, dar nimeni n-a crezut-o.

Cît despre pofta de mîncare,
Nici nu mai vreau să pomenesc.

A fost o masă-mbelşugată,
Bucate-alese, vin de soi,
Dar cineva le sparse cheful
Tocmai cînd prînzul era-n toi.

— Stăpînul s-a întors acasă !
Şopti fricosul şoricel,
Şi, speriat, a şters-o-n grabă,
Cu şobolanul după el.

A fost ceva ? Nimic n-a fost.
Deci, şoarecii se-ntorc la luptă,
Iar gazda zise : — Sub dulap
Ne-aşteaptă masa întreruptă.

— Destul ! îi zise şobolanul ;
Să vii la mine, te poftesc.
E drept că nu pot să te-ntîmpin
Cu un ospăţ împărătesc,

Dar vom prînzi în bună pace,
Acolo,-n cîmp, eu n-am stăpîn,
Adio ! jalnică-i plăcerea
Pe care-o furi cu frica-n sîn.

LUPUL ŞI MIELUL

Dreptatea-i totdeauna de partea celui tare ;
V-o dovedeşte-această întîmplare.

Venise să se-adape mielul blînd
În unda cristalină a apei curgătoare,
Cînd se ivi deodată din crîng un lup flămînd,
Plecat la vînătoare.
— De ce îmi tulburi apa, băiete ? zise fiara,
Strîngîndu-şi cu mînie gheara.
Îţi vei primi pedeapsa, prea mult ai îndrăznit !
Dar mielul spuse, umilit :
— Să nu fii supărat, măria-ta,
Te rog să te-osteneşti a te uita,
Că pe această curgătoare apă,
Din care şi măria-ta se-adapă,
Eu mă găsesc la vale, cu cîţiva paşi mai jos,
E, deci, un lucru-nvederat
Că apa nu ţi-am tulburat...
— Ba da, mi-ai tulburat-o, nemernic mincinos !
Şi nu mă ponegriseşi tot tu, anul trecut ?
— Anul trecut ? Mă iartă, dar nu eram născut.
Eu sug la sînul mamii, un miel sînt, mic şi prost.
— De n-ai fost tu acela, un frate-al tău a fost.
— N-am frate... — Atunci altul, tot unul din ai tăi,
Ştiu că mă duşmăniţi,
Voi, cu ciobanii voştri şi cîinii voştri răi ;
Mi-au spus-o toţi din codru, dar o să mi-o plătiţi !
Zicînd acestea, lupul pe miel l-a înhăţat,
Şi-ntr-o poiană-ndepărtată
Cu mare poftă l-a mîncat,
Fără o altă judecată.

BĂTRÎNUL ŞI MOARTEA

Un biet moşneag, cu snopul de vreascuri în spinare,
Pe-o cale din pădure mergea cu paşi sărmani
Spre mica lui colibă, purtînd cu trudă mare
Povara lui de lemne, de gînduri şi de ani.
Apoi, de-atîta umblet, bătrînul, ostenit,
Lăsîndu-şi legătura în iarbă, a gîndit :
„N-avui în viaţă parte, nicicînd, de nici un bine ;
Nu-i pe pămînt un altul mai necăjit ca mine.
Nu odihnesc o clipă şi-adorm pe nemîncate ;
Soldaţii, birul, claca cu logofeţi în spate,
    Copiii şi nevasta,
Acestea-mi sînt pe lume blestemul şi năpasta.
Doresc să vină moartea..." Şi moartea a venit.
  — Ce vrei ? l-a întrebat, curtenitor.
  — Aş vrea să-mi dai o mînă de-ajutor
Să urc aceste vreascuri pe umăr... Sînt grăbit.

Murind, durerea n-o mai suferim,
Dar a pleca din viaţă nu-i uşor ;
Oricîte să-ndurăm, dar să trăim !
Aceasta e dorinţa tuturor.

OMUL ÎNTRE DOUĂ VÎRSTE ŞI CELE DOUĂ IUBITE ALE LUI

Un om de vîrstă mijlocie,
La tîmple-un pic încărunţit,
Crezu că-i timpul potrivit
Să-şi ia şi dumnealui soţie.
  Avea, se înţelege,

De unde-alege,
Că toate se-mbulzeau să-i intre-n voie.
Holteiul nostru, însă, nu se-arăta grăbit.
(Să nimereşti cum ai dori, e anevoie.)
Se întreceau două vădane să-l momească :
Destul de tinerică una, cealaltă puţintel trecută,
Dar îndeajuns de pricepută
Obrazul să şi-l frăgezească.
Vădanele, ce să vă spui ?
Îl răsfăţau ca pe-un senior,
Şi dezmierdîndu-i capul lui,
I-l potriveau după al lor.
A mai bătrînă, cum zărea
Un fir mai negru, i-l plivea,
Ca nu cumva să pară mai tînăr decît ea.
Cea tînără îl mîngîia pe frunte,
Smulgîndu-i toate firele cărunte,
Aşa că, pîn' la urmă, rămase omul chel,
Şi jucăria asta nu i-a plăcut de fel.
— Vă sînt îndatorat (le-a spus) pentru tunsoare.
M-aţi smuls, m-aţi ciugulit, m-aţi scărmănat,
Dar n-am pierdut, am cîştigat :
M-aţi lecuit de-nsurătoare !
De v-aş lua, m-aţi pune să trăiesc
Cum voi doriţi, nu cum vreau eu.
Să port un cap pleşuv, îmi vine greu.
Frumoaselor, m-aţi lămurit, vă mulţumesc !

VULPEA ŞI BARZA

Jupîn vulpoi s-a fudulit odată,
Poftind la masă pe cumătra barză.
N-a fost o cină prea îmbelşugată,

Că dumnealui făcea economie ;
O zeamă lungă, cu puţină varză,
Iar ca s-o păcălească, i-a pus-o-n farfurie.
Zadarnic biata barză îşi încerca norocul,
Că n-ajungea să soarbă un singur strop, cu ciocul ;
Pe cînd vulpoiul, ciorba, a supt-o la iuţeală.

Voind să-i răsplătească această păcăleală,
La rîndu-i doamna barză, aşa, cam după-o lună,
Şi-a invitat vecinul la o gustare bună.
„Pe scumpa lui amică, nu poate s-o refuze !"
A spus, galant, vulpoiul, lingîndu-se pe buze.
Apoi, cu pasul legănat,
Spre casa berzei s-a-ndreptat,
Lăudîndu-i marea bunătate
Şi-aromitoarele bucate.
Venea mireasmă dulce de carne la frigare,
Tăiată-n bucăţele mărunte, o minune !
(Vulpoii nu duc lipsă de poftă de mîncare.)
Dar barza, dinadins,
Tocana-ntr-o carafă cu gîtul lung i-o pune.
Bucăţile de carne ea le scotea în cioc,
Vulpoiul însă, tufă ! nu izbutea de loc.
Nici o fărîmitură cu botul lui n-a prins.
Şi s-a întors acasă flămînd, bătu-l-ar vina,
Pleoştit şi nemîncat,
Cu coada-ntre picioare şi foarte ruşinat,
Ca un vulpoi pe care l-a păcălit găina.

Înşelătorii prea uşor
Sînt înşelaţi, la rîndul lor.

ÎNVĂȚĂTORUL ȘI COPILUL

Vreau să v-arăt, în cîteva cuvinte,
Cum predică-n neștire omul prost.
Un mic ștrengar, cu prea puțină minte,
Umblînd pe țărmul Senei, fără rost,
Căzu-n vîltoarea tulburatei ape,
Și valul, poate, l-ar fi tras la fund
De n-ar fi fost o salcie pe prund ;
Prinzînd o creangă, a-ncercat să scape.
Apoi, zărind pe domnu-nvățător,
A început să strige : — Ajutor !
Magistrul, la chemarea-i disperată,
S-a-ntors din cale și, cu glas răstit,
L-a ocărît : — Maimuță spînzurată !
Te ții numai de pozne ! Acum vezi ce-ai pățit ?
Pungașule, de-aceea te-am învățat eu carte ?
De-asemeni pușlamale bieții părinți au parte !
Ce griji și ce necazuri ! Sînt de compătimit !
Și încheind, în fine, acest discurs moral,
A prins de păr copilul și l-a suit pe mal.

Voi nici nu bănuiți cît sînt de mulți
Predicatorii-aceștia moraliști ;
Ca să-i cunoști, ajunge să-i asculți.
În bun pămînt căzu sămînța lor ;
Nu sînt cîțiva, sînt un popor !
La orice pas, unde te miști,
Ei își pun limba în mișcare
Și-ți dichisesc o cuvîntare.
— Prietene, dă-mi la nevoie ajutor,
Iar cu morala las-o mai ușor.

ALBINELE ŞI BONDARII

Îl recunoşti pe meşter după lucrarea lui.

Un fagure de miere, nu se prea ştie-al cui,
Fusese undeva uitat.
Bondarii bîzîiau că e al lor,
Însă albinele, în cor,
Au protestat.
Au mers în faţa viespei, să ţină judecată ;
Dar pricina era cam încurcată.
Toţi martorii chemaţi au spus, pe rînd,
Că-n jurul fagurelui s-a văzut zburînd
Nişte gîngănii lungi şi-naripate,
Închise la culoare şi vărgate,
Iar, după zumzet, s-ar fi zis că sînt albine ;
Dar tot atît de bine
S-ar fi putut să fie bondari, că-s cam la fel.
Nedumerită, viespea trimise-un portărel,
Să-ntrebe pe furnicile vecine.
A ştiricit, a cercetat
Şi s-a întors cum a plecat.
— Iertaţi-mă, dar n-aţi pornit-o bine !
(A spus albina cea mai iscusită.)
Sînt şase luni de cînd procesul ţine,
Iar judecata-i tot nelămurită.
Ne-a păgubit prea mult întîrzierea,
S-ar cuveni să vă grăbiţi,
Că-n timp ce bateţi apa-n piuă, şi-o lungiţi,
Se strică mierea !
Mai drept ar fi să ne-ncercăm puterea :
Bondarii-aici, acolo noi, să ne-mpărţiţi,
Şi judele apoi să hotărască
Cine pricepe faguri să clădească.

Bondarii însă n-au primit,
Şi astfel singuri au mărturisit
Că miere n-au făcut în viaţa lor.
Iar fagurul, fireşte, fu dat albinelor.

Ce bine-ar fi ca dregătorii pe-aceeaşi cale să se-ndrepte
Şi să ia pildă de la turci ;
Decît cu-atîtea pravili să te-ncurci,
Ascultă sfatul minţii înţelepte !
Cei ce din noi se-nfruptă, ne rod cu binişorul,
Ne-nghit pe îndelete, ne-amînă după lege,
Şi carnea o mănîncă, tihnit, judecătorul,
Pe cînd împricinatul cu oasele se-alege.

STEJARUL ŞI TRESTIA

Stejarul spuse trestiei, cu milă :
— Nedreaptă-a fost cu tine soarta rea.
Prea eşti plăpîndă, biata mea copilă ;
O vrabie, pentru tine, e o povară grea,
Şi cea mai slabă adiere,
Ce-atinge apa ca o mîngîiere,
Jucîndu-se, îndoaie-al tău grumaz.
Pe cînd eu sînt puternic, ca falnicul Caucaz,
Iar soarele pe fruntea mea apune.
Nici vîntul cel mai rău nu mă răpune ;
Ce ţi se pare crivăţ, zefir e pentru mine !
Şi cel puţin de-ai creşte
Sub largul meu frunziş, ce ocroteşte,
Mărinimos, atîtea flori vecine.

În paza mea n-ai suferi,
Şi de furtună te-aş feri.
Dar ţi-ai ales sălaşul pe malurile joase,
În ţara bîntuită de zînele vîntoase.
Amar ţi-a fost destinul şi te compătimesc.
Dar trestia răspunse, sfioasă : — Mulţumesc.
Eşti bun că-mi porţi de grijă, eu însă nu mă plîng.
Nici mie nu mi-e teamă de furtună,
Mă-ndoi, dar nu mă frîng.
Tu te-ai împotrivit cu vitejie,
Şi pînă astăzi nici o vijelie
N-a fost în stare fruntea să-ţi răpună,
Dar s-aşteptăm sfîrşitul... Şi de abia vorbi,
Că din adîncul zării, ca un blestem, porni
Cel mai sălbatic vînt
Ce se-abătu vreodată din cer peste pămînt !
Şi trestia se-ndoaie ; stejarul se-ndîrjeşte...
Iar volbura haină
Puterea şi-o-nzeceşte,
Smulgînd din rădăcină
Copacul dîrz şi mîndru, cu braţe tari ca fierul,
Cu rădăcini în lumea ce moartea-o stăpîneşte
Şi-a cărui frunte-naltă se înfrăţea cu cerul.

ÎMPOTRIVA CELOR GREU DE MULȚUMIT

În leagăn, Caliope[1] de mi-ar fi hărăzit
Alesul dar cu care iubiții-și încunună,
Eu tot pe mincinosul Esop l-aș fi slujit;
Căci versul și minciuna se-mpacă împreună.
Nu-s eu, din tot Parnasul[2], poetul priceput,
Să știu acele pilde a le-ntocmi mai bine.
Să le-nnoiesc dorisem, iar dacă n-am putut,
Să izbutească altul mai înzestrat ca mine.
Și, totuși, eu făcut-am, așa cum nu li-e felul,
Ca lupul să grăiască și să-i răspundă mielul.
Mai mult decît atîta: în lumea ce-o gîndesc,
Și iarba, și copacii, și frunzele vorbesc,
De-ai zice că sînt toate vrăjite, fermecate...
　　„Adevărat (tu, critic, ai să zici),
　　Ai povestit pentru copiii mici
　　Vreo cinci sau șase basme minunate."
Doriți, domnilor cenzori, povești adevărate?
Ați vrea un stil mai nobil? Ei bine, ascultați:
...De zece ani, troienii luptau fără-ncetare,
Ținînd în loc, sub ziduri, pe grecii-nvierșunați,
Și-o mie de asalturi la porți n-au fost în stare
　　　Cetatea lor s-o cucerească.

[1] Muza poeziei epice și a elocvenței.
[2] Munte din Phocida, considerat în mod simbolic sediul poeților.

Atunci, după-al Minervei[1] născocitor îndemn,
Se apucară grecii să cioplească
Un cal înşelător, de lemn,
Şi-n burta-i uriaşă, pe rînd, s-au furişat :
Viteazul Diomede, Ajax cel înfocat,
Cumintele Ulyse, şi-n urmă toţi eroii
Pe care năzdrăvanul aducător de moarte
În mijlocul cetăţii-avea să-i poarte,
Făcînd să se-nfioare, de groază, zeii Troii ;
Şi, astfel, viclenia aheilor isteţi
Le-a răzbunat silinţa şi le-a plătit răbdarea...
„Destul ! (Va zice unul din poeţi.)
Tirada e prea lungă şi-ţi taie răsuflarea.
De-alminteri, calul născocit,
Şi-acei conducători de oşti
Mai greu putut-ai să-i cunoşti
Ca vulpea care-odată pe corb l-a păcălit.
Nu-ţi sînt la îndemînă subiectele acestea,
Nici stilul nobil !" Bine, atunci să schimb povestea.
...O Amarilă[2] zuliară îşi tăinuia aleanul ei,
Crezînd că-i singură-n pădure, cu oile şi cu Grivei.
Dar Tircis[3] a zărit-o şi,-ascuns după-o tulpină,
A auzit-o cum suspină,
Zefirului şoptindu-i şi rugîndu-l
Pîn' la iubitul ei să-i ducă gîndul...
„Această rimă nu e bună !
(Un critic aspru o să spună.)
E mult prea căutată, şi nici măcar nu-i nouă ;
Refă aceste versuri : sînt rele amîndouă..."
O, cenzor mofturos, las-o-ncurcată !
Eu, unul, nu-s în stare să te-mpac ;

---

[1] Zeiţa înţelepciunii şi a războiului la vechii romani.

[2] Amarylles — personaj din *Eglogele* lui Virgiliu, devenit nume comun, care desemnează o păstoriţă.

[3] Păstor din *Eglogele* lui Virgiliu.

Iar dacă m-aş trudi să-ţi fiu pe plac,
Povestea n-aş mai scri-o niciodată !

Toţi cei mereu nemulţumiţi
Sînt, drept vorbind, nişte nefericiţi.

SFATUL ŞOARECILOR

Un vechi cotoi, numit Hoţdeslănină,
Vîrîse spaima printre rozătoare ;
Nu mai ieşea un şobolan din vizuină,
Atîţia ajunsese să omoare !
Cîţi mai erau în viaţă (puţini) se ascundeau
Şi,-ndoliaţi de jalea atîtor morţi, posteau.
Aşa vorbea tot neamul cel şoricesc, săracul,
C-acest Hoţdeslănină nu e cotoi, ci dracul !
Dar într-o zi motanu-amorezat,
Porni la ştrengării, cum îi e soiul,
Şi-n vreme ce cu mîţa se drăgostea cotoiul,
Tot restul şoricimii s-a strîns să ţină sfat.
— Ce-i de făcut ? s-au întrebat.
Iar domnul preşedinte, ca cel mai chibzuit,
Aşa-şi dădu părerea : c-ar fi mai nimerit
Cotoiului să-i lege de gît un clopoţel,
Iar cînd acel mişel
Cu gînduri ucigaşe în pivniţă-ar pătrunde,
Toţi şoarecii prin găuri la vreme s-ar ascunde.
— Aşa e ! a zis sfatul. Guzganul preşedinte
A judecat foarte cuminte.
Dar vorba-i... clopoţelul... la gît... cine i-l leagă ?
Aici n-au mai ajuns să se-nţeleagă !
— Să mă-ntîlnesc cu dracul ? Nu sînt aşa netot.

— Să meargă unul tînăr ! — Eu singur n-o să
pot...
Aşa încît, pîn' la sfîrşit,
Nimic n-au isprăvit.

Multe-adunări de-acestea au mai fost,
Cu vorbă lungă, fără rost,
Nu adunări de şoareci, ci adunări de popi,
Ba chiar, să mă iertaţi, de episcopi.
Cînd ne-adunăm să chibzuim,
Găsim sfătuitori destui,
Dar cînd ar fi la treabă să pornim,
Pe fiecare ia-l de unde nu-i !

LUPUL ŞI VULPEA LA JUDECATĂ ÎN FAŢA MAIMUŢEI

S-a plîns odată lupul că vulpea l-a furat.
(Nu prea ducea vecina un trai nevinovat.)
Şi, după multe certuri şi discuţii,
Ajunse judecata la scaunul maimuţii.
N-aveau împricinaţii nevoie de-advocat.
De cînd judecătorul dreptatea o-mpărţea,
Nu-i trimisese Themis [1] o pricină mai grea.
Stătea în jeţ maimuţa şi năduşea cumplit,
Iar lupul şi cu vulpea în vorbe se-ntreceau.
S-au încontrat şi s-au sfădit,
S-au înfruntat, au dovedit ;
Dar judele, ştiindu-i cît de vicleni erau,
Le-a spus : — Iubiţi prieteni, eu vă cunosc de mult,

[1] Zeiţa dreptăţii, la vechii greci.

Nici unul nu-i mai bun din voi
Şi n-am nevoie să v-ascult :
Vă pedepsesc pe amîndoi !
Tu, lupule, ceri lucrul ce nu ţi s-a luat ;
Tu, vulpeo, totdeauna ai furat.

Dovezi şi chibzuinţă adesea-s de prisos :
Dreptatea nu greşeşte lovind un ticălos.

CEI DOI TAURI ŞI O BROASCĂ

Doi tauri se luptau cu-nverşunare
A cui să fie junca,
Şi peste celelalte vaci, porunca.
O broască îi privea cu jale mare.
— Ce griji te chinuiesc, surato ?
A întrebat-o
O alta din poporul cel orăcăitor.
— Tu nu-nţelegi ce-are să fie
Cînd s-o sfîrşi această bătălie ?
Unul din doi va fi biruitor,
Iar celălalt, din cîmpul cu pajişti izgonit,
Veni-va printre trestii să stăpînească balta,
Călcîndu-ne-n copite, pe-ntinsu-ntregii lunci !
Vom suferi cumplit,
Azi una, mîine alta,
Şi toate-acestea numai din cauza doamnei junci...
I-a fost îngrijorarea-ntemeiată,
Căci taurul în luptă biruit

În ţara broaştelor a năvălit,
Strivind, în goană, douăzeci deodată !

Aşa a fost din timpii legendari :
Cei mici plătesc zminteala celor mari.

LILIACUL ŞI CELE DOUĂ NEVĂSTUICI

Liliacul, cum e el cam zăpăcit,
În cuibul unei nevăstuici a nimerit ;
Cu şoarecii, aceasta fiind în duşmănie,
A şi sărit să mi-l sfîşie :
— Cum de cutezi să mi te-arăţi în cale ?
Eu am o socoteală cu neamul dumitale !
Eşti şoarece, aşa e ? Vrei să-mi închipui oare
Că nu sînt nevăstuică şi nu eşti rozătoare ?
— Mă iartă, îi răspunse liliacul, prefăcut,
Dar eu în aer m-am născut !
Eu, şoarece ? Aceasta o spun gurile rele.
Sînt pasăre ! Priveşte,
Vezi aripile mele ?
Trăiască neamul nostru, care-n văzduh pluteşte !
Şi nevăstuica l-a cruţat,
Nu l-a-nghiţit, ci l-a lăsat
Să plece-aşa cum a venit,
Nevătămat.
Cum hoinărea liliacul năuc, în altă zi,
La altă nevăstuică în curte se trezi.
Era o pătimaşă vînătoare
De orătănii şi de zburătoare.
Liliacul nostru, bietul, părea pierdut cu totul,
Că doamna gospodină

Îşi şi-ntinsese botul
Să-l ronţăie în dinţi, ca pe-o găină.
Liliacul însă zise : — Ia uită-te mai bine,
De ce mă iei pe mine
Drept pasăre ? Am pene ? N-am !
Sînt şoarece din neam în neam.
Pisicile să piară ! Jos motanii !
Trăiască şobolanii !
Şi, astfel, cu vorbirea lui isteaţă
A doua oară a scăpat cu viaţă.

Ştiu mulţi din ăştia care, tot schimbînd,
Sînt cînd cu Dumnezeu şi cînd cu sfinţii,
Ei se grăbesc să strige, rînd pe rînd :
„Trăiască regele ! Trăiască prinţii !" [1]

CĂŢEAUA ŞI VECINA EI

Simţind că-i vine vremea să fete, o căţea,
Adulmecînd grăbită un loc unde să nască,
Şi-a-nduplecat vecina în casă s-o primească
Şi, cît o fi lăuză, culcuşul ei să-i dea.
Dar cînd s-a-ntors la vatră vecina călătoare,
Căţeaua ce fătase ceru să mai rămînă,
Măcar vreo zece zile, măcar o săptămînă,
Pînă s-or pune puii oleacă pe picioare.
A doua oară gazda, cînd vremea s-a-mplinit,
I-a spus c-ar vrea să doarmă şi ea în patul ei.

[1] La Fontaine face aluzie la faimoasa Ligă a ducilor de Guise (1557), care, sub cuvînt că apără religia catolică, urmărea să-l răstoarne pe regele Henric al III-lea.

Dar, arătîndu-şi colţii, căţeaua a rînjit :
— Îi am aici, cu mine, pe toţi flăcăii mei ;
Să văd de eşti în stare să mă azvîrli-n drum !
(Căţeii ei erau dulăi acum.)

Să nu fii bun cu răii, căci o să-ţi pară rău.
Cerînd napoi un lucru-al tău,
Bucluc şi zarvă o să ai,
Bătaie, ceartă, vorbe, judecată !
Un singur deget de le dai,
Ei se reped să-ţi smulgă mîna toată.

LEUL ŞI MUSCA

— Hai, şterge-o, stîrpitură ! Fărîmă de gunoi !
Aşa vorbi cu musca un leu fudul, odată,
Iar musca, ofensată,
I-a declarat război.
— Crezi tu că rege dacă te numeşti,
Mărirea ta (îi zise) spaimă-mi face ?
Mai tare decît bivolul nu eşti,
Iar eu îl port pe bivol cum îmi place.
Abia a bîzîit acest cuvînt,
Şi trîmbiţîndu-şi singură asaltul
(Că trîmbiţaş nici nu avea un altul),
În aer s-a rotit să-şi ia avînt ;
Apoi, căzîndu-i leului în spate,
L-a scos din minţi, pe jumătate.
E numai spumă leul, se-aruncă, vrea să muşte,
Îi ard în flăcări ochii, se-nfurie, răcneşte,
O lume-ntreagă-n juru-i se-ngrozeşte...
Şi-aceasta e isprava unei muşte !

Un fleac de musculiţă din zbor îl hărţuieşte,
E-aici şi peste tot,
Spinarea i-o ciupeşte şi i se vîră-n bot,
Nu-i dă răgaz o clipă şi-l face să turbeze !
Şi rîde-nvingătoarea cu aripi nevăzute
Cum fiara îndîrjită asupra ei s-asmute,
Iar ghearele şi colţii nu pot s-o-nsîngereze.
Sărmanul leu se zbate şi singur se sfîşie,
Îşi răsuceşte coada, plesnind cu ea în vînt,
Puterea-şi iroseşte în oarba lui mînie,
Şi cade, pîn' la urmă, cu dinţii în pămînt.
Se-ntoarce-acum din luptă gîngania vitează,
Şi cum sunase-asaltul, izbînda-şi trîmbiţează !
Dar, bîzîindu-şi vestea, s-o ducă-n lumea toată,
O pînză de paianjen a-ntîlnit,
În laţul ei a nimerit,
Şi-n moarte totodată !

Din întîmplarea asta ce tîlc aţi desluşit ?
Eu văd chiar două : unul, că dintre inamici
Mai de temut sînt, uneori, cei mici ;
Iar mulţi din cei ce-n viaţă primejdii grele-nfruntă,
Pier răsturnaţi de-o piedică măruntă.

MĂGARUL CARE DUCEA LÎNĂ ŞI MĂGARUL CARE DUCEA SARE

În chip de împărat roman,
Cu sceptru-n mînă, un ţăran
Mîna doi bidivii, la fel de urecheaţi.
Mergea cu lînă unul, zburdînd în pas săltat ;
Al doilea se cam lăsa rugat,

Că nu erau măgarii la fel de-mpovărați ;
Cel oropsit ducea-n spinare
O-ncărcătură grea de sare.
Au mers voinicii noștri îndelungată cale,
Urcînd la deal și coborînd la vale,
Pînă-au ajuns la vadul unui rîu,
Cu apă pînă dincolo de brîu ;
Țăranul da pe-acolo o dată-n săptămînă.
A-ncălecat pe-acel măgar cu lînă,
Pornindu-l înainte pe cellalt.
Acesta, cel cu sare, dintr-un salt,
În fundul unei gropi s-a pomenit.
Dar s-a zbătut și s-a smucit
Și s-a-ntîmplat
Că toată sarea s-a topit
Și a ieșit deasupra măgarul, ușurat.
Luîndu-se ca oaia cea proastă după el,
Mintosul, cel cu lîna în sac făcu la fel,
Și s-a lăsat în apă pînă-n bot,
Cu lînă, cu țăran, cu tot.
Băură apă din belșug tustrei :
Țăranul și măgarul,
Iar lîna,-nsetoșată, mai multă decît ei.
Și-atît de mult s-a-ngreunat samarul,
Încît moș Urechilă, oricît s-a opintit,
La mal n-a mai răzbit.
I-a dat țăranul cea din urmă-mbrățișare,
Și moartea aștepta, fără scăpare.
Trecu pe-acolo, totuși, oarecine
— Anume care-a fost nu mă privește —
Și toate s-au sfîrșit cu bine.

V-am spus acestea numai ca să știți
Că nu se potrivește
Cînd fac același lucru doi inși deosebiți.

LEUL ŞI ŞOARECELE

Să-ndatorezi, cînd poţi, pe orişicine ;
Ai uneori nevoie de cel mai mic ca tine.
Sînt două pilde care o arată,
Atît e vorba de adevărată.

Ieşind de nu ştiu unde, un şoarece sperios
În gheara unui leu s-a încurcat ;
Iar leul, ca s-arate cît e de generos,
Nu l-a-nghiţit, ci l-a cruţat.
Mărinimia lui nu s-a pierdut ;
Şi, totuşi, cine-ar fi crezut
Ca leul să găsească la şoarece scăpare ?
Trecînd acelaşi leu printr-o poiană,
Căzu într-o capcană,
Şi nu putea să iasă, oricît răcnea de tare.
Zărindu-l, domnul şoarec nu se pierdu cu firea,
A ros cu dinţii mreaja, şi din necaz l-a scos.

Răbdarea-i uneori mai de folos
Decît puterea şi-ndîrjirea.

PORUMBELUL ŞI FURNICA

Acum o altă pildă din lumea celor mici.

Un porumbel bea apă din rîu, cînd o furnică,
Greşind din grabă pasul, în unda apei pică.
Şi i-aţi fi plîns de jale minusculei furnici

Văzînd-o cum zadarnic se zbate în ocean !
Dar porumbelul nostru, milos, voind s-o scape,
Zvîrli un fir de iarbă în volbura de ape,
Şi-aşa ieşi furnica, pe-o plută, la liman.
O clipă mai tîrziu,
Trecu haihui pe-acolo, desculţ, un zurbagiu,
Ce-avea o arbaletă la el, din întîmplare.
Priveşte pe furiş
La pasărea lui Venus [1], din frunziş,
Şi o şi vede pusă pe masă, în frigare !
Dar cum se pregătea mîrlanul s-o doboare,
Furnica-l pişcă de picior ;
Ţăranul, înţepat, tresare,
Iar pasărea, simţindu-l, pleacă-n zbor...
Ospăţul a zburat şi el,
Iar pofticiosul vînător
S-a şters pe bot de porumbel !

ASTROLOGUL CARE A CĂZUT ÎN FÎNTÎNĂ

Un astrolog căzuse-ntr-o fîntînă,
Şi cineva i-a spus : — Nerod ce eşti !

Nu poţi să vezi nici dincolo de mînă,
Şi-n stele te încumeţi să citeşti ?

Această întîmplare va fi de-ajuns, socot,
Ca semenilor noştri drept pildă să slujească.

[1] În antichitate, porumbelul era socotit pasărea lui Venus, zeiţa iubirii.

Sînt prea destui, în lumea pămîntească,
Acei ce cred că pot
În marea carte-a sorții ursita să-și citească.
Dar ce-i această carte cîntată de Homer
Decît întîmplătoarea schimbare a Fortunii?
Sau, cum ar zice unii:
„Voința zeilor din cer!"
Poți să prevezi al întîmplării joc?
Sau ale providenței legi
Să le dezlegi?
De-ar fi așa, n-ai spune că n-ai avut noroc.
Sînt taine-ascunse, pînă unde
Gîndirea noastră nu pătrunde.
Cum să citești voința, neînțeleasă ție,
Ce le-a-ntocmit pe toate, și numai ea le știe?
E oare scris în stele, pe bolta sclipitoare,
Ce-ascunde vălul negru al vremii viitoare?
Și pentru ce anume? Ca mintea să-și deprindă
Cei care sfera lumii în gînd vor s-o cuprindă?
De ce? S-abatem răul din calea-i neschimbată?
Să nu gustăm plăcerea atunci cînd ne-a fost dată,
Ci, plictisiți de bunul ce știm că va veni,
Să-l preschimbăm în silă-nainte de-a-l simți?
Am face o greșeală; mai mult: o faptă rea!
Pe bolta rotitoare trec aștrii-n drumul lor,
Răsare soarele-arzător
Și, zi de zi, lumina gonește noaptea grea,
Îndeplinindu-și marea ei menire:
Să dea putere vieții și lumii strălucire,
S-aducă primăvara, pămîntul să-l rodească,
Și-n sînge să trezească pornire tinerească.
Nu soartă schimbătoare se-arată-n univers,
Cînd el urmează, veșnic, mereu același mers!
Măsluitori de horoscopuri, șarlatani,
Nu mai mințiți pe prinți și suverani;
Plecați la braț cu cei ce totdeauna

Vorbesc în vînt : sînteţi totuna !
Dar pentru ce mă supăr ? Mă-ntorc cu pilda mea
La priceputul care bău fără să vrea.
Doream să tălmăcesc
Ce-nseamnă neghiobia unui amăgitor ;
Dar aş putea, o dată cu el, să-i amintesc
Pe toţi ce cască ochii la-nchipuiri deşarte,
Şi nu văd, mai departe,
Primejdia ce stă în faţa lor.

IEPURELE ŞI BROAŞTELE

Un iepure sta singur şi gîndea.
(Dar cine cînd stă singur nu gîndeşte ?)
O mare supărare îl rodea :
Că-i trist mereu şi frica-l chinuieşte.
„Toţi cei de teamă stăpîniţi
Sînt, zicea el, nefericiţi.
Pîndiţi de pretutindeni, tresar la orice şoapte,
Şi n-au răgaz nici să mănînce-n tihnă.
Aşa-s şi eu, n-am parte de odihnă,
Şi ochii nu-i închid întreaga noapte.
«Îndreaptă-te !» vor spune cei deştepţi.
Uşor de spus, dar frica poţi s-o-ndrepţi ?
Iar dacă stau şi mă gîndesc mai bine,
Nici oamenii nu-s mai viteji ca mine !"
Aşa vorbea cu sine mîhnitul rozător,
În timp ce sta de veghe şi pîndea,
Neliniştit şi temător
De-un foşnet, de-o suflare, de umbra ce-o făcea.
Şi cum ofta, de grija lui pătruns,
Cu inima de jale plină,
Aude parcă-un zgomot... Atît a fost de-ajuns,

Şi-a şi zbughit-o înspre vizuină !
A nimerit, în fugă, pe malul unui lac.
Iar broaştele, de frică, s-au azvîrlit în unde,
În tainiţa tăcută a apelor afunde.
— A ! iepurele zise, pot altora să fac
Ce-mi fac şi alţii mie ?
Cum, va să zică, eu
Pot să-nfior şi sînt temut la rîndul meu ?
De unde port în mine atîta vitejie ?
Se mai găsesc jivine pe care le-nspăimînt ?
Să fiu atît de fioros ?!

Nu e fricos, trăind pe-acest pămînt,
Să nu găsească altul mai fricos.

COCOŞUL ŞI VULPEA

Stătea, păzind pe-o cracă în pomul din livadă,
Un iscusit cocoş de soi.
— O, frate ! i-a spus dulce, zîmbindu-i, un vulpoi.
Nu ştiu s-avem vreo pricină de sfadă,
Să fie pace între noi !
O spun cinstit. Coboară, şi hai să te sărut !
Nu mă lăsa s-aştept ;
Ca să-ţi spun drept,
Am astăzi douăzeci de poşte de făcut.
Tu şi ai tăi de mine v-aţi temut,
De-acum puteţi oriunde doriţi să vă plimbaţi,
Ne vom purta cu voi ca nişte fraţi.
Să-ntîmpinaţi această zi sărbătoreşte ;
Iar pîn-atuncea, vino şi primeşte
Îmbrăţişarea mea frăţească.

— Prietene, cocoşul i-a spus, sînt încîntat !
Nu se putea o veste mai bună să-mi sosească,
Şi nici nu ştii cîtă plăcere-mi face
Această pace
Care-ntre noi s-a încheiat ;
Simt o-ndoită bucurie
Că tu eşti vestitorul acestei clipe mari.
Dar, iată, vin în goană doi ogari,
Trimişi, după cum cred, cu o solie.
Vor fi-n curînd aici, să-i aşteptăm,
Ca împreună să ne-mbrăţişăm !
— Adio ! zise hoţul, mi-e vremea măsurată ;
Vom ţine sărbătoarea frăţiei altă dată.
Apoi, cu coada pe spinare,
A şters-o, plin de supărare
Că viclenia lui n-a izbutit ;
Şi-a rîs cocoşul vesel văzînd cît de grăbit
O întindea fricosul, în pas alergător.

Plăcerea e-ndoită să-nşeli pe-nşelător !

CORBUL CARE VOIA SĂ FACĂ PE VULTURUL

Odată, pasărea lui Joe pusese gheara pe un miel.
Un corb, care pe-acolo zbura din întîmplare,
Mai puţintel în aripi, dar grabnic la mîncare,
Se repezi să facă şi dumnealui la fel.
În jurul turmei s-a-nvîrtit,
Şi din grămadă a ochit
Pe cel mai gras dintre toţi mieii,
Ales drept jertfă, să-l mănînce zeii.
Viteazul corb din zbor l-a cîntărit,

Zicînd în sinea lui :
„Eu ştiu la sînul cărei doici ai supt,
Şi te-ai făcut plinuţ cum altul nu-i,
Cu poftă mare am de gînd
Din pulpa ta să mă înfrupt."
Şi se repede corbul să-nhaţe mielul blînd !
Dar fiul oaiei, drăgălaş,
Era ceva mai greu decît un caş,
Iar lîna lui cea deasă era mai încurcată
Decît fusese barba lui Polifem[1] odată ;
Şi-aşa rămase corbul, cu ghearele în blană,
Zbătîndu-se ca-ntr-o capcană.
Sărind atunci asupra lui, ciobanul
L-a prins şi-n colivie l-a-ncuiat ;
Şi a ajuns de rîs, sărmanul,
Batjocura copiilor din sat.

S-ar zice că e bine puterea să-ţi măsori.
Borfaşii să nu-ncerce să facă pe tîlharii,
Iar între căpcăunii de oameni mîncători,
Cei mici să nu se pună pe-o treaptă cu mai-marii.
Pe unde trece viespea, nu pot răzbi ţînţarii.

PĂUNUL NEMULŢUMIT

Păunul, stînd în faţa Junonei[2], se jelea :
— Zeiţă preamărită, sînt un nedreptăţit !
Ascultă-mă, şi-ai să-nţelegi durerea mea.
Mi-ai dat un glas atît de răguşit,

[1] Uriaşul cu un ochi în frunte, din *Odiseea* lui Homer.
[2] În mitologie, soţia lui Jupiter, regină a cerurilor, zeiţa luminii şi ocrotitoarea căsniciei.

Că n-am găsit în lume pe nimenea să-i placă ;
Pe cînd privighetoarea, o pasăre săracă,
Atît de dulce cîntă, cu voce-atît de clară,
De parcă-ar fi ea însăşi întreaga primăvară !
Junona, supărată, l-a certat :
— Să nu te-aud, pizmaş neruşinat !
Tu gelozeşti privighetoarea şi spui că glasul ţi-e urît ;
Dar porţi la gît
Un curcubeu cu-o sută de feluri de culori
Şi desfăşori,
Pe coada ta-nstelată, podoabe mai bogate
Decît un galantar de nestemate.
Mai e vreo pasăre sub soare
Cu straie-atît de-ncîntătoare ?
Orice-animal îşi are o însuşire-a lui,
Pe toate să le aibă nici unul însă nu-i.
Putere are unul, iar celălalt — mărire ;
Uşor în zborul lui e şoimul, vitează-a vulturului fire ;
V-aduce corbul prevestire,
Iar ciorile vă-arată să vă feriţi de rău.
Sînt toţi îndestulaţi cum se găsesc,
Şi nu cîrtesc.
Să încetezi cu plînsul tău,
Că dacă nu, te jumulesc !

PISICA PRESCHIMBATĂ ÎN FEMEIE

Un om se-ndrăgostise de mica lui pisică ;
Era atît de dulce şi-atît de frumuşică
Şi mieuna atît de-armonios,
Că-i întorsese inima pe dos !
Atît a plîns şi s-a rugat

Şi-atîtea farmece-a-ncercat,
Încît destinul s-a-ndurat,
Şi-ndeplinindu-i strania ideie,
I-a preschimbat pisica în femeie.
Şi, ca să dovedească ce multă minte-avea,
Nerodul s-a-nsurat cu ea.
Nebun fusese, din prietenie,
Acum iubea cu-aceeaşi nebunie.
Nicicînd cea mai frumoasă din femei
Nu l-a vrăjit pe dragul ei
Cum tînăra soţie l-a-ncîntat
Pe zăpăcitul ei bărbat.
Ea îl răsfaţă, el o giugiuleşte,
La mîţă nu se mai gîndeşte,
Închipuindu-şi, ca un biet netot,
Că e femeie-n tot şi peste tot.
Dar iată că-ntr-o noapte oarecare,
Pe cînd, într-o prelungă-mbrăţişare
Perechea fericită se iubea,
Veniră nişte şoareci, să roadă din saltea.
Femeia a sărit asupra lor,
Şi şoarecii-au luat-o la picior...
Dar s-au întors degrabă. Femeia se ridică,
Şi dintr-o dată îi înhaţă!
(Schimbată cum era la faţă,
Ei n-au simţit că e pisică.)
N-a mai putut femeia să pună frîu pornirii,
Atît sînt de-ndîrjite îndemnurile firii!
Nu-şi schimbă nimeni felul: cu vîrsta care creşte,
Se umple cupa vieţii şi brazda se-adînceşte.
Zadarnic te sileşti şi vrei
S-abaţi din cale mersul ei,
Că firea care ţi-a fost dată
N-ai s-o îndupleci niciodată.
S-o baţi la tălpi, s-o biciuieşti,
Năravul n-ai să i-l învingi.

Cu cerc de fier poţi să te-ncingi,
Tot n-ai s-ajungi s-o stăpîneşti :
Tu o goneşti pe uşă-afară,
Ea-ţi intră pe fereastră, iară !

LEUL LA VÎNĂTOARE CU MĂGARUL

Măria-sa pornise la vînat ;
Dorea, de ziua lui, un prînz bogat.
Dar leul nu vînează nici vrăbii, nici cocoşi,
Ci porci frumoşi şi zdraveni, cerbi zdraveni
şi frumoşi.
Şi ca să meargă treaba mai uşor,
Luase pe măgar ca ajutor,
Cu vocea lui de Stentor [1], răcnitoare,
La pîndă să-i slujească drept corn de vînătoare.
I-a înjghebat într-un frunzar ascunzătoare,
Şi, plănuind vînatul să-l stîrnească,
I-a poruncit să sune din goarna-i măgărească.
Nu se-auzise-n codru, niciodată,
Asemenea furtună-nfricoşată !
Se-nfiora văzduhul de răgete cumplite,
Iar neamurile din pădure, îngrozite,
Fugeau de pretutindeni şi nimereau pe rînd,
Fără să vrea,
În gheara leului, care pîndea.
— Cred că ţi-a fost folositoare truda mea !
A spus măgarul, ca şi cînd
El ar fi fost cel mai viteaz din vînători.
— Da, ai zbierat teribil ! îi spuse domnul leu,

---

[1] Erou din războiul legendar al Troiei, care avea un glas atît de puternic, încît se auzea în toată cetatea.

Şi de n-aş şti din care neam cobori,
M-aş fi-ngrozit şi eu.
Măgarul s-ar fi supărat, de-ar fi-ndrăznit,
Deşi batjocura o meritase cu prisos,
Căci din măgari, cel mai nesuferit
E un măgar lăudăros :
Nu i se potriveşte şi nici nu-i stă frumos.

CARTEA A TREIA

MORARUL, BĂIATUL MORARULUI ŞI MĂGARUL

Întîiul drept în artă e-al primului-născut,
Iar fabula morală cu grecii a-nceput.
Dar e un cîmp pe care, să-l seceri cît de bine,
Tot mai rămîn în urmă destule spice pline ;
Şi-n ţara-nchipuirii atîtea-ntinderi sînt,
Că zi de zi poeţii găsesc un nou pămînt.
Ascultă-acum o pildă, anume născocită,
Destul de grăitoare şi bine ticluită :
Malherbe [1] i-a povestit-o odată lui Racan [2].
Urmaşi ai lui Horaţiu, rivalul lor roman,
Elevii lui Apollo la şcoala marii arte,
Învăţătorii noştri, aş zice mai departe,
S-au întîlnit odată şi, tăinuind în doi,
Vorbeau de mersul lumii şi de-ale lor nevoi.
I-a spus în ziua-aceea Racan : — Tu, care-n viaţă
Prin multe vămi trecut-ai, să-mi dai, te rog, povaţă.
Te încărcară anii cu-nvăţătura lor,
Şi te-au făcut în toate atoateştiutor.
Împrejurarea vieţii o hotărîre-mi cere.
Tu îmi cunoşti tot rostul : părinţi, talent, avere,
Şi te întreb, la ţară să mă gospodăresc ?
Să intru în oştire ? O slujbă să primesc ?

[1], [2] Poeţi francezi din secolul al XVI-lea.

Oriunde mă așteaptă și griji, și mulțumire,
Căci sînt plăceri și-n luptă, sînt chinuri și-n iubire.
Aș ști, de-aș fi eu singur, ce mi-ar plăcea să fac ;
Dar curtea ? Gura lumii ? Ai mei ? Cum să-i împac ?
— Pe toți ? Malherbe întreabă. E greu, că lumea-i
mare.
Așteaptă să-ți răspundă această întîmplare :

În nu știu care carte, pe vremuri, am citit
Că un morar plecase de-acasă, însoțit
De-un fiu al său mai mare — avînd destulă minte,
Iar ani vreo cincisprezece, dacă mi-aduc aminte —
Să-și vîndă-n tîrg măgarul, că bîlciul era-n toi.
Și, vrînd ca dobitocul s-arate mai vioi,
Morarul și băiatul picioarele-i legară
Și mi-l purtau pe umeri ca pe-o scumpete rară,
Ca pe un scrin de zestre sau ca pe-un lampadar.
— Auzi, să ducă-n spate, doi oameni, un măgar !
Rîzînd le spuse unul, care venea cu carul.
Așa-s de proști, că nu știi, din trei, care-i măgarul...
A priceput morarul cît e de caraghios ;
A dezlegat măgarul, l-a dat din spate jos,
Punînd, pe deșălate, să-ncalece băiatul.
A mîrîit pe limba-i barbară urecheatul,
Plîngîndu-se că-n leagăn mai bine se simțea,
Dar omul nostru, pasul grăbind, habar n-avea.
Trei negustori pe-acolo în drumul lor trecură
Și nu se împăcară cu cele ce văzură ;
Iar unul, mai în vîrstă, a spus cu glas răstit :
— Ei, tinere, nu-ți pare că prea te-ai lăfăit ?
Ia uită-te, voinicul s-a pus să călărească,
Și a ajuns bătrînul pe țînc să-l slugărească.
Descalecă și lasă-l pe moșu-n locul tău !

Văzu atunci morarul c-o potrivise rău :
— Da, domnilor, le zise, aşa-i, vă cer iertare...
Acum umbla băiatul pe jos, iar el, călare.
Au întîlnit trei fete, iar una a strigat :
— Ce lucru de ruşine ! Să-l lase pe băiat,
Sărmanul, să-şi trudească plăpîndele oscioare,
Iar el, ca un vlădică în zi de sărbătoare,
Să facă pe viţelul şi aere să-şi dea !
— Nu ştiu, a zis morarul, viţel de vîrsta mea.
Dă-mi bună pace, fato, şi poţi să-ţi vezi de cale !
Au mai schimbat vreo două batjocuri amicale,
Dar s-a gîndit morarul că o greşise iar
Şi şi-a luat băiatul cu el : doi pe-un măgar !
În drum, o altă ceată li se ivi-nainte.
Nici ăştia nu tăcură : — Ce oameni fără minte !
N-au nici un pic de milă de bietul dobitoc,
Şi de-o crăpa, vor spune că n-au avut noroc.
Au încărcat măgarul cu-atîta greutate,
Că-n tîrg o să ajungă cu pielea lui în spate.
— La naiba ! zise omul, oricît să te sileşti,
Tot satul şi pe tat-tu nu poţi să-i mulţumeşti !
Am să mai fac o dată o ultimă-ncercare.
Şi coborî morarul, cu prîslea, pe cărare.
Acum i-ajunse altul, strigîndu-le : — De cînd
E moda ca măgarul să salte-n joc, zburdînd,
În timp ce osteneşte şi gîfîie morarul ?
Cui îi e dat să poarte, din amîndoi, samarul ?
Voi tălpile vă rupeţi, copita să-i cruţaţi ;
Ca să-l păstraţi mai bine, de ce nu-l înrămaţi ?
„La trei măgari", e-o firmă frumoasă... — Ai
dreptate,
Aşa-i, a zis morarul, sînt un măgar, fîrtate !
Şi cum pe toţi deodată să vă împac mi-e greu,
Am să le fac pe toate aşa cum judec eu,
Orice, de-acum încolo, veţi spune despre mine.
Făcu aşa cum zise, şi-aşa făcu mai bine.

Iar tu, oricum vei lua-o, pe rege să-l slujeşti,
Pe Marte ori pe Venus, la ţară să trăieşti,
Însoară-te sau fă-te călugăr, e totuna :
Nu scapi de gura lumii, acum şi-ntotdeauna !

LUPUL PĂSTOR LA OI

Văzînd cu jale, lupul, că de o vreme-ncoace
Tainul lui din turma vecină a scăzut,
A socotit în piele de vulpe să se-mbrace,
Şi-ntr-un cioban s-a prefăcut.
Şi-a aruncat pe umeri o ţundră mocănească,
O bîtă noduroasă şi-a-ncrustat,
Şi nici cimpoiul nu şi l-a uitat ;
Iar ca din viclenie nimic să nu lipsească,
Mai rămînea să scrie,
Cu slove mari, pe pălărie :
„Eu sînt Guillot, păstorul, ce turma o păzesc."
Înveşmîntat în straiu-i ciobănesc
Şi răzimat pe bîtă cu labele din faţă,
Guillot, înşelătorul, se-apropia tiptil ;
Guillot, adevăratul, la umbră de verdeaţă,
Dormea ca un copil ;
Cimpoiul lui, de-asemeni ; dulăul, lîngă el,
Şi oile, la fel.
Vicleanul nu le-a speriat,
Dar, vrînd spre vizuina lui să le pornească,
A început, ca un zevzec, să le vorbească,
Şi-aici i s-a-nfundat !
Căci glasul neputînd să şi-l mai dreagă,
A-nfiorat, zbierînd, pădurea-ntreagă.
S-au deşteptat din somn flăcăul,
Oiţele-adormite şi dulăul,

Iar lupul, încurcat în bîtă,
Căzu pe brînci, şi cu oricîtă
Dîrzenie s-a-mpotrivit,
Fu, pîn'la urmă, căsăpit.

Vicleanul, cît de cutră ar fi el,
Tot îşi dă-n petec într-un fel.
Lup dacă eşti, lup să rămîi,
Mai bine-o scoţi la căpătîi.

BROAŞTELE CARE AU CERUT UN REGE

Sătule broaştele, odată,
De-orînduirea democrată,
Atît au plîns şi s-au rugat,
Că Jupiter s-a-nduplecat,
Şi ţara le-a schimbat-o în regat.
De sus, din bolta cerului înaltă,
Le-a azvîrlit un rege. Era un rege blînd,
Dar zgomot a făcut atît, căzînd,
Că neamul de pe baltă,
Fricos şi prost, cum e din fire,
În mii de părţi s-a risipit.
În apă broaştele-au sărit,
S-au strecurat prin gardul de trestie subţire
Şi-au apucat-o, pe furiş,
Prin păpuriş,
În bortele pe care din fugă le-au ochit,
Neîndrăznind în faţă să privească
Pe uriaşul care venea să le zdrobească.
Uriaşul ăsta era un nătăfleţ,
Dar chipul lui măreţ

A-nspăimîntat pe cea dintîi din broaşte,
Care-ndrăzni, tremurătoare,
Să iasă din ascunzătoare
Pentru-a-l cunoaşte.
Veni o alta după ea, să-l vadă,
Apoi, din două, s-a făcut grămadă ;
Puzderie de broaşte fără număr
Ieşiră la iveală de unde s-au ascuns ;
Şi, tot mai îndrăzneţe, au ajuns
Să i se suie regelui pe umăr.
Sărmanul vodă, nu spunea nimic,
Tăcea chitic ;
Iar Jupiter nu mai putea de gura lor :
-- Noi vrem, spunea poporul, un rege silitor !
Şi zeul le trimise... un cocor,
Care-a-nceput să le vîneze,
Cu broaşte să se ospăteze,
Mîncînd din ele după plac.
Ţipară broaştele : — Oac ! Oac !
Dar Jupiter le-a spus : — Voi ce gîndiţi,
Să-mi schimb mereu voinţa cum doriţi ?
Orînduirea bună ce-aveaţi la început
Nu v-a plăcut ;
N-aţi vrut nici rege nătărău ;
Acum pe ăsta-o să-l răbdaţi,
Căci s-ar putea să daţi
Peste un altul şi mai rău.

VULPEA ŞI ŢAPUL

Căpităneasa vulpe ieşise la plimbare,
Cu bunul ei prieten, încornoratul ţap.
Acesta, decît coarne, nimic n-avea în cap ;

Dar, dumneaei, şireata, era o cutră mare.
Însetoşaţi, într-o fîntînă-au coborît,
Băură preţ de o găleată,
Sau chiar mai mult decît atît.
— A fost, cumetre dragă, o apă minunată,
Îi spuse vulpea, dar acum
Ce facem, să ieşim la drum ?
Ridică-te în două picioare, cucuiete,
Lipeşte-te cu burta de perete,
Şi coarnele întinde-ţi-le bine :
Mă voi sui pe ele ca pe-o scară,
Iar cînd voi fi afară,
Am să te scot de coarne şi pe tine.
— Pe barba mea ! îi zise ţapul, dă-mi voie să te felicit !
E o idee bine chibzuită.
Vezi ce înseamnă mintea iscusită ?
Eu, unul, nu m-aş fi gîndit !
Şi-aşa ieşi deasupra vulpea din fîntînă,
Lăsînd pe ţap, zălog, să mai rămînă ;
Ba i-a ţinut şi-o scurtă cuvîntare,
Povăţuindu-l să aştepte cu răbdare ;
— De ţi-ar fi dat ursita, cu multă-ngăduinţă,
Atîta minte cîtă barbă ai,
Îi spuse vulpea, nu te aruncai
În apa din fîntînă cu-atîta uşurinţă !
Rămîi cu bine, vere, descurcă-te cum ştii.
Eu sînt cu treburi, nu pot să-ntîrzii,
N-am vreme de pierdut !

E bine ca sfîrşitul să-l vezi de la-nceput,
Că mai tîrziu te vei căi !

O acvilă-avea cuibul, cu puii la un loc,
Într-un stejar, pe-o creangă din creştetul tulpinii ;
Mistreaţa, jos, sub talpa rădăcinii,
Pisica, între ele, la mijloc.
Trăiau vecine, fără supărare,
Şi îşi vedea de treburi fiecare.
Dar iată, învoirea bună, pisica hoaţă a stricat-o.
Urcînd la acvilă, îi spuse : — Pierim cu toate,
preanălţato !
Ori, dacă nu, copiii noştri, şi e totuna pentru-o
mamă.
Să bagi de seamă !
Nu vezi cum scroafa blestemată
S-a apucat, cu rîtul, stejarul să ni-l sape ?
O să-l doboare-o dată şi o dată,
Şi nici un pui de-al nostru n-o să scape ;
Pe toţi o să-i mănînce jivina hămesită !
Aceasta va fi soarta lor cumplită.
De mi-ar rămîne unul, ar fi minune mare !
Lăsînd în urma ei îngrijorare,
Şireata mîţă-a coborît,
Cu gînd urît,
La scroafa de curînd fătată, care zăcea în vizuină,
Şi i-a şoptit : — Iubita mea vecină,
În grabă vin să te vestesc
Că acvila pîndeşte, cînd vei pleca-n pădure,
Godacii dumitale să ţi-i fure !
Păstrează bine taina, căci, drept să-ţi spun, n-aş vrea
Mînia să-şi întoarcă-asupra mea...
Astfel vorbi pisica, băgînd în sperieţi
Întreaga vizuină de mistreţi ;
Apoi, vicleana s-a întors acasă.
Acum nici acvila, nici scroafa, bănuitoare,
nu-ndrăzneau

Din ascunzişul lor să iasă,
Iar puii, nemîncaţi, se prăpădeau.
Nu le dădea neroadelor prin gînd
Că grija cea mai mare e să nu mori flămînd.
Vegheau şi zi şi noapte, în frica lor prostească,
Odraslele primejduite să-şi păzească :
Purceaua, temătoare de răpire,
Iar acvila, de prăbuşire.
Muriră toţi de foame, şi n-a rămas oscior
Din ginta vulturească şi neamul rîmător ;
Au răposat cei mari, ca şi cei mici,
Spre-ndestularea doamnelor pisici.

Cîte urzeli să ţeasă, un gînd hain nu ştie,
În iscusita lui ticăloşie !
Din toate relele pe care
Le-avea-n cutia ei Pandora [1],
Şi azi sînt răspîndite în calea tuturora,
Cel mai urît e viclenia, aşa-mi pare.

BĂRBATUL BEŢIV ŞI MUIEREA LUI

Nu-i om care să n-aibă o slăbiciune-a lui ;
Nici teama, nici ruşinea n-ajung să mi-l dezbare.

Ştiu în privinţa-aceasta o-ntîmplare.
(E bine ca prin pilde să întăreşti ce spui.)

[1] Prima femeie, plămădită de Vulcan şi însufleţită de Minerva ; Jupiter i-a dăruit o cutie, în care erau închise toate relele ; bărbatul Pandorei, Epitemen, a deschis din neştiinţă cutia, şi toate relele s-au răspîndit în lume.

Se povesteşte că un oarecine
Atît se deprinsese lui Bachus să se-nchine,
Încît i se-necase în pahar
Şi cuget, şi avut, şi sănătate.
Aşa sînt toţi beţivii : la calea jumătate,
Se pomenesc fără-o para în buzunar.
Dar într-o zi, cum omul nostru se-ntrecuse,
Încît, cu vinu-o dată, şi minţile-şi băuse,
Nevastă-sa, de ciudă, l-a-nchis într-un cavou.
Acolo, pîn' la ziuă, vinul nou
În beciul răcoros s-a limpezit,
Iar cînd beţivul s-a trezit,
În giulgiul morţii-nvăluit,
La cap cu lumînarea-n sfeşnic,
Şi-a-nchipuit că doarme somnul veşnic.
— Ce s-a-ntîmplat ? a zis. Adică, e văduvă nevasta mea ?
Învesmîntată ca Alecto [1], cu chip ascuns şi glas schimbat,
Femeia a venit la racla unde bărbatul ei zăcea
Şi-o strachină din terciul lui Lucifer i-a dat ;
Iar presupusul mort acum credea
Că ajunsese-n iad, cu-adevărat.
Intrînd în vorbă cu stafia, a întrebat-o : — Cine eşti ?
Ea i-a răspuns : — Sînt chelăreasă peste cămările drăceşti.
Şi din porunca lui Satan-cel-Mare
Dau celor din morminte de mîncare.
Iar el, ca-n vis : — Frumoasă slujbă ai,
Dar de băut, ceva, nu dai ?

---

[1] Una dintre Furii, zeiţe ale infernului, care aveau în paza lor pe cei morţi.

LUPUL ŞI BARZA

Nu-i dobitoc mai lacom ca lupul la mîncare.
Un lup din ăştia, la un prînz bogat,
Înfulecînd cu poftă mare,
Era să moară înecat:
I se oprise-n gît un os de miel,
Şi nici să strige nu era în stare;
Ar fi pierit înăbuşit, ca vai de el,
De nu l-ar fi zărit, din întîmplare,
O barză ce trecea în drum spre casă.
Şi, iată, priceputa felcerească
S-a apucat numaidecît
Să-i scoată osul lupului din gît.
Apoi, pentru lucrarea ei doftoricească,
Ceru, se înţelege, să-i plătească.
— Să-ţi şi plătesc? Vrei să glumeşti!
Răspunse lupul, mîniat.
Cumătră, să te mulţumeşti
Că te-am cruţat
Şi ciocul ţi l-ai scos din gura mea nevătămat.
Hai, pleacă, pasăre ingrată,
Să nu-mi mai cazi în labă niciodată!

OMUL CARE L-A RĂPUS PE LEU

Nu ştiu ce iscusit zugrav
Un chip, odată, a expus,
Înfăţişînd un leu grozav
De-un om, de-un singur om, răpus;
Şi toţi cei strînşi să-l vadă se minunau nespus.
Un leu, care trecea, i-a potolit:
— Vezi bine, zise el, vă e uşor

Pe om să-l arătaţi biruitor,
Dar meşterul zugrav v-a amăgit
(E-ndreptăţit, se vede, să viseze),
Căci altfel ar fi chipul zugrăvit
De-ar şti şi leii să picteze.

VULPEA ŞI STRUGURII

Într-un ţinut al Franţei, o vulpe călătoare,
Gasconă sau normandă, prea bine nu se ştie,
Flămîndă, mai mult moartă, trecînd pe lîngă-o vie,
Zărise sus, pe bolta de viţă suitoare,
O coardă încărcată cu struguri razachie.
S-ar fi-nfruptat leliţa, că pofta nu-i lipsea,
Dar nu putea s-ajungă pîn' la ei.
— Sînt acri, zise vulpea, buni pentru derbedei!

Făcea mai bine dacă se plîngea?

LEBĂDA ŞI BUCĂTARUL

Demult, cîndva, într-o ogradă
Cu orătănii o grămadă,
Trăiau, în nu ştiu care an,
O lebădă şi un gîscan.
Avea stăpînul curţii plăcere şi folos
De-o lebădă frumoasă şi de-un gîscan gustos,
Şi-aceeaşi bucurie simţea să stea la masă,
Cu una în grădină, cu celălalt în casă.

În şanţul ce-nconjoară castelul, ca un brîu,
Ades cei doi prieteni alături coborau,
Alunecînd pe apă, scăldîndu-se în rîu,
Şi parcă niciodată nu se mai săturau !
Odată, bucătarul puţin s-a cam ciupit,
    La o petrecere pe iarbă,
Şi lebăda luînd-o drept gîscă, s-a pripit
Şi-a vrut să-i taie gîtul şi s-o fiarbă.
Văzînd sărmana pasăre că moare,
A început să cînte cu voce rugătoare.
    Iar bucătarul, zăpăcitul,
    A zis, scăpînd din mîini cuţitul :
— Vai ! ce privighetoare era să pun în ciorbă !
    O crimă-aş fi făcut de-aş fi tăiat
    Un gît cu viers atît de minunat !

Pe foarte mulţi din grele primejdii i-a scăpat
    O dulce şi duioasă vorbă.

LUPII ŞI OILE

În urma multor veacuri de necurmat război,
Se încheiase pace între lupi şi oi ;
Iar cei de-atîta vreme învrăjbiţi
Erau, deopotrivă, la fel de mulţumiţi.
Căci lupii, ce e dreptul, furau din miei destui,
Dar piei de lup şi bacii puneau destule-n cui.
Avea primejdii multe păşunatul,
Dar nu mergea prea lesne nici vînatul,
Şi nu-şi trăia în tihnă nici unul viaţa lui.
Acum făcură pace, şi-aşa precum sta scris,
De-o parte şi de alta, ostateci şi-au trimis :

Mioarele, dulăii, iar lupii, pui de lup.
Cu timpul, însă, puii aceştia se-ntăresc,
Pînă-ntr-o zi, ciobanii lipsind, se năpustesc,
Înhaţă mieii-n gheare, îi sfîşie şi-i rup!
Cu prada-n gură, lupii cei tineri au fugit,
Apoi pe cei de-acasă în taină i-au vestit;
Iar cîinii care-n codru ostateci se găseau
Şi fără nici o grijă, încrezători, dormeau,
În somn pe nesimţite au fost ucişi, încît
Nici unul n-a scăpat neomorît.

Precum vrea să arate această întîmplare,
Cu răii se cuvine să lupţi fără cruţare.
Ştiu că războiul e urît,
Dar cu duşmani vicleni cînd ai de-a face,
La ce-ţi slujeşte să-nchei pace?

LEUL MURIND

Îmbătrînise leul cel cumplit
Şi îşi jelea puterea de-altădată.
Supuşii lui, văzîndu-l cît e de prăpădit,
Săriră toţi asupra lui, să-l bată.
I-a tras în spate calul o zdravănă copită,
L-a rupt cu dinţii lupul, iar boul l-a împuns...
Zăcea pe labe leul, cu inima zdrobită,
Şi nici să ragă-o dată puteri n-avea de-ajuns.
Atunci veni măgarul şi-i trase un picior.
— Vai mie! a zis leul, nu-mi pare rău că mor,
Dar de-am ajuns să fiu lovit de tine,
Voi mai muri o dată, de ruşine!

FEMEIA ÎNECATĂ

În loc să sară-n valuri, sînt unii care zic :
„Se-neacă o femeie, nu-i nimic..."
Eu, unul, cred alminteri şi nu spun ca aceia,
Căci bucuria vieţii e femeia.
Acesta nu-i un început nepotrivit,
Iar fabula de faţă vă vorbeşte
Tot despre una care, precum se povesteşte,
În valurile apei a pierit.
Acum bărbatul, bietul, o căuta prin apă,
Voind ca trupul ei nensufleţit
Cu cinstea cuvenită să i-l aşeze-n groapă.
Pe mal, cu cîţiva trecători s-a întîlnit,
Neştiutori de cele întîmplate,
Şi omul i-a-ntrebat dacă-au zărit
Vreo urmă a femeii înecate.
— Nu, i-a spus unul ; ia-o mai la vale,
Pe unde, poate, apa s-o fi dus...
— Nici vorbă ! zise altul, pe soaţa dumitale
N-o căuta devale, ci mai la deal, în sus.
Oricît ar curge rîul pe-o albie-nclinată,
Femeia, cum o ştiu de înciudată,
Nu s-a lăsat, desigur, purtată de talaz
Un pas măcar !
Ci, ca să-i facă în necaz,
A apucat-o-n sens contrar...

Acelui om îi mai ardea de glume !
Nu ştiu de-avea sau nu dreptate,
Cum n-aş putea să spun despre femei, anume,
Dacă sînt toate încăpăţînate.
De-ar fi acesta un cusur al lor,
Nu cred că vor scăpa de el uşor.

În veci de firea ei nu se desparte
Cînd e-ndărătnică din naştere femeia ;
Îţi va întoarce vorba pîn' la moarte,
Iar dacă s-ar putea, şi după-aceea.

NEVĂSTUICA ÎN HAMBAR

Duduia nevăstuică, slăbuţă şi subţire,
Ochind o mică bortă, intrase-ntr-un hambar.
Zăcuse, sărăcuţa, de pojar,
Şi-avea nevoie de-ntărire.
Acum trăia fără habar,
Vînînd, mîncînd, înfulecînd.
Nici nu vă dă prin gînd
Cîtă slănină dulce şi cîte vieţi zvîntase !
Hoţoaica se-mplinise, ba chiar se îngrăşase.
Cam după-o săptămînă, pe cînd stătea la masă,
A auzit un zgomot şi-a încercat să iasă
Prin gaura pe unde a intrat.
Dar nu ştiu cum se face că n-a mai încăput.
Crezînd că poate s-a-nşelat,
A dat ocol, a căutat...
— Deunăzi, zise, totuşi pe-acolo am trecut !
Un şoarece, văzînd-o cum se zbate,
A rîs : — Aveai o burtă, atunci, pe jumătate,
Acum te-ai rotunjit ;
Tot slabă-ar trebui să fii, cum ai venit,
De vrei să te întorci pe-aceeaşi cale.
Spunîndu-ţi-le-acestea, la alţii mă gîndesc,
Dar nu mai vreau să stărui şi nu asemuiesc
Ale lor treburi cu-ale tale.

CARTEA A PATRA

PĂSTORUL ŞI MAREA

Vecin cu Amfitrita [1], pe ţărmul unei mări,
Trăia, păzindu-şi turma, în tihnă un păstor.
Puţin avut strînsese, dar îndestulător,
Şi nu-i dădea nici griji, nici supărări.
Dar tot văzînd comorile pe care
Le aduceau acasă năierii, în curînd
Vîndu întreaga turmă, şi mărfuri cumpărînd,
Porni în căutarea norocului, pe mare.
Dar bogăţia ce-a visat
În valuri s-a-necat,
Aşa că bietul om s-a-ntors-napoi,
Păstor la oi,
Şi nu stăpînul turmei, cum ar fi fost să fie,
Ci slugă cu simbrie.
Cel ce se-nchipuise Tircis ori Coridon [2]
Atît era acum : ciobanul Ion.
Strîngînd ban lîngă ban, pînă la urmă,
Ajunse iar păstorul să-şi tundă vechea turmă.
Era-ntr-o zi cînd valul mînia-şi potolise,
Şi cîteva corăbii la mal se-adăpostise.
Privind în larg, păstorul a zis : — Ei, doamnă Mare,

[1] Zeiţa mării, soţia lui Neptun.
[2] Păstor din *Eglogele* poetului latin Virgiliu ; cîntecele sale alternează cu cele ale lui Tircis (v. n. 2, p. 29).

Ţi s-a făcut iar poftă de bani, pe cît se pare.
Mai vezi de altul, mult şi bine,
Că banii mei nu-s pentru tine!

Aceasta nu-i poveste născocită,
Ci o-ntîmplare care-a fost trăită;
Eu, adevărul, înţeleg
Din încercările vieţii să-l culeg;
Şi nu-i o vorbă goală parabola bătrînă,
Că pentru cioara care zboară să nu dai vrabia din mînă.
Fii mulţumit cu ce-i al tău;
De te-amăgeşte pofta măririi, ca şi marea,
Să te prefaci că nu i-auzi chemarea.
Că unu-ajunge bine, iar zece mii, mai rău,
Şi de te-ncrezi în valul ispitei, totdeauna
Îţi vor ieşi în cale tîlharii sau furtuna.

MUSCA ŞI FURNICA

Furnica se certa odată cu musca pe întîietate.
Şi-a zis aceasta: — Jupiter, părinte!
Cum oare pot, orbiţi de vanitate,
Să n-aibă, unii, nici atîta minte,
Ca o jivină tîrîtoare,
În josnicia ei, să se măsoare
Cu fata aerului, care-s eu?
Zbor ca un flutur prin palate, la masa ta e locul meu;
Din boul înjunghiat spre jertfă, a mea e prima-mbucătură,
Pe cînd această stîrpitură
Trăieşte patru zile dintr-o fărîmitură,

Pe care pînă-acasă cu trudă a tîrît-o.
Ia spune-mi, amărîto,
În viaţa ta, ca mine, cîndva te-ai aşezat
Pe fruntea unui rege sau unui împărat?
Ai sărutat un sîn de fată mare?
În părul ei, vreodată, te-ai jucat?
Simţit-ai tu această desfătare?
Frumoasa, cînd se duce la-ntîlnire,
Gătită pentru cucerire,
Îşi pune, ca să aibă haz,
O musculiţă pe obraz.
Pe gîtul gol, alături de aurul din salbă,
Eu fac să pară pielea ei mai albă.
Iar tu mi te făleşti
Cu ce-n cămară strîngi? Să mă slăbeşti!
Furnica i-a răspuns: — Aşa vorbeşti?
E drept, zbori prin palate, dar cui crezi tu că-i placi?
Din carnea pregătită pentru zei,
Tu prima-nghiţitură iei,
Dar ce ispravă mare faci?
Oriunde, intri nepoftită,
Pe orice cap te-aşezi, şi n-ai habar
De-i cap de împărat sau de măgar;
Dar îndrăzneala ta, nesuferită,
Adeseori cu moartea-i pedepsită.
Cu-o musculiţă în bărbie unei femei îi şade bine?
Nu-i zbenghiul negru ca şi mine?
Şi n-ar putea să-i zică,
La urma urmelor, furnică?
Ia-o mai oblu, musco, nu mai vorbi de sus!
Lingăilor, la curte pripăşiţi
Şi cu ruşine izgoniţi,
Tot muşte parcă li s-a spus?

Cînd Febus[1] se va duce pe însorita-i cale,
O altă jumătate a lumii-mbrăţişînd,
Tu vei pieri-n curînd
De frig, de foame şi de jale.
În timp ce, mulţumită cu rodul muncii mele,
Nemaitrudind prin vînt şi ploi,
Peste viroage şi vîlcele,
Eu voi trăi ferită de nevoi,
Căci grija ce-am avut-o de griji mă va scuti.
Abia atunci vei şti
Cît preţ poate să aibă o faimă mincinoasă.
Rămîi, surată, sănătoasă,
Mai am destule treburi de-mplinit,
Nu-mi umplu eu cămara mea cu bîzîit.

GRĂDINARUL ŞI SENIORUL SĂU

Un iubitor de zarzavat,
Nici tîrgoveţ şi nici plugar,
Se aşezase într-un sat
Şi se făcuse grădinar.
Un grădinar, fireşte, cu grădină,
Şi-un petic de livadă, binenţeles, vecină.
Gard viu pusese-n locul bătrînelor uluci;
Creşteau aici, în voie, măcriş, spanac, lăptuci,
Puţină iasomie, un strat de stînjenei,
Să-şi aibă bucheţelul Margòt, de ziua ei.
Mult însă n-a durat această pace,
Căci s-a ivit un iepure vrăjmaş.
Văzînd deci omul nostru ce pagubă îi face
Duşmanul rozător,

[1] Zeul soarelui.

Porni cu jalba la oraş,
Să ceară ocrotirea înaltului senior.
— Măria-ta, mă sărăceşte acest prădalnic dobitoc!
Nu-i zi să nu mă dijmuiască.
Nu dovedesc nici bîte, nici pietre să-l gonească,
Iar de capcane-şi bate joc.
Mi-e teamă să nu aibă pe dracu-n el... — Ce drac?
Oricîte vrăji ar face, îi vin eu lui de hac!
Am să te scap, bătrîne, cu preţul vieţii... — Cînd?
— În cea mai mare grabă, de mîine începînd.
Zis şi făcut! Seniorul, cu tot alaiul lui,
S-a-nfăţişat a doua zi.
— Întîi de toate, zise, vom prînzi.
Să pună la frigare cîţiva pui,
Dar, vezi, să fie fragezi, s-alegi din cei mai tineri.
E fata ta? Hai, vino, frumoaso, şi-mi zîmbeşte.
Ei, cînd jucăm la nuntă? Ce-aşteaptă domnii gineri?
Ascultă-mă, bătrîne, ţi-o spun prieteneşte
Că n-ai în casă altă comoară mai de preţ.
Rostind aceste vorbe, pe fată o pofteşte,
O pune lîngă dînsul şi, tot mai îndrăzneţ,
Îi prinde mîna, braţul, un colţ dintr-o batistă,
Alintături neroade... Frumoasa, cu sfială,
Mai nu se lasă, mai rezistă...
(Iar tatălui, această hîrjoneală
Nu i-a făcut prea multă bucurie.)
Ceilalţi, porniţi spre pradă, dădură toţi năvală
Pe la cămări şi prin bucătărie.
— Îmi place-această şuncă, e bine frăgezită.
— E pentru dumneavoastră, seniore, pregătită.
— O iau, şi voi gusta-o cu mulţumire mare.
S-a săturat seniorul şi toţi însoţitorii,
Odraslele lui, caii, ogarii, slujitorii;

N-avea nici unul lipsă de poftă de mîncare !
Boierul se-aşternuse pe chef şi desfătare,
Porunci în casă da,
Bea vinul vechi al gazdei şi fata-i dezmierda.
Iar după ce voinicii din plin s-au ospătat,
Porniră-n grabă la vînat.
Atîta zarvă trîmbiţele fac,
Că grădinarul, bietul, a-ncremenit, buimac...
Dar, vai ! în scurtă vreme, mai rău ca el arată
Grădina fără milă despuiată,
Parcă-a trecut zavera peste straturi.
Adio, flori ! Adio, zarzavaturi !
Adio, praz, cicoare şi rubarbă !
N-a mai rămas un fir de iarbă !
Nici iepurele, cel puţin, nu l-au ajuns :
La umbra unei verze s-a ascuns,
Apoi, ochind o bortă, fugi în goana mare...
O bortă ? Zi mai bine o groaznică spărtură,
Pe care-n gardul verde gonacii o făcură,
Să aibă loc să treacă stăpînul, de-a călare.
Adînc ofta săteanul : — Aşa petrec seniorii !
Dar cine să-l asculte ? Şi, astfel, vînătorii,
În mai puţin de-o oră, cu cîinii lor stricară
Cît într-un veac de vreme toţi iepurii din ţară.

Să nu purtaţi războaie, oameni buni,
Şi-n ajutor pe regi nu-i mai chemaţi.
Să intre-n ţara voastră, nu-i lăsaţi ;
Iar ca să-i şi poftiţi, aţi fi nebuni !

MĂGARUL ŞI CĂŢELUŞUL

Nu-ţi pune-ndemînarea la încercări prea grele ;
Îşi are şi talentul o margine a lui.
Oricît ţi-ai da silinţa, pe urs nu poţi să-l pui
Să-ţi facă elegante şi zvelte temenele.

Nu are-oricine darul înnăscut
De-a fi plăcut ;
Iar pe acei ce sînt iubiţi
Nu-i pizmuiţi,
Să n-ajungeţi mai rău
Decît măgarul care-a vrut
Să-şi mîngîie stăpînul, şi el, în felul său.
— Cum ? Javra asta de căţel,
Fiindcă-i mică şi e dulce,
Să stea cu domnul în fotel
Şi-n patul doamnei să se culce,
În vreme ce pe mine mă ţin numai în beţe ?
Ce face dumnealui ? Întinde-o labă,
Şi toţi îl iau în braţe să-l răsfeţe.
Ce mare treabă !
Aşa ceva pot să încerc şi eu,
Nu cred să fie-un lucru-atît de greu.
Însufleţit de-această gîndire iscusită,
Cum într-o zi stăpînul părea în toane bune,
Măgarul se repede şi pe bărbie pune
Bătrîna lui copită,
În chip de drăgăstoasă şi blîndă alintare ;
Iar pentru ca să fie plăcerea şi mai mare,
A început să cînte cu glasul lui dogit.
— Oho ! ce mîngîiere ! ce dulce ciripit !

A spus mirat stăpînul, punînd mîna pe băţ.
S-a vindecat, deodată, măgarul de răsfăţ,

Şi-aşa sfîrşi întreaga comedie.

RĂZBOIUL ŞOARECILOR CU NEVĂSTUICILE

A nevăstuicii seminţie
Şi cu tot neamul pisicesc
Cu şoarecii nu prea trăiesc
În sinceră prietenie ;
Şi de-ar putea la ei s-ajungă
Prin mai puţine uşi cu chei,
Prăpăd ar face printre ei
Cumătra cu spinarea lungă.
Atît se înmulţise-odată
Întreg norodul rozător,
Încît Guzgan, voivodul lor,
A strîns, din şoareci, o armată ;
Iar nevăstuicile, la fel,
Au fost chemate sub drapel.
Şi spune cronica nescrisă,
De-o fi sau nu adevărat,
Că timp destul de-ndelungat
Rămase lupta nedecisă.
Din rînduri, mulţi ostaşi pieriră,
Şi mult pămînt s-a îngrăşat
Cu sîngele ce s-a vărsat ;
Iar greul şoarecii-l plătiră.
Zadarnic au pornit în frunte
Vitejii lor, Meridarpax,
Pisicarpax şi Artarpax,

Cu piepturile lor să-nfrunte
Acea năvală îndîrjită,
Că n-au putut s-o ţină-n loc,
Şi-ntr-un război fără noroc
Fu şoricimea risipită.
Ca pleava s-au împrăştiat
Toţi şoarecii şi şobolanii,
Soldaţii, ca şi căpitanii ;
Din prinţi, nici unul n-a scăpat !
Scursura cetelor din gloată
Prin mii de borte s-a ascuns,
Şi-aşa, în grabă, a ajuns
Să scape golănimea toată ;
Dar nobilii care purtau,
Ca-ntreaga şleahtă şobolană,
Turban, surgiu şi coif cu pană,
Şi mîndri îşi închipuiau
Că-nfăţişarea lor măreaţă
Şi strălucitul lor panaş
O să-nspăimînte pe vrăjmaş,
Nici unul n-a rămas în viaţă.
Se repezeau seniorii printre
Acele rînduri de fugari,
Dar cum purtau găteli prea mari,
Prin găuri nu-ncăpeau să intre.
Şi-aşa au fost măcelăriţi
Nu şoriceii de strînsură,
Ce lesne-n cuiburi încăpură,
Ci marii şobolani, gătiţi !

Un cap frumos înzorzonat
Spre făloşie şi spre slavă
Aduce-adeseori zăbavă ;
Şi un veşmînt prea încărcat
La vad adînc mai mult te-ncurcă ;

Cei mari şi falnici sînt greoi,
Iar la strîmtoare şi-n nevoi
Cei mici mai bine se descurcă.

OMUL ŞI IDOLUL SĂU

Acel păgîn, în casă, ţinea un chip cioplit
Şi aştepta norocul să-i vină de la zei ;
El nu ştia că zeii de mult au asurzit.
Îşi alesese-un idol, dar îl costa cît trei !
Îi aducea prinosuri şi ofrande,
Boi înjunghiaţi spre jertfă, cu coarnele-n ghirlande ;
N-a fost niciunde şi nicicînd
Un zeu mai bine ospătat.
Dar gazda, drept răsplată, nimic n-a căpătat :
Comoară ? Moştenire ? Cîştig la joc ? Nici gînd !
Mai mult decît atît : cînd se-abătea
Pe locurile-acelea un fleac de vreme rea,
Rar se-ntîmpla pe el să nu-l ajungă,
Şi paguba îl ustura la pungă.
Văzînd pînă la urmă că nu se pricopseşte
Şi-n viaţă n-are parte decît de zile grele,
Că zeul nu-l ajută, cu toate că-l hrăneşte,
Ia un ciocan şi face din idol bucăţele...
Şi-un sac umplut cu aur găsi în măruntaie !
— Eu te-ndopam, îi zise, şi tu n-aveai habar !
Nu te-ndurai să-mi dai nici o leţcaie.
Te du ! Să-ţi facă alţii în casa lor altar.
Prea semeni cu acei netoţi
Pe care trebuie să-i baţi
Ca de la ei ceva să scoţi.
Cu cît eram mai darnic, eram mai păgubit.
Bine-am făcut că te-am plesnit !

GAIŢA ÎMPODOBITĂ CU PENE DE PĂUN

O gaiţă se-mpodobise
Cu penele unui păun ce năpîrlea ;
Ca o prinţesă mi se dichisise
Şi ţanţoşă printre păuni se fudulea,
Dar unul dintre ei a dibuit-o,
Şi gaiţa s-a pomenit batjocorită,
Gonită, fluierată, huiduită,
Şi ca să rîdă, domnii păuni au jumulit-o.
Iar cînd la gaiţe se-ntoarse iară,
Suratele au dat-o afară.

Sînt gaiţe destule, cu tot două picioare,
La fel de-nşelătoare,
Ce umblă-nzorzonate cu pene de furat.
(Plagiatori, cum li se spune.)
Aş fi putut să-i şi numesc, dar i-am cruţat,
Am alte treburi de făcut, mai bune.

BROASCA ŞI ŞOARECELE

Merlin[1] spunea : — Cel care pe-un altul amăgeşte,
De multe ori e însuşi înşelat.
Păcat că-nţelepciunea cu vremea se-nvecheşte,
Nu ştiu proverb pe lume mai bine-ntemeiat.
Dar să mă-ntorc la cele ce am de povestit :
Un şoarece cu burtă, grăsuţ, bine hrănit
(Din cei ce nu ţin posturi, nici rugăciuni nu fac),

[1] Merlin — poreclit Vrăjitorul — erou al povestirilor cavalereşti din evul mediu.

Se odihnea odată pe malul unui lac.
O broască, întîlnindu-l, i-a spus în limba ei :
— Poftim la prînz la mine, seniore, dacă vrei.
Iar şoarecele a primit cu mulţumire.
Nici n-ar fi fost nevoie de prea multă poftire,
Dar broasca, la palavre pricepută,
A început, îmbietoare, să-i înşire
Cît îi va fi călătoria de plăcută,
Ce mult o să-l încînte-o baie bună,
De cîte lucruri rare-o să se mire,
Iar într-o zi putea-va nepoţilor să spună
Ce locuri a văzut şi ce popoare,
Ce obiceiuri au, cum vieţuiesc
Şi în ce chip se cîrmuiesc
Noroadele în apă trăitoare.
Îl ispiteau la drum aceste toate,
Dar cavalerul nu ştia să-noate,
Şi, ca să-l înlesnească, dumneaei
Un fir de papură-a-nnodat
Şi i-a legat
Piciorul lui de laba ei.
Apoi se aruncară în apă laolaltă...
Dar lelea de pe baltă
N-avea cinstite gînduri, căci tot trăgînd de fir
Mereu mai la adînc,
Bătîndu-şi joc de lege şi de cuvîntul dat,
Se străduia să-nece pe bietul musafir.
„Cu mare poftă (îşi zicea) am să-l mănînc.
Un şoarece mai fraged de mult n-am mai vînat !"
O luptă mare se-ncinsese-n ape,
Chema sărmanul şoarec pe zei în ajutor,
Trăgea amarnic broasca, el încerca să scape...
Cînd iată că deasupra trecu un şoim în zbor
Şi, cum zări în valuri pe micul rozător,
Aproape înecat,
S-a repezit şi l-a-nhăţat,

Ducînd, cu broasca spînzurată,
Două vînaturi dintr-o dată!
Şi, astfel, şoimul norocos
S-a ospătat împărăteşte,
Avînd la prînzul lui gustos
Şi carne proaspătă, şi peşte.
Cei mai vicleni înşelători
Căpcane altora întind;
Dar li se-ntîmplă-adeseori
Că-n laţul lor tot ei se prind.

TRIBUTUL PE CARE DOBITOACELE L-AU TRIMIS LUI ALEXANDRU

Era, în vremea veche, o fabulă vestită;
Anume pentru ce, nici eu nu ştiu.
Povestea, cum a fost, aşa o scriu,
Să-i afle cititorul morala potrivită.

Purtase ştirea-n zare răzbătătoarea Faimă
Că unul, Alexandru, din Joe zămislit,
Vrînd lumea s-o robească prin sabie şi spaimă,
A hotărît şi-a poruncit
Să vină-n faţa lui să i se-nchine
Şi oameni, şi jivine,
Şi elefanţi, şi rîme tîrîtoare,
Şi liberul popor de zburătoare!
În lung şi-n lat,
Zeiţa cu o sută de guri a trîmbiţat
Poruncile acelui puternic împărat;
Iar fiarele, deprinse să fie cîrmuite
De singura poruncă a pîntecelui lor,

S-au pomenit silite
S-asculte legea pusă de-un alt stăpînitor.
Lăsîndu-şi vizuina, s-au strîns să ţină sfat
În mijlocul unui deşert îndepărtat,
Şi între ele chibzuind ce-au de făcut,
Drept încheiere,
Au fost cu toate de părere
Stăpînului cel nou să-i ducă închinăciune şi tribut.
Solia fu încredinţată
Maimuţei, ca mai diplomată,
Şi i s-a dat la mînă scris
Ce-avea de zis.
Cu celelalte-a mers uşor,
Dar bani pentru tribut, de unde ?
Noroc că le-a venit în ajutor
Un prinţ ocrotitor,
Ce nimerise-o vînă de aur într-un munte.
S-au pregătit trimişii meniţi să poarte darul :
Se îmbiară calul, catîrul şi măgarul,
Apoi, pe lîngă-aceştia trei,
S-alese şi cămila să plece-n rînd cu ei.
Tuspatru o luară la picior,
Cu maimuţoiu-n frunte, în chip de-ambasador.
La un popas s-au întîlnit cu domnul leu.
(S-ar fi lipsit de-această bucurie.)
— Îmi pare bine, zise el, că-n drumul meu
Vă am tovarăşi de călătorie.
Aduc şi eu, din parte-mi, prinosul cuvenit.
Nu e prea grea povara, dar nu-s obişnuit,
Şi, drept să spun, mi-aţi face o înlesnire mare
De mi-aţi lua din cîrcă o parte fiecare.
V-aţi dovedi prieteni cumsecade,
V-aş fi de-a pururi recunoscător
Şi m-aş mişca eu însumi în luptă mai uşor
De-ar încerca tîlharii să ne prade.
Pe leu cum să-l refuze ? Nu se obişnuieşte.

Au descărcat povara şi i-au făcut pe voe,
Iar leul, în pofida celui născut din Joe,
Pe socoteala obştii trăia împărăteşte,
Uşor păşind şi mult mîncînd.
În drumul lor umblînd,
Au dat peste-o poiană cu flori aromitoare,
Locaş senin de pace, cu margini de izvoare,
Un colţ de ţară-n care domnea zefirul blînd
Şi se strîngeau să pască mulţime de mioare.
Acolo leul s-a lăsat pe vine,
Plîngîndu-se că nu se simte bine :
— Mă arde-n burtă, zise, şi am dureri de şale.
Eu mai rămîn pe-aici, poate găsesc
Niscaiva ierburi, să mă lecuiesc.
Voi nu vă pierdeţi vremea, vedeţi-vă de cale.
Înapoiaţi-mi banii, să am de cheltuit.
Apoi, deodată, vesel a răcnit
În graiul lui :
— Ia uite, bănişorii mei făcură pui !
Ce de mai spor !
Crescură, cei mai mulţi, cît mama lor.
Prăsila, după drept, mi se cuvine.
A zis, a strîns bănetul şi l-a luat cu sine.
(Nu chiar pe tot, dar nici n-a mai rămas.)
Maimuţa, cărătorii stătură fără glas ;
Apoi porniră iarăşi la drum şi, de nevoie,
S-au dus să i se plîngă născutului din Joe.

Se zice că degeaba s-au plîns — tot ce se poate —
Proverbul spune-nţelepţeşte
Că ochii corb la corb nu-şi scoate ;
Iar un tîlhar pe alt tîlhar nu-l osîndeşte.

N-am mers întotdeauna, noi, oamenii, călare.
Ne-ndestulam cu ghindă şi culegeam stejarii,
Pe cînd în codru, caii, catîrii şi măgarii
Trăiau în libertate şi fără şa-n spinare.
Nu se vedeau, cum vezi acum,
Atîtea hamuri şi samare,
Atîţia cavaleri pe drum,
Atîţia pinteni vitejeşti,
Atîtea roate de caleşti ;
Şi nici în sălile măreţe,
Atîtea chefuri şi ospeţe.
Un cal din vremea-aceea stătea în vrăjmăşie
Cu cerbul din pădure, cel iute de picior ;
Şi cum era acesta mai bun alergător,
Nu izbutea să-l prindă, nici calea să-i aţie.
Atunci, văzînd că omul mai multe lucruri ştie,
S-a-ncumetat să-i ceară un sfat folositor.
Iar omul i-a pus frîul şi i-a sărit în spate,
Gonindu-l, valvîrtej, pe deşălate ;
L-a îndemnat la fugă şi l-a-mboldit atît,
Încît prinzînd din urmă pe cerb, l-au doborît.
— Acum, îi zise calul, îţi mulţumesc frumos.
Eu mă întorc acasă... şi s-auzim de bine.
Dar omul îi răspunse : — Ba nu, rămîi la mine,
Să-mi fii de ajutor şi de folos.
Te voi hrăni cu grijă, şi-n loc să dormi în ploaie,
Vei sta, pînă la burtă, în aşternut de paie.
Dar, vai ! cum să-ţi priască gustoasele bucate
Cînd jefuit ai fost de libertate ?
Tîrziu văzu şi calul ce-amarnic a greşit,

Dar grajdul lui de mult era zidit.
Aici muri, cu şaua în spinare :
Mai bine se lipsea de răzbunare.

Să-ţi vezi răpus duşmanul, e-o dulce desfătare,
Dar nu-i atît de scumpă ca s-o plăteşti cu bunul
Cel mai de preţ, cu care
În lume nu se-aseamănă nici unul !

VULPEA ŞI BUSTUL

Seniorii, ca la teatru, pe faţă poartă mască
Şi amăgesc prostimea cu ifosele lor.
Se ia după ce vede măgarul gură-cască ;
Dar vulpea nu se lasă minţită-aşa uşor,
Îi judecă pe toţi şi nu se-nşală.
De cîte ori priveşte deşarta lor spoială,
Îi vin în gînd acele cuvinte ce-a rostit
Privind în faţă bustul unui erou vestit.
Era un chip în marmură cioplit,
Mai mare decît omul din cap pîn' la mijloc,
Şi gol pe dinăuntru, ca nuca fără miez.
— De-atîta măiestrie (a zis) mă minunèz.
Ce cap frumos ! dar creieri, sub fruntea lui, de loc !

Cîţi nobili dintre-ai noştri, fuduli şi arătoşi,
Nu sînt la fel ca bustul : măreţi şi găunoşi.

LUPUL, CAPRA ŞI IEDUL

Cumătra capră, ca să-şi umple cu lapte ţîţele deşarte,
S-a dus într-o poiană, mai departe,
Puţină iarbă fragedă să pască.
A învîrtit o dată cheia-n broască
Şi iedului cel mic i-a dat povaţă :
— Băiete dragă, dacă ţii la viaţă,
Să bagi de seamă, nu care cumva
Să laşi să intre-n casă cineva.
I-a spus apoi, cu grijă părintească :
— Lozinca mea e : „Lupii să plesnească !"
Dar caprei nu-i venise-n gînd
Că lupul cel viclean, trecînd
Pe lîngă poarta casei lor,
Prinsese vorbele din zbor,
Şi cu gînd rău ţinuse minte
Acele trei cuvinte.
Se duse mama capră la păscut.
Bătînd la uşă, lupul prefăcut
A zis pe limba iedului, căprească,
Cu glas ca mierea : — „Lupii să plesnească..."
Şi aştepta ca iedul să-i descuie.
Dar nici feciorul caprei atît de haplea nu e ;
Se uită pe fereastră şi-i strigă lupului :
— Arată-mi laba albă, alminteri nu descui !
Un lup cu labă albă nu se-ntîlneşte des.
Văzînd că n-a brodit-o, jupînul a-nţeles
Şi-a-ntins-o spre pădure, la fel cum a venit.
Acum, ia spuneţi : iedul isteţ ce-ar fi păţit
Dac-ar fi dat crezare
Cuvintelor ştiute de lup din întîmplare ?

Toţi pun la uşă lacăt cînd sînt prevăzători ;
Dar parcă e mai bine să-ncui de două ori.

LUPUL, MAMA ŞI COPILUL

Şi pentru că fu vorba de lupi, mi-aduc aminte
De-un alt viclean, cu care mai rău s-a întîmplat.
Am să vă spun povestea în cîteva cuvinte :

Un om stătea cu casa la margine de sat.
Boierul lup venise şi, după gard pîndind,
Privea cu jind
Viţei de lapte, capre, berbeci şi oi ieşind,
Curcani, o oaste-ntreagă, minune de vînat !
Privind mereu şi numărînd,
Tîlharul se cam plictisise ;
Cînd, prin ferestrele deschise,
A auzit un prunc plîngînd,
Şi maică-sa cum îi zicea :
— Hai, vino, lupule, de-l ia !
Se bucura jivina cea flămîndă
Că zeii milostivi s-au îndurat
Să-l răsplătească după-atîta pîndă.
Dar mama, ca să-mpace copilul speriat,
Îi spuse, liniştindu-l : — N-ai teamă, puişor,
Că dacă vine lupul, îl omor !
— Ce-i asta ? zise lupul pînditor,
Ba-i albă, ba e neagră... Vă bateţi joc de lume ?
Vreţi s-amăgiţi, pe cine ?
Pe-un vînător ca mine ?
Eu nu sînt prost să-nghit astfel de glume !
Ei, lasă, că mai vine mucosul prin pădure,
O să-l învăţ eu să culeagă mure !
Tocmai atunci ieşiră vreo cîţiva inşi din casă ;
Un cîine-i sare-n faţă... Ciomege, furci, topoare
Se-abat asupră-i şi lungit îl lasă.

— Ce-adulmecai pe-aicea, frăţioare ?
Îi puse unul întrebarea.
Iar lupul, temător c-au să-l omoare,
Le spuse toată întîmplarea.
— Ia uite ! zise mama, dar bine-ai priceput !
Vrei să-mi mănînci băiatul ! De-aceea l-am născut,
Ca tu să-ţi umpli burta, nesăţioasă fiară ?
Şi-aşa-i fu dat sărmanului să piară.
Îi retezară capul şi-un ciot din laba dreaptă ;
Le-au atîrnat la poarta seniorului, afară,
Şi au de-atunci picarzii o vorbă înţeleaptă :
„Lupi drăgălaşi, crezare să nu daţi
Cînd mamele vă cheamă copiii să-i mîncaţi !" [1]

O VORBĂ A LUI SOCRATE

Zidea pe vremea-aceea Socrate casa lui,
Dar n-ajungea să fie pe placul nimănui.
Ba unul îi spusese, pe şleau, că-n nici un fel
Nu-i casă vrednică de el.
Cîţiva cîrteau că n-are o faţă-mbietoare,
Şi într-un glas strigară că-i prea nencăpătoare ;
Nici să te mişti ca lumea n-ai loc îndeajuns !
Socrate, înţeleptul, le-a răspuns :
— E casa mea prea mică ? Eu nu-i găsesc o vină.
Măcar de-ar fi, tot timpul, de buni prieteni plină...

Socrate-avea dreptate, şi eu tot astfel spun,
Că pentru găzduirea acelor oaspeţi rari,
Odăile erau destul de mari.

---

[1] La Fontaine transcrie zicătoarea în dialect picard.

Toţi zic că-ţi sînt prieteni ; să-i crezi, ai fi nebun !
Ce des găseşti cuvîntul acesta-n orice limbă,
Şi cît de anevoie în faptă se preschimbă !

BĂTRÎNUL ŞI FECIORII LUI

Cînd nu sînt strîns unite, puterile-s puţine ;
Veţi asculta pe sclavul în Frigia născut [1],
Iar de mai pun, pe-alocuri, o vorbă de la mine,
Nu m-amăgeşte gîndul pizmaş de-a-l fi-ntrecut,
Ci felul lumii noastre aş vrea să-l zugrăvesc.
Ştiu, Fedru [2] se-avîntase să scrie el mai bine ;
Eu nu rîvnesc o faimă ce nu mi se cuvine.

Acum să trec la pilda cu tîlc înţelepţesc
Despre bătrînul care, precum povestea spune,
Dorise, laolaltă, pe fiii lui s-adune.
Simţind că-l cere moartea, curînd, la sînul ei,
Chemă bătrînul tată pe-ai săi tustrei băieţi :
— Acest mănunchi de suliţi (le zise), dragii mei,
Să încercaţi să-l frîngeţi cum ştiţi şi cum puteţi...
Am să vă spun în urmă ce tainic nod îl leagă.
Făcu cel mai în vîrstă întîia încercare :
Şi-a încordat puterea, şi-a dat silinţa-ntreagă,
Zadarnic ! — Să încerce (a zis) un braţ mai tare.
Atunci veni mezinul, s-a-ncumetat şi el,
Dar se trudi degeaba. Al treilea, la fel.

---

[1] Referire la Esop, fabulist grec (sec. VII—VI î.e.n.), a cărui origine e necunoscută şi despre care se presupune că a fost sclav.
[2] Fabulist latin (n. 30 î.e.n.).

Erau acele suliţi vînjoase ca un trunchi,
Şi n-au ajuns să frîngă nici una din mănunchi!
— Aşa-i, zîmbi moşneagul, că sînteţi slabi? Ei bine,
O să v-arăt ce poate un om bătrîn ca mine!
Flăcăii,-nchipuindu-şi că tatăl lor glumeşte,
Au ridicat din umeri şi-au rîs. Au rîs proşteşte,
Că moşul pune mîna pe suliţi, le desparte
Şi rupe cîte una, pe fiecare-n parte.
— Puterea stă-n unire, copii, să nu uitaţi.
Să fiţi mereu alături: să nu vă dezbinaţi!
N-a mai vorbit bătrînul la fel a doua oară
Decît în ceasu-n care îi fuse dat să moară:
— Copii, vă las cu bine... Voi să-mi făgăduiţi
Că veţi trăi în pace... fraţi buni, mereu uniţi...
Vreau să mă duc din viaţă cu sufletu-mpăcat.
Cei trei feciori, cu ochii în lacrimi, au jurat.
Bătrînul lor părinte i-a strîns pe toţi la piept.
Şi s-a culcat, în moarte să doarmă somnul drept.
Au moştenit avere frumoasă cei trei fraţi,
Dar nu prea lămurită şi cam împovărată:
Înapoieri silite de bani împrumutaţi,
Vecinul rău, cu care erau în judecată...
La început, frăţeşte, cei trei se descurcară;
Dar buna învoire e-o floare mult prea rară,
Şi cei legaţi prin sînge s-au pomenit duşmani.
Rău sfătuiţi, pizmăreţi şi rîvnitori de bani,
Se ceartă la-mpărţeală pe roadele culese,
Pierd, unul după altul, o sută de procese,
Vecinu-i hărţuieşte, prinzîndu-i în greşeală,
Le află cămătarul o lipsă-n socoteală,
Şi niciodată fraţii, tustrei, nu-s de-o părere!
Aşa pierdură-n certuri întreaga lor avere;
Iar mai tîrziu zadarnic au vrut şi s-au silit
Să lege iar mănunchiul de suliţi, risipit.

ZGÎRCITUL CARE ȘI-A PIERDUT COMOARA

Un bun nu prețuiește cît timp nu-i folosit.
Aș vrea să-mi spună omul nărăvit
— Cel care-adună aur, iar banii și-i ferește —
Ce bucurii, pe care noi nu le-avem, trăiește ?
Sărman ca Diogene, zgîrcitul strîngător
Cunoaște-n bogăție un trai de cerșetor.
Spre o mai bună lămurire,
Să ascultați o pildă, de la Esop citire,
O întîmplare petrecută-odinioară
Cu unul ce păstrase, ascunsă, o comoară.

Ducea, nefericitul acela, viață grea,
Ca să petreacă bine... în viața viitoare.
Nu se slujea de aur, ci el îl slugărea !
În grija lui prea temătoare,
Ținea-n pămînt o sumă însemnată,
Cu inima-mpreună îngropată ;
O altă treabă neavînd,
El galbenii și-i număra în gînd,
Cinstind și preamărind ca pe un sfînt
Avutul ce-ngropase în pămînt.
De sta în pat, ori se-așeza la masă,
De se ducea, ori se-ntorcea acasă,
Mereu îi era mintea la comoară
Și tot dădea tîrcoale pe locul tăinuit.
Dar un sătean dintr-o ogradă-nvecinată,
Zărindu-l pentru nu știu-a cîta oară,
L-a bănuit, l-a dibuit
Și i-a răpit comoara îngropată.
Iar într-o zi, acel zgîrcit,
Vrînd pasărea de aur s-o mai privească-o dată,
Găsește cuibul jefuit !

A plîns, nefericitul, a strigat,
S-a căinit şi s-a văitat
Cu gemete sfîşietoare !
Un trecător, văzîndu-l, l-a întrebat : ce-l doare ?
— Bănuţii mei... mi i-au furat...
— Furat, ai zis ? De unde ? — De sub acest pietroi...
— Cum asta ? Doar nu sîntem în vreme de război,
Să-i duci aşa departe ! Au nu era mai bine
Să-i fi păstrat în casă la dumneata, vecine ?
I-aveai la îndemînă, să-i foloseşti oricînd.
— Oricînd ? Auzi ce vorbă lipsită de temei !
Sau crezi cumva că banul cum pleacă, aşa vine ?
Nici nu-mi trecea măcar prin gînd
Să mă ating de bănişorii mei !
— Atunci, de nu ţi-ar fi cu supărare,
De ce te întristezi atît de tare
Şi plîngi că n-ai avut noroc ?
Nu te-atingeai de bani ? Ei ! n-ai decît
Să pui un bolovan în loc :
E tot atît.

OCHIUL STĂPÎNULUI

Un cerb, zorit din urmă de-o goană de copoi,
Intrase într-un grajd cu boi.
Plăvanii îl primiră, la început, cam prost,
Poftindu-l să-şi găsească aiurea adăpost.
— Lăsaţi-mă, fraţi buni, la voi în casă,
Nu mă daţi pradă cîinilor de-afară !
Am să v-arăt păşunea cu iarba cea mai grasă,
Şi rău n-o să vă pară.
Pînă la urmă, boii, de milă, i-au răspuns

Că se-nvoiesc să-l ţină-ascuns.
Se furişase cerbul în cel mai dosnic loc
Şi sta să mai răsufle, sărmanul dobitoc!
Încolo, mai spre seară, grăjdarul se ivi,
Să pună fîn în iesle, ca-n fiecare zi.
Se învîrteau argaţii să-şi isprăvească treaba,
Veni şi logofătul, ca să nu stea degeaba,
Dar n-au zărit, nici unul dintre ei,
Nici ramurile coarnelor înalte
Ivindu-se deasupra celorlalte,
Nici cerbul pitulat între viţei.
Văzînd sălbăticiunea că nu-i băgată-n seamă,
Acelor boi de suflet le-a mulţumit frumos
Şi aştepta în staul prilejul priincios
Cînd Ceres [1] pe la treburi pe lucrători îi cheamă.
Un bou îi zise însă, cuminte rumegînd:
— Te bucuri prea curînd!
Pe omul cu o sută de ochi îl simt cum vine;
Sărmane cerb, mi-e teamă că va fi rău de tine!
Intrînd în grajd, stăpînul:
— Nu-mi place! a strigat.
Nu văd destulă iarbă în iesle. Unde-i fînul?
În paie aşternutul ar trebui schimbat.
Să îngrijiţi de vite, că de-aia am argaţi.
Păianjenii din colţuri vi-e greu să-i măturaţi?
Ia uite, tencuiala cum stă aici să cadă!
Şi juguri, lanţuri, toate mi le-aţi trîntit grămadă!
Urmîndu-şi cercetarea cu grijă-amănunţită,
Zări de după iesle un cap străin, de vită.
Şi-aşa fu cerbul încolţit!
Asupra lui cu fiare şi furci s-au năpustit.
Zadarnic dobitocul a plîns şi s-a rugat,
L-au căsăpit şi l-au sărat

---

[1] Zeiţa agriculturii, în mitologia greco-romană.

Şi au avut destulă friptură la ospeţe
Vecinii toţi şi alte multe feţe.

Aşa zicea şi Fedru-n pilda lui,
Că nu sînt ochi să vadă ca ai stăpînului !
Iar eu, dacă mi-ar fi îngăduit,
I-aş adăuga pe-aceia de om îndrăgostit.

CIOCÎRLIA, PUII EI ŞI PLUGARUL

Ajută-te tu singur ! e-o vorbă cu temei ;
Esop a dovedit-o cît e de-adevărată.

În grîul verde pitulată,
Îşi face ciocîrlia cuibul ei
Atunci cînd nu-i făptură în tot cuprinsul firii
Să nu asculte dulcea poruncă a iubirii :
Şi peştii uriaşi în apa lor adîncă,
Şi tigrii din pădure, şi pasărea-n cîmpie.
Numai o dată, într-un an, o ciocîrlie
Uitase primăvara, pereche n-avea încă,
Şi nu gustase-a dragostei plăcere.
Dar ascultînd îndemnul naturii cum o cheamă,
Se hotărî (cu oarecare-ntîrziere)
Să fie mamă.
Un cuib, ca celelalte, şi-a durat,
Şi a ouat.
A cam grăbit clocitul, dar l-a sfîrşit cu bine,
Şi puii din găoace i-a scos, cum se cuvine.
Se rumenise grîul în zilele cu soare,
Şi încă nu-nvăţase odraslele să zboare.

În zorul ei de mamă grijulie,
Neostenita ciocîrlie,
De cum mijea de ziuă, pornea din loc în loc,
S-aducă de mîncare copiilor, în cioc.
Le-a spus : — Să stați acasă și cuibul să-l păziți !
Iar de-o veni, cînd va veni, precum gîndesc,
Stăpînul ăstor locuri, cu fiu-său cel mare,
Să țineți minte bine ce-și vorbesc,
Căci s-ar putea-ntîmpla, cum bănuiesc,
Să ne mutăm sălașul fiecare.
Se duse ciocîrlia. Și, bineînțeles,
Sosiră-n scurtă vreme plugarul și băiatul.
— A dat în pîrgă grîul și trebuie cules.
În zorii zilei, mîine, începem seceratul !
Tu, zise tatăl, du-te
Și cheamă toți vecinii, să vină să ne-ajute.
Cînd ciocîrlia se întoarse, pe-nnoptat,
Găsi întregul cuib înspăimîntat :
— În zorii zilei, mîine (a ciripit un pui),
Vor secera tot grîul, el cu vecinii lui !
— Atît spuseră ? Bine ! Avem puțin noroc.
Și, pînă una-alta, stăm pe loc.
O să aflăm noi mîine la cale ce-or să pună.
Ia uite ce gustoasă mîncare v-am adus...
S-au săturat și puii, și mama. Noapte bună !
Iar cînd se face ziuă, vecinii unde-s ? Nu-s !
Pornește ciocîrlia din nou după mîncare ;
Se-ntoarce iar plugarul pe cîmp, în cercetare.
— Ne-au înșelat vecinii și nu veniră ! Vezi ?
Nu-i bine niciodată în leneși să te-ncrezi ;
Ei nu știu nici o treabă la vreme să ți-o facă.
Trec zilele, iar grîul e tot nesecerat !
Aleargă pe la rude, și dă de veste-n sat,
În zori să vină, toate, cu secera la clacă.
Se-nfricoșară puii mai rău decît oricînd.

— Are şi rude, mamă ! Sîntem pierduţi !
— Nici gînd !
Ştiu eu cu cine-avem de-a face.
Fiţi liniştiţi ! Dormiţi în pace !
Avea dreptate ciocîrlia, căci neam de neam nu s-a ivit.
Şi cînd veni a treia oară, plugarul zise :
— Am greşit !
Că nu e lucru chibzuit,
În munca ce ţi-e dată ţie, pe altul să te bizuieşti ;
Nici neam de sînge, nici prieten mai bun ca tine nu găseşti,
Ascultă-aici, băiete, vorba mea :
Tot aşteptînd vecinii, rămînem fără pîine !
Ne-om strînge noi, ai casei, şi, începînd de mîine,
Vom secera cum vom putea.
Văzînd că gospodarul vorbeşte-acum cu rost,
Le spuse ciocîrlia copiilor ei mici :
— Iubiţilor, e timpul să ne mutăm de-aici ;
O să aflăm aiurea, pe cîmp, un adăpost.
Şi puii toţi, cu mare zor,
Mai mult sărind decît în zbor,
Plecară după mama lor,
Şi duşi au fost !

ZEUL MERCUR ŞI PĂDURARUL

— Lui M.L.C.D.B. —

În bunul-gust cu care mă judeci, am crezut,
Şi-n scrierile mele pe plac să-ţi fiu am vrut.
Ştiu, nu doreşti în ele podoabe strigătoare,
Bogate, pretenţioase şi nefolositoare.
Nu spun nici eu alminteri, e-o trudă fără rost ;
Gonind după prea bine, poetul scrie prost.
Dar nici să-mbrace scrisul în straie prea sărace !
Un vers frumos te-ncîntă ; nici mie nu-mi displace.
Acele pilde-n care Esop ne-a dat poveţe
M-am străduit, din parte-mi, prea mult să nu le stric,
Şi de n-am pus în ele nici tîlc, nici frumuseţe,
Atît am fost în stare ; mai mult decît nimic !
    Nu sînt în mine-atît de-ncrezător
    Cu Hercule puterea să-mi măsor ;
Şi neavînd, ca zeul, o mînă-atît de grea,
Eu lupt cu răutatea bătîndu-mi joc de ea.
Aceasta mi-e silinţa ; de-oi reuşi, nu ştiu.
    Am încercat, pe-alocuri, să descriu
Neroada vanitate şi pofta de mărire,
Aceste două osii pe care se-nvîrteşte
În vremile de astăzi întreaga omenire.
(Aşa precum broscuţa s-a opintit prosteşte
    S-ajungă, şi ea, mare cît un bou.)

Am zugrăvit adesea un îndoit tablou,
Punînd să se înfrunte imagini ne-mpăcate.
Prostie-chibzuinţă, necinste-bunătate,
Lupi fioroşi, blînde mioare,
Bîzîitoarea muscă, furnica silitoare,
Şi astfel am ajuns a scrie
Această vastă comedie,
Făcută dintr-o sută de acte ce se leagă
Şi-avînd drept scenă lumea-ntreagă.
Au toţi un rol să joace-aici : zei, oameni, vite,
Nici trăsnetul lui Joe n-a fost uitat din carte,
Nici cel ce-i duce vestea [1] frumoaselor iubite ;
Dar nu despre acestea e vorba mai departe.

Un pădurar pierduse pîinea lui ;
Securea, se-nţelege, care alta ?
În mîna lucrătorului nici nu-i
Ceva mai de folos decît unealta.
De milă i-aţi fi plîns să-l fi văzut !
Ce mai putea, sărmanul om, să spere ?
Nici bani n-avea, nici scule de vîndut :
Securea era singura-i avere.
— Securea mea, vai ! biata mea secure !
O, de-ar vrea tata Joe să se-ndure,
Şi de mi-ar da securea înapoi,
Măririi-sale închina-mă-voi,
Slăvind în veci puterea lui ! Mă jur !
Şi iată că Olimpul, ascultîndu-l,
S-a-nduplecat să-i împlinească gîndul
Şi l-a trimis ştafetă pe Mercur ;
Iar zeul spuse omului mîhnit :
— Nu mai fi trist, securea s-a găsit !

[1] Aluzie la Mercur, mesagerul zeilor.

Era colea, sub un morman de paie ;
Ia uită-te la ea şi vezi, a ta e ?
Şi-i puse-n mînă o secure grea,
Turnată toată-n aur. — Nu-i a mea
Răspunse-acela, pentru ce să mint ?
Mai scoase zeul alta, de argint ;
Dar, se-nţelege, nu era aceea,
Şi n-a primit-o omul din pădure.
Atunci Mercur i-o dete pe a treia ;
Era de fier, ca orişice secure.
— Aceasta e ! Slăvit să fie Joe !
Şi de mi-o dai, de alta n-am nevoie.
— Eşti pădurar cinstit, poţi să le iei,
I-a spus zoritul zeu, pe toate trei.
— Ei, dacă-aşa-i porunca, le-am luat !
Această întîmplare s-a aflat,
Şi toţi mîrlanii-au început să jure
Că şi-au pierdut securea în pădure.
Atît erau rugările de multe,
Că n-avea Joe vreme să le-asculte !
Porni din a văzduhului tărie
Mercur, trimisul zeilor cei mari,
Şi coborî pe rînd între jălbari,
Securea cea de aur să le-mbie.
Crezîndu-se deştepţi nevoie mare,
O cîntărea în mînă fiecare
Şi se grăbeau să strige : — E a mea !
Iar zeul răspundea : — A ta să fie...
Şi le dădea... în cap cu ea.

Să nu înşeli şi să te mulţumeşti
Cu ce-i al tău ! Şi totuşi unii vor,
Minţind, să ia un bun ce nu-i al lor.
De ce ? Pe zei şi-aşa nu-i păcăleşti !

OALA DE FIER ŞI OALA DE LUT

O oală grea de fier a vrut
Să plece în călătorie
Şi a-mbiat pe cea de lut,
Tovarăşă de drum să-i fie.
Aceasta însă s-a scuzat,
Spunînd că-i foarte mulţumită
Să stea la locul ei pe plită ;
Că e un lucru prea riscat
S-o ia pe-atîtea drumuri rele,
Şi îi era grozav de frică,
La trup fiind cam subţirică,
Să nu se-ntoarcă bucăţele.
— Ei, dumneata ai pielea tare,
Nu eşti plăpîndă, cum sînt eu,
Şi dumitale nu ţi-e greu
Să pleci, prin ţară, la plimbare.
— N-ai nici o grijă, dragă fată,
Te voi feri cu pieptul meu
Oricînd vei fi primejduită !
(Îi spuse oala ferecată.)
Oala de lut, mai liniştită,
Porni la drum, tîrîş-grăpiş,
Şi anevoie cum mergeau,
Prin tufe şi mărăciniş,
La orice pas se poticneau
Şi între ele se ciocneau.
Mereu izbită-n coaste de scumpa ei surată,
Ofta sărmana oală de lut, cînd, deodată,
    Lovită fără veste,
Se prăbuşi, în cioburi sfărîmată.

Cu cei mai tari la drum nu vă-nsoţiţi,
    Să n-o păţiţi,
Cum a păţit-o oala din poveste.

URECHILE IEPURELUI

Luat puţin în coarne de-o vită, nu ştiu care,
Se mîniase leul foarte tare,
Şi pentru ca pe viitor să n-o mai pată,
A izgonit de pe pămînturile sale
Orişice soi de animale
Care-ar purta o frunte-ncornorată.
Berbeci, buhai şi tauri, cu neamul lor, plecară,
Şi cerbi şi ţapi se strămutară ;
Goneau spre ţări necunoscute
Toate jivinele cornute !
Un iepure, zărindu-şi umbra urechilor, s-a-nfrico-
şat,
Temîndu-se ca, din greşeală, un cineva iscoditor
Să nu le ia cumva drept coarne, asemuind lungimea
lor,
Şi bietul urecheat s-ajungă un dobitoc încornorat.
— Iubite greieraş, vecine,
Fii sănătos, te las cu bine !
O iau din loc cît mai e vreme,
Urechile în coarne să nu mi se prefacă !
Şi, drept să spun, chiar dacă
Ar fi mai mici ca cele de struţ, eu tot m-aş teme !
— Acestea-s coarne ? zise, rîzînd, micuţul greier.
Sau poate crezi că n-am atîta creier,
Şi nu ştiu ce-i ureche şi ce-i corn ?
— Au să-mi găsească coarne de bicorn !
(Răspunde dobitocul, cu obidă.)
Şi pînă să le dovedesc
Că am în vine sînge iepuresc,
La casa de nebuni au să mă-nchidă !

VULPOIUL FĂRĂ COADĂ

Un moş vulpoi, şiret cum altul nu-i,
Prigonitor de iepuri şi mîncător de pui,
De la o poştă mirosind a viclenie,
Fu prins într-o capcană şi-nhăţat.
Prin nu ştiu ce minune a scăpat,
Dar nu întreg, căci coada-i rămase chezăşie.
Vulpoiul scurt de coadă, nespus de ruşinat,
Şi-a zis, de ce să fie, din vulpi, el singur berc ?
— Am planul meu, şi-am să-l încerc !
Deci, într-o zi, cînd neamul vulpesc stătea la sfat,
Vorbi aşa : — Ia spuneţi, vă rog, de ce purtaţi
Povara care-atîrnă după voi,
Tîrînd-o prin coclauri, în noroi ?
La ce slujeşte coada ? De vreţi să m-ascultaţi,
Să v-o tăiaţi !
— Părerea-i foarte bună ! îi spuse un vecin,
Dar, pînă una-alta, ia-ntoarce-te puţin !
A fost un rîs ! Şi-atîtea batjocuri s-au pornit,
Încît vulpoiul berc a amuţit.
Propunerea-i neroadă
Avu de-ocări şi de ruşine parte ;
Iar moda a rămas şi mai departe
Ca vulpile să poarte coadă.

FEMEIA BĂTRÎNĂ ŞI CELE DOUĂ SLUJNICE

Ţinea bătrîna două slujitoare,
Atît de iscusite torcătoare,
Că Parcele [1] surori, pe lîngă ele,
Nu meritau nici lîna să le-o spele !

[1] Cele trei zeiţe care, după credinţa celor vechi, torceau firul vieţii omeneşti.

Iar baba altă grijă nici n-avea
Decît, la amîndouă, de lucru să le dea.
De cum, gonit de Thetis [1] spre-albastrele tării,
Îşi flutura Apollo şuviţele-aurii,
Porneau să curgă firele din caer,
Şi fusul sfîrîia prin aer
Din mîna stîngă-n mîna dreaptă.
— Dă-i zor, că treaba nu aşteaptă!
Nici Aurora bine nu se suia-n caleaşcă,
Şi-un jerpelit, să-i spunem cocoşel,
Se apuca să cînte, ca ziua s-o vestească;
De-ndată baba noastră, mai firavă ca el,
Trăgînd pe ea o fustă soioasă şi cîrpită,
Sărea s-aprindă lampa şi alerga grăbită
Spre patul unde, duse, dormeau cu poftă mare,
Alături, cele două sărmane slujitoare.
Deschide una ochii, cealaltă-ntinde mîna,
Şi, îmbufnate foarte că le-a trezit stăpîna,
Au mormăit: — Cocoş afurisit!
Iar una, hotărîtă: — Să ştii c-am să-l omor...
Zis şi făcut: o goană, o muche de cuţit,
Şi bietul ceas deşteptător
Zăcea acum în curte, cu gîtul retezat.
Dar, vai! a fost zadarnic acest asasinat;
O socoteală proastă de fete fără minte.
Acum era mai rău ca înainte,
Căci baba, tot gîndind să nu-ntîrzie,
Nu le dădea răgaz să aţipească,
Venea cu noaptea-n cap să le trezească,
Şi prin întreaga casă umbla ca o stafie!

Aşa se-ntîmplă prea adeseori
Cu cei ce-nchipuindu-şi că sînt prevăzători

[1] Zeiţa mării.

Trec dintr-o-ncurcătură în alta şi mai rea ;
Ca şi perechea din povestea mea :
Cocoşul, bietul, omorîtu-mi-l-a,
Şi nimeriră din Carybda-n Scylla [1].

TRECĂTORUL ŞI SATIRUL

Stătea în fundul unei peşteri,
Cu toţi copiii, un satir ;
Aveau la cină borş cu ştir,
Şi-n joc de linguri erau meşteri.

Femeia pruncii-şi dezmierda,
Pe-un pat de muşchi, şi la răcoare ;
N-aveau pînzeturi, nici covoare,
Dar poftă de mîncare, da !

Gonit de ploaie,-a poposit
În peşteră un călător ;
Şi l-au poftit la ciorba lor
Pe musafirul nepoftit.

Primi străinul fără preget
(Nu face nazuri cel flămînd),
Şi-acum îşi încălzea, suflînd,
Buricul fiecărui deget.

Cînd să mănînce, musafirul,
Încetişor şi cam cu teamă,

[1] Stîncă şi vîrtej în trecătoarea Messinei.

A dat să sufle şi în zeamă.
— Ce faci ? l-a întrebat satirul.

— Vreau mîinile să-mi încălzesc,
Şi-aştept să se răcească ciorba.
Iar celălalt : — Aşa ţi-e vorba ?
Să-ţi vezi de cale, te poftesc !

În casa mea nu pot petrece
Cu cei ce ştiu atît de bine
Să sufle, după cum le vine,
O dată cald, o dată rece.

CALUL ŞI LUPUL

Era în primăvară, cînd vîntul cald adie,
Şi-n codru frunza verde, întinerind, învie ;
Cînd, căutîndu-şi hrana, nu-i jivină
Să mai rămînă cuibărită-n vizuină.
Abia scăpat din iarnă, un lup, slab ca o iască,
Văzu pe cîmp, în iarbă, un cal lăsat să pască.
Vă-nchipuiţi cum a rămas de încîntat.
„Noroc ar fi, şi-a zis, de-aşa vînat !
Să fie miel sau oaie, aş şti să-i viu de hac.
N-am ce să fac :
Va trebui să dibăcesc o viclenie..."
Venind tot mai aproape, cu pasul măsurat,
A spus că-i meşter vraci, ca Hipocrat [1],

[1] *Hipocrate* (născut în insula Cos în anul 460 î.e.n.), cel mai mare medic al antichităţii.

Şi ştie toate buruienile de leac.
Să vindece o boală, e pentru el un fleac,
Iar dacă domnul cal s-ar învoi
Să-i spună care-i suferinţa dumisale,
El, lupul, l-ar tămădui,
Fără parale.
Cum paşte-n cîmp, aşa, nepriponit,
Doftoriceşte judecînd, e lămurit
Că are, undeva, un rău ascuns.
— Am, spuse telegarul, plîngător,
O bubă coaptă sub picior.
— Nu-i, fiule, o racilă mai rea ;
Şi dacă-mi vei da voie, am să te scap de ea.
Am cinstea să-ngrijesc pe domnii cai,
Sînt, la nevoie, felcer, şi mă pricep să tai.
Pîndea, ştrengarul nostru, o clipă potrivită
Bolnavului să-i sară în spate, să-l sfîşie !
Dar, bănuindu-l, calul îi trase o copită,
Făcîndu-i fălcile piftie,
Şi bunătate de măsele,
Bucăţele.
— Sînt mort ! îşi zise lupul, cu un oftat amar.
Să nu-ţi schimbi meşteşugul cu care-ai început :
M-am lăudat că-s doftor, în ierburi priceput,
Cînd eu, de felul meu, sînt măcelar !

PLUGARUL ŞI FECIORII LUI

Munciţi cu rîvnă ! Vă siliţi !
Pămîntul de la sine nu rodeşte.

Un gospodar cu stare, simţind că se sfîrşeşte,
A strîns în mare taină pe fiii lui iubiţi.

— Să nu cumva să vindeţi, le spuse, lăsămîntul
Ce vi-l încredinţează bătrînul vostru tată :
Aici e o comoară îngropată !
Nu ştiu anume locul, dar răscoliţi pămîntul,
De cum începe toamna, araţi, grăpaţi, săpaţi,
Puţină osteneală să vă daţi,
Veţi izbuti comoara ascunsă s-o aflaţi.
Bătrînu-nchise ochii. Copiii-l ascultară,
Arînd cîmpia-ntreagă, adînc, în lung şi-n lat.
Iar în cealaltă vară,
Mai mult decît oricînd au secerat.
Bani n-au găsit, de aur. Dar bunul lor părinte
Le-a dat, cînd fu să moară,
Învăţătura bună şi cuminte,
Că munca-i cea mai sigură comoară.

MUNTELE CARE NAŞTE

O stîncă uriaşă, a muntelui pe care
Se-adună vara turmele să pască,
Se văita odată, strigînd în gura mare,
Că i-au venit durerile să nască.
S-a adunat mulţime, din văi şi de prin sate,
Crezînd că o să fete o cetate,
Mai mare ca Parisul, sau cel puţin cît el.
Cînd colo, a ieşit un şoricel !

Aceasta-i numai o poveste,
Dar în cuprinsu-i născocit
Un pic de adevăr tot este ;
Şi parcă-aud cum strigă un bard închipuit :

„Eu voi cînta în versuri Titanii[1] răzvrătiţi,
Cum au luptat cu Joe şi au căzut trăzniţi!"
Iar noi cu ce ne-alegem din tot acest avînt?
Cu vînt!

COPILUL ŞI NOROCUL

Un băieţaş nechibzuit,
Ce toată cartea n-o-nvăţase încă,
Dormea fără habar, lungit
Pe zidul unui puţ cu apă-adîncă.
(Şcolarul îşi găseşte oriunde aşternut.)
În locu-i să fi stat un om păţit,
Un salt de zece coţi ar fi făcut!
Putea să cadă în fîntînă, neştiutorul prichindel;
Dar a venit Norocul lîngă el
Şi l-a trezit din somn, încetişor:
— Copile, de la moarte te-am scăpat;
Dar te-aş ruga, al' dată, să fii prevăzător.
De te-necai, eu aş fi fost cel vinovat!
Acum să-mi spui: sînt eu răspunzător?
Şi oare eu te-am ispitit
Să fii nesocotit?
Aşa vorbi Norocul, şi cred c-avea dreptate.

Orice se întîmplă-n lume, el singur e-n greşeală,
Cu toate-l încărcăm la socoteală,
Şi el răspunde, platnic pentru toate.

[1] In mitologie, uriaşii care s-au răsculat împotriva zeilor şi au fost fulgeraţi de Jupiter.

Eşti prost, nerod, zănatic şi fără grijă eşti,
Iar tu te plîngi că soarta cu tine-a fost haină.
Cît eşti de culpeş, nu mărturiseşti,
Şi, scurt pe doi : Norocul e de vină !

GĂINA CU OUĂ DE AUR

Rîvnind prea mult să aibă, cel lacom pierde tot.
Din sacul meu cu pilde vreau să scot
Pe-aceea cu găina ce,-ntr-un cuibar de paie,
Făcea, în fiecare zi, un ou de aur.
Crezînd c-o să-i găsească în burtă un tezaur,
Stăpînul ia în mînă cuţitul şi o taie !
Dar n-a găsit nimic în măruntaie ;
Era aidoma găina minunată
Cu celelalte din poiată.
Şi-aşa pierdu nerodul, împins de lăcomie,
Cel mai de preţ izvor de bogăţie.

Să ia aminte cei nesăturaţi !
În vremile de urmă, cu cîţi nu ne-am trezit
Că peste noapte-au sărăcit
Fiindcă-au vrut s-ajungă prea bogaţi ?

MĂGARUL PURTĂTOR DE MOAŞTE

Măgarul, purtător de moaşte sfinte,
Se fudulea, în prea puţina-i minte,
Crezînd că toţi cei ce se-nchină-n cale

Pe el îl tămîiază şi-i cîntă osanale.
Văzînd cît se înşală de amar,
Îi spuse unul : — Domnule măgar,
De ce te-mpăunezi, dobitoceşte,
Şi nu-ţi dai seama, urecheate,
Că lumea nu pe tine te cinsteşte,
Ci idolul ce-l duci în spate ?

Nici voi nu-l salutaţi pe magistrat,
Ci roba lui, cu care e-mbrăcat.

CERBUL ŞI VIŢA-DE-VIE

Sub bolta de pădure a viţei neculese,
Înaltă cum e încă în unele podgorii,
Voind să-şi scape viaţa, un cerb se ascunsese,
Şi urma i-o pierduse, în vie, vînătorii.
Crezînd că sînt departe pe deal acei gonaci,
Se-opri să pască cerbul, nerecunoscător,
Frunzişul verde-al viţei ce-i dase ajutor.
Dar un pîndar îl vede trecînd printre araci.
Se-ntoarce vînătoarea, şi-o suliţă-l doboară
Pe locul unde-i fu sortit să moară.
— Aceasta e pedeapsa... o ştiu, mi se cuvine...
Oftă, în lacrimi, cerbul. Aşa păţesc ingraţii.
Zadarnic i-a fost plînsul şi-amarele suspine ;
Nu l-au cruţat, iar cîinii i-au sfîşiat ficaţii.

Aidoma cu cerbul sînt răii nărăviţi
Ce pîngăresc căminul în care-au fost primiţi.

ŞARPELE ŞI PILA

Un şarpe rău, vecinul unui ceasornicar
(S-ar fi lipsit oricine de-aşa vecinătate),
Intrase în dugheană tiptil, pe înnoptate,
Să fure demîncare. Dar se tîrî-n zadar,
Că nu găsi drept pradă
Decît o pilă, pe o ladă ;
Şi-n loc să soarbă zeamă din strachină, reptila
S-a apucat să roadă pila !
— Ce faci ? i-a spus aceasta, dar fără supărare,
Crezi, şarpe prost, că eşti atît de tare
Să muşti cu lacoma ta gură
Măcar un fir de pilitură ?
Toţi dinţii-o să ţi-i rupi, fiară neroadă :
Pe mine numai timpul e-n stare să mă roadă !

Vorbesc cu voi, neghiobi care-ncercaţi,
De nici o treabă vrednici, pe alţii să-i muşcaţi.
Netoata voastră trudă se pierde în neant,
Căci opera, în care, cu ura neputinţii,
Vă-ncumetaţi să-nfigeţi dinţii,
E, pentru voi, aramă, oţel şi diamant !

IEPURELE ŞI POTÎRNICHEA

Să nu rîzi niciodată de cel nefericit,
Că nu ştii cîtă vreme norocul tău va ţine.
A dovedit-o-n vremea lui, prea bine,
Esop, pilduitorul iscusit ;

Iar fabula de mai la vale
Se-aseamănă leit cu ale sale.

Un iepure şi-o potîrniche, pe-acelaşi cîmp locuitori,
Erau, de cînd trăiau alături, prieteni buni, pe cît se pare.
Cînd, într-o zi, o goană de cîini şi vînători
Sili pe Urechilă să caute scăpare.
Stătea ca-ntr-o cetate în adăpostul său ;
Nu-i mai ştiau de urmă nici Castor, nici Codău !
Dar cum era, din fugă, oleacă năduşit,
Lăbuş, cu botu-n vînt, l-a dibuit.
Adulmecînd şi judecînd după miros,
S-a aruncat asupra-i, şi din bîrlog l-a scos ;
Iar Cezar, un ogar care nu minte,
Le spuse că-i trecu pe dinainte.
Şi, astfel, urmărit de nenoroc,
Veni să moară-acasă, sărmanul dobitoc !
— Te lăudai, vecine, că ştii s-alergi ca gîndul,
Îi zice potîrnichea, în rîs, bătîndu-şi joc.
Eu te ţineam mai iute de picior...
Pe cînd rîdea mai bine, îi vine şi ei rîndul ;
O încolţesc copoii, cu toată haita lor,
Iar potîrnichea crede că va scăpa în zbor...
...Dar nu văzuse, pasărea plăpîndă,
Eretele cu gheare, care stătea la pîndă !

VULTURUL ŞI BUFNIŢA

Duşmanii, bufniţa ursuză şi vulturul, se împăcară ;
Şi-mbrăţişîndu-se jurară
Nici unul de cellalt, vreodată (şi nici de pui), să nu se lege :

Ea, pe cuvîntul ei de buhă ; el, pe onoarea lui de rege.
— Măria-ta, pe-ai mei îi ştii ?
Îi zise pasărea Minervei, iar vulturul răspunse : — Ba.
— Atunci mă tem că n-am să-i mai văd vii !
Voi, cei puternici, regi şi zei,
Nu v-osteniţi a întreba :
Acela cine-i ? Asta ce-i ?
Iar cînd e vorba de mîncare, sire,
Între supuşi nu faceţi nici o deosebire.
De-ţi vor ieşi în cale, adio, puii mei !
— Adu-i să-i văd, sau spune-mi la faţă cum arată ?
Şi nu-ţi mai face grijă : n-am să m-ating de ei.
— Sînt gingaşi, zice buha, plăcuţi şi frumuşei.
Nu-s pui drăguţi ca ei, în lumea toată !
Înseamnă-ţi-le-acestea, te rog, şi nu uita :
N-aş vrea ca Parca blestemată
Să intre-n cuibul meu, pe urma ta !
Era-ntr-o zi cînd buha, cu grija mamei bune,
Plecase să aducă odraslelor mîncare ;
Şi vulturul, din întîmplare,
Zări în umbra unei văgăune,
Sau poate-ntr-o colibă părăsită
(Nu se prea ştie unde-anume),
Doi pui, urîţi ca nişte ciume,
Pociţi, ursuzi, cu ţipăt de scorpie-nrăită.
— Să nu fac vreo greşeală : cuvîntul e cuvînt !
Ai cui să fie puii ? Ai bufniţei nu sînt :
Îi voi mînca ! Şi i-a mîncat, împărăteşte.
(Nu lasă vulturul un lucru la jumătate, cînd prînzeşte.)
Cu prada bună ce-a vînat-o, se-ntoarce bufniţa în zbor,
Dar nu-şi găseşte-n cuib micuţii, ci numai ciocurile lor !

A plîns nemîngîiata mamă, a blestemat şi s-a rugat
Ca zeii să lovească fără milă
Pe ticălosul care cuvîntul şi-a călcat,
Înfulecînd întreaga ei prăsilă !
Dar cineva îi spuse : — Tu, buho, ai greşit !
Sau poate obiceiul cel rău e vinovat,
Să crezi că nu-i pe lume un chip mai minunat
Decît acela care îţi seamănă leit.
Tu vulturului spusu-i-ai anume
Că-s puii tăi cei mai frumoşi din lume ;
I-ai zugrăvit, i-ai lăudat...
Aşa erau, cu-adevărat ?

LEUL CARE PLEACĂ LA RĂZBOI

Se hotărîse leul să plece la război ;
Porniseră pîrgarii să ducă vestea-n ţară,
Iar căpitanii se-adunară,
Să facă plan de luptă, şi sfatul era-n toi.
Avea în bătălie o parte fiecare :
Să ducă elefantul poverile-n spinare,
Şi cînd va fi la-nvălmăşeală,
Cu pieptul lui cel lat să dea năvală.
Voinicul urs, viteaz cum nu e altul,
Să-nceapă cel dintîi asaltul ;
Isteaţa vulpe să străbată pe-ascuns în tabăra vrăjmaşe ;
Maimuţa pe duşmani să-nşele cu jocurile ei poznaşe.
— Măgarii să rămînă-acasă, au spus cîţiva, că sînt greoi,
Iar iepurii fricoşi, de-asemeni ; n-o să-i prefacem în eroi !
— Vă înşelaţi, răspunse leul, şi-i ponegriţi fără temei,

Căci oastea noastră luptătoare nu e întreagă fără ei.
Măgarul va-ngrozi vrăjmaşii cu tunătoarea lui trom-
petă,
Iar iepurele-alergătorul o să slujească de ştafetă.

Aşa-i : cîrmuitorul priceput
Dă şi celui mai firav o treabă de făcut,
Căci nu-i nici-o-nsuşire de prisos,
Şi-n felul lor sînt toate de folos.

URSUL ŞI CEI DOI NEGUSTORI

Doi negustori, zoriţi din urmă de-o datorie-ntîrziată,
Vînduseră unui blănar, bun muşteriu,
Bogata blană, foarte lăudată,
A unui urs, deocamdată viu,
Dar care-avea să fie ucis cît de curînd,
Sau, cel puţin, aşa aveau de gînd.
E-un rege (ziceau ei) al urşilor din munţi !
În blana lui puteai să-nfrunţi
Cea mai cumplită iarnă, fluierînd ;
Nu unul, două trupuri se-nfăşurau în ea ;
Blănarul, dintr-o piele de urs, se-mbogăţea.
Nu tunde-atîta lînă ciobanul de pe oi
Cîte nădejdi pusese în ursul lor cei doi.
(Şi ursul nici habar n-avea !)
Din preţ se învoiră şi-nscris au dat în mînă
S-aducă blana peste-o săptămînă.
Porniră-n munte negustorii pe urmele lui moş
Martin ;

Cînd iată le ieşi în cale, la marginea unui izvor,
O namilă în goana mare, venind făţiş asupra lor.
Şi au rămas vitejii noştri ca arşi de trăsnet din senin.
Părea să fie-o fiară supărată,
Şi le-a stricat tot tîrgul dintr-o dată!
Dar poţi pe urs să-l chemi la judecată?
Se caţără întîiul într-un copac stufos,
Iar celălalt, mai rece decît ghiaţa,
Se culcă-ntins pe iarbă, pierit, cu faţa-n jos,
Făcînd leit pe mortul, ca să-şi păstreze viaţa.
El auzise, nu ştiu cînd,
Că ursul, oricît de flămînd,
De hoitul care zace-n drum nu se atinge.
Boierul urs, nerodul, se lasă păcălit,
Crezînd că are-n faţă un trup nensufleţit!
Se-apropie de el, îl linge,
I-ascultă răsuflarea reţinută,
Pe-o parte şi pe alta-l învîrteşte
Şi-n capul lui de urs aşa gîndeşte:
„E un om mort, desigur, c-a început să pută!"
Apoi o ia la vale, aşa precum venise.
Coboară negustorul cel în copac pitit
Şi, prea mirat privindu-l pe celălalt, îi zise:
— Cum? N-ai murit?
Nu ţi-a făcut dihania nimica?
Mare noroc pe tine! Scăpaşi numai cu frica...
Acum, şi urs şi blană, vericule, s-au dus!
Dar la ureche ce ţi-a spus?
Cînd te-nvîrtea şi te sucea,
Mi se păruse că-ţi vorbea.
— Mi-a spus, răspunse omul păţit, numai atît:
Nici unui urs să nu-i vinzi pielea cît încă nu l-ai
doborît!

MĂGARUL ÎMBRĂCAT ÎN BLANA LEULUI

Cu blana unui leu măgarul se-mbrăcase.
Viteaz din fire urecheatul nu-i,
Dar lumea dimprejur se-nfricoşase
Şi tremura de groaza lui.
Un sfîrc dintr-o ureche ieşindu-i însă-afară,
S-a dat de gol măgarul şi-ajunse de ocară.
Veni şi doamna Bîtă să-şi facă datoria,
Iar cei ce nu ştiau şarlatania
Se minunau văzînd, în goana mare,
Un leu fugind la moară, cu Bîta pe spinare.

Ştiu mulţi eroi de-aceştia, cu glas răsunător;
În Franţa prea destui s-au arătat.
Un cal frumos înşăuat
E toată vitejia lor.

PĂSTORUL ŞI LEUL

O fabulă nu-i totdeauna atît cît pare că arată;
Aici vorbeşte-n chip de dascăl jivina cea mai
nensemnată.
Morala goală şi uscată e-o piedică plictisitoare,
Mai lesne ştie-o pildă bună, istorisind, să se strecoare.
Dar cel ce numai întîmplarea se mulţumeşte s-o
asculte
Şi tîlcul nu i-l desluşeşte, nu se alege cu prea multe.
Atîţi poeţi ce-şi împletiră înţelepciunea printre
glume,
Cu felu-acesta de a scrie au dobîndit un bun renume.
Ei nu-şi împodobesc povestea, nici s-o lungească nu
le place;
Nici unul dintre ei risipă de vorbă fără rost nu face.
Mulţi l-au ţinut de rău pe Fedru, că prea pe scurt
istoriseşte.
Esop, la rîndul lui, cuvinte şi mai puţine foloseşte,
Iar dintre toţi, cel mai laconic, poetul grec[1] a vrut
să fie,
Ce se-apuca, în patru versuri, întreaga fabulă s-o
scrie!

[1] Gabrias. (Nota lui La Fontaine.)

(De e mai rău sau de-i mai bine, să hotărască cine
ştie.)
Aceeaşi pildă a cules-o din două părţi povestitorul.
Într-una e-arătat ciobanul, în cea de-a doua, vînă-
torul.
Iau întîmplarea de la alţii, iar ca s-o potrivesc mai
bine,
Am mai cusut şi eu, pe-alocuri, o-nfloritură, de la
mine.
Întîi Esop are cuvîntul, ca cel mai vechi dintre cei
doi :
Văzînd mereu ciobanul că-i tot lipsesc din oi,
Ieri tot aşa şi astăzi iar,
S-a hotărît să-l prindă pe tîlhar ;
Şi cum ştia că lupii la jaf de oi sînt meşteri,
Ascunse o capcană pe pragul unei peşteri.
Acum stătea la pîndă şi se ruga în gînd :
„O, tu, cel mai puternic dintre zei,
Ajută-mă pe hoţ să-l văd în laţ căzînd,
Şi-ţi voi jertfi pe cel mai gras dintre viţei".
Aşa vorbi, cînd iese din peşteră un leu !
Stă-ncremenit ciobanul zărind cumplita fiară,
Şi-aproape mort de spaimă suspină : — Aoleu !
Nici nu mai ştie omul ce să ceară...
Făgăduitu-ţi-am, o, zeu puternic, un viţel
De va cădea-n capcană-acel mişel
Ce-mi jefuieşte turma şi mă seacă ;
Un bou îţi dau acum, să-l văd că pleacă !

Astfel istoriseşte întîiul autor ;
Să trecem la imitator.

LEUL ŞI VÎNATORUL

Un vînător, fudul şi-nfumurat,
Pierduse unul din ogarii lui,
Şi bănuind că leul l-a mîncat,
Pe un păstor vecin l-a întrebat :
— Să fii, te rog, atît de bun să-mi spui,
Ştii unde stă cel care m-a furat ?
Vreau să mă socotesc cu dumnealui !
Ciobanul zise : — Colo, mai devale.
Eu îi trimit plocon un miel pe lună,
Şi dinspre partea lui, am pace bună :
Mă lasă liniştit să-mi văd de cale.
Stăteau cei doi de vorbă împreună,
Cînd, dintr-o dată, leul s-a ivit !
Viteazul vînător a-nmărmurit :
— O, Joe ! a-ngînat, arată-mi unde
Găsesc o bortă să mă pot ascunde !

FEBUS ŞI BOREU[1]

Odată, Soarele şi Vîntul priveau pe drum un călător,
De felul lui prevăzător
Şi pregătit să-nfrunte timpul rău.
Era o zi de toamnă, cu ploaie şi cu soare,
Cînd Iris[2], arcuindu-şi în zare semnul său,
Le dă drumeţilor de ştire
Să nu se-mbrace prea subţire.
În lunile acestea e vremea schimbătoare.
(Latinii le numeau : înşelătoare.)

---

[1] Vîntul
[2] Curcubeul.

Temîndu-se deci, omul, de vînt şi ploaie rece,
Mantaua cea mai bună şi-a pus-o în spinare.
— El crede, zise Vîntul, că-i bine apărat
Şi nici prin gînd nu-i trece
Că de-oi porni să suflu ceva-ceva mai tare,
Toţi nasturii în aer i-au zburat,
Şi de manta l-am dezbrăcat!
Vrei, Febus, să petrecem puţin pe seama lui?
Să vezi, ca pe-o sfîrlează cum ţi-l învîrt! Ce spui?
— De ce atîta vorbă? răspunse mîndrul Soare;
Hai, Vîntule, mai bine să punem o prinsoare.
Să zicem: cine poate acelui călător
Mantaua de pe umeri să-i smulgă mai uşor,
Va fi, dintre noi doi, învingătorul.
Începe tu. Eu mă ascund în nor.
Şi iată că, deodată, se-avîntă suflătorul
Bojocii să şi-i umfle, ca un balon să crească,
Stîrnind o larmă diavolească;
Şi şuieră, şi urlă, vuieşte-n vijelie,
Răstoarnă-n cale case, corăbii-n val prăvale...
Şi toată-această grozăvie
Din pricina unei mantale!
Dar nici drumeţul nu s-a dat bătut,
Şi-atît de bine s-a ţinut,
Că vîntul n-a putut pătrunde
Nici pe sub poale, nici prin mîneci, nici pe unde.
Pierdută vreme! rămăşag pierdut!
Iar Soarele se-arată, rîzînd de după nor,
Şi,-mbrăţişînd pe călător,
Îl scaldă în lumina-i arzătoare;
Şi omul nostru, leoarcă de sudoare,
Înfierbîntat, îşi leapădă mantila...
Şi nu-şi dăduse toată puterea, bunul Soare!

Blîndeţea izbuteşte mai bine decît sila.

Un şoricel, nerod şi fără carte,
De-un trist sfîrşit era să aibă parte.
Ia ascultaţi cum mă-si îi spune ce-a păţit :
— Trecusem peste munţii ce ţara ne-o-nconjoară
Şi mă duceam, cu pas grăbit,
Ca orice tînăr care iese în lume pentru-ntîia oară ;
Cînd, drept în calea mea, deodată, două jivine s-au ivit :
Tăcută şi cuminte, una ; cealaltă, neastîmpărată.
Avea o voce ţipătoare,
Pe cap purta o creastă de carne-nsîngerată,
O coadă înfoiată
Şi da din nişte braţe, parcă-ar fi vrut să zboare !
(Dihania, pe care prostuţul şoricel
Şi-o-nchipuia, cu mintea-i zăpăcită,
Din nu ştiu ce Americă venită,
Era, ce să vă spun ? un cocoşel.)
— Cu braţele întinse se tot lovea în piept,
Făcea atîta gălăgie,
Încît, măicuţo, să-ţi spun drept,
Eu, care-am dat atîtea dovezi de vitejie,
Am fost cuprins de-o frică grozavă şi-am fugit,
O mie de blesteme trimiţînd
Acelui dobitoc afurisit !
De nu-mi ieşea lighioana-n drum, aş fi dorit
Să stau puţin de vorbă cu celălalt, cel blînd.
Purta, ca noi, o blană frumos împestriţată,
O coadă lungă şi catifelată.
Avea mişcări îmbietoare,
Privire sfiicioasă şi, totuşi, strălucită.
Era, cred, un prieten al spiţei rozătoare,
C-avea, ca noi, urechea la fel de ascuţită.

M-aş fi oprit şi l-aş fi salutat,
Dar celălalt, ţipînd, m-a alungat.
— Băiatule, îi zise bătrîna şoricioaică,
Fiinţa-aceea blîndă pisică se numeşte.
Să ştii : e o hoţoaică !
Vicleană, se preface, şi prada şi-o pîndeşte ;
Duşman mai aprig n-are întregul neam al tău !
Iar celălalt, grozavul ! era un cocoşel,
Nicicînd nu ne-a făcut vreun rău,
Şi poate că odată ai să te-nfrupţi din el.
Cît pentru doamna mîţă şi pentru-al ei cotoi,
Mîncarea cea mai bună sîntem noi !

Nu judeca, băiete, în viaţă niciodată
Pe nimeni după faţa pe care ţi-o arată.

VULPEA, MAIMUŢA ŞI CELELALTE DOBITOACE

Murise leul, domnul şi regele temut,
Stăpîn de-atîta vreme pe marele ţinut ;
Şi, cum povestea spune, dobitocimea-ntreagă
S-a strîns la sfat, alt rege în locul lui s-aleagă.
Au scos dintr-o firidă coroana cea de aur,
Păzită într-un sipet cu lacăt de-un balaur,
Şi-a încercat s-o pună pe creştet fiecare.
N-a izbutit nici unul. Sau le era prea mare,
Sau nu voia să-ncapă pe fruntea lor prea lată ;
Coroana cum s-o poarte o vită-ncornorată ?
Veni şi maimuţoiul, cu ceilalţi la rînd,
Şi, potrivind tiara pe capul lui, rîzînd,
A început în glumă să facă o mulţime
De tumbe, giumbuşlucuri, maimuţării şi schime :

Iar ceilalţi, văzîndu-l cît e de mucalit,
L-au ridicat pe umeri şi rege l-au numit.
O singură jivină nu prea părea-ncîntată
(Dar vulpea nu se lasă ghicită niciodată).
Veni şi ea să-şi facă închinăciunea ei
Şi regelui îi spuse : — Măria-ta, de vrei
Să ţii ascunse bine comorile domneşti,
Pe care, după lege, pe drept le stăpîneşti,
Chiverniseli de pace şi pradă de război,
Ţi-arăt un loc pe care să-l ştim numai noi doi.
Măria-sa maimuţa, de aur poftitoare,
S-a dus să vadă unde-i acea ascunzătoare...
Şi-n laţ s-a prins, neroada ! Fusese o capcană.
Au dus-o-n faţa obştii, iar vulpea cea vicleană
Îi zise : — Cum ? O ţară să stăpîneşti voiai,
Cînd tu nici pentru tine destulă minte n-ai ?
Supuşii o goniră, înţelegînd, în fine,
Că darul cîrmuirii nu-l are orişicine.

CATÎRUL LĂUDĂROS

Catîrul unui popă zicea că-i de neam mare
(Adică nobil din născare.)
Şi, mîndru, povestea oricui
Că doamna iapă, mama lui,
Atîtea fapte-a săvîrşit,
O dată-aşa, pe urmă iar,
Încît i s-ar fi cuvenit
S-o pomenească-n calendar ;
Iar el slujea pe-un felcer şi se simţea jignit.
Îmbătrînind catîrul, la muncă grea l-au pus,

Şi-acum, trăgînd la moară, aminte şi-a adus
Că tat-su nu fusese decît un biet măgar.

Se-ntîmplă cîteodată ca soarta să lovească
Şi, scuturîndu-i zdravăn, pe proşti să-i cuminţească ;
Iar dacă mi-aţi da voie, eu aş gîndi aşa :
Că şi nenorocirea e bună la ceva.

BĂTRÎNUL ŞI MĂGARUL

Mergea bătrînul pe măgar călare,
Şi-o pajişte zărind, cu iarba-n floare,
I-a uşurat măgarului samarul,
Lăsînd să pască-n voia lui măgarul.
S-a bucurat sărmanul dobitoc
Şi s-a pornit să salte-n joc,
Zburdînd, săltînd, scurmînd, cîntînd
Şi iarba fragedă smulgînd,
Pîrloagă-n jurul lui lăsînd.
Cînd, còlea-n drum, la cîţiva paşi,
Răsare-o ceată de vrăjmaşi !
— Hai să fugim ! îi strigă bătrînul speriat.
— Şi pentru ce ? întreabă mintosul urechiat.
Îmi vor zvîrli în spate mai multă-ncărcătură ?
— Nu, i-a răspuns moşneagul, cu sufletul la gură.
— Atunci, al cui voi fi, nu mă priveşte.
Fugi dumneata ; eu, unul, rămîn să-mi mestec fînul ;
Vrăjmaşul nostru e stăpînul !
Ţi-o spun curat, pe franţuzeşte.

CERBUL CARE ŞI-A VĂZUT CHIPUL ÎN APĂ

O dată, cerbul chipul şi-a văzut
În unda de cleştar a unui lac.
Podoaba lui de coarne i-a plăcut,
Cu ramurile ei frumos aduse ;
Dar nu tot astfel i-au mai fost pe plac
Picioarele, subţiri ca nişte fuse.
— Ce cap... şi ce picioare ! Vai ! ce nepotrivire !
Zicea, privindu-şi umbra în apă, cu mîhnire.
Nici un stufiş din codru nu-i mai înalt ca mine ;
Dar cu aşa picioare să umblu, mi-e ruşine !
Astfel vorbi, cînd din zăvoi
L-a pus pe fugă un copoi
Şi l-a grăbit să se ascundă
În umbra codrului, afundă.
A coarnelor coroană grea
La orice pas îl tot oprea,
Împiedicînd, în goană, printre copaci să-l poarte
Picioarele lui repezi, care-l scăpau de moarte.
Iar cerbul gîndul şi-a schimbat
Şi-a blestemat
Frumosul dar, atît de van,
Ce i-l trimite cerul în fiecare an.

Ne place frumuseţea, nu preţuim folosul,
Dar cîtă jale-aduce, de multe ori, frumosul !
Aşa iubea şi cerbul podoaba trădătoare,
Dispreţuind prea lesne cinstitele-i picioare.

Zadarnic mai dai fuga, la timp de n-ai pornit.

O să vedeţi cum broasca-ţestoasă s-a-ntrecut
C-un iepure la fugă... şi ce s-a petrecut.
— Pe ce te prinzi anume, ţestoasa l-a stîrnit,
Că eu te las în urmă de-aici pînă-n poiană ?
— În urmă ? Tu, pe mine ? Ai căpiat, cucoană !
I-a spus alergătorul, rîzînd în felul lui.
Te-ai ospătat cam mult la prînz
Şi n-ar fi rău să te descui
Cu patru boabe dulci de spînz.
— Am căpiat ? Se poate. Prinsoarea eu o ţiu !
(Pe ce s-au rămăşit, nu ştiu,
Nici cine-a fost judecător.
Nu mă priveşte : treaba lor !)
Pînă-n poiană, dacă stai să socoteşti,
Erau, de-a' iepurelui, patru salturi mari,
Cum face cînd, gonit din urmă de ogari,
Le dă-ntîlnire la calendele greceşti,
Lăsîndu-i s-o ia razna pe ogoare.
Avea răgaz fugarul să pască lunca-ntreagă,
Un pui de somn să tragă,
Să zburde pe răzoare şi vîntul să-l miroase,
Privind din urmă, dispreţuitor,
Silinţele zăbavnicei ţestoase,
Ce-abia mergea, agale, în pas de senator...
Dar iată că ţestoasa nu se lasă,
Şi mersul ei, grăbindu-se încet,
Sporeşte ;
Iar iepurelui nici că-i pasă,
El are vreme berechet !
O biruinţă prea uşoară nu rîvneşte,

Şi cinstea lui nu-l lasă, iepureşte,
S-o ia la fugă prea de timpuriu.
Mai stă puţin să pască şi se mai lasă lenii...
Cînd vede că ţestoasa e-n marginea poenii !
Porneşte ca săgeata, se-avîntă ! Prea tîrziu !
Cu pasul ei agale şi cuminte,
Zăbavnica sosise mai-nainte.
A rîs şi ea, la rîndu-i : — Ei, n-am avut dreptate ?
Ce-ţi foloseşte fuga ? Vezi că te-am întrecut ?
Şi mă întreb ce-ai fi făcut
De mai purtai şi-o casă-n spate ?

MĂGARUL ŞI STĂPÎNII LUI

S-a plîns Destinului, odată, măgarul unui grădinar :
— Sînt cel mai chinuit măgar !
Nici n-au cîntat cocoşii în răsărit de soare,
Nici nu se face ziuă, şi eu sînt pe picioare !
De ce cu noaptea-n cap să fiu sculat ?
Să duc la tîrg un coş de zarzavat ?
Să-mi strice mie somnul pentru-atît ?
S-a-nduioşat Destinul de plînsul lui amar,
Şi-acum slujea măgarul pe-un meşter curelar.
Dar pieile sînt grele şi au miros urît.
Nemulţumitul iarăşi ofta din greu, zicînd :
— Tot primul meu stăpîn era mai bun !
Poveri mult mai uşoare duceam şi, drept să spun,
Mai şterpeleam şi eu, din cînd în cînd,
O varză, o salată ori cîteva păstăi...
Aici mănînc mai mult bătăi !
Şi iar i-a dat Destinul alt stăpîn,
Un cărbunar bătrîn ;
Căra întreaga noapte la lemne pentru foc,

Iar somnorosul nostru nu mai dormea de loc.
Se văita că-i cel mai urgisit,
Cel mai nenorocos din urecheaţi !
— Măgarul se obrăzniceşte ! a spus Destinul plictisit.
Nu-mi dau atît de lucru o sută de-mpăraţi !
Nemulţumiţi în lume sînt destui
Şi n-am să port tot timpul grija lui.

Aşa sîntem cu toţii, cei proşti, ca cei cuminţi ;
Nu ne-mpăcăm cu cele ce ni s-au dat în viaţă,
Iar starea cea mai rea e cea de faţă.
Am ostenit Olimpul cu-atîtea rugăminţi,
Şi Jupiter pe toate să ni le fi-mplinit,
Tot nu-l lăsăm să doarmă liniştit.

OMUL ŞI ŞARPELE

Esop ne povesteşte această întîmplare :
Un om, altfel de treabă, dar cam nesocotit,
Venind spre casă pe un ger cumplit,
Văzu pe cîmp, alături de cărare,
Un şarpe în zăpadă, zăcînd fără mişcare,
Pătruns de frig, aproape mort, înţepenit.
Milos, ţăranul l-a luat cu el
Şi i-a făcut culcuş după cuptor,
Fără-a gîndi măcar că, într-un fel,
Vreodată îi va fi mulţumitor.
Năpîrca amorţită, ţinută la căldură,
Şi-a revenit în simţuri, dar şi-n apucătură.
Ridică-n aer capul şi şuieră o dată.

Apoi, făcîndu-şi coada inel, se pregăteşte
Să sară, mişeleşte,
Asupra celui care, cu inimă de tată,
Din gheara morţii a scăpat-o.
— Aşa mă răsplăteşti, spurcato ?
Eu te-am adus la viaţă, de mîna mea să pici !
Pornit, apucă omul satîrul de casap
Şi dintr-un şarpe face trei :
Un trunchi, o coadă şi un cap.
Zadarnic mai încearcă jivina şi se zbate
La loc să se adune din trei bucăţi tăiate !

Adevărat că e frumos
Să fii milos ;
Dar spune iarăşi un proverb bătrîn :
Să nu-ncălzeşti pe şerpi la sîn.

VULPILE ŞI LEUL BOLNAV

Măritul leu, încă din vară,
Zăcea bolnav în vizuină,
Şi veste se strigase-n ţară
La căpătîiul lui să vină
Trimişi ai fiecărei naţii ;
Iar leul, pe cuvînt de rege,
Dăduse-n scris că invitaţii
(Şi-nsoţitorii, se înţelege)
Vor fi cu cinste ospătaţi,
Primind hîrtii de-ncredinţare
Că n-au să fie-ameninţaţi
Nici de măsele, nici de gheare.
Din toate părţile-au venit

Soliile de porunceală,
Ci numai vulpile-au lipsit.
(Aveau şi ele-o socoteală.)
— Vedem noi bine urmele pe cale
A celor ce la patul bolnavului s-au dus ;
Dar dinspre curţile măriei-sale
Paşi de întors acasă nu-s !
Aceste semne nu-s prea bune,
Deci, ne rugăm de iertăciune.
Făgăduielile în scris
Frumoase-ar fi, nimic de zis,
De nu ne-am fi încredinţat
Că-n vizuina unui leu
E foarte lesne de intrat,
Dar de ieşit, se iese greu.

CALUL ŞI MĂGARUL

E bine între noi a ne-ajuta ;
Vecinul tău dacă dispare,
Întreaga lui povară rămîne-asupra ta.

Mergea, înşăuat ca de plimbare,
Un cal semeţ, nu prea-ndatoritor ;
Măgarul, pe de lături, strivit sub greutate,
Abia putînd să poarte povara lui în spate,
S-a-ncumetat să-l roage să-i vină-n ajutor,
De teamă să nu-şi lase potcoavele în cale :
— Nu-ţi fac o rugăminte-ostenitoare ;
O parte din povară e-un fleac pentru matale !
Dar calul nu răspunse şi-i trase-o pocnitoare.
Răpus de oboseală, măgarul a murit,

Iar calul şi-a dat seama, tîrziu, că a greşit :
— Acum sînt nevoit să port
Povara toată-a celui mort,
Iar peste-atîta greutate,
Mai duc şi pielea lui în spate !

ŞARLATANUL

N-a fost pe lume lipsă de şarlatani nicicînd ;
Şi nu vă dă prin gînd
Cîţi meşteri în ştiinţa aceasta s-au prăsit !
Pe scenă vine unul şi-nfruntă Acheronul [1],
Iar dincoace, în stradă, un altul, travestit,
Cutreieră oraşul, făcînd pe Ciceronul.

Se lăuda, odată, un soi de scamator
Că-n arta elocvenţei e-atît de iscusit,
Încît din orice ţoapă, din orice necioplit
E-n stare să croiască-un orator.
— Da, domnii mei, daţi-mi o vită, un bădăran ori un măgar,
Să fie el, măgarul, cît de-ncăpăţînat,
Eu vi-l voi face învăţat,
Să poată să slujească şi-n altar !
A mers la curte vestea, şi regele-a chemat
Pe năzdrăvanul profesor :
— În grajdurile mele, aşa i-a spus, eu ţin
O frumuseţe de asin,
Şi-aş vrea să-l fac predicator.
— Cum vrea măria-ta, aşa să fie !

[1] Rîul care, după credinţa celor vechi, curgea la hotarele infernului.

Răspunse presupusul dascăl şi meşter în oratorie.
I-au dat o pungă grea de bani
Şi un răgaz de zece ani,
Să-l facă pe măgar cu carte ;
Iar dacă nu, să aibă parte
S-atîrne-n ştreang, în piaţa mare,
Purtîndu-şi cărţile-n spinare
Şi urecheat ca un măgar.
Incălecîndu-şi ucenicul, savantul şarlatan s-a dus ;
Iar cînd să plece, un curtean i-a spus
Că va veni, neapărat,
Să vadă cît de bine îi şade spînzurat,
Nădăjduind că-n faţa întregului popor
Va ţine nentrecutul orator
Cea mai îndurerată cuvîntare
Ce s-a rostit cîndva la-nmormîntare ;
Să-nveţe Ciceronii toţi,
Cărora noi, cei nenvăţaţi, le zicem hoţi.
Dar celuilalt, se vede, de ştreang nici nu-i păsa.
— Pîn' la spînzurătoare,
Răspunse el, te pomeneşti că moare,
Ori eu, ori urecheatul, ori majestatea-sa !

Avea dreptate ; care e nebunul
Să ştie că trăieşte nu zece ani, ci unul ?
Din cîţi stau azi la masă, petrec şi veseli sînt,
În zece ani, unul din trei va fi-n mormînt !

VĂDUVA TÎNĂRĂ

Să-ţi pierzi bărbatul e o grea-ncercare :
O suferinţă care te doboară !

Dar vremea, vezi, aduce alinare,
Mîhnirile pe aripa ei zboară,
    Şi se întorc pierdutele plăceri.
    Nu e aceeaşi văduva de ieri
    Cu văduva de-acum un an,
Că una-i numai lacrimi şi bocet şi alean,
Iar ceastălaltă-i plină de nuri şi vino-ncoace.
Cealaltă ori că simte, ori numai se preface,
Văzînd-o-atît de plînsă şi de nemîngîiată,
Ai zice că pe faţa ei mult îndurerată
    Nu va-nflori un zîmbet niciodată.
    Aşa ai zice, dar nu este !
O să vedeţi ce spune, nu mica mea poveste,
    Ci adevăru-adevărat.

    Murise soţul tinerei neveste,
    Şi văduva striga, printre suspine :
    — Stai, nu pleca, iubitul meu !
    Aşteaptă-mă să mor şi eu !
    Nu mă lăsa ! Mă du cu tine !
    (În lunga lui călătorie
    Bărbatul a plecat făr' de soţie.)
Părintele frumoasei era un om cuminte ;
Ştia că totul trece cu timpul trecător.
A aşteptat să curgă al plînsului izvor
Şi i-a vorbit aceste înţelepţeşti cuvinte :
— Copila mea, crezi oare că cel care-a murit
S-ar bucura să-ţi vadă obrazul ofilit ?
Cu lacrimile tale ce schimbi din voia sorţii ?
În jurul tău e viaţă ; să doarmă-n pace morţii !
                Nici eu nu zic
Să schimbi prea grabnic plînsul în cîntec de mireasă;
Dar mai tîrziu, de-ţi va fi dat să fii aleasă
De-un soţ în floarea vîrstei, frumos, plăcut, voinic,
Alminteri decît fuse sărmanul tău bărbat,

Primeşte-l... Ea răspunse cu un adînc oftat:
— Nu, tată, singurul meu mire
E un altar de mînăstire...
Bătrînul a lăsat-o-n pace bună.
A mai trecut aşa vreo lună,
Şi cam din luna următoare
A început, mîhnita, încet-încet, să pună
O cămăşuţă nouă, veşminte mai uşoare,
Un pieptene în părul cu grijă potrivit...
Ce bine-i stă frumoasei în straiul ei cernit,
În aşteptarea altor găteli ispititoare!
Şi iată că se-ntoarce în cuibul părăsit
Zburdalnicul Amor din pribegie.
E plină ziua-ntreagă de bucuria vieţii,
Sînt cîntece, sînt jocuri, e rîs şi veselie,
Şi-aleargă fiecare să soarbă apa vie
Din veşnica fîntînă-a tinereţii!
Nu mai era nici tatăl atît de-ngrijorat
Că-i va pieri odorul jelind pe răposat.
Pînă-ntr-o zi, văzîndu-l că doarme liniştit
Şi nu-i mai spune-o vorbă, frumoasa l-a-ntrebat:
— Cînd vine, tată, soţul de care mi-ai vorbit?

DOBITOACELE BÎNTUITE DE CIUMĂ

O boală rea, o boală-nfricoşată,
Pe care, în mînia-i nendurată,
A născocit-o cerul, voind a pedepsi
Nelegiuirile din lume,
Aşadar ciuma (ca să-i spun pe nume),
Ce poate Acheronul să-l umple într-o zi,
Se-nvierşuna, de la o vreme-ncoace,
Prăpăd să facă printre dobitoace.
Nu răposau chiar toate, dar jalea era mare,
Nici una parcă nu se mai silea
Să dea viaţă vieţii, ce şi-aşa se stingea ;
Le dispăruse pînă şi pofta de mîncare !
Nici vulpile, nici lupii nu mai stăteau la pîndă,
S-apuce prada dulce şi plăpîndă,
Nu mai vedeai pe ramuri perechi de turturele,
Nu mai era iubire, ci numai gînduri rele.
Atunci se strînse sfatul şi leul a vorbit :
— Iubiţi prieteni, iată ce cred eu :
De-am fost sortiţi să pătimim atît de greu,
Să ştiţi că cerul a voit
Păcatele ce le-am făcut să le plătim.
Şi de dorim
Să-nduplecăm dîrzenia cerească,
Cel care e mai culpeş din noi, să se jertfească,

Răscumpărînd iertarea tuturor.
Istoria ne arată, spre ştiinţă,
Că-i bunvenit în ceasuri grele un astfel de izbăvitor.
Să dăm pe faţă, fără-ngăduinţă,
Ce fapte-avem pe conştiinţă.
Mărturisesc eu însumi, ca cel dintîi din voi,
C-am sfîşiat, din lăcomie, multe oi ;
Nici una nu-mi greşise cu nimic.
Ba-n grabă, l-am mîncat, acum un an,
Şi pe cioban.
De-o fi de trebuinţă, mă voi jertfi, nu zic,
Dar vă poftesc să faceţi ca mine fiecare ;
Aşa e drept şi-i bine judecat,
Să piară cel mai vinovat.
— Măria-ta, îi spuse vulpea, eşti rege milostiv şi mare ;
Dar pentru ce-ţi aduci aceste învinuiri fără temei ?
Cum ? De-ai ales din turmă cîţiva netrebnici miei
Şi i-ai mîncat,
E un păcat ?
Nu, nu ! A fost, stăpîne, o cinste pentru ei !
Iar de-ai răpus pe-acel păstor,
N-ai săvîrşit un lucru rău :
Un om era, din cei ce vor
Să-mpărăţească-n locul tău.
Cu-aceste vorbe, vulpea şi-a încheiat discursul.
Linguşitorii toţi aplaudară
Şi nu mai stăruiră, şi nu mai cercetară
Ce vină are tigrul şi ce păcate ursul.
Toţi cei cu gheara lungă, toţi cei colţoşi la dinţi
Erau, pînă şi cîinii, nişte sfinţi !
La rîndul lui, măgarul a spus : — Îmi amintesc,
Eram pe vremea aceea asin călugăresc,
Cînd, străbătînd de-a lungul o pajişte vecină,
Nu ştiu... să fi fost iarba cea fragedă de vină ?

Îndemnul foamei, poate? Ispita prădăciunii?
Sau diavolul din mine?
Căci, fără drept de-a paşte hotarele străine,
Am tuns un lat de limbă din marginea păşunii...
Atunci toţi îi strigară măgarului: — Ruşine!
Un lup, deşi nu cel mai învăţat,
În chip neîndoios a arătat
Că singurul ce trebuia jertfit
Era măgarul ăla, jegos şi jerpelit.
— Auzi?! Să pască iarbă străină! Ce mişel!
Nenorocirea toată ne vine de la el.
Să moară! Ce pedeapsă s-ar cuveni mai dreaptă?
Şi-a priceput măgarul ce-l aşteaptă.

Dreptatea se împarte, la curte, după treaptă:
Precum eşti de puternic sau slab, aşa te-ntorci:
Sau mai curat ca neaua, sau albie de porci.

BĂRBATUL FĂRĂ NOROC

De s-ar găsi pe lume femeie minunată,
Frumoasă la vedere şi tot atît de bună,
Mi-aş căuta soţie de îndată.
Aceste daruri însă prea rar se împreună;
În trup frumos, un suflet la fel, eu n-am aflat:
De-aceea rămăsei neînsurat.
Căsătorii destule am văzut,
Nici una, drept să spun, nu mi-a plăcut.
Şi, totuşi, dintre oameni, aproape mie-n mie
Se-ncumetă să-ncerce această loterie,
Şi-o mie dintr-o mie se plîng că n-au noroc!
Am să vă spun de unul care-a pierdut la joc

Şi care,-adus la disperare,
Găsi o singură scăpare :
Să dea frumos pe uşă-afară
Nevasta cîrcotaşă, geloasă şi avară.
Era cicălitoare, amarnică şi rea :
Nimic nu era bine, nimic n-o mulţumea.
Cînd laie, cînd bălaie, cum ? ce ? nici nu mai ştiu :
„Prea vă culcaţi devreme, prea vă sculaţi tîrziu !"
Fierbea servitorimea în dîldora turbării ;
Bărbatul ajunsese la capătul răbdării.
— Eu mă trudesc, şi dumnealui îmi leneveşte !
Eu banii-i strîng, şi dumnealui îi risipeşte !
Şi nici nu-i pasă dumnealui de tot ce-i spui !
Pînă-ntr-o zi, aproape scos din minţi
De gura zgripţuroaicei, dumnealui,
Sătul de cicăleli şi de ocară,
A dus-o, cale-ntoarsă, acasă la părinţi.
Părinţii dumneaei stăteau la ţară,
Şi s-a trezit femeia vecină cu ţăranii,
Cu rusticele Philis, care păzeau curcanii,
Şi cu porcarii din ogradă.
Venind, după o vreme, bărbatul ei s-o vadă
Şi socotind, pesemne, că s-a mai cuminţit,
S-a-nduplecat s-o ierte. — Odihna ţi-a priit ?
Cum te-ai simţit la ţară ? Te-ai potolit ? Ce zici ?
— Cum m-am simţit ? răspunse femeia. Foarte bine.
Dar oamenii sînt încă mai leneşi ca pe-aici.
Nu îngrijesc de vite aşa cum se cuvine.
Iar cînd le-am spus-o lămurit, de la obraz,
Ei m-au privit, trîndavii, cu necaz !
— Văd, doamnă, zise soţul, că nu te-ai lecuit.
De eşti atît de arţăgoasă,
Că nu te-au suferit
Nici cei ce-ntreaga zi sînt duşi de-acasă,
Ce să mai zică bieţii servitori,
Pe care-i cerţi şi-i ţii de rău

Din zori şi pînă-n noapte, din noapte pînă-n zori ?
Şi ce să spună
Sărmanul soţ al tău,
Silit să-şi ducă traiul cu tine împreună ?
Te du din nou la ţară, şi s-auzim de bine !
Iar dacă, încă-o dată, te voi chema-napoi,
Să-mi ispăşesc păcatul în lumea de apoi
Avînd pe veci alături două femei ca tine !

ŞOARECELE TRĂIND ÎN SIHĂSTRIE

Au o poveste grecii din Levant,
Vorbind de-un şoarece berbant,
Rotund şi gras,
Ce, pocăit, îşi părăsise banda
Şi s-a retras
În sînul unei brînze de Olanda.
Trăia acolo, în singurătate,
Nesupărat de nici o vietate ;
Iar şoarecele-pustnic, cu ghearele şi dinţii
Scobind pînă-n cămara locuinţii,
Găsise masa pusă şi caşcaval destul.
Cucernicul era sătul,
Cu burta plină,
Căci Dumnezeu nu uită pe cei ce i se-nchină.
În monahala sihăstrie,
Veni să-l cerceteze, odată, o solie :
Trimişi ai şoricescului popor,
Să-i ceară oarecare ajutor.
Spuneau aceia că se pregătesc
Departe să pornească, la alţi fraţi,
Chemîndu-i să le fie aliaţi
În lupta lor cu neamul pisicesc.

Cetatea Şoricani era lovită,
Întreaga vistierie, sărăcită,
Iar ei siliţi să plece cu nici un ban în pungă.
Nici nu veneau să ceară prea mult : cît să le-ajungă
O săptămînă, două ;
Apoi se vor întoarce-napoi, cu oaste nouă.
— Iubiţii mei, în sihăstria mea,
Le-a spus evlaviosul rozător,
M-am lepădat de grija cea lumească !
Ce poate un biet pustnic să vă dea ?
Ruga-mă-voi ca ceru-ndurător,
În marea-i milă, să vă ocrotească
Şi să vă vie-n ajutor !
Aşa vorbi, ca sfîntul dintr-un iconostas,
Apoi, smerit, le-nchise uşa-n nas.

Aţi vrea acum să spun, făţiş,
Pe cine-anume-am zugrăvit
În acest şoarece zgîrcit ?
E un călugăr, poate ? Ba nu : e un derviş !
Călugării (aşa cum presupun)
Au sufletul mai bun.

COCOSTÎRCUL

Suit pe picioroange, un cocostîrc haihui,
Lung ciocul înălţîndu-şi pe lungul gît al lui,
În preajma unei gîrle s-a pomenit trecînd.
Zări în unda lină cum se-ntreceau zburdînd,
Cu zvîrlituri din coadă şi tumbe peste cap,
O domnişoară ştiucă şi cavalerul crap ;
Şi cum erau aproape, pe firul apei clare,

Uşor ar fi putut să-i pescuiască ;
Dar nu stătea prea bine cu pofta de mîncare,
Şi, suferind de-o boală păsărească,
Prînzea, cu grijă mare, la ore anumite.
Făcîndu-i-se foame apoi, pe negîndite,
Veni din nou la vînătoare
Pe malul apei curgătoare ;
Dar n-a zărit decît un lin.
Acesta nu-i un peşte prea faimos,
Iar cocostîrcul nostru avea un gust mai fin
(Ca şoarecele mofturos
De care pomenise Horaţiu, odinioară).
— Eu, lin ? E cu putinţă asemenea ruşine ?
Cu lini se ospătează un cocostîrc ca mine ?
Lăsînd să plece linul, găsi o roşioară ;
A-ntors cu scîrbă capul : — O roşioară, eu ?
Nu-mi bag pentru-o plevuşcă în apă ciocul meu !
Nu i-a plăcut plevuşca şi n-a dorit nici lin ;
Acum i-ar fi ajuns şi mai puţin,
Dar, nezărind în gîrlă
Nici coada unui peşte rătăcit,
La urmă, cocostîrcul flămînd s-a mulţumit
Cu o şopîrlă !

Nu faceţi nazuri ! nu fiţi mofturoşi !
Cei mai modeşti sînt cei mai norocoşi.
Prea mult rîvnind, adesea păgubiţi ;
Puţinul, cît vă e de-ajuns, să-l preţuiţi.
Dar vorbele aceste şi bunele poveţe
Nu pentru cocostîrci le spun, să-nveţe ;
Lăsaţi acum să vă istorisească
O pildă-nveşmîntată în haină omenească.

Povestea-ncepe cu o fată,
Fudulă foarte şi-ngîmfată ;
Ar fi dorit, binenţeles, să se mărite,
Dar nu aşa, cu orişicare !
Voia un mire chipeş, plăcut la-nfăţişare,
Să nu fie nici moale (vezi bine !), nici gelos,
Să fie tînăr şi frumos,
Isteţ, de sînge nobil şi, mai ales, cu stare.
Dar cine să le aibă chiar pe toate ?
Destinul fuse darnic cu ea, pe cît se poate ;
Veniră tineri de ispravă în peţit,
Frumoasa însă i-a privit de sus
Şi, negăsind nici unul pe placul ei, a spus :
— Vai, ce golani ! De unde i-aţi găsit ?
S-aleg eu, din aceştia, un soţ ? Vreţi să glumiţi ?
Uitaţi-vă la dînşii : sînt nişte necioplīţi !
Găsea cîte-un cusur la fiecare :
N-avea în vorbă unul destulă-ndemînare,
Avea un altul buzele prea groase,
Ba-i prea slăbuţ, ba-i prea-mplinit...
(Aceste elegante preţioase
Sînt totdeauna greu de mulţumit !)
Cu timpul peţitorii s-au rărit,
Şi nici de mîna-ntîia n-au mai fost ;
Mai sărăcuţi, de neam mai prost.
Rîdea de ei frumoasa fată :
— N-ar trebui nici să-i primesc în casă !
Dar ce cred dumnealor, că-mi pasă,
Sau că mi-e frică
Să nu rămîn cumva nemăritată ?
Să dorm în casă, noaptea, singurică ?
Era nespus de mîndră vorbindu-le astfel ;
Dar anii, unul, doi, se duc pe rînd,

Şi în curînd
N-au mai venit adoratori de fel...
Adio, tinereţe ce-ai apus !
Adio, peţitori !
Tot mai puţine jocuri, tot mai puţine flori,
Pînă-ntr-o zi şi dragostea s-a dus !
A încercat frumoasa, în zadar,
Cu dresuri să-şi boiască obrazul veştejit ;
Vai ! Timpul, marele tîlhar,
Nicicînd nu dă-napoi ce-a jefuit.
Poţi să mai dregi o casă dărîmată,
Dar chipul unei fete bătrîne, niciodată !
Vorbirea năzuroasei de-asemeni s-a schimbat.
O îndemna oglinda : — Ia-ţi, repede, bărbat...
Şi nu ştiu ce dorinţă tot astfel îi spunea ;
Femeia preţioasă, femeie e şi ea.
Trecu aşa an după an,
Iar lumea a rămas uimită
Aflînd că mofturoasa, în fine, se mărită,
Închipuiţi-vă : c-un ţopîrlan !
A tot ales,
Pînă-a cules...

VULTURII ŞI PORUMBEII

Sunase goarna Marte, şi lupta era-n toi ;
Fierbea întreg văzduhul, în stare de război.
Intrase vrajba între zburătoare !
Nu printre-acele păsări cîntătoare
Pe care Primăvara la curtea ei le cheamă,
Trezind în noi iubirea cu-ndemnurile lor ;
Nici printre celelalte, pe care le înhamă
La carul ei uşor

Frumoasa Venus, mama zglobiului Amor.
Războiul izbucnise în neamul vulturesc,
Cel cu tăioase gheare şi ciocuri ascuţite,
Iar pricina de ceartă, cum unii bănuiesc,
    Fusese hoitul unei vite.
    Ce să vă spun ? Ploua cu sînge !
Şi de-aş voi să povestesc de la-nceput,
    De-a fir-a-păr, cum s-au bătut,
Aş pierde răsuflarea şi glasul mi s-ar frînge.
Mulţi căpitani pieriră ; eroi mulţi au căzut.
    Iar Prometeu [1], pe stîncă-nlănţuit,
Nădăjduia să scape de chinul lui cumplit.
Era o încîntare să-i fi privit luptînd,
Şi le-ai fi plîns de jale atîţia morţi văzînd !
Vrăjmaşii se-nfruntară cu-aprinsă-nverşunare,
    Punînd în bătălie
Avînt şi isteţime, curaj şi viclenie,
    Sporind fără cruţare
A umbrelor tăcută şi neagră-mpărăţie.
    Această fioroasă-ncrîncenare
Trezi adînca milă a celuilalt popor,
Cu gîturi mlădioase şi suflet simţitor ;
Şi se porniră solii din cuib de porumbei
Să-nduplece pe vulturi să lase vrajba lor,
    Să nu se mai ucidă între ei !
Au cuvîntat trimişii atît de iscusit,
Că oştile-au pus pace şi lupta s-a sfîrşit ;
Iar drept recunoştinţă, tot binefăcătorii
    Au fost, pîn' la sfîrşit, ispăşitorii ;
Căci blestemata şleahtă de păsări răpitoare
    Asupra lor s-a năpustit,
Vînîndu-i fără milă prin curţi şi pe ogoare.
Şi-au înţeles acele columbe nedibace

[1] Prometeu, erou mitologic, care, răpind focul din cer şi dăruindu-l oamenilor, a fost legat de-o stîncă şi lăsat pradă vulturilor, care-i sfîşiau ficaţii.

Că n-a fost lucru bine chibzuit
Pe vulturii sălbatici să-i împace.

Pe toţi cei răi lăsaţi-i vrăjmaşi, aşa cum sînt ;
Să-i împăcaţi nu vă grăbiţi
De vreţi, la rîndul vostru, în pace să trăiţi.
O spun aşa în treacăt, mai mult, nici un cuvînt.

MUSCA ŞI CĂRUŢA POŞTII

Pe-un deal bătut de soare, pieziş şi nisipos,
Suia căruţa poştii, cu şase cai voinici,
Luînd în piept urcuşul pe-un drum anevoios.
Toţi călătorii, tineri, bătrîni, mergeau pe jos,
Femeile şi popii, copiii mari şi mici.
Smuceau trăpaşii-n hamuri şi, leoarcă de sudoare,
Suflau din greu...
Cînd, iată, o muscă-ntîmplătoare
Veni cu bîzîitul la treabă să-i îndemne.
În zbor mereu ciupindu-i şi socotind pesemne
Că fără ea căruţa în drum ar fi rămas,
Măsoară oiştea, pişcă pe surugiu de nas,
Se duce, vine, sare, porneşte iar în zbor,
E-aici şi pretutindeni în zeci de părţi deodată,
Cum pe un cîmp de luptă un căpitan de-armată
Aleargă printre cete, mereu în fruntea lor.
Iavaş-iavaş, porneşte la deal povara grea,
Şi zice musca, mîndră : — Se vede truda mea !
Dar ea e numai una, şi nimeni n-o ajută
Să ducă pîn' la capăt lucrarea începută.
Sfinţia-sa se roagă : acum l-a apucat !
O fată cîntă : parcă e vreme de cîntat ?

Şi-n fine musca spuse, cînd după-atîta chin
Ajunseră pe culme : — Să răsuflăm puţin !
Eu pîn' la drumul neted căruţa o urcai ;
Să-mi mulţumească domnii cai !

Sînt mulţi aceşti obraznici care de voi s-agaţă,
Se-amestecă în toate şi să munciţi vă-nvaţă,
Neisprăviţii !
Cînd vin să vă încurce, nu pregetaţi, goniţi-i !

LĂPTĂREASA ŞI OALA CU LAPTE

Purtînd peste perniţă, pe cap, o oală mare,
Ducea Petruţa vadra de lapte spre vînzare,
Şi se silea s-ajungă cu bine-n iarmaroc ;
Mergea grăbind pe cale, subţire-nveşmîntată,
Şi, ca să-i fie pasul uşor, acum o dată,
Purta o fustă scurtă şi ghete fără toc.
Isteaţa lăptăreasă, cea fără de găteli,
S-a apucat să facă socoteli :
Cît o să ia pe lapte, apoi, cu preţul lui,
Să cumpere o sută de ouă de găină ;
Cu grija ei de bună gospodină,
Să pună patru cloşti, să scoată pui.
„Îi cresc, gîndea Petruţa, la mine în grădină ;
Iar dacă doamna vulpe, cum sper, o să se-ndure
Să nu mi-i fure,
Îi duc, pe toţi o sută, la oraş,
Şi-aleg în schimb un porc, să mi-l îngraş.
O mînă de tărîţe să-i dau găsesc oricînd,
Iar colo, mai spre iarnă, o să-l vînd.
Şi tare-o să mă bucur, şi mult o să-mi mai placă

Să mă trezesc în grajd cu încă-o vacă.
Ia uită-te şi vezi în ciurdă
Viţelul nou născut cum zburdă!"
La rîndul ei, Petruţa, voioasă, se porneşte
Să salte şi să joace într-un picior : hop ! hop !
Iar laptele pe jos se risipeşte
Şi-n oală nu rămîne nici un strop.
S-au dus viţel şi vacă ! Adio, porc şi pui !
Atîta bogăţie a fost şi, uite-o, nu-i...
Iar lăptăreasa păgubită,
Temîndu-şi puţintel spinarea,
Se-ntoarce la bărbat, spăsită,
Cu fusta-n vînt şi mîna goală ;
Şi a rămas de pomină-ntîmplarea
Cu laptele din oală.

Ce gînd nu bate cîmpii nebuneşte
Şi-n Spania castele nu clădeşte ?
Şi Picrochol [1] şi Pyrrhus [2], mari căpitani de oşti,
Şi lăptăreasa noastră cu povestea,
Cei înţelepţi, ca şi cei proşti,
Se amăgesc prea lesne cu visuri din acestea.
Ne înşelăm cu bucurii închipuite,
Sînt ale noastre toate femeile dorite,
Onoruri şi renume,
Şi toate bogăţiile din lume !
Visezi deştept,
Şi nu-i erou în stare să-ţi ţină-n luptă piept.
Porneşti de unul singur, răstorni împărăţii,
Mulţimea te aclamă, poporul te alege,

[1] Personaj din *Gargantua* lui François Rabelais.
[2] Rege al Epirului, a luptat contra romanilor, venind în Italia în ajutorul Tarentului. A trăit între 318—272 î e.n.

Şi plouă cu coroane pe fruntea ta de rege!
Iar cînd dispare vraja acestei dulci beţii,
Rămîi din nou ce-ai fost,
Şi eşti, ca mai-nainte, Ion-cel-Prost!

PREOTUL ŞI MORTUL

Un mort pleca, de-ai săi jelit,
Spre casa cea de sub pămînt,
Şi-un popă vesel, cam grăbit,
Îl însoţea pîn' la mormînt.
Trecea-n caleaşcă neagră sărmanul răposat,
Împachetat cu grijă şi bine-nveşmîntat
În aspra haină funerară,
Pe care morţii-o poartă în iarnă ca şi-n vară
Şi căreia cei vii sicriu îi zic.
Sfinţia-sa, pe lîngă dric,
Mergea în pas de-nmormîntare,
Bolborosind, după tipic,
Evlavioasele tropare.
Se mai oprea din cînd în cînd
Să murmure o rugăciune,
Cădelniţînd o-nchinăciune,
Sicriul binecuvîntînd:
— Stimate mort, te du cu bine,
Iertat pe veci şi prohodit
Cu slujba care se cuvine,
Precum aştept să fiu plătit.
Privea domnul părinte pe omul din coşciug
Ca pe-o comoară-aducătoare de belşug,
Şi, temător, parcă-l păzea
Să nu i-l fure careva.
— Stimate mort şi multiubit,

În gîndul meu te-am prețuit
Și știu cîte parale faci ;
Cît untdelemn și cîți colaci,
Cîte pomeni și cîți pitaci,
Și altele mai mărunțele,
Că nici acelea nu sînt rele.
Dorea să-și ia, cu banii-nmormîntării,
Un butoiaș de vin mai acătării,
Dintr-o podgòrie aleasă ;
Apoi o rochie cu dantele,
S-o ducă unei nepoțele,
Și-o fustă pentru jupîneasă.
Dar scurtă-i fuse bucuria,
Căci întîlnind un bolovan în cale,
Se poticnește dricul, sicriul se prăvale,
Pe preot îl dărîmă și-i sfarmă scăfîrlia !
N-a vrut enoriașul din credincioasa turmă
Să plece fără popă pe drumul lui din urmă ;
Și, astfel, coborîră în groapă, împreună,
Sfinția-sa și mortul... Călătorie bună !

Așa-i și viața noastră, cu schimbătoarea-i soartă ;
Vezi fabula cu popa și cea cu oala spartă.

OMUL CARE FUGE DUPĂ NOROC ȘI CEL CARE ÎL AȘTEAPTĂ DORMIND

Nu-i om să nu alerge pe urmele Fortunii.
Aș vrea un loc de unde să pot privi cum unii,
Pornind în lumea largă, pe mii de căi apucă,
Și pînă-n ceasul morții
O caută-n tot locul pe-ascunsa fată-a Sorții ;

Sărmani îndrăgostiţi de o nălucă !
Cînd cred că sînt aproape de clipa mult rîvnită,
Dispare-n noapte chipul înşelător al zînii...
Îi plîng pe aceşti oameni cu mintea rătăcită !
(Poţi pe nebuni vreodată să te mînii ?)
— Mai pînă ieri, vecinul căra-n grădină apă,
Şi, ce să vezi ? Acum e papă !
N-aş fi fost eu mai vrednic ?
— Mai vrednic, ce e drept,
Mai priceput, desigur, mai harnic, mai deştept ;
Dar de cînd lumea-i lume, norocul n-are lege,
Şi printre noi, Fortuna cu ochii-nchişi alege.
Şi-apoi socoţi că face
Să laşi, ca să fii papă, mulţumitoarea pace
De care zeii înşişi n-au totdeauna parte ?
Nepreţuitul dar,
Pe care-atît de rar
Fortuna schimbătoare cu mîna ei l-împarte ?
Nu ţine şi zeiţa de spiţa femeiască ?
Arată-i nepăsare de vrei să te dorească !

Au fost doi vechi prieteni, odată, într-un sat,
Duceau alminteri trai îndestulat,
Dar unul era dornic s-ajungă la mai bine
Şi-ofta necontenit după noroc.
La celălalt se duse şi-aşa-i vorbi : — Vecine,
Eu am s-o iau din loc !
Nu vrei să vii cu mine,
Să ne-ncercăm norocul prin alte părţi ? Ce spui ?
Vezi dumneata : nu-i nimeni profet în ţara lui !
— Drum bun ! i-a spus vecinul, eu n-am să te-nsoţesc ;
O altă soartă nu-mi doresc.
Vrei să porneşti în lume ? O să te-ntorci curînd.
Mă voi ruga în gînd

Să-mi dăruiască cerul un somn îndelungat,
Şi-am să te-aştept acasă, dormind la mine-n pat.
Porni nemulţumitul pe drumuri depărtate,
Şi-a mers într-una pînă-a doua zi,
Cînd se opri
Pe locul unde-i place zeiţei răsfăţate
Mai des să poposească ;
A nimerit, adică, la curtea cea regească.
S-a rostuit acolo şi, după obicei,
Venea cu toţi curtenii la ceasurile-n care
Fortuna îşi împarte favorurile ei :
În fiecare seară, la culcare,
În fiecare zi, la prînzul mic.
Le-ndeplini pe toate, dar nu primi nimic.
— Ia uite, zise omul, m-am amăgit prosteşte ;
Voi fi silit să plec în lumea mare.
Şi, totuşi, după cît se pare,
Zeiţa cu norocul aici sălăşluieşte !
O văd cum se strecoară, pe rînd, la fiecare,
Şi nu-nţeleg pe mine de ce mă ocoleşte ?
Adio, domnilor curteni, adio !
O umbră vă momeşte şi-i aşteptaţi răsplata,
Eu, unul, înspre alte meleaguri voi porni-o :
Fortuna are-un templu la Surata.
O, voi, viteji ai lumii, cu inimi de oţel,
Cinstiţi pe-acela care întîiul a-ndrăznit
O cale grea să-nfrunte pe-a mărilor urgie,
Căci sufletul din el
Avea a diamantului tărie !
Adeseori îşi aducea aminte
De satul lui în care s-a născut,
De cîte ori se socotea pierdut
Şi,-nspăimîntîndu-l, îi ieşeau-nainte
Acei trimişi ai morţii care-i pîndeau pierzarea :
Tîlharii mării, stînca, furtuna, nemişcarea,

Mulţimea de primejdii ce ţi s-arată-n cale
De cum treci mai departe de pragul casei tale.
Făcuse omul nostru nemăsurat ocol,
Şi-ajunse-ntreg şi teafăr la Marele Mogol [1].
Dar nu ştiu cine-anume zvonise bazaconia
Că se-mpărţea norocul, cu carul, în Japonia,
Şi se grăbi drumeţul, să nu-i ia altul rîndul!
Se plictisise marea pe-atîtea căi purtîndu-l,
Iar el nu se-alesese decît cu-nvăţătura,
Pe care cei sălbatici ne-au dat-o mai întîi:
Nu pribegi departe; în ţara ta rămîi,
Şi lasă să te-ndrume, cu pilda ei, natura.
Japonia, Mogolul, atîtea ţări străine,
Nu i-a adus nici una norocul căutat
Şi înţelese omul c-ar fi făcut mai bine
Să fi rămas în sat.
S-a-ntors sărac şi singur la vatra strămoşească
Şi-a-mbrăţişat în lacrimi căminul regăsit:
— Mai bine ca acasă în nici o ţară nu-i;
Iar cel mai fericit
E omul care-şi vede, tihnit, de treaba lui.
El nu cunoaşte lumea decît din auzite,
Nu ştie ce-i ispita puterii, curtea, marea,
Nu cere bogăţie, nici slujbe strălucite,
Măririle pe care le-mbie depărtarea,
Comorile pe care Fortuna le ascunde
Şi care, prea adesea, nu se găsesc niciunde!
Pe drumuri depărtate nu vreau să mai colind;
Rămîn la mine-acasă, şi pentru totdeauna...
Vorbi, cînd se întoarse şi ce văzu? Fortuna
Sta jos pe pragul celui ce-o aştepta dormind.

---

[1] Denumire dată Mongoliei pe vremea lui Tamerlan şi a descendenţilor săi

CEI DOI COCOŞI

Doi cocoşi trăiau în pace, pînă se ivi găina,
    Şi războiul a-nceput.
O, iubire, pentru tine neamul Troiei [1] s-a pierdut !
    Numai tu porţi toată vina
Sîngelui ce-odinioară Xanthosul [2] l-a înroşit.
Lupta-ntre cocoşii noştri vreme lungă-a dăinuit ;
Despre-această bătălie prin vecini s-a dat de veste
Şi s-a strîns să caşte ciocul neamul purtător de creste.
    Iar cocoşu-nvingător
    A rămas stăpînitor
    Al frumoaselor cu pene :
    O poiată de Elene !
Celălalt, înfrînt în luptă, singur în nenorocire,
A fugit să se ascundă într-un colţ, după coteţ,
Ca să-şi plîngă creasta ruptă şi pierduta lui iubire
Şi să vadă cu durere cum rivalul său, semeţ,
    În ogradă poruncea,
    Şi iubitele-i iubea.
Ura-i aprinsese-n suflet aprig dor de răzbunare,
Se-ncorda bătînd din aripi, ascuţea pe piatră ciocul,
Se împotrivea cu umbra, vîntu-l sfîşia în gheare
Şi se pregătea de luptă, să-şi înfrîngă nenorocul.
Soarta însă-a vrut alminteri... Rivalul lui, triumfător,
Ca să-şi cînte biruinţa, în copac s-a cocoţat,
    Vulturul l-a auzit din zbor
    Şi, adio fericire ! l-a-nhăţat,
Sfîşiindu-i într-o clipă semeţia cocoşească.
        Uite-aşa s-a-ntors ursita :
    Unuia-i fu dat să pătimească,

---

[1] Aluzie la războiul legendar al grecilor împotriva Troiei, care a avut drept pricină răpirea Elenei, soţia lui Menelaos, regele Spartei, de către Paris, fiul regelui Priam din Troia.

[2] Rîu din Asia Mică, în regiunea unde se crede a fi fost cetatea Troiei.

Celălalt şi-a regăsit iubita,
Şi făcînd pe donjuanul,
S-a dedat la dulce trai :
Cucurigu ! ca un crai,
Că avea neveste cu toptanul !

Biruinţa voastră nu v-o trîmbiţaţi ;
De-aţi învins în luptă, fiţi prevăzători ;
Soarta schimbătoare, prea adeseori,
Pedepseşte aspru pe cei îngîmfaţi.

OAMENII NU SÎNT RECUNOSCĂTORI NOROCULUI

Făcînd negoţ pe mare, un om se-mbogăţise.
Norocul îi fusese prielnic totdeauna ;
Nici stîncile, nici ceaţa, nici valul, nici furtuna
Nu-i vămuise marfa ; Ursita îl scutise.
Atròpos, fără milă, Neptun, la rîndul lui,
Ceruseră drept jertfă corăbieri destui ;
Pe negustorul nostru îl ocroti Fortuna,
Din multele-i corăbii nu s-a-necat nici una.
Avu, de-asemeni, parte de slujitori dibaci
(Nu l-a furat nici unul).
Vîndu pe preţuri bune piperul şi tutunul,
Şi lăzile de zahăr, şi scorţişoara-n saci,
Duzini de porţelanuri, şi valuri de mătase.
Din luxul şi risipa seniorilor bogaţi,
Avutul, an cu an, şi-l îngroşase ;
Ploua, la el în casă, cu ducaţi !
Avea cai scumpi, carete şi cîini de vînătoare,
Se perindau petrecerile lanţ,
În zi de post ca-n zi de sărbătoare,

Cu mese încărcate şi cu danţ.
Un bun al său prieten l-a întrebat odată
Cui datorează-o viaţă atît de-mbelşugată ?
— Destoiniciei mele îi sînt îndatorat,
Cu mintea mea am chibzuit,
Şi banul ce-am avut l-am înmulţit.
Nu poate orişicine s-ajungă om bogat !
Se îndulcise omul la un cîştig uşor,
Şi, vrînd să mai sporească averea ce-a făcut,
Şi-a reluat negoţul ; dar, neprevăzător,
Nu i-a mai mers ca la-nceput.
Corabia dintîi, prea încărcată,
S-a dus la fund, izbită de furtună ;
N-avu nici cea de-a doua o soartă mult mai bună,
Căci a pornit la drum neînarmată
Şi-a nimerit în gheara tîlharilor de mare.
A treia se întoarse, aşa-zicînd, cu bine,
Dar s-a-ntîmplat ca marfa adusă spre vînzare
Să n-aibă căutare,
Şi-ajunse, fără preţ, pe mîini străine.
Au început şi slugile să-l fure !
Se duseră pe gîrlă bani şi case,
Că nu putea bogatul să se-ndure
De lux şi de petreceri să se lase ;
Pînă-ntr-o zi s-a pomenit
Sărac lipit !
Prietenul, văzîndu-l atît de abătut :
— Ce s-a-ntîmplat ? îi zise. — Norocul m-a
vîndut !
— Nu te-ntrista ; destinul dacă ţi-a fost nedrept,
În schimb, de-acum-nainte, fii tu mai înţelept.

Eu nu ştiu dacă-ndemnul avu sau nu urmare.
Ştiu însă că aşa e în orice-mprejurare :
Cînd iese-un lucru bine, cei vrednici noi am fost,

Iar cînd ne merge prost,
Nu noi sîntem de vină, ci soarta blestemată.
Ce-i bine, omul face, şi ce e rău, Fortuna.
Avem dreptate totdeauna;
Destinul, niciodată!

PISICA, NEVĂSTUICA ŞI IEPURELE CEL TÎNĂR

Cucoana nevăstuică, vicleană cum o ştiţi,
Venise-n zorii zilei, cu paşi neauziţi,
Penaţii[1] să şi-i mute, cam cu nepusă masă,
La domnişorul iepure în casă.
Nu i-a fost greu cumetrei să intre-n vizuină,
Că dumnealui plecase pe cîmp, să dea bineţe
Frumoasei dimineţe,
Gonind prin stropi de rouă şi valuri de sulfină.
A ros puţină iarbă, a hoinărit haihui,
Iar cînd s-a-ntors spre seară la vizuina lui,
Ionică-iepuraşul, mirat, zări-n fereastră
Pe nevăstuica noastră.
— O, zei ai casei mele! Un oaspe nepoftit!
Strigat-a rozătorul, rămas pe dinafară.
Ei, coană nevăstuică, te-ai cam obrăznicit!
Fă bine şi te cară,
Sau chem, să te gonească, toţi şoarecii din ţară!
Cumătra subţirică l-a înfruntat: — Mă iartă,
Pămîntul e al celui ce-apucă să-l cuprindă!
Faimoasă pricină de ceartă
Această casă-n care cobori pe brînci în tindă!

[1] Zeii ocrotitori ai căminului, la romani.

Dar chiar de-ar fi o-mpărăţie,
Aş vrea şi eu să ştiu,
Ce lege ţi-a dat ţie,
Ionică, al lui Petru sau al lui Pavel fiu,
Un drept de stăpînire pe vecie
Mai mult decît lui Gheorghe sau, mai la urmă,
mie ?
— E-o datină străveche şi-o lege din bătrîni.
Aici în casa asta ai mei au fost stăpîni,
Cu-ntregul neam al lor,
De la bunicul Pavel la Petru, tatăl meu ;
Şi ca urmaş de sînge al iepurilor, eu,
Ionică după nume, le sînt moştenitor.
Cum ? E mai tare dreptul întîiului-venit ?
— La ce atîta vorbă ? Să mergem amîndoi,
Să hotărască marele cotoi
Din noi anume care e mai îndreptăţit.
Cotoiul Roadebrînză trăia în pustnicie
O viaţă de motan călugărit ;
Era un sfînt cu burtă şi bine îmblănit,
Preaiscusit în treburi de judecătorie.
Şi iată-i pe cei doi împricinaţi,
Înfăţişaţi,
La locul unde ţine judecată
Măria-sa cea încotoşmănată.
— Copii, le-a spus motanul, veniţi mai lîngă mine,
Eu sînt bătrîn şi nu aud prea bine...
Potrivnicii, încrezători, se-apropiară,
Iar pisihoţul, marele cotoi,
Cînd i-a venit mai bine, i-a înşfăcat în gheară
Şi i-a-mpăcat mîncîndu-i pe-amîndoi.

Din întîmplarea asta cei mici vor înţelege
Ce-nseamnă, cîteodată, să-i judece un rege.

UN ANIMAL ÎN LUNĂ

Un filozof a spus-o lămurit
Că simţurile noastre necontenit ne-nşală ;
Precum ne-ndeamnă altul să n-avem îndoială
Că ele niciodată pe om nu l-au minţit.
Au amîndoi dreptate ; căci lumea-adevărată
Nu e aşa cum ni se-arată ;
Dar dacă mintea bine chibzuieşte,
Şi chipului privit în depărtare,
Cu toate cîte-n jur îl însoţesc,
I-aduce cuvenita îndreptare
Cu sculele de care se slujeşte,
Nici simţurile nu ne amăgesc.
Aceasta-i legea firii. Voi arăta, odată,
Cît e de chibzuită şi cît de-ntemeiată.
Mă uit de-aici la discul giganticului soare
Şi nu cuprind cu ochii mai mult de trei picioare.
Dar cum i-ar fi lumina răsfrîntă-n ochii mei
De-aş merge-n calea razei pîn' la izvorul ei ?
A soarelui mărime mi-o spune depărtarea ;
Măsor cu mîna unghiul sub care-l văd arzînd ;
Nu-l cred turtit, ca alţii, ci-l rotunjesc în gînd,
Şi-l ţiu în loc, lăsîndu-i pămîntului mişcarea.
A ochilor oglindă mereu e în greşeală,
Dar cugetarea în adînc pătrunde,
Să scoată adevărul la iveală
De dincolo de vălul sub care se ascunde,
Şi nu se lasă lesne amăgită.
Iar eu încrezător nu pot să fiu
Nici în vederea totdeauna prea grăbită,
Nici în urechea care-aude prea tîrziu.
Cînd creanga-n rîu se-ndoaie, gîndirea mea
o-ndreaptă ;
Adevărata lumii-nfăţişare
O hotărăşte mintea înţeleaptă.

Mă mint într-una ochii, dar nu le dau crezare;
Ei vin, uimiţi, să-mi spună
Că au zărit obrazul unei femei în lună;
Dar pot să cred, ce nu e decît un joc de linii?
Sînt văi adînci în lună şi munţi înalţi de aur,
Iar umbra ce se-mbină cu undele luminii
Ia chip de om, de elefant, de taur.
Aşijderea englezii, în nu ştiu care an,
Privind la faţa lunii, zăriră, prin ochean,
O fiară fără nume, atît de minunată,
Cum nu se mai ivise pe lume niciodată.
Se petrecuse-n ceruri, pesemne, o schimbare,
Vestind în omenire grozave întîmplări,
Şi avusese, poate, drept urmare
Războiul crîncen dintre-atîtea ţări.
Veni să vadă luna şi înţeleptul rege,
Cel care ocroteşte acele cercetări
Şi-nalta lor menire o-nţelege.
Zări şi el jivina: era un şobolan,
Ascuns, din întîmplare, sub sticlă, în ochean:
El abătuse-n lume războiul tuturor!
Făcură haz cu toţii. Ce fericit popor!
Cînd vor voi francezii ca, după pilda lor,
Mai mult să preţuiască foloasele ştiinţei?
Noi am cules în lupte cununa biruinţei,
Duşmanii toţi se tem de noi;
Nu ei, ci noi dorim război,
Ştiind că Marte nouă ne va aduce gloria,
Şi e cu noi iubita lui Ludovic: Victoria!
Pe el încununîndu-l cu laurii măririi,
Ne-o pomeni cu cinste istoria omenirii.
Ale Memoriei vlăstare[1]
De ţara noastră n-au rămas străine,
Trăim în desfătare,

[1] Muzele.

Dar pacea-i bucurie, nu jalnice suspine.
De toate-aceste bunuri şi Carol [1] se înfruptă,
Iar dacă-ar fi nevoie să se arunce-n luptă,
Ar şti, în fruntea ţării, să poarte bărbăteşte
Războaiele pe care azi numai le priveşte.
Ce slavă l-ar ajunge, şi-ndreptăţit renume,
De-ar potoli el vrajba care domneşte-n lume!
A fost mai vrednic August de fala marii glorii
Decît întîiul Cezar, cu primele-i victorii.
O, ţară bună-a păcii, cu pilda ta ne-nvaţă
Să închinăm ştiinţei întreaga noastră viaţă.

---

[1] Carol al II-lea, regele Angliei (n.a.).

MOARTEA ŞI OMUL CARE MOARE

Nu ! moartea nu-l surprinde pe omul chibzuit.
El ştie s-o aştepte cu-mpăcare
Şi-i totdeauna gata de plecare
Cînd vremea vieţii lui s-a împlinit.
O, vai ! această vreme e-a orişicărei vremi !
Poţi s-o împarţi în zile, în ceasuri, în secunde,
În fiecare, poate, sfîrşitul tău se-ascunde,
Şi nu ştii, dintre toate, de care să te temi.
În neînduratoarea lui putere,
Cumplitul braţ al morţii nu alege,
Şi-adesea prima jertfă care-o cere
E pruncul nou-născut al unui rege.
Mărire, frumuseţe, virtute, bărbăţie,
Nimic nu e în stare spre ajutor să-ţi fie
Cînd moartea, tîlhăreşte,
De tot ce ţi-e pe lume mai scump te jefuieşte.
Vom dezlega odată destinul omenirii,
Dar nu e altă taină din toate ale firii
Pe om să-l lase mai nedumerit
Şi, drept să spunem, mai nepregătit.

Un moş, de ani o sută, văzînd că-i pe sfîrşite,
Şi Moartea îl zoreşte să-l ia pe negîndite,

S-a supărat, spunîndu-i că nu e încă gata
Şi n-a avut răgazul să-şi facă nici diata.
— Nu-i, a strigat bătrînul, o rînduială dreaptă,
Să-mi intri-aşa în casă, din bun senin. Aşteaptă !
Să plec numai eu singur, nevasta nu mă lasă ;
Mai am de înzestrat un strănepot
Şi să zidesc, spre curte, o aripă la casă ;
Prea eşti nerăbdătoare, şi crudă prea de tot !
— Moşnege, i-a spus Moartea, te rog a mă ierta,
N-ai dreptul să te superi, zicînd că m-am grăbit ;
De cînd trăieşti pe lume, un veac s-a împlinit !
Ce vrei ?
Mai ştii, în Franţa, zece bătrîni de vîrsta ta ?
Şi-n tot Parisul, trei ?
Mi te mai plîngi de-asemeni că nu ţi-am dat de
ştire
Şi n-ai avut răgaz de pregătire
Să-ţi întocmeşti diata, pe strănepot să-l creşti,
Şi casa-n care stai s-o mai lărgeşti.
Cînd ai văzut că mersul îţi e mai ostenit,
Că ţi s-a stins în inimă simţirea
Şi-a început să-ţi şovăie gîndirea,
Aceste semne nu te-au prevestit ?
Auzul îţi slăbeşte, cu dinţii nu mai muşti,
A soarelui căldură nu-ţi mai pătrunde-n oase
Şi nu te mai încîntă, ca-n zilele frumoase,
Plăcerile pe care nu poţi să le mai guşti.
Pe cei mai tineri încă nu i-ai văzut zăcînd,
Trăgînd să moară unii, şi-atîţia morţi pe rînd ?
Nu ţi-a venit o-nştiinţare
Cu fiecare-nmormîntare ?
Destul atîta vorbă, urmează-mă-n tăcere,
De-acum încolo : sapa şi lopata !

Republica nu piere
Dacă te duci şi nu ţi-ai scris diata.

Avea dreptate Moartea ; cînd anii ţi-s bătrîni,
S-ar cuveni ca viaţa s-o laşi, ca pe-un ospăţ,
Şi mulţumindu-i gazdei, să pleci cu traista-n băţ.
A despărţirii clipă cît timp s-o mai amîni ?
Nu mîrîi, moşnege ! Vezi tinerii cum mor !
Priveşte-i cum se-ndreaptă, în alergarea lor,
Spre-o moarte vitejească, ce-i drept, dar mai cumplită,
Şi mai neiertătoare !
Dar am vorbit degeaba, cu rîvnă prea grăbită
Şi nefolositoare :
Acei care cu morţii se-aseamănă mai bine
Sînt cei mai plini de jale atunci cînd moartea vine.

CIZMARUL ŞI VECINUL SĂU BOGAT

A fost odată un cizmar de rînd,
Dar vesel şi ghiduş cum nu sînt mulţi ;
Ţi-era mai mare dragul să-l vezi şi să-l asculţi.
Întreaga zi şi-o petrecea cîntînd,
Decît cei şapte înţelepţi mai mulţumit.
Şi-avea cizmarul nostru un vecin,
Numai cu aur căptuşit ;
Nu prea cînta, dormea şi mai puţin,
Dădea, îmi pare, bani cu împrumut.
În zorii zilei dacă aţipea,
Cu cîntecul cizmarul mi-l trezea,
Iar bogătaşul se plîngea
Că soarta vitregă n-a vrut

Să se găsească somnul de vînzare,
Cum cumperi de băut şi de mîncare.
Deci, într-o zi, vecinul bogătaş,
Chemînd la el pe cîntăreţ,
L-a întrebat : — Jupîne Grigoraş,
Cam cît cîştigi pe an cu cizmăria ?
Cizmarul i-a răspuns, în felul său glumeţ,
Scoţîndu-şi pălăria :
— Iertaţi-mă, dar nu ştiu să socotesc cu anul ;
Boierule, la mine nu face purici banul.
O duc cu meşteşugul meu
Destul de greu,
Şi-s mulţumit să-mi scot, de azi pe mîine,
Bucata mea de pîine.
— Să-mi spui atunci, cam cît cîştigi pe zi ?
— Mai bine cîteodată ; destul adeseori ;
Şi de-aş avea de lucru mereu, n-aş flămînzi.
Dar pierd prea multă vreme cu-atîtea sărbători !
Cum să le ţii pe toate ?
Sfinţia-sa, domnul părinte,
Mă mir de unde mai tot scoate
Atîţia sfinţi şi-atîtea sfinte ?
A rîs în sinea lui, cu poftă, cămătarul,
Văzînd cît de nerod era cizmarul,
Şi-i zise : — Ţine-această pungă.
Ţi-am pus în ea o sută de galbeni, să-ţi ajungă.
Vreau să te scap de griji, vecine ;
Păstrează-i, că-ţi vor prinde bine.
Cizmarul s-a pierdut cu firea,
Părîndu-i-se că atîţia bani
N-apucă să cîştige omenirea,
Nici într-un veac întreg de ani.
S-a-ntors acasă ; banii în beci i-a îngropat,
Cu veselia dimpreună !
I se curmase glasul şi voia lui cea bună,
I se dusese pofta de cîntat

De cînd, dintr-o pomană boierească,
Nu mai avea nevoie, ca noi, să se trudească...
Îi dispăruse somnul, uita să stea la masă,
Trăia cu grijile în casă.
Mereu cu bănuiala şi tremurînd de frică,
Stătea la pîndă şi-şi păzea averea,
Iar dacă noaptea, tulburînd tăcerea,
Se strecura prin curte o pisică,
Pisica era hoţul care venea să-l fure!
Această tristă viaţă nemaiputînd s-o ndure,
Cizmarul chinuit s-a-nfăţişat
Vecinului bogat,
Care-odihnea acum netulburat,
Şi-aşa i-a spus, într-un cuvînt:
— Boierule, ia-ţi banii şi lasă-mă să cînt!

TAINA FEMEILOR

Secretul e-o povară cum alta-n lume nu-i;
Nu ţine multă vreme în mînă femeiască.
(Deşi-n privinţa-aceasta cunosc bărbaţi destui
Ce-ar trebui muieri să se numească.)

Un soţ, voind să-şi pună nevasta la-ncercare,
Pe cînd dormeau alături, din somn s-a deşteptat
Şi-a început deodată să strige-n gura mare:
— Vai! Nu mai pot! Cum sufăr! Ia uite... Am ouat...
— Cum? Ai ouat? — Priveşte ce ou frumos făcui!
Dar tu să taci din gură, nu spune nimănui,
Că e de-ajuns să afle vreo vecină,
Şi-mi iese-n lume vorba că-s găină!
Femeia, cum era puţin netoată,

A ascultat povestea cu ouatul,
Nepricepută, şi-a crezut bărbatul,
Jurîndu-se o vorbă să nu scoată!
Dar ce-a jurat şi ce-a făgăduit,
Cu noaptea deodată s-a topit;
Iar dumneaei, cu vestea caldă-n guşă,
Fugi în zori de zi la o mătuşă,
Să-i povestească cele întîmplate:
— Bărbatul meu, azi-noapte, pe cînd stătea în pat,
Să vezi minune mare, mătuşă... A ouat!
Dar nu mai spune taina la alţii, că mă bate...
— Glumeşti, se vede; nu ştii cu cine ai a face!
O vorbă n-am să suflu, drăguţo, fii pe pace.
Femeia cu bărbatul-găină a plecat;
Porni şi vecinica, să ducă vestea-n sat.
Şi dacă omul nostru s-a apucat să ouă,
De ce să facă unul, şi nu două?
La rîndul ei, o altă cumătră a mai pus
Şi de la ea un ou în plus!
Şi uite-aşa, trecînd din gură-n gură,
Fu pretutindeni taina cunoscută,
Iar ouăle, pînă spre seară, se făcură
Mai bine de o sută!

CÎINELE CARE DUCEA STĂPÎNULUI DEMÎNCARE

Ce ochi pot să reziste frumoaselor femei?
Şi care mîini, cînd se ating de aur?
Nu poţi nicicînd să pui prea mult temei
Pe cel ce are-n pază un tezaur.

În coşul cu merinde ce-i atîrna de gît,
Ducea un cîine prînzul stăpînului, acasă.

Era cinstit dulăul, dar nu pînă-ntr-atît
Încît să nu poftească o bucăţică grasă.
Voi înşivă, aşa cum vă aflaţi,
Un lucru bun, cînd îl vedeţi, rîmniţi.
(Ciudată rînduială : voi să răbdaţi nu ştiţi,
Iar cîinilor le cereţi să fie cumpătaţi !)
Deci, sufragiul-cîine mergea pe drumul său ;
Cînd a sărit asupra-i, să-l prade, un dulău.
Dar nu i-a mers acestuia uşor,
Căci, aşezînd alături panerul cu mîncare,
Cel încolţit s-a pus în apărare
Şi l-a respins pe agresor.
Se-ncinse-o luptă mare ! Veniră şi-alţi dulăi,
Din cei mai răi,
Porniţi cu toată haita pe jafuri şi bătăi.
N-avea sărmanul cîine puteri să ţină piept
Unei întregi armate, şi se temea, pe drept,
Să nu se-aleagă-n luptă
Cu pielea sfîrtecată şi cu spinarea ruptă.
Fiindu-i şi lui foame, găsi mai înţelept
Ca astfel să le spună :
— Staţi, domnii mei, de ce atîta tevatură ?
Lăsaţi-mi mie partea de friptură,
Iar restul dumneavoastră mîncaţi-l. Poftă bună !
Vorbi, şi ca prin farmec a încetat bătaia ;
S-au aşternut colţoşii pe mîncare.
Înfulecă dulăul, apucă şi potaia,
Îşi ia tainul fiecare,
Nu-i unul să nu pună o bucăţică-n gură...
Şi n-au lăsat nici o fărîmitură !

Aşa merg treburile, mi se pare,
Şi la oraş, cu juzii şi pîrgarii ;
Noi ne lăsăm pe mîna lor dinarii,
Iar ei se-ndeamnă, care mai de care,

Să-şi taie cîte-o porţie mai mare ;
Şi dacă vreţi să vă distraţi,
Veniţi, vă rog, să-i admiraţi
Cu ce îndemînare rară
Fac ei pistolii [1] să dispară !
Cînd unuia i-e milă de bani, şi fără rost
Se-mpotriveşte,
Îl iau toţi ceilalţi la trei-păzeşte
Şi-i dovedesc cît e de prost,
În cîteva cuvinte.
Apoi, şi-acela partea şi-o primeşte,
Grăbit să nu-i ia altul înainte !

ŞOBOLANUL ŞI SCOICA

Un şobolan zănatic, cu mintea cam prostuţă,
Sătul să-şi ducă traiul în strîmta lui căsuţă,
Lăsînd în urmă cîmpul şi grîul secerat,
Şi-a părăsit căminul şi-n lume a plecat.
Abia ieşi prin borta vizuinii :
— Ce mare-i lumea ! zise ; ce de ţinuturi noi !
Ia uite-aici Caucazul, şi colo, Apeninii...
I se părea un munte oricare muşuroi.
Mersese şobolanul drum lung, pînă-ntr-o zi,
În altă ţară se trezi,
Pe ţărmul unde Thetis [2], venind pe-al mării val,
Zvîrlise o puzderie de stridii la mal.
Iar şobolanul nostru, cu apa nenvăţat,
Crezu că sînt corăbii, şi mult s-a minunat.

[1] Monedă veche de aur, care valora zece franci.
[2] Divinitate marină, mama lui Achile.

— Sărmanul tata, zise, era prea temător,
Şi n-a făcut în viaţă nici o călătorie.
Eu am văzut a mării-mpărăţie !
Trecui şi prin pustiuri, dar pe întinsul lor
Cît am umblat,
Un strop de apă n-am aflat...
Acestea le-nvăţase mai mult întîmplător
De la un vechi magistru, venit din alte părţi,
Ce nu-şi trăise viaţa întreagă printre cărţi,
Ca şobolanii-aceia care le rod cu dinţii
Şi, înfruptîndu-se din roadele ştiinţii,
Ajung savanţi, burduf de-nvăţătură !
O stridie, cuprinsă, se vede, de căldură,
Îşi deschisese scoica şi odihnea la soare,
Sub aripa de vînt, răcoritoare,
Plăcut înviorată de aerul curat,
Rotundă, albă, grasă şi ademenitoare.
Văzînd-o, călătorul flămînd s-a bucurat :
— Aici e, mi se pare, ceva bun de mîncat ;
Şi dacă i-o fi gustul aşa cum bănuiesc,
M-aşteaptă, azi o dată, un prînz împărătesc !
Se-ntinde şobolanul, proptit în vîrful cozii,
Şi dinţii-şi pregăteşte,
Dar stridia se-nchide, zdrobindu-l ca-ntr-un cleşte,
Şi-l prinde în capcană... Aşa sfîrşesc nerozii !

În fabula aceasta sînt două tălmăciri,
Şi iată care-anume :
Pe prostul ce-o ia razna, neştiutor de lume,
La orice pas l-aşteaptă urîte întîlniri ;
Iar lacomul, adesea, de poftă ispitit,
Pe altul vrînd să-nghită, el însuşi e-nghiţit !

URSUL ŞI OMUL DIN GRADINA

Un urs născut la munte, un urs cam necioplit,
Hotărnicit de soartă în inima pădurii,
Bellerephon [1] de codru, tăcut şi înrăit,
Cu vremea se smintise...
E-un lucru al naturii
Ca pustnicii să n-aibă o minte sănătoasă.
Plăcută e vorbirea, tăcerea-i mai frumoasă,
Dar numai să nu treacă de marginea măsurii.
Nu se-abătea nici o fiinţă vie
Pe-acele locuri de sălbăticie ;
Era el ursul urs, dar orişicît,
Înnebunise de urît !
Nu prea departe-n vale de trista-i vizuină,
Trăia un om bătrîn într-o grădină ;
Şi moşul, singur-singurel,
Se plictisea la fel.
Vechi preot al Pomonei [2] şi slujitor al Florii [3],
Iubea deopotrivă şi merii, şi bujorii ;
Să-ţi îngrijeşti grădina, nu zic, e foarte bine,
Dar să mai ai şi-un vesel vecin pe lîngă tine,
Să schimbi cu el o vorbă, un gînd prietenesc.
(Numai la mine-n carte grădinile vorbesc.)
Deci, omul nostru amărît,
Sătul de-un singuratic trai
În preajma celor fără grai,
S-a hotărît
S-o ia la drum în lumea-ntreagă,
Un bun prieten să-şi aleagă.
La fel şi ursul s-a urnit
Dinspre bîrlogul lui, devale,

[1] Personaj mitologic ; omorîndu-şi fratele fără a-l cunoaşte, s-a exilat de bunăvoie

[2] Zeiţa pomilor roditori.

[3] Zeiţa florilor.

Şi amîndoi s-au întîlnit,
Întîmplător, pe-aceeaşi cale.
S-a speriat bătrînul, dar ce era să facă ?
A-ntors-o după pilda gasconilor, adică
N-a vrut s-arate că-i e frică,
Şi izbutind să se prefacă,
A convorbit cu ursul. Iar ursul, prostcrescut,
În complimente cam nepriceput,
A mormăit : — Treci pe la mine... — Mulţumesc,
Seniore, a spus omul, dar cred c-ar fi mai bine
Să-mi faceţi cinstea să prînziţi la mine.
Am lapte proaspăt, fructe, ospăţ gospodăresc.
Desigur, domnii urşi obişnuiesc
Bucate mai alese şi băuturi mai fine,
Dar eu, cu bucurie, ce am, vă pun pe masă.
— Primesc, îi spuse ursul. Plecară împreună,
Şi s-au făcut prieteni în drumul pîn-acasă.
Duceau acum, alături, casă bună
(Deşi, cum spune vechea zicătoare,
Mai bine să stai singur decît c-un nătărău).
Pornea ursuzul urs la vînătoare
Şi se-ntorcea cu tolba plină ;
Era tăcut de felul său
Şi-avea răgaz bătrînul să-şi vadă de grădină.
Cu multă rîvnă, ursul îl apăra de-acèle
Jivine-obraznice şi rele
Pe care muşte noi le-am botezat.
Dar într-o zi, pe cînd bătrînul adormise
Somn liniştit şi fără vise,
O muscă drept pe nas i s-a lăsat ;
Iar ursul a-ncercat degeaba
Să prindă musca-n zbor cu laba.
— Am să-ţi arăt eu ţie ! a mîrîit furios
Apărătorul nostru de muşte, credincios,
Şi ridicînd un bolovan de jos,
Cu-aceeaşi lovitură grozavă a strivit

Şi musca nepoftită,
Şi biata scăfîrlie a celui adormit.
Avea cap prost ţintaşul, dar mînă iscusită ;
Din somnul lui bătrînul în veci nu s-a trezit.

Aşa va fi mereu, precum a fost :
Decît să-l ai prieten pe cel prost,
Mai bine-n luptă să ţii piept
Unui duşman deştept.

CEI DOI PRIETENI

Cîndva-n Monomotapa trăiau doi buni vecini,
Ce-şi împărţeau frăţeşte avutul, amîndoi.
Se află, cum spun unii, şi printre-acei străini
Prieteni credincioşi, ca şi la noi.

Dormea, în noapte-aceea, acasă fiecare ;
Lumina coborîse de mult în asfinţit,
Cînd unul din prieteni s-a trezit
Şi, tulburat fiind de-o-ngrijorare,
Veni la poarta celuilalt să bată.
A adăstat o vreme-ndelungată,
Căci slujitorii casei se deşteptară greu,
Pe toţi îi cuprinsese la sînul său Morfeu.
Trezit din somn, vecinul îi spuse : — E de rău ?
Să-mi vii la miez de noapte, nu seamănă cu tine,
Să-ţi părăseşti odihna, nu-i obiceiul tău.
Ce s-a-ntîmplat ? Pierdut-ai la joc toţi banii ? Ţine !
Te caută duşmanii cu pricină de sfadă ?
Sînt lîngă tine, iată, cu inimă şi spadă !

Îţi pare lungă noaptea şi singur ţi-e urît ?
Cea mai frumoasă sclavă e-a ta numaidecît !
— Nimic din toate-acestea nu mi se potriveşte,
Şi-ţi mulţumesc frăţeşte
Că te-ai gîndit să-mi vii în ajutor.
Dar am avut azi-noapte un vis tulburător,
Păreai puţin mîhnit. Şi-am alergat,
De teamă, să nu fie-adevărat...

Gîndeşte-te o clipă, cinstite cititor :
Pe care din aceştia îl socoteşti mai bun ?
Eu, unul, n-aş putea să spun.
Un vechi şi bun prieten e-un dar nepreţuit ;
El îţi citeşte-n suflet mîhnirile ascunse.
Un vis, nimica toată, o umbră de ajuns e
Să sară să-şi ajute prietenul iubit
Cînd i se pare numai că e primejduit.

ÎNMORMÎNTAREA LEOAICEI

A leului soţie răposase,
Şi fiecare alergase
Să-i aducă regelui cel mare
Cuvînt de mîngîiere şi-ntristare.
Strigară crainicii călări
Spre toate cele patru zări,
De-a lungul şi de-a latul ţării,
Dînd veste despre locul şi ziua-nmormîntării.
Armaşii-aveau poruncă să ţină rînduiala
Şi oaspeţii străini să-i găzduiască,
Să-şi dea cu toţii osteneala

Ca nimănui nimic să nu-i lipsească.
Cu inima de jale plină,
Amarnic regele răgea,
Umplînd cu plîns întreaga vizuină ;
Alt templu leul nici n-avea.
Iar ca să fie-alături de-a regelui durere,
Porniră şi curtenii, pe limba lor, să zbiere.
Curtenii sînt o spiţă de oameni schimbători,
Sînt veseli cîteodată şi trişti adeseori,
Sînt gata pentru toate, şi altceva nu fac
Decît ce li se pare că-i regelui pe plac.
Cameleoni cu-o sută de culori,
Maimuţăresc stăpînul şi chipul şi-l prefac.
Nu-i nici un strop de suflet în toate-aceste trupuri ;
Aceştia nu sînt oameni, sînt şurupuri.

Ci să mă-ntorc cu vorba la povestirea mea.
Bocea întreaga curte ; doar cerbul nu plîngea.
Şi cum era să fie amărît
Cînd se gîndea, sărmanul, că ticăloasa-aceea
Pe vremuri îi mîncase copilul şi femeea ?
Un trepăduş, văzîndu-l, l-a pîrît
Că nu stă să vegheze cu ceilalţi în rînd,
Ba că l-a prins rîzînd !
Vedeţi, în pildă, Solomon cum scrie :
„Cumplită e a regilor mînie..."
Iar ea loveşte şi mai greu
Cînd regele se cheamă leu.
(Dar cerbul, din păcate, nu învăţase carte.)
S-a năpustit monarhul şi a răcnit : — Trădare !
Jivină de pădure, faci haz la-nmormîntare ?
La marea mea durere ţi-e silă să iei parte ?
N-am să cobor la tine, să-mi spurc cinstita gheară ;
Să vie lupii ! Ei au să răzbune

Slăvita amintire a doamnei noastre bune.
Nemernicul să piară !
— O, rege ! zise cerbul. Să nu mai fii mîhnit !
Sfîrşeşte plînsul, vremea durerii s-a-mplinit.
S-a întîmplat, mărite, o minune !
Stătea regina sfîntă pe pat de flori culcată
Cînd a-ndreptat spre mine privirea-i luminată
Şi-n şoapte-a prins a-mi spune :
„Prietene, în clipa cînd milostivii zei
Pe-a veşniciei cale la sînul lor mă cheamă,
Să stau la rînd cu sfinţii
Să nu mă plîngi ! Eu nu sînt sortită suferinţii,
Ci vieţii fericite din Cîmpii-Elizei,
Aici sînt împreună cu cei de-aceeaşi seamă.
Pe rege să nu-l faceţi să rîdă prea curînd :
Îmi place, după mine, să-l văd puţin plîngînd..."
Uimiţi au fost curtenii de-această întîmplare,
Şi toţi strigară : — Slavă ! Minune ! Înălţare !
Iar regele, iertîndu-l pe cerbul cel isteţ,
I-a dat, drept amintire, un dar de mare preţ.

Hrăniţi pe regii voştri cu minuni,
Cu linguşiri plăcute şi meştere minciuni ;
Vor trece peste ciudă şi peste-antipatii,
Vor înghiţi momeala şi vă vor răsplăti.

ŞOARECELE ŞI ELEFANTUL

E plină toată Franţa de proşti înfumuraţi,
Şi ifose îşi dau, bătu-i-ar vina,
De-ai zice că sînt oameni grozav de însemnaţi ;

N-ajungi la nasul lor nici cu prăjina!
E-o boală, pasămite, franţuzească.
Şi spaniolul are o semeţie-a lui,
Dar, cum să spui?
E mai nebună, poate, dar mai puţin prostească.
Vreau să vă povestesc o întîmplare:
Nu-i mai nepotrivită decît ar fi oricare.

Văzuse şoricelul un elefant mergînd
Şi haz făcea (binenţeles în gînd)
Cît de greoi şi de încet păşeşte,
Purtîndu-şi, boiereşte,
Povara cu trei caturi în spinare.
Călătorea cadîna sultanului cel mare,
Cu slujitorii-alături, căţelul şi pisica,
Maimuţa, papagalul şi bunica.
Se întreba jivina rozătoare,
De ce atîta lume stă-n drum şi cască gura
La namila aceea mişcătoare?
— Atît să preţuiască, zicea, o vietate,
Cît poate loc să umple? Aceasta vi-i măsura?
A dobitoacelor însemnătate
O socotiţi, se vede, în ocale?
Şi nu pricep de ce vă minunaţi
De formele acestei matahale,
Cu care pe copii îi speriaţi?
Noi sîntem, ce e drept, mai delicaţi,
Dar de un neam mai nobil, mai fin, mai elegant!...
Abia vorbi, şi-n clipa următoare
L-a lămurit o mîţă vînătoare
Că şoarecele nu-i un elefant.

Ne întîlnim de-atîtea ori cu piaza-rea
Pe drumul ce-l alegem ca să fugim de ea.

Un tată-şi îndrăgise atît de mult odorul
— Nu-i dăruise soarta alt băiat —
Încît pe la toţi vracii-a colindat,
În zodii să-i ghicească viitorul.
Prea rău nu-i prevestiră ; dar, unul dintre ei
I-a spus, citind în stele : — Să ţi-l păzeşti de lei !
Nu mult, pînă la vîrsta cînd i-o miji mustaţa...
Părintele, îngrijorat, a socotit
Primejdia ce-l paşte pe fiul său iubit
Şi, ca să-i cruţe viaţa,
A hotărît să-l ţină sub pază bună-n casă.
Cu micii lui prieteni să zburde, să se plimbe,
Odăile de joacă să le schimbe,
Dar nici pînă la poarta grădinii să nu iasă !
Acum copilul se făcuse mare,
Şi-aşa cum sînt din fire băieţii îndemnaţi,
Ardea de nerăbdare
Să meargă să vîneze cu ceilalţi bărbaţi.
A încercat să-l poarte cu vorba tatăl lui,
Spunîndu-i că vînatul e-un obicei urît ;
Dar poţi numai cu sfaturi, să te sileşti oricît,
O stavilă să pui
Pornirii care creşte cu patimă sporită ?
Cu cît era plăcerea mai neîngăduită,
Băiatul plin de vlagă şi rîvnă tinerească
Se-nvierşuna mai aprig, răbdînd, să şi-o dorească.
Aflase între timp din vina cui
Era silit, ştrengarul, să-şi pună pofta-n cui.
Şi cum în acea casă cu încăperi bogate
Vedea pe toţi pereţii tablouri şi covoare

Înfăţişînd privelişti minunate
Cu întîmplări de vînătoare,
La pîndă vînătorii, jivinele fugind,
Pe cînd stătea flăcăul şi le privea cu jind,
Zări pe pînză zugrăvit un leu.
— A ! ticăloasă fiară ! Tu eşti blestemul meu ?
De teama ta, îi zise, trăiesc înlănţuit !
Şi-a strîns în pumni mînia, apoi s-a năpustit,
Şi pe sărmanul leu nevinovat
L-a spintecat !
Dar, dincolo de pînză, dădu-ntr-un cui ascuns,
Şi-adînc în carne fierul i-a pătruns.
Urîta rană s-a înveninat,
Iar doftorii chemaţi în ajutor
L-au vindecat de viaţă cu leacurile lor
Şi arta-ntreagă a lui Esculap.
Eschile, cum se spune, la fel a pătimit.
Un cititor în stele cîndva i-a prevestit
Că va pieri sub zidul ce-i va cădea în cap.
Înspăimîntat de-această urîtă profeţie,
S-a strămutat afară din oraş,
Sub cerul liber şi-a făcut sălaş
Şi s-a mutat cu patul pe cîmpie.
Un vultur se-nălţase acum din zarea largă
Şi străbătea văzduhul cu o ţestoasă-n gheare.
Zări un vîrf de stîncă mijind în depărtare,
Şi platoşa ţestoasei vrînd în bucăţi s-o spargă,
Lăsă din gheare preţioasa pradă
De la-nălţimea cerului să cadă
Pe creştetul pleşuv al lui Eschile !
Şi-aşa prevăzătorul poet muri cu zile.

S-ar cuveni, adică, să ne închipuim
Că arta profeţiei, de-ar fi adevărată,
Ne-ar duce tot spre răul de care ne ferim ?

Eu însă, stînd s-o judec, n-o văd întemeiată.
Nu pot să cred că firea se lasă ferecată,
Iar soarta noastră-i scrisă, în cer, de mai-nainte;
O hotărăşte timpul, omul, locul,
Adeseori, desigur, şi norocul,
Nu şarlatanul care, cu-nchipuiri, ne minte.
N-au regii şi ciobanii, în cer, o altă stea;
De poartă unul bîtă, iar altul spadă grea,
Ei sînt aşa cum zicem că Zeus a voit.
Dar cine-i acest Zeus? Un trup nensufleţit!
Şi care sînt acele puteri nebănuite
Ca soarta să ne-o-nsemne în chipuri diferite?
Cum să pătrundă ele în ţarcul lumii noastre,
Iar eu cum voi străbate tăriile albastre,
Să văd ce-i nesfîrşitul, cu ochii mei de om,
Ce-i Soarele, ce-i Marte, puzderie de astre,
Cînd poate să le-abată din cale un atom?
Cum să găsească drumul de dincolo de zări
Acei tîlmaci de stele din lumea noastră mică?
Sînt astăzi în Europa atîtea întîmplări,
Şi nimeni n-a putut să le prezică!
Ce nu cunoşti tu însuţi, cum poţi să prevesteşti?
Sînt depărtări în spaţiu şi puncte mişcătoare,
Sînt patimi omeneşti
La fel de schimbătoare,
Şi cînd pe-aceste toate nu-s vrednici a le şti,
Cum pot ei să prevadă ce fapte-om săvîrşi?
La fel ca noi, destinul, de-a lungul unei vieţi,
Mereu îşi schimbă pasul;
Şi cum ar fi în stare toţi aceşti domni profeţi
Ca linia soartei noastre s-o tragă cu compasul?
Dar cele două întîmplări ce-am povestit
Să nu vă amăgească;
Nici bietul moş-Eschile, nici fiul multiubit,
Cu zidul şi cu leul, nu dovedesc nimic.
Oricît ar fi de orbi cei ce prezic,

Se-ntîmplă, una-n mie, şi ei s-o nimerească ;
Nu-i vreo minune mare,
Ci, pur şi simplu : întîmplare.

MĂGARUL ŞI CÎINELE

Să ne-ajutăm, la o nevoie, împreună ;
E-o rînduială-a firii ce-ar trebui urmată.

Măgarul a greşit odată,
Nu ştiu de ce, căci altfel avea purtare bună.
Mergea pe drumul ţării şi, însoţit de cîine,
Nu se gîndea la grijile de mîine.
Stăpînul, ostenit de lunga cale,
Şezu să poposească într-o vale.
Măgarului păşunea i-a plăcut
Şi s-a-ndemnat cu poftă la păscut,
Cu toate că, din marginea grădinii,
Lipseau scaieţii şi ciulinii,
Delicateţuri fără care
Gust bun nici un ospăţ nu are.
Măgarul, însă, de-astă dată,
S-a mulţumit cu-o masă ceva mai cumpătată.
În schimb, sărmanul cîine, alături, flămînzea.
— Prietene iubite, îi zise, dacă-ai vrea
Să te apleci oleacă, să pot s-ajung şi eu
La coşul cu merinde, să-mi iau tainul meu...
Nici un răspuns... O vorbă măcar ! Căci urecheatul
Era grăbit cu păşunatul
Şi nu voia cu nici un preţ
Să piardă-o gură de nutreţ.
Întru tîrziu îi spuse : — Amice, nu te teme,

Te sfătuiesc să ai răbdare ;
Se va trezi stăpînul, nu peste multă vreme,
Şi-are să-ţi dea şi ţie de mîncare.
Aşa vorbi, cînd, iată, din codru a ieşit
Un lup la drumul mare :
Avea şi dînsul poftă, se vede, de-o gustare !
Simţind măgarul nostru că nu e de glumit,
Rugatu-s-a de cîine să-i sară-n apărare.
Dar cîinele îi zise : — Amice, nu te teme,
Pîn' s-o trezi stăpînul, la fugă să te-aţii,
Desprinde-te din hamuri şi şterge-o, cît e vreme...
Iar dacă lupul te-o-ncolţi,
Cum ai fost proaspăt potcovit,
Dă-i una peste falcă şi lasă-mi-l lungit !
Dar lupul, pasămite,-a fost mai iute
Şi l-a mîncat cu poftă pe măgar.

În chip de-nvăţătură, vă spun iar,
Că bine-ar fi ca unii pe alţii să se-ajute.

FOLOASELE MINŢII

Doi tîrgoveţi, de cînd ţiu minte,
În viaţa lor certaţi au fost :
Sărac întîiul, dar cu minte ;
Al doilea, bogat şi prost.
Era un prost înfumurat
Şi îşi privea de sus vrăjmaşul,
Mîndrindu-se că-n tot oraşul
Nu-i om ca el mai respectat.
O laudă deşartă ! Ce-nseamnă banul tău
Cînd nu eşti, dat cu aur, decît un nătărău ?

— Vecine, îi spunea acel bogat,
De ce, la urma urmei, te ţii aşa fudul ?
Eşti mare învăţat,
Dar n-ai prînzit o dată să fii şi tu sătul ;
În iarnă, ca şi vara, îmbraci aceleaşi straie,
Şi-ntreaga ta avere încape-ntr-o odaie.
Voi, cărturarii ăştia, atoateştiutori,
Umblaţi aproape goi,
Dormiţi pe prici,
Şi cum nu vă dă mîna să ţineţi servitori,
Cutreieraţi tot tîrgul cu umbra după voi.
Republica nu are nevoie de calici ;
Nu sînt de cinste vrednici şi nu-s folositori
Decît acei ce ştiu să cheltuiască,
Ducînd, cu mînă largă, o casă boierească.
Pe noi ne ştie Domnul că nu sîntem avari ;
Trăiesc pe urma noastră atîţi meşteşugari ;
Şi cel ce coase fusta, şi cea pe care-o prinde,
Şi-acel care ne-o vinde.
Ba chiar şi voi, care-nchinaţi
Atîtea scrieri rele boierilor bogaţi.
Cuvintele acelui îngîmfat
Răsplata cuvenită şi-o primiră ;
Războiul pe poet l-a răzbunat
Mai bine decît orişice satiră.
Fu pustiit oraşul de armele lui Marte,
Şi amîndoi fugiră în lume... Omul prost
Rămase fără adăpost ;
Cel ştiutor de carte
Era primit oriunde, poftit şi răsfăţat.
...Şi cearta lor cea veche aşa s-a încheiat.

Pot proştii să tot latre şi să-şi răcească gura,
E bună la ceva şi-nvăţătura.

ŞOIMUL ŞI CLAPONUL

Pe cel ce te momeşte cu gînd rău,
Nu-l asculta ! Fereşte-te de el !
Nu, nu, n-a fost atît de nătărău
Nici cîinele Jean de Nivelle.[1]

Un cetăţean din Mansa, clapon de meserie,
Chemat fu de stăpîn-su ca judecat să fie
În faţa vetrei sacre a umbrelor străbune,
Şi căreia cuptor i se mai spune.
Toţi îl strigau prin curte : — Pui ! Pui ! Pui !
Cu glasuri în dulceaţă înmuiate ;
Claponul, un şiret şi jumătate,
Rîdea şi îşi vedea de treaba lui :
— Vă sînt plecată slugă, dar nu cad în capcană ;
Momeala dumneavoastră, iertaţi, e grosolană...
De felul lor, claponii sînt cam bănuitori,
Să se ferească s-au deprins :
Au pătimit de-atîtea ori !
Cu forfoteală mare şi multă-alergătură,
Claponul trebuia să fie prins
Şi-nfăţişat în ziua următoare
La un ospăţ de nuntă, ca friptură ;
Şi de-o asemenea onoare
Nu-s pasările bucuroase niciodată.
Văzîndu-l plin de grijă, fugind cu-atîta zor,

[1] Proverbul : „Acel cîine Jean de Nivelle, care nu vine cînd îl chemi", îşi are originea în următoarea întîmplare : în războiul purtat de Ludovic al XI-lea împotriva ducelui de Bourgogne, ducele de Montmorency l-a chemat pe fiul său Jean de Nivelle, care se afla pe atunci în Flandra, să vină să lupte pentru Ludovic al XI-lea ; si „acest cîine de Jean de Nivelle" nu a venit.

Un şoim l-a ocărît din zbor :
— Mă uluieşte lipsa ta de judecată !
Claponi nătîngi ce sînteţi ! Nişte neisprăviţi !
N-aţi învăţat nimic ! Nimic nu ştiţi !
Eu merg la vînătoare şi mă întorc în zbor.
I-auzi cum te pofteşte stăpînul în pridvor.
Eşti surd ? Ce stai pe gînduri ?
— Ba am urechea bună
Şi ştiu de mai-nainte cam ce-ar dori să-mi spună.
Ia uite bucătarul cuţitul cum şi-ascute...
O astfel de momeală te ispiteşte ? Du-te,
Eu nu mă las pe mîna tîlharului de gîde
Şi nu mă-nşală viclenia lui
Oricît de dulce m-ar striga : „Pui ! Pui !"
Prietene, dă-mi voie să fug, şi nu mai rîde !
De-ai fi văzut şi tu traşi în frigare
Atîţia şoimi de-ai voştri
Cîţi eu văzui claponi de-ai noştri,
Nu mi-ai mai face-asemenea mustrare.

PISICA ŞI ŞOARECELE

Patru feluri de jivine : Fură-Brînză, o pisică,
Buha, pasăre ursuză, şoarecele Roade-Sfori,
Nevăstuica subţirică,
Toţi tîlhari şi prădători,
Unui brad bătrîn şi putred îi dădeau mereu tîrcoale.
Pădurarul, într-o seară, a venit pe neştiute,
Să aşeze o capcană printre frunzele căzute ;
Iar pisica ce-apucase de cu noapte să se scoale,
Ahtiată după pradă,
Dibuind prin întuneric, laţul n-a putut să-l vadă
Şi, oricît de hoţomană,

Într-un ochi s-a prins, ca proasta... S-a zbătut şi a
strigat !
Şoarecele a dat fuga ; şi nespus s-a bucurat
Că vrăjmaşa lui de moarte nimerise în capcană.
— Scumpe ! l-a rugat pisica, printre lacrimi şi
suspine ;
Tu, de cînd ne cunoscurăm, te-ai purtat frumos cu
mine.
Vezi în ce bucluc urît
Neştiinţa m-a vîrît.
Haide, şoricele, vino şi ajută-mă să scap !
Te-am iubit întotdeauna ca pe ochii mei din cap ;
Nu mi-a fost mai drag un altul din întregul neam
al tău,
Şi, spun drept, nu-mi pare rău.
Mergeam la rugăciune, ca orice credincioasă,
Şi am căzut într-o capcană blestemată,
Viaţa mea e-n mîna ta :
Rupe sforile acestea şi mă scoate din robie !
— Şi, îi zise rozătorul, ce răsplată îmi vei da ?
— Veşnică prietenie !
Jur ca-n orice-mprejurare gheara mea a ta să fie.
Împotriva orişicărui am să-ţi viu în ajutor.
Eu pe nevăstuică am să ţi-o jupoi !
Pe bărbatul buhei să ştii că-l omor !
Vor să te mănînce de viu amîndoi ;
Vai va fi de ei !
Cei ce-ţi vor pieirea sînt duşmanii mei.
Şoarecele rîse : — Te-ai prostit de tot !
Eu să-ţi scap viaţa ? Ce ? Sînt idiot ?
Şi a şters-o-n grabă, drept spre vizuină,
Unde nevăstuica sta sub rădăcină,
Gata să-l ia-n braţe...
Sus pe cracă buha mai-mai să-l înhaţe !
Peste tot primejdii ! Roade-Sfori, de frică,
Prins din două laturi, neavînd ce face,

Merge la pisică,
Ochiurile toate pe rînd le desface,
Şi-i fu dat, viclenei, teafără să scape.
Dar se-aude, parcă, pas de om pe-aproape...
Cei doi buni prieteni n-au mai zăbovit
Şi-au tulit-o iute, cum au nimerit.
Întîlni apoi pisica, mai tîrziu, întîmplător,
Şoarecele care-odată o scosese de la moarte,
Şi zărindu-l de departe
Cum se pregătea s-o şteargă şi-o privea bănuitor :
— Frate scump, i-a spus şireata, vino să mă-mbrăţişezi !
Pentru ce să te fereşti
Cînd îţi port în suflet gînduri şi simţiri prieteneşti ?
Pentru ce mă ofensezi ?
Crezi c-am să te uit vreodată ?
Mi-ai dat viaţa ; pîn' la moarte îţi rămîn îndatorată !
Şoarecele îi răspunse, răspicat :
— Ştiu, dar nici năravul nu ţi l-am uitat !
Pînă-acum pisică recunoscătoare
N-am văzut pe lume, cît am colindat.
Şi ştiu foarte bine cam cîtă valoare
Are legămîntul ce-l faci... la strîmtoare.

CEI DOI CÎINI ŞI MĂGARUL MORT

S-ar cuveni să fie virtuţile surori,
Aşa cum orice viţiu cu celălalt e frate.
Te prinde-n gheară unul, şi tot de-atîtea ori
Vin toate celelalte, de parcă-ar fi-nşirate !
(Vorbesc de-acele viţii ce seamănă-mpreună
Şi, strînse laolaltă, duc casă foarte bună.)
Virtuţile-s alminteri ; le vezi arareori
Pe toate adunate, ca un mănunchi de flori ;

Împrăştiate-n felurite feţe,
Trăiesc nepotrivite şi răzleţe.
Unu-i viteaz, dar prea cutezător,
Altul, cuminte, prea le socoteşte
Şi greu se hotărăşte.
Să trec la dobitoace şi la virtutea lor :
Şi cîinele se ţine că-i paznic credincios,
Stăpînul şi-l iubeşte,
Dar e nerod şi mîncăcios.
Am să vă dau drept pildă o tristă întîmplare.
Mergeau cei doi dulăi pe lîngă mal,
Cînd au văzut în depărtare,
Plutind pe mare,
Purtat tot mai departe, cu fiecare val,
Un hoit părînd să fie, de măgar.
Întîiul cîine spuse : — Prietene ogar,
Ai ochi mai buni ca mine, ia uită-te în zare,
Ce ţi se pare ?
Cam ce-ar putea să fie ? E bou ? Sau o fi cal ?
— Prietene, să fie oricare animal,
Vînatul e vînat !
Dar vorba-i, cum l-ajungem, că s-a cam depărtat ?
Cu vîntul dimpotrivă e greu s-o iei înot.
Mai bine ştii ce facem ? Bem, vere, lacul tot !
Bou, cal, ce-ar fi, o să rămînă
Pe fundul sec, ca pe uscat,
Şi vom avea un prînz bogat,
Mîncare pentru-o săptămînă !
S-au apucat dulăii să soarbă toată marea,
Li se curmase răsuflarea !
Cu-atîta apă-n burtă, s-au umflat,
Şi-au tot băut, au tot băut, pîn-au crăpat !

Aşa-i făcut şi omul : cînd arde de-o dorinţă,
Nimic nu i se pare c-ar fi cu neputinţă.

Ce pierdere de vreme, şi cîtă frămîntare,
Să dobîndească faimă, putere, cinste, stare!
„O, de-aş putea pămîntul întreg să-l cuceresc!
Cu aur greu să-mi umplu vistieria!
S-ajung să-nvăţ, cît timp trăiesc,
Ebraica, istoria, astronomia!"
Nimic nu-i potoleşte nerăbdarea
Şi-ar vrea să bea, deodată, toată marea.
S-aduni atîta aur şi-atîtea să înveţi,
    Destule nu ţi-ar fi nici patru vieţi.
Cum ar putea, la capăt, un singur om s-ajungă
    Pe-o cale-atît de lungă?
N-am izbuti în viaţă să strîngem tot ce vrem
Nici de-am trăi cît patru ca moş Matusalem!

LUPUL ŞI VÎNĂTORUL

O, patima de-a strînge, ce monstru nesătul!
Să-i dai întreg pămîntul, şi nu i-ar fi destul.
Zadarnic am certat-o cu pilde şi poveţe;
Din scrierile mele nimic n-a vrut să-nveţe.
Cînd vor ajunge, oare, cei surzi să mă asculte,
Şi bucuria vieţii să ştie s-o culeagă?
— Prietene, grăbeşte, căci zilele nu-s multe!
De-ar fi să am răgazul, aş scrie-o carte-ntreagă,
Şi toată s-ar cuprinde într-un cuvînt: Trăieşte!
— Da, voi trăi... — Cînd însă? — De mîine începînd...
— Dar pentru ce de mîine? Nici azi nu-i prea curînd!
În orice clipă moartea haină te pîndeşte,

Şi-ai s-o păţeşti, sărmane, acum sau mai tîrziu,
Ca lupul şi arcaşul din fabula ce-o ştiu.

Un vînător cu arcul, gonind din urmă cerbii,
Un căprior şi-o ciută pe rînd a săgetat.
I-a aşezat alături pe frăgezimea ierbii ;
Putea să fie mîndru de-asemenea vînat.
Cînd iată, din pădure, se-arată un mistreţ.
Săgetătorul, lacom, nu s-a-ndurat să scape
Acea frumoasă pradă şi-acel trofeu măreţ.
Alt călător se-ndreaptă spre-a Styxului ape,
Dar foarfecele Parcei nu pot ca, dintr-o dată,
Să curme firul vieţii înverşunatei prade ;
De zece ori se-mplîntă în carnea-nsîngerată...
Dar pîn' la urmă fiara, în plin lovită, cade !
Bogată era jertfa ; dar nendestulătoare
Cînd un erou se-avîntă tot codrul să-l doboare...
Zărind o potîrniche în miriştea din faţă
Şi dornic să culeagă şi-acest vînat uşor,
Îşi încordează arcul viteazul vînător...
Mistreţul, adunîndu-şi un ultim rest de viaţă,
Asupra lui se-aruncă, şi omorîndu-l, moare !
Iar potîrnichea pleacă-n zbor
Şi-i mulţumeşte, recunoscătoare.

E-o pildă ce priveşte pe cei nesăturaţi ;
Pe-a doua s-o priceapă zgîrciţii. Ascultaţi.

Un lup trecînd pe-acolo, mai mult din întîmplare,
Zări acele trupuri zăcînd fără suflare.
— Ah, zise el, sînt patru ! Aşa noroc, mai rar !
Voi ridica în cinstea Fortunei un altar ;
Şi-am să păstrez vînatul să-mi fie la-ndemînă.

Gîndesc că la răcoare, în hrubă, o să ţie.
(Aşa-s zgîrciţii, fac economie.)
Şi unul cîte unul mîncînd pe săptămînă,
Am hrană-ndestulată pe cel puţin o lună.
Încep de mîine-ncolo : Băiete, poftă bună !
Azi n-aş vrea dintr-o dată stomacul să-mi încarc.
Mi-ajunge o gustare din coarda-acestui arc.
Să muşc din el oleacă,
Miroase bine, e din maţ de oaie...
Apucă lupul arcul şi-l îndoaie,
Săgeata pleacă,
Şi încă-o jertfă cade, cu burta spintecată...
Mă-ntorc la tîlcul pildei şi-am să mai spun o dată :
Cinstiţi plăcerea vieţii, gustaţi-i bucuria !
Sfîrşitul celor doi vi-i cunoscut :
Pe unul l-a dat morţii lăcomia ;
Zgîrcenia pe altul l-a pierdut !

CUSTODELE NECINSTIT

Am fost de Muze îndemnat
Să cînt în versul meu jivine ;
Şi n-aş fi izbutit mai bine
Pe alţi eroi să-i fi cîntat.
În cartea mea, pe franţuzeşte,
Măgarii se-nţeleg cu leii,
Şi-aceeaşi limbă, ca şi zeii,
Cu lupul cîinele vorbeşte.
Pe scenă i-am adus să joace
— Cum le-a plăcut şi lor, şi mie —
O nesfîrşită comedie,
Cu fel de fel de dobitoace.
Cuminţi sînt printre-aceia unii,
Nerozi destui şi aiuriţi,
Iar dacă bine socotiţi,
Mai mulţi, desigur, sînt nebunii ;
Ba chiar au întrecut măsura !
La toţi le-am zugrăvit natura :
Atîţi mişei şi trădători,
Nechibzuiţi, ingraţi, tirani,
Un cîrd întreg de pehlivani,
Mulţime de linguşitori,
Şi nici n-aş mai putea s-aştept
Pe-nşelători să vi-i prezint.

A spus cîndva un înţelept
Că oamenii, cu toţii, mint.
Dar cred că n-a avut în gînd
Să-nvinuiască de minciună
Decît pe oamenii de rînd ;
Iar de-a voit cumva să spună
Că omul, orişicare, minte,
Şi cel mişel, şi cel cuminte,
Cu tot respectul cuvenit,
Cutez a zice c-a greşit.
Şi chiar pe cei care scornesc
Isprăvi ce nu s-au întîmplat,
Esop, Homer, pot să-i privesc
Drept mincinoşi, cu-adevărat ?
Ei, meşteri mari ai născocirii,
Cu vraja visului ne-ncîntă,
Şi adevăru-l înveşmîntă
Cu darul minunatei arte
Să plămădească-o lume-a lui.
Să facă din minciuni o carte,
Dînd viaţă-n veci, şi mai departe,
Închipuitei lumi a lui.
Să dea minciunilor un rost
Nu se pricepe orişicare.
O să vedeţi dintr-o-ntîmplare
Cum minte omul rău şi prost.
Plecînd în ţări străine, un negustor persan
Vecinului, să-i zicem cavaler,
I-a-ncredinţat spre pază mai multe lăzi cu fier.
Se-ntoarce negustorul acasă după-un an
Şi-ntreabă : — Unde-i fierul ? — Să vezi cum s-a-ntîmplat :
(Răspunse cavalerul)
Un şoarece-ntr-o noapte în pod s-a strecurat
Şi-a ros în dinţi tot fierul...
Am ocărît argaţii, sînt nişte gugumani !

Dar poţi să te fereşti de şobolani ?
Se miră negustorul de-asemenea minune ;
Dar se preface-a crede şi gîndul nu şi-l spune.
Nu mult după aceea, pîndind pe înnoptat
Şi vrînd pe-acel viclean să se răzbune,
Băiatul i-a furat !
Pe bunul lui vecin şi pe vecină
I-a invitat apoi la cină.
Nefericitul tată, cu ochii-nlăcrămaţi :
— Nu pot primi, îi spuse, vă rog să mă iertaţi...
Am fost atît de crunt lovit !
Lumina vieţii mele, băiatul, l-am pierdut !
E tot ce am pe lume mai scump... tot ce-am avut !
Copilul meu cel drag mi l-au răpit...
— Aseară pe fereastră o bufniţă-am zărit
Cum îl ducea, în gheare, spre moara părăsită.
— Poveşti ! i-a spus vecinul. Nu cred că s-ar putea
O bufniţă să zboare
Purtînd în gheare-o pradă atît de grea.
Ar fi putut, mai lesne, băiatul s-o omoare !
— Eu n-aş putea să spun cum s-a făcut ;
Dar ce-am văzut, cu ochii am văzut,
Şi pentru ce nu vrei să crezi
Că poate bufniţa să ducă-n gheare treizeci de ocale,
Cît cîntăreşte fiul dumitale ?
Şi pentru ce te minunezi,
Cinstite cavaler,
Că păsări de acestea trăiesc în ţara-n care
Un singur şoarece e-n stare
Să roadă un chintal de fier ? !
A înţeles povestea cavalerul,
A trebuit să scoată fierul,
Şi şi-a primit în schimb odorul.

Plecaseră odată la drum doi călători ;
Iar unuia-i plăcea să povestească.

Dar îi plăcea pe toate gigantic să le crească,
Întocmai ca acei povestitori
Ce parcă-ntreaga lume o văd prin microscop,
De-ai zice că balauri şi fiare năzdrăvane
Au năpădit Europa şi ţările-africane,
Ca-n vremea ce fusese-nainte de potop.
Povestitorul a-nceput :
— Era într-o grădină o varză cît o şură...
(Hiperbola păstrează vreodată o măsură ?)
— Eu, celălalt îi zise oprindu-l, am văzut
În tîrg pe unul cu-o căldare
Cît o biserică de mare...
A rîs povestitorul : — Şi unde o purta ?
— Mergea cu ea acasă, să fiarbă varza ta !

Răspunsul cu căldarea l-a dat un om glumeţ,
Aşa cum cel cu fierul s-a arătat isteţ.
Pe mincinoşi, zadarnic, oricît ai căuta,
Cu dreapta judecată nu-i vei răpune-n veci ;
Şi, fără supărare, mai bine să-i întreci.

CEI DOI PORUMBEI

Doi porumbei, ca doi îndrăgostiţi,
În cuibul lor trăiau nedespărţiţi ;
Dar unul dintre ei, sătul de bine,
S-a hotărît să plece-n ţări străine.
Iar celălalt îi spuse : — Cum poţi, tu, suflet rău,
Să laşi în părăsire pe bietul frate-al tău ?
Această despărţire pe tine nu te doare ?
Nici drumurile lungi şi-ostenitoare,

Nici multele primejdii ce-ascunde depărtarea
Nu pot să-ţi domolească nerăbdarea ?
De ce atîta grabă ? De ce atîta zor ?
Aşteaptă cel puţin pînă la vară...
A croncănit azi-noapte un corb prevestitor
Că una din columbe o să piară.
Prin văile ascunse, pe culmile înalte
Nu văd decît capcane şi păsări răpitoare !
În cuib, cînd plouă-afară, nu te aşteaptă oare
Culcuş, mîncare bună şi toate celelalte ?
Aceste vorbe pline de dragoste frăţească
Pe călătorul nostru în suflet l-au pătruns
Şi l-au făcut puţin să şovăiască ;
Dar n-au fost de ajuns
Să-i potolească dorul de ducă ; şi-a răspuns :
— Nu fi mîhnit, iubite, şi grijile le lasă ;
Cel mult în patru zile voi fi din nou acasă.
Apoi, întors din depărtări
În cuibul nostru liniştit,
Ce minunate întîmplări
Nu voi avea de povestit !
Tot ce-am aflat şi ce-am văzut
În ţările ce-am străbătut,
Tot ce eu însumi am trăit ;
Acel ce nu cunoaşte lumea ce poate despre ea să spună ?
Şi ce plăcere îţi va face să stăm de vorbă împreună !
Eu am să-ţi spun : aceste toate s-au petrecut, am fost de faţă...
Iar tu vei crede că-s aievea, poveşti din propria ta viaţă.

S-au despărţit în lacrimi. Porumbul călător
Abia se depărtase, cînd umbra unui nor,
Cu semnele furtunii brăzdînd întregul cer,

L-a izgonit sub bolta unui copac stingher.
Drumeţul, mic şi prost,
A căutat zadarnic sub frunze adăpost,
Degeaba s-a ascuns,
Că ploaia pîn' la piele l-a pătruns.
Mult n-a ţinut furtuna trecătoare ;
Se plimbă-acum plouatul, zvîntîndu-se la soare.
Pe cîmp, în grîul verde, zărind un porumbel,
Rîvni puţină iarbă să rupă-n plisc şi el.
Făcu doi paşi în holdă şi se trezi că-i prins :
Sub frageda momeală, un laţ fusese-ntins !
Şi tot avu flămîndul oleacă de noroc :
Capcana era veche şi-n ploaie putrezită.
Cu opintiri de aripi, de gheare şi de cioc,
Scăpă sărmana pradă puţin cam jumulită.
Dar iată că un vultur l-a dibuit din zbor !
Văzînd cum îi atîrnă o sfoară de picior,
De parcă-ar fi fost unul scăpat din închisoare,
Asupra lui se-aruncă, crezînd că-l poate prinde.
Un alt vultan, zărindu-l, aripile-şi întinde,
Şi-s doi acum tîlharii porniţi la vînătoare.
Văzînd că mîncătorii, cei doi, de porumbei
Sînt gata să se-ncaiere-ntre ei,
Se-ascunse porumbelul, la vreme, într-o şură,
Scăpînd şi din această-ncurcătură.
Dar un ştrengar de-o şchioapă, pîndind de după poartă,
Îl ia la ochi (o, vîrsta aceasta-i nendurată !),
Îşi învîrteşte praştia o dată,
Şi biata pasăre, mai moartă,
Aripile tîrîndu-şi prin praf şi şchiopătînd,
Ia calea-ntoarsă, blestemînd
Nefericita ei călătorie
Şi patima cea mare de-a fi voit să ştie.
Tîrîş-grăpiş ajunse în cuibul părăsit ;
Iar altele pe drum n-a mai păţit.

Şi s-au iubit hulubii, gustînd în desfătări
Plăcerile plătite cu-atîtea încercări.

O, voi, îndrăgostiţii ce alte zări visaţi,
De ţărmul fericirii să nu vă depărtaţi ;
Vi-e dor de alte locuri şi de privelişti noi ?
Cea mai frumoasă ţară din lume sînteţi voi !
Am fost şi eu pe vremuri cîndva îndrăgostit !
De mi-aţi fi dat în schimb
Comorile din Luvrul strălucit,
Şi ceru-ntreg, cu-nvăpăiatu-i nimb,
N-aş fi lăsat pădurea cu murmur de izvor,
Nici zarea luminată de ochii dragei mele,
Nici pajiştea pe care trecea cu pas uşor
Frumoasa păstoriţă, cu părul în inele,
Al cărei chip m-a ispitit
Să-i jur credinţă lui Amor,
Şi la altarul lui zeiesc,
Nedespărţit,
Pînă la moarte să slujesc...
O, cînd se vor întoarce acele vremi trecute ?
Iubirile uitate, plăcerile pierdute ?
Iar inima-mi, pribeagă pe-atîtea căi străine,
Va cuteza vreodată din nou să se aprindă ?
Ce vrajă minunată mai poate să mă prindă ?
Trecut-a oare vremea iubirii pentru mine ?

LEOPARDUL ŞI MAIMUŢA

În iarmaroc, după un gard,
Se arăta un leopard ;
Iar mai departe,-ntr-o căruţă,
Făcea comèdii o maimuţă.

— Aici, la leopardul cel mai vestit din lume!
Se lăuda întîiul. Intraţi şi veţi vedea!
Măria-sa la curte m-a fost poftit anume,
Spunîndu-mi c-ar dori
Să-şi facă un manşon din pielea mea
Cînd oi muri;
Că n-a văzut în tot regatul lui
O blană-atît de minunată,
Împestriţată şi tărcată,
Tivită-n dungi şi înstelată,
Cum alta n-a mai fost şi nu-i!
Intrară mulţi, şi blana bălţată le-a plăcut;
Dar n-a rămas nici unul mai mult de un minut.
La rîndul ei, maimuţa chema pe trecători:
— Poftiţi aici, la cel mai dibaci din scamatori!
Eu ştiu să fac o sută de pozne felurite.
Vecinul meu v-arată podoabe strălucite
Pe haina lui cu înflorită faţă;
Eu născocesc mai multe cu mintea mea isteaţă.
Sînt sluga dumneavoastră: maestrul Spargenucă,
Şi ţiu pe fata lui Maimucă,
Ce-a fost cîndva momiţă la răposatul papă.
În trei corăbii am venit pe apă;
Ştiu să declam şi să dansez,
Prin cercuri zbor şi pe trapez,
Sînt nentrecut în joc de mingi,
Vă fac să rîdeţi, vă distrez,
Şi numai pentru-un ban de cinci.
Poftiţi, vă rog, începem! Iar dacă printre voi
Se va găsi vreunul să spună la sfîrşit
C-ar fi rămas nemulţumit,
Să vie să-i dăm banii înapoi.

Maimuţa-avea dreptate: nu în îmbrăcăminte
Să cauţi strălucirea, ci-n iscusita minte,

Ce ştie să ne-ncînte cu-o mie de poveşti!
De haina-mpodobită curînd te plictiseşti.
Cîţi mari seniori înzorzonaţi
Nu sînt, ca leopardul, frumos înveşmîntaţi?
Iar acel strai strălucitor
E singurul talent al lor.

GHINDA ŞI DOVLEACUL

Nu-i rău zidită lumea, iar ca s-o dovedesc
N-am să cutreier cerul şi-ntregul zodiac;
Mă mulţumesc
Să iau drept pildă un dovleac.

Îl măsura ţăranul, zicîndu-şi cu uimire:
— Ce tigvă mare, pe ce vrej subţire!
Cel ce-a făcut dovleacul n-a fost prea iscusit
Şi nu l-a pus să crească la locul potrivit.
Cu mintea mea de grădinar,
Ştiam mai bine cum să fac:
Puneam dovleacul în stejar.
La aşa fruct, aşa copac.
Păcat că cel din ceruri, la care-a fost cuvîntul,
Cum spune popa nostru, cînd a zidit pămîntul,
N-a mai chemat pe alţii la marele lui sfat;
Asemenea greşeală nu s-ar mai fi-ntîmplat.
De ce, de pildă, ghinda, un bob cît degetarul,
S-atîrne, caraghioasă, în ditamai stejarul?
Mă uit şi văd că Domnul n-a potrivit măsura;
De-aci porneşte toată-ncurcătura.
O minte pururi trează

Nu ştie ce-i odihna : necontenit veghează !
Apoi, voind la umbră oleacă să se-ntindă,
Sub un stejar bătrîn făcu popas.
Cînd sforăia mai bine, s-a fost desprins o ghindă
Şi l-a pălit pe nas.
Tresare omul nostru pe patul lui de iarbă,
Îşi pipăie obrazu-nsîngerat,
Culege ghinda hoaţă, ce se-ascunsese-n barbă,
Şi, ca printr-o minune, gîndirea şi-a schimbat
(A fost de-ajuns un bobîrnac).
„Ah ! sîngerez ! îşi zise, dar ce m-aş fi făcut
Pe capul meu de-ar fi căzut,
În loc de ghinda mică, cogeamite dovleac ?
M-ar fi turtit !"
Şi astfel cîrtitorul, mustrîndu-se în gînd,
Se-ntoarse-acasă, lăudînd
Înţelepciunea celui ce lumea a zidit.

MEŞTERUL ŞI STATUIA LUI JUPITER

Un meşter alesese-odată
Un bloc de marmură curată
Şi sta pe gînduri : ce să taie ?
Un zeu, o masă sau o baie ?

— Voi face-un zeu ! În mîna lui
Cumplitul trăsnet am să-l pui ;
Puterea-i supraomenească
Întreaga lume s-o uimească !

Şi sculptorul i-a dăruit
Lui Jupiter, în chip cioplit,
Statura, fulgerul, privirea ;
Nu-i mai lipsea decît vorbirea !

Atît era de-adevărat,
De aprig şi de-nvierşunat,
Că nu-ndrăznea să-i vadă faţa
Nici cel ce-i dăruise viaţa.

N-au dovedit curaj mai mult
Nici cîntăreţii de demult ;
Închipuiau poveşti cu zei,
Şi singuri se temeau de ei.

Poeţii nu-s decît copii ;
În lumea lor de jucării
Trăiesc cu-nfiorări şi frici,
Păpuşa lor să nu le-o strici.

Simţirea-i sclava-nchipuirii,
De-aceea, împotriva firii,
Pe-ntinsu-ntregului pămînt
Atîtea erezii mai sînt.

Cu gîndul plăsmuim himere,
Aşa cum inima ne cere ;
Pygmalion [1] s-a-ndrăgostit
De Venera ce-a zămislit.

[1] Sculptor din antichitate, despre care legenda spune că s-ar fi îndrăgostit de statuia cioplită în marmoră a Galateei.

Se-ncîntă omul prea uşor
De orice vis amăgitor,
Iubeşte umbra care trece,
Şi ce-i aievea-l lasă rece...

STRIDIA ŞI CEI DOI ÎMPRICINAŢI

Doi călători, odată, treceau pe-un ţărm de mare,
Şi-n drumul lor o stridie văzînd,
O-nfulecau cu ochii şi-o despicau în gînd ;
Iar pricina de ceartă fu pofta de mîncare.
Se aplecase unul s-o ridice :
— Domol, domol, nu te pripi, amice,
Îi spuse celălalt şi-i dete brînci,
Eu am văzut-o-ntîi
Şi-i dreptul meu ;
N-o să mă uit la dumneata cum mi-o mănînci.
— Aşa o iei ? Atunci să ştii
Că nu-s atins de orbul găinilor nici eu.
Mă jur, şi poţi să crezi,
Că eu mai de departe o zărisem.
— Vei fi putut s-o vezi,
Dar eu de cînd o mirosisem !
Era mai-mai s-ajungă la cuţite,
Cînd se ivi jupîn Dandin în calea lor,
Şi l-au ales pe dumnealui judecător.
Dandin, cum îi stă bine, c-un gest impunător,
Desface stridia... şi-o-nghite !
Privesc împricinaţii cu gurile căscate
Cum domnul preşedinte tot miezu-l dă pe gît.
— Înalta curte, chibzuind, a hotărît
Ca fiecare să primească-o jumătate,
Spre buna învoire a părţilor citate...

Şi fără cheltuială de judecată !
Le-a dat apoi cîte o coajă din scoica-n două despicată.

Vedeţi ce ţi se-ntîmplă cînd te încrezi în lege,
Cu traista-n băţ, pe drumuri, umblînd după
dreptate ?
Dandin, judecătorul, cu banii tăi se-alege,
Iar tu, împricinatul, cu buzele umflate.

CÎINELE SLAB ŞI LUPUL

Un peştişor, dacă-l mai ţineţi minte,
Zadarnic de iertare s-a rugat,
Că tot prăjit pe plită-a fost mîncat.
Am vrut s-arăt că omul cu-adevărat cuminte
Ce poate prinde astăzi pe mîine nu amînă ;
Ar fi un mare prostănac
Să lase vrabia din mînă
Şi să aştepte-un pitpalac.
Nici, sfătuit de foame, pescarul n-a greşit,
Nici crapul, ce-ncercase să scape neprăjit.
Acum, punînd în vorbe acelaşi înţeles,
O altă pildă am ales.
Un lup de nu ştiu unde, la fel de nătăfleţ
Pe cît se arătase pescarul de isteţ,
Prinzînd un cîine la strîmtoare,
Se pregătea să mi-l omoare.
Dar cîinele îi spuse umilit :
— Priveşte-mă cît sînt de jigărit !
Ospăţul nu e vrednic de înălţimea-ta.
Te rog să fii atît de bun a m-aştepta :

Stăpînul nostru își mărită mîine
Pe singura lui fată c-un mare bogătaș ;
Și-atîtea resturi vor rămîne pentru cîine
Că, vrînd-nevrînd, o să mă-ngraș !
Iar lupul l-a crezut și l-a lăsat
Să plece-acasă, viu-nevătămat.
Trecuse-o săptămînă, cînd lupul cavaler
S-a-ntors pe-aceleași locuri, poftind la carne grasă ;
Dar cîinele cel șmecher era la el acasă
Și-așa vorbi cu lupul, de după-un gard de fier :
— Mă pregăteam, seniore, să ies în drumul tău ;
Aștept acum portarul să vină să-mi deschidă...
Portarul cu pricina era un cîine rău,
Pe lupul cel mai strașnic în stare să-l ucidă.
A înțeles nerodul ce soartă îl pîndea
Și-a șters-o-n graba mare,
Cu coada pe spinare :
— Salută-l pe portar din partea mea !
Era el slab la minte, dar iute de picior ;
Un lup neîncercat,
În meseria lui începător,
Și, ca să-nșele cîinii, avea de învățat.

PISICA ȘI VULPOIUL

Pisica și vulpoiul, ca doi cucernici sfinți,
Doi pișicheri fățarnici, cu gheare și cu dinți,
Mergeau la mînăstire să se-nchine.
Călătoreau coțcarii foarte bine,
Furau din mers și înșirau mătănii,
Dînd iama prin cotețe și prin cămări străine :
Ea — vameșă de brînză ; el — hoț de orătănii.

Cum drumul era lung şi-obositor,
Se mai sfădeau, să se distreze,
Că cearta e de mare ajutor
Şi minţile le ţine treze.
Iar după ce s-au ocărît
Şi s-au luat în sfîrc de bici,
Ca să le treacă de urît,
Nu i-au uitat nici pe amici.
I-a spus vulpoiul şmecherei pisici :
— Te ţii că eşti isteaţă, dar ia să văd, ce ştii ?
Eu am în sac o sută de-apucături şirete.
— O fi cum zici, băiete,
Eu una ştiu şi bună, dar face cît trei mii !
A început o ceartă-nverşunată :
Să se aleagă care din doi e mai dibaci.
Dar le ieşi-nainte o ceată de gonaci
Şi amînară sfada pe-altădată.
— Amice, zise mîţa, să văd acum ce poţi !
Ce viclenie te pricepi să scoţi ?
Ia bate-ţi puţin capul şi scotoceşte-n sac !
Eu n-am decît un mijloc de scăpare...
Şi dintr-un salt pisica sare
De-a dreptul în copac.
Vulpoiul o ia razna pe-o sută de poteci ;
În fuga lui o sută de vizuini le scurmă ;
De-o sută de ori lasă pe vînători în urmă ;
Înşală pe ortacii lui Grivei,
Ca o săgeată trece printre ei,
Se-ascunde şi aleargă fără rost
Şi nicăieri nu află adăpost !
Să-l scoată din bîrlogul în care s-a ascuns,
Doi şoricari şi-o dîră de fum au fost de-ajuns.
N-a apucat să facă un salt de-a lungul văii,
Că i-au sărit în spate şi l-au răpus dulăii.

În pilda mea pricepeţi ce tîlc am vrut să pun :
Nu ocoli pe drumuri prea multe şi prea lungi ;
Vrei să le-ncerci pe toate şi nicăieri n-ajungi.
Alege numai unul din ele : pe cel bun !

COMOARA

Un om lipsit de toate, cel mai sărman plugar,
Dator vîndut, ca un calic,
Avînd pe naiba-n buzunar,
Adică neavînd nimic,
S-a hotărît, sătul de sărăcie,
Grumazul să şi-l pună în frînghie,
Gîndind că tot acelaşi sfîrşit îi va fi dat
De foame dacă moare, sau moare spînzurat.
(Cînd n-are omul chef de-nmormîntare,
Urîtă orice moarte i se pare.)
Ducînd subsoară ştreangul şi cuiul potrivit,
Sărmanul om a nimerit
Într-o cocioabă veche din curtea-nvecinată.
Dar cuiul în perete silindu-se să-l bată,
Peretele bătrîn s-a prăbuşit,
Lăsînd să se reverse o comoară !
Nefericitul care se pregătea să moară
Culege banii, funia o lasă
Şi aurul îl duce să-l numere acasă,
Mai pe-ndelete.
A doua zi, stăpînul, care fusese dus,
Veni să-şi cerceteze comoara din perete,
Dar banii ia-i de unde nu-s !
— Cum ? Am pierdut avutul şi încă mai trăiesc ?
O, de-aş putea mai ieftin frînghie să găsesc,
M-aş spînzura numaidecît.

Frînghia era gata ; îi mai lipsea un gît.
Bogatul sărăcit s-a spînzurat
Pe locul unde-şi ascundea averea,
Şi-atît îi rămăsese : mîngîierea
Că funia nimic nu l-a costat.

Arareori zgîrcitul cunoaşte-o moarte bună ;
El nici o parte n-are din galbenii ce-adună.
Pămîntul îi înghite tot aurul comorii,
Tîlharii cîteodată, mai des moştenitorii.
Jucîndu-se de-a schimbul cu soarta omenească,
Adeseori Fortunei îi place să glumească,
Şi farsa care-o face,
Cu cît e mai sucită, cu-atît mai mult îi place.
Acea zeiţă schimbătoare,
O dată ce şi-a pus în gînd
Un om să vadă spînzurînd,
Aşază în spînzurătoare
Pe cel ce nici n-ar fi visat
Că singur el, cu mîna lui,
De nimeni altul îndemnat,
O să-şi atîrne pielea-n cui.

MAIMUŢA ŞI COTOIUL

Mustaţă şi Maimucă, maimuţa şi-un cotoi,
Pereche potrivită de-obraznice jivine,
Necunoscînd ce-i teama, prădalnici amîndoi,
Îşi jefuiau stăpînul cum nimereau mai bine ;
Din scrin sau de pe rafturi ceva dacă lipsea,
Ştiau cu toţi că-n casă e-un cuib de hoţomani :
Maimuţa nărăvită fura tot ce găsea,

Cotoiul mai mult brînză vîna decît guzgani.
Stăteau în faţa sobei pungaşii la un loc,
Privind cum, rumenite, castanele se coc ;
Şi-ar fi simţit plăcere îndoită
Un pumn să şterpelească de pe plită ;
Căci doritori erau de lucruri bune
Şi bucuroşi să facă stricăciune.
— Prietene, îi spuse Maimucă lui Mustaţă,
Priveşte ce castane ne-aşteaptă : ce noroc !
Arată-ţi dibăcia, maestre, şi le-nhaţă !
De mi-ar fi dat natura şi mie-acest talent,
Să fur castanele din foc,
Pe toate le-aş culege la moment !
Zis şi făcut. Cotoiul cu laba-i jucăuşă,
Încet-încetişor,
Le scutură de spuză, le pipăie uşor
Şi, una cîte una, le trage din cenuşă ;
Şi, una cîte una, maimuţa le înghite !
Cînd iată că pe-aproape se-aude zvon de paşi
Şi fug cei doi pungaşi,
Cu burta plină unul, şi bine ghiftuit,
Iar celălalt, pe drept cuvînt, nemulţumit.

La fel pornesc la luptă adeseori şi prinţii ;
Ei măguliţi se lasă de faima biruinţii,
Iar roadele izbîndei, în urmă, le culege
Nesăţioasa poftă a nu ştiu cărui rege.

ERETELE ŞI PRIVIGHETOAREA

Eretele, tîlhar înveterat,
Pornise prin vecini la vînătoare
Şi, alungat de larma copiilor din sat,

Prinsese-n luncă o privighetoare.
A primăverii vestitoare l-a rugat,
Cu ochii-nlăcrimaţi, să n-o omoare :
— Eu nu-s decît un cîntec, ce-o să alegi din mine ?
Îngăduie-mi, mai bine,
Să-ţi spun povestea lui Tereu.
— Tereu zici ? Se mănîncă ? Nu se vînează greu ?
— A fost cîndva un rege cu suflet arzător,
De-a cărui ucigaşă pornire mă-nfior !
Ştiu despre el un cîntec atît de minunat,
Încît cine-l aude rămîne fermecat...
Eretele i-a spus, rîzînd :
— Ei, bine-ai nimerit-o ! Acum, cînd sînt flămînd,
De asta crezi că-mi arde, să te ascult cîntînd ?
— Dar mă ascultă regii ! — Aşteaptă ziua-n care
Vei fi din nou poftită la curţile regeşti ;
N-o să mă-ncînţi pe mine, erete, cu poveşti !

Urechi s-audă, burta goală n-are.

CIOBANUL ŞI TURMA LUI

— Cum ? Unul cîte unul, rînd pe rînd,
Să-mi piară mie, fără urmă,
Toţi mieii din neroada turmă ?
Să mă înşele lupul mereu, şi pînă cînd ?
Erau la stînă oi mai mult de-o mie,
Şi l-au lăsat pe Berbecel să mi-l sfîşie !
Ah ! Berbecel al meu, berbecul blînd,
Mă însoţea-n cetate ca un cîine,
Şi pentru-o porţie de pîine
Pîn' la sfîrşitul lumii m-ar fi urmat oricînd.

Îmi auzea cimpoiul din vale-n altă vale,
Şi de departe îmi ieşea în cale,
Voios şi sprintenel,
Berbecul meu de suflet, sărmanul Berbecel !
Sfîrşind această jalnică vorbire,
Lui Berbecel făcîndu-i cinstită pomenire,
Ciobanul s-a-ndreptat spre turma lui de oi,
Chemînd-o la război :
— De vă veţi strînge să luptaţi, cu mic şi mare,
În apărare,
N-o să cuteze lupul să iasă din pădure !
Toţi s-au grăbit pe cinstea lor să jure
Că nu vor da-ndărăt cu nici un pas,
Şi-a răsunat un singur glas :
— Îl vom zdrobi pe lacomul mişel,
Tîlharul care l-a mîncat pe Berbecel !
Ai turmei toţi s-au pus chezaşi cu viaţa lor,
Şi mult i-a lăudat ciobanu-ncrezător ;
Dar, mai tîrziu, cînd noaptea pe văi s-a aşternut,
S-a întîmplat un lucru neplăcut.
— Păzea, că vine lupul ! s-a auzit deodată,
Şi-ntreaga turmă, speriată,
La fugă a tulit-o, de frica lupului.
Şi nu fusese lupul, ci numai umbra lui...

Zadarnic chemi la luptă pe fricoşi ;
La vorbă toţi sînt curajoşi,
Dar cînd se-apropie duşmanul,
Oricît îi strigi, nu-i mai aduni nici cu arcanul !

CARTEA A ZECEA

UN OU, DOI ŞOARECI ŞI-UN VULPOI

Doi şoareci în grădină dădură peste-un ou.
Era un prînz îndestulat ;
N-au şoarecii nevoie la masă de un bou,
Şi cum erau flămînzi, s-au bucurat ;
Le ajungea prea bine un ou la amîndoi.
Dar le ieşi un altul în cale : un vulpoi !
Ce tristă întîlnire ! Ce oaspe nedorit !
Iar oul cum să-l ducă ? În ce să-l învelească ?
În labe să-l ridice ? Cum să-l rostogolească ?
Să-ncerce să-l tîrască,
S-ar fi trudit zadarnic şi n-ar fi izbutit.
Ei ! multe te învaţă nevoia, la strîmtoare ;
Nu-i alta mai deşteaptă şi mai iscoditoare !
Deci, iată cum se-nvredniciră
Şi ce anume născociră
Acele mititele jivine rozătoare.
Văzînd că e departe pleşcarul vînător
— Cincizeci de stînjeni nimeni nu-i face dintr-un salt —
Şi-aveau răgaz s-ajungă în vizuina lor.
S-a-ntins pe spate unul, cu oul între labe,
Iar soţul celălalt
Îşi strînge laolaltă puterile lui slabe,

Mai cade-n brînci din fugă, oleacă se mai lasă
Şi-l trage voiniceşte de coadă pînă-acasă !

Să nu aud asemenea cuvinte
Că dobitoacele n-au minte.

OMUL ŞI NĂPÎRCA

Un om, văzînd o viperă în cale,
Îi spuse-aşa, cu gînd ca s-o ucidă :
— Jivină ticăloasă ! Nemernică aspidă !
Voi pune capăt răutăţii tale,
Şi n-o să-ţi plîngă nimenea de jale.
Atît vorbi. Şi bestia vicleană
(Zic : şarpele, nu omul, cum s-ar putea-nţelege)
Se pomeni în sacul întins ca o capcană ;
Iar omul se repede năpîrca-n sac s-o lege.
Ţinu în drum grăbită judecată,
Ştiind-o dinainte vinovată,
Dar ca să nu se spună c-ar fi părtinitor,
Osînda lui de moarte astfel şi-a-ntemeiat-o :
— Pe cei ce te-au primit la sînul lor,
Tu, drept recunoştinţă, i-ai otrăvit, spurcato !
Nu sînt atît de prost
Să-mi fie milă de cei răi.
Nerecunoscătoareo ! Să mori ! Atît ţi-a fost !
Eu nu mă voi mai teme de-acum de colţii tăi !
Năpîrca îi răspunse, pe limba ei şerpească :
— De-ar fi întemeiat ca cei ingraţi
Purtarea lor cu viaţa s-o plătească,
Ia spune, cîţi ar fi iertaţi ?
Te-ncumeţi să mă judeci, dar ar fi mult mai bine

Ca faptele privindu-ţi, să-ncepi întîi cu tine.
A' mele clipe ştiu că-s numărate.
M-ai osîndit, aşa precum ţi-e voia,
Că singur hotărăşti şi-ţi faci dreptate,
Iar legea ta e pofta şi nevoia.
Mă vei ucide, după placul tău,
Dar îţi voi spune-n ceasul morţii mele
Că dintre toate soiurile rele,
Tu, omule ingrat, eşti cel mai rău !
Vorbi năpîrca-aceea cu-atîta îndîrjire,
Încît o clipă omul s-a oprit.
— E fără noimă, zise, această-nvinuire
Şi-aş fi îndreptăţit
De vorbele-ţi prosteşti să nu ţin seamă ;
Dar pentru-a dovedi că nu mi-e teamă,
Voi face singur judecata mea.
Era pe cîmp aproape o vacă ce păştea
Şi-a hotărît s-o cheme, să pună mărturie ;
Iar vaca, invitată, n-a-ntîrziat să vie.
— Năpîrca are toată dreptatea ! zise ea,
Şi n-ar mai fi nevoie să stau s-o dovedesc.
Sînt ani de cînd pe omul acesta îl hrănesc ;
N-a fost în săptămînă o zi din cele şapte
Să nu se-ntoarcă-acasă cu olul plin de lapte ;
N-a fost un an în care să nu-i dau un viţel ;
Bolnav a fost, şi l-am înzdrăvenit,
Pentru plăcerea şi nevoia lui m-a folosit,
Mi le-a luat pe toate, şi numai pentru el !
Şi, iată-mă,-s bătrînă... Mă dă din grajd afară,
Mă leagă de-o ulucă, mă ţine fără fîn...
Un şarpe să-mi fi fost stăpîn,
N-aş fi avut o soartă mai amară !
Am spus ce-aveam pe suflet, şi-acum vă las cu bine.
Răspunse omul : — Vaca aceasta e-o flecară.
Vorbeşte într-aiurea, mă mir că nu-i ruşine !
Pe-asemenea palavre nu poţi temei să pui.

Să vină-aicea boul, să spună dumnealui !
Năpîrca zise : — Bine ! Şi boul a venit,
Cu pasul lui domol şi cumpănit.
A rumegat răspunsul puţintel
Şi a vorbit la fel :
Cum an de an munceşte întregul cîmp să-l are ;
Cum toamna se întoarce şi cară în hambare
Bucatele pe care, cu mîinile ei bune,
Le dăruieşte Ceres, ca omul să le-adune,
Cîştig de bani să aibă, folos şi-ndestulare ;
Iar după-atîta trudă necurmată,
Primeşte boul, drept răsplată,
Mai mult sudălmi, mai des bătaie
Şi-o biată porţie de paie !
Apoi, cînd nu-l mai poartă, cu anii, paşii grei,
Îi face omul cinstea grumazul să i-l taie,
Cu jertfa lui de sînge să-nduplece pe zei !
Aşa vorbi sărmanul bătrîn rumegător.
— Să tacă, zise omul, acest declamator ;
M-a plictisit !
Eu l-am chemat ca martor, nu ca acuzator.
Să-l întrebăm mai bine pe-acest copac cinstit.
Dar, iată, nici copacul mai mulţumit n-a fost.
Sub aripa lui, omul găseşte adăpost
Cînd vîntu-l biciuieşte şi ploaia îl pătrunde ;
Cînd arşiţa îl frige, sub bolta lui se-ascunde ;
Podoaba lui de frunză din creştetul tulpinii
Înveseleşte cîmpul şi farmec dă grădinii,
Purtînd ca pe-o comoară
Cununile de ramuri cu poamă minunată.
Pînă-ntr-o zi se-abate asupra lui, deodată,
O mînă nemiloasă şi-l doboară !
El a fost rodul toamnei şi floarea primăverii,
Răcoarea zilei calde şi dulcea şoaptă-a serii,
Belşugul din livadă şi umbra din pădure,
Iar răsplătirea iat-o : e muchea de secure.

Voiai tu, om, să-ţi încălzeşti căminul
Cu trupul lui ? De ce n-ai adăstat
Să-şi împlinească, liniştit, destinul ?
De ce de viu l-ai spintecat,
Cînd soarta lui era să mai trăiască ?
N-a stat s-asculte omul cuvinte-adevărate,
Căci el ţinea să aibă numaidecît dreptate.
— Am fost prea bun lăsîndu-i pe-aceştia să vorbească ;
Asemenea prostie n-am să mai fac vreodată !
Atît a spus şi, fără alt cuvînt,
Izbind cu sacul în pămînt,
Ucise fără milă năpîrca vinovată.

Aşa sînt cei puternici, cei mari şi toţi acei
Ce şi-au vîrît în cap, fără temei,
Că oameni, dobitoace, fiinţe grăitoare,
Sau tîrîtoare
Născutu-s-au anume pentru ei,
Iar voia lor în toată lumea-i lege !
Cel ce cutează limba să-şi dezlege
E un nerod, aşa e... Dar ce-aţi dori să facă ?
Să-şi spună gîndu-n şoaptă ? Sau, umilit, să tacă ?

ŢESTOASA ŞI CELE DOUĂ RAŢE

I se urîse broaştei-ţestoase stînd acasă,
Şi altceva mai bun neavînd ce face,
Şi-a pus în gînd o dată să plece-n lumi străine.

O ţară depărtată ne pare mai frumoasă,
Iar şchiopilor acasă nu le place.
S-a dat ţestoasa-n vorbă cu raţele vecine,
Şi s-au găsit, din ele, două
Să-şi lase cuibul lor cu ouă
Şi prin văzduh în zbor s-o poarte
Cît de departe.
— Priveşte calea largă ce zarea o străbate :
E-un drum ce nu cunoaşte ocoluri şi răscruce ;
De-a dreptul în America te-om duce,
Şi ţări vei cerceta, nenumărate,
Republici şi regate,
Popoare de tot felul, pe care le-ntîlnise,
Călătorind în lume, ca dumneata, Ulise.
Ce căuta Ulise în toată treaba-aceea ?
Dar raţa, pasămite, citise *Odiseea.*
Ţestoasa a primit cu bucurie,
Iar păsările zburătoare
I-au pus cumetrei călătoare
Un băţ de-a curmezişul în gură, strîns să-l ţie !
Şi cele două raţe s-au avîntat spre zare,
Purtînd în labe băţul, un capăt fiecare,
Cu dumneaei, ţestoasa, la mijloc ;
Iar oamenii, văzînd-o ce sus se înălţase,
Parcă-i crescuse aripi ! stăteau pe loc uimiţi !
— S-a întîmplat minunea minunilor ! Priviţi,
În zbor, regina broaştelor-ţestoase !
— Aşa e, sînt regină ! zise ea,
Să nu glumiţi !
Mai bine-ar fi făcut dacă tăcea,
Căci a lăsat să-i scape din gură băţul, şi...
Cu ultimul cuvînt,
Se prăbuşi,
Căzînd zdrobită la pămînt,

Sub ochii celor care se minunau cum zboară.
Şi neştiind să tacă, i-a fost sortit să moară.

Prosteasca fudulie şi lauda de sine,
Nesocotinţa, vorbele pripite
Sînt toate între ele înrudite :
Mlădiţele aceleiaşi tulpine.

CORMORANUL ŞI PEŞTII DIN BALTĂ

Trăise cormoranul foarte bine
Cît dijmuise bălţile vecine ;
Acum, cu anii ce treceau, îmbătrînise,
Vederea îi slăbise,
Nu mai era ce-a fost
Şi se hrănea din ce în ce mai prost.
Lui nu-i veneau mrejerii cu peştele acasă,
Ci singur trebuia să pescuiască,
Şi cum n-avea nici undiţă, nici plasă,
Adesea se-ntîmpla să flămînzească.
Jelindu-şi cormoranul belşugul din trecut,
Se întreba acum : ce-i de făcut ?
Ce-i de făcut, nevoia te învaţă,
Ea-ţi dă înţelepciune şi povaţă.
Deci, într-o zi, pe malul unui lac
Văzu plimbîndu-se un rac,
Şi cormoranul i-a vorbit :
— Să dai de ştire neamului de peşte
Primejdia de moarte ce-l pîndeşte ;
De-acum pînă-n opt zile, cu arme pregătit,
Stăpînul va porni la pescuit.
Nici unul dintre ei n-are să scape !

Şi racul duse vestea poporului din ape.
S-au strîns, s-au frămîntat, au chibzuit,
A fost o zarvă mare printre peşti,
Şi, trimiţîndu-i cormoranului solie,
L-au fost rugat să spună tot ce ştie :
— Cum ai aflat ? Eşti sigur ? Şi ce ne sfătuieşti ?
— Să vă mutaţi sălaşul de-aici ! — Cum vom putea ?
— Să n-aveţi nici o grijă, vă iau în seama mea.
Am să vă port eu însumi, pe rînd, din baltă-n baltă,
În locul tainic unde stau ascuns ;
E pe aproape-un iezer, săpat sub culmea-naltă,
Iar pînă-acolo omul cel lacom n-a pătruns ;
Cărările ce duc la cuibul meu
Eu singur le cunosc, şi Dumnezeu.
E mîntuirea voastră şi-a-ntregului popor.
Ei l-au crezut, şi neamul în apă trăitor
De voie s-a lăsat
Să fie strămutat
În iazul singuratic de sub stîncă.
Iar cormoranul binefăcător,
Avîndu-i la-ndemînă,
Din unda străvezie şi nu prea mult adîncă
Îi culegea uşor,
Oricînd voia, în orice zi din săptămînă.
Cu preţul vieţii, peştii-au priceput
Ce nici nu bănuiau la început :
Să nu te-ncrezi, cînd peşte ştii că eşti,
În vorba mîncătorilor de peşti !
Ei n-ar fi fost, ce-i drept, mai fericiţi
Să fi sfîrşit în ciorbă sau prăjiţi.
Ori te mănîncă lupul, ori omul, e totuna,
Gămanii sînt la fel întotdeauna,
Iar burta nu se-arată a fi mai cruţătoare
Cînd nu te-nghite astăzi, ci-n ziua următoare.

LUPUL ŞI CIOBANII

Un lup milos, un lup de omenie
(De s-ar putea vreodată astfel de lupi să fie),
Cuprins de remuşcări, şi-a amintit
Cruzimile pe care, flămînd, le-a săvîrşit.
— Toţi se feresc de mine, toţi mă urăsc, zicea,
Nu-i animal, ca lupul, atît de urgisit.
Dulăii, vînătorii şi ciobanii
Sînt toţi pe urma mea ;
Duşmanii
Se-adună, stau la pîndă şi moartea mea o vor.
Au asurzit Olimpul cu strigătele lor !
În ţara englezească
Întregul neam de lupi a fost răpus,
Pe capul nostru preţ au pus,
Să ne stîrpească,
Şi nu-i senior în Franţa, oricît de mărunţel,
Asupră-ne să nu pornească la rezbel.
Pe orice plod, cînd nu se poartă bine,
Îl înspăimîntă mă-sa cu lupul care vine !
Şi pentru ce acest ponos ?
Fiindcă, uneori, m-a ispitit
O gloabă de măgar pîrlit,
O oaie rătăcită sau un dulău colţos ?
M-am hotărît ! De-azi înainte
De carne nu mă mai ating !
Voi paşte iarbă-alături cu oaia cea cuminte,
Chiar dacă-aş şti de foame că mă sting.
Şi poate-aş fi mai împăcat să mor
Decît să port blestemul şi ura tuturor !
Dar tocmai cînd rostise această vorbă mare,
Zări, în jurul unui foc,
Cîţiva ciobani strînşi la un loc
Şi-nfulecînd un miel fript în frigare.

„Aşa ? îşi zise lupul, eu stau să flămînzesc,
Şi mielul îl mănîncă păstorii ce-l păzesc ?
Să-mi fac mustrări de cuget ? Aş fi un caraghios !
Am să aleg un mieluşel frumos,
Şi nici în ţeapă nu-l înfig,
Nici pe jăratec nu mi-l frig ;
Iar dacă nu mi-o fi destul ca să mă-nfrupt
Acum o dată,
Mai iau şi oaia de la care-a supt
Şi pe berbecul care i-a fost tată !"

Avea dreptate lupul. Noi socotim cu cale
Să căsăpim sărmanele-animale,
Şi-n lăcomia noastră omenească,
Le cerem lor ca vîrsta de aur s-o trăiască,
Să n-aibă nici măsele, nici frigare.
Păstori, să ştiţi că lupul vină n-are
Decît atunci cînd nu e cel mai tare.
Voi ce-aţi voi ? Să se călugărească ?

POTÎRNICHEA ŞI COCOŞII

Într-o poiată de cocoşi,
Obraznici, certăreţi, gălăgioşi,
Mereu puşi pe gîlceavă, cu rost şi fără rost,
O mică potîrniche aflase adăpost.
Împintenaţii-aceştia sînt dornici de iubire,
Şi călătoarea cu picioare scurte
Se aştepta să-i facă toţi cavalerii curte.
Dar dumnealor, cam bătăioşi din fire,
O ciuguleau cu ciocul, de cap şi de-aripioară,

Uitînd că-i musafiră şi că e domnişoară.
Duduia potîrniche întîi s-a supărat.
Văzînd cocoşii însă cum se bat,
Cum îşi sfîşie creasta şi cum se jumulesc,
Vorbi cu sine pasărea străină :
„Aşa le e năravul cocoşesc,
Ei n-au, la urma urmei, nici o vină.
Îşi are soiul ei orice făptură,
Iar Jupiter, stăpînul, nu ne-a croit nici el
Pe toţi după-o măsură :
Cocoşi şi potîrnichi nu sînt la fel.
Eu, de-aş putea, n-aş sta în bătătură,
O altă lume mi-aş alege ;
Stăpînul casei însă cu laţul ne culege.
Aripile ne taie, de-a valma ne adună
Şi,-mprejmuindu-şi curtea, hotărnicind grădina,
Ne ţine cu cocoşii împreună.
Duşmanul nostru-i omul : a lui e toată vina !"

REGELE ŞI PĂSTORUL

Doi demoni viaţa noastră-o stăpînesc
Şi-ntunecă a omului gîndire.
Pe-aceşti tirani de inimi aş vrea să vi-i numesc :
Sînt patima iubirii şi rîvna de mărire.
A doua se arată mult mai cutropitoare,
Şi mai departe încă hotarul şi-l întinde,
Căci pofta-i nesătulă şi atoatedoritoare
Iubirea însăşi o cuprinde.
Voind aceste gînduri mai bine-a le-nţelege,
Am să vă spun povestea unui păstor sărac

Ce-a fost chemat odată la curtea unui rege.
Sînt lucruri petrecute demult, într-un alt veac.

Un rege-avea o turmă păzită de-un cioban.
Strîngea cîştiguri bune în fiecare an,
Şi, cercetîndu-şi turma, ciobanul i-a plăcut.
Văzînd cît e de harnic şi cît de priceput,
I-a spus aşa : — Mai vrednic slujitor,
În toată ţara mea, eu n-am avut.
Dă-i altuia în grijă berbeci, mioare, miei ;
Am să te fac judecător,
Să fii păstor de oameni peste supuşii mei.
S-a pomenit ciobanul în mijlocul cetăţii,
Ţinînd în mînă cumpăna dreptăţii !
Deşi nu cunoscuse în lumea lui uitată
Decît un moş sihastru trăind pe lîngă turmă,
Dulăii lui de pază şi lupul cîteodată,
Avea o minte dreaptă şi inimă curată ;
I-a fost destul pentru-nceput,
Că-nvăţătura vine mai pe urmă.
Aflînd acel sihastru cît a ajuns de bine
Ciobanul, şi-n ce slujbă înaltă a fost pus,
Veni să-l cerceteze şi-i spuse-aşa : — Vecine,
Te-a ridicat norocul, cum văd, atît de sus,
Încît mă-ntreb eu însumi : sînt treaz sau am visat ?
Cum, dumneata la curte, mai mare peste legi ?
Îngăduie-mi, nepoate, să-ţi dau şi eu un sfat :
Să nu pui niciodată nici un temei pe regi !
Bunăvoinţa lor e-nşelătoare,
Cu hulă şi cu jale-ai să te-alegi,
Şi vei plăti cu lacrimi o faimă trecătoare.
Nu bănuieşti ce soartă amară te pîndeşte !
Să fii cu ochii-n patru, ţi-o spun prieteneşte...
A rîs înaltul sfetnic, păstorul de-altădată.
La rîsul lui, sihastrul a răspuns :

— Un an ai stat la curte, şi-atît-a fost de-ajuns
Să-ţi pierzi înţelepciunea şi dreapta judecată ?
Tu, fătul meu, te-asemeni cu orbul călător
Care-a cules din iarbă un şarpe amorţit,
Prea bucuros că biciul pierdut şi l-a găsit.
Un alt drumeţ pe-acolo trecînd întîmplător,
Văzîndu-l, i-a strigat :
„Ah, pentru Dumnezeu !
Ce faci ? Ai prins în mînă un şarpe-nveninat !
Azvîrle-l !“ „Care şarpe ? Acesta-i biciul meu !
Ori poate-ţi pare rău
Că e mai bun decît al tău ?“
N-a vrut să creadă orbul ; năpîrca s-a trezit,
Şi s-a sfîrşit cu zile, sărmanul ! otrăvit...
Destinul tău va fi şi mai cumplit.
— Şi ce-aş putea să sufăr mai mult decît să mor ?
— Dureri şi încercări nenumărate !
I-a spus, plecînd, acel prezicător.
Sihastrul a avut dreptate,
Căci toată lepra curţii, cu intrigi şi bîrfeală,
Atît de bine s-a-nţeles să-l ponegrească
Pe-naltul dregător,
Că regele-a-nceput să-l bănuiască
Şi cinstea să i-o pună la-ndoială.
Toţi cei siliţi, sub aspră-ameninţare,
Să dea-napoi avutul ce-au furat
Strigau în gura mare :
— Cu banii noştri şi-a făcut palat !
Dar regele, venind în cercetare,
Cu ochii lui să vadă acele bogăţii,
Comorile-adunate din hoţii,
Găsi o casă goală, străină desfătării,
O laudă-a sărăciei şi-o pildă-a cumpătării.
Acum ziceau alminteri curtenii bîrfitori :
— Averea lui şi-a pus-o în pietre preţioase :
Le ţine într-o ladă cu zece-ncuietori !

Dar el deschise lada, și dinăuntru scoase
    Comorile averii tăinuite :
O mînă de bulendre zdrențuite !
Era îmbrăcămintea păstorului sărman :
Cămașa, pălăria, o bîtă ciobănească,
    Desaga de merinde, un suman,
Și cred că nici cimpoiul n-avea cum să lipsească...
— O, bunurile mele ! Comori neprețuite !
    Voi n-ați fost niciodată pizmuite,
Și nimeni, pentru voi, nu m-a urît.
Să părăsim aceste palate daurite,
    A fost un vis urît !
Să-mi ierți, mărite doamne, vorbirea îndrăzneață ;
Știam, urcînd spre culme, că merg înspre pieire.
M-a biruit ispita ; dar cine n-are-n viață
    Puțină rîvnă de mărire ?

TALISMANUL

Spinosul drum al faimei nu-i presărat cu flori ;
Isprăvile lui Hercul ne-o dovedesc din plin.
Puterea și-o-ncercară și alți cutezători,
    Dar fabula vorbește de ei arareori,
        Istoria, și mai puțin.
Și, totuși, știu pe unul, pornit ca-ntr-un roman,
Să-și caute norocul cu vrăji de talisman.
Mergea pe drum, alături de-un bun ortac al lui,
Cînd a zărit o tablă pe-un stîlp, bătută-n cui :
    „Seniore cavaler rătăcitor,
    De vrei să vezi cu ochii tăi
    Ce alții n-au visat în viața lor,

Să treci încet vîltoarea acestei strîmte văi,
Şi-apoi, găsind în iarbă, pe malul celălalt,
Un elefant în cremene cioplit,
Să urci cu el, în goană, pe muntele înalt,
Ce fruntea şi-o ridică, semeţ, în răsărit."
Întîiul cavaler, privind cu teamă
Învolburarea undei ce se spărgea de stîncă,
Aşa a chibzuit :
— Te rog să bagi de seamă,
Că valurile-s repezi, iar apa e adîncă ;
Şi chiar de-ar fi să trecem, cînd s-a mai pomenit
Să urci pe-un vîrf de munte, şi încă-n goana mare
Cu elefantul în spinare ?
Să ne lăsăm, mai bine, păgubaşi !
Cel mai isteţ din meşteri de-ar veni,
Cu macarale şi frînghii,
Abia de l-ar mişca vreo cîţiva paşi.
Stai, omule, cuminte şi te-ntreabă,
Poţi tu, de unul singur, să faci aceeaşi treabă ?
Afară numai dacă ar fi atît de mic,
Un soi de stîrpitură, un elefant pigmeu,
Încît legat să-l ducem pe băţ, ca pe-un pitic.
Dar ce fel de ispravă grozavă-am face-atunci ?
Acestea, cavalere, sînt basme pentru prunci.
N-am să mă las atît de lesne înşelat ;
Rămîi cu elefantul ; eu, unul, am plecat !
Aşa vorbi-nţeleptul ; dar cel cutezător
N-a pregetat să se azvîrle
În valul înspumatei gîrle !
Înoată voiniceşte,
Împotrivirea apei nu-l opreşte,
Puterile-şi adună în cel din urmă salt,
Şi iată elefantul pe ţărmul celălalt !
Se-apleacă, îl ridică şi, cu povara-n spate,

Urcînd pieptiş,
Ajunge-n vîrf de munte, pe-un podiş,
Şi-n faţa lui zăreşte o cetate !
Deodată elefantul a răcnit,
Şi a ieşit pe poartă, în arme, tot poporul.
Văzînd atîţi războinici, oricare-ar fi fugit.
(Un cavaler becisnic, dar nu cutezătorul !)
Se pregătea să cadă privindu-şi moartea-n faţă
Şi scump vînzînd în luptă viteaza lui viaţă,
Dar iată că mulţimea se adună
Şi,-n strigăte de bucurie,
Stăpîn şi rege-l cheamă să le fie,
În locul celui mort acum o lună.
Făcu seniorul mofturi şi se lăsă rugat.
— Ah ! ce povară, zise, pe umeri mi-am luat !
La fel, pe vremuri, a răspuns
Şi papa Sixt [1] cînd a fost uns.
Să fie, oare, cum zicea,
Această slujbă-atît de grea ?
Abia în urmă s-a văzut
Cît de viclean fusese şi cît de prefăcut !

Norocul orb ascultă de oarba îndrăzneală ;
Nu-i totdeauna bună prea multă chibzuială.
Cel hotărît cutează şi nu mai stă s-aştepte
Zăbavnica-ndoială a minţii preanţelepte.

---

[1] E vorba de Sixt al V-lea, papă între anii 1585—1590 ; cardinalii l-au ales fiindcă arăta atît de slab şi de bolnav, încît toţi credeau că nu mai are mult de trăit. Fusese o prefăcătorie. În clipa cînd s-a proclamat rezultatul votului, noul papă şi-a aruncat cîrjele şi a început să cînte un răsunător *Te-Deum*. Apoi, ca pontif al bisericii catolice, s-a dovedit un adevărat tiran.

IEPURII

Închinată domnului de la Rochefoucauld[1]

Uitîndu-mă la oameni şi văzînd
Cum uneori se poartă de parcă-ar fi jivine :
„Nici regele acestui popor, mi-am spus în gînd,
Cusururi n-are mai puţine ;
Căci firea-mparte tuturor
Un strop măcar din marele izvor,
Neistovita apă,
De unde sufletul se-adapă
Şi-n forme felurite se-ntrupează."
Voi dovedi acestea în cele ce urmează.

La ceasul bun de pîndă, cînd zorile se-arată,
Zvîrlind săgeţi de aur în bezna cea adîncă,
Şi soarele se-ntoarce pe calea-i luminată,
Cînd noaptea se destramă şi nu e ziuă încă,
În marginea pădurii, pe-acest prielnic timp,
Suit într-un stejar,
Ca Joe, din înaltul zeiescului Olimp,
Zărind un iepure hoinar,
L-am fulgerat !
Şi, dintr-o dată, neamul întreg de rozători
S-a-mprăştiat
Prin lunca unde-n voie prînzeau nesupăraţi,
Dar temători.
Pe iarba cu mireasmă de cimbru şi sulfină,
Goneau înfricoşaţii urecheaţi
Spre vizuină !
Dar s-a făcut tăcere şi spaima le-a trecut,
Iar iepurimea ce fugea

---

[1] *La Rochefoucauld (François VI, duce de)* (1613—1680), moralist francez.

De sub pămînt se-ntoarce la prînzul început ;
    Şi-o am din nou în mîna mea !

Acum, de vrei pe iepuri să-i asameni,
Nu regăseşti, în firea lor, pe oameni ?
Luptînd cu-nvolburarea talazurilor mării,
    Se-ntorc acasă cu catargul frînt ;
    Şi-abia de-au pus piciorul pe pămînt,
    Pornesc din nou să-nfrunte-n largul zării
    Aceleaşi prăbuşiri şi-acelaşi vînt,
    Lăsîndu-se în voia întîmplării ;
    Aşa cum se întîmplă cu neamul iepuresc.

  Apoi o altă pildă aş vrea să v-amintesc.
  Cînd se abate-o ceată de cîini prin curţi străine,
    O altă haită calea le-o aţine :
Dulăii din ogradă şi javrele mai mici,
    Deopotrivă de colţoase,
Primejduit văzîndu-şi tainul lor de oase
Şi-ngrijoraţi de foamea atîtor venetici,
Nu-ntîrzie o clipă asupra lor să sară,
Îi rup în dinţi şi-i scot din sat afară !
Dar nu-i alminteri nicăieri în lume :
La fel sînt ca dulăii atîţia oameni mari,
Cîrmuitori de ţară, curteni sau cărturari,
Deţinători de slujbe, de-averi şi de renume.
De teamă să nu piardă un bun ce-au dobîndit,
    Se-aruncă-asupra noului-venit.
Aşa-i femeia cam trecută, aşa-s bătrînii scriitori :
    Vai de poeţii-ncepători !
Acesta-i jocul vieţii : din tava cu fripturi
Să stea şi să se-nfrupte cît mai puţine guri.
Asemenea exemple mai pot să dau o sută ;
Dar o poveste scurtă oricînd e mai plăcută.

Voi face cum maeştrii cei mari m-au lămurit :
O scriere se cade să dea şi de gîndit !
Aici sfîrşeşte fabula din carte ;
S-o spună cititorul mai departe.

Iar voi, ce sînteţi pilda temeinicei gîndiri
Şi puneţi în mărire atîta modestie ;
Voi, ce sînteţi duşmanul oricărei măguliri,
Lipsit de orice umbră de mîndrie ;
Voi, care vă roşiţi cînd ascultaţi
Chiar lauda pe care pe drept o meritaţi ;
Voi, în sfîrşit, cel care cu greu s-a învoit
Ca-n fruntea-acestor pagini să fie amintit,
Ferind a' mele scrieri de cenzori şi uitare
Cu numele lui mare,
Ilustru-n toată lumea şi-n ani răzbătător,
Ce face cinste Franţei, ţinut strălucitor,
Cea mai aleasă ţară a-ntregii omeniri,
Îngăduiţi a spune, în faţa tuturor,
Că voi mi-aţi dat subiectul acestei povestiri.

NEGUSTORUL, CAVALERUL, FIUL REGELUI ŞI CIOBANUL

Trecuseră tuspatru hotarul lumii noi,
Şi marea-i aruncase pe ţărm aproape goi :
Un negustor, un fiu de rege, un cavaler şi un păstor.
Lipsiţi de toate şi loviţi de soartă,
Se milogeau din poartă-n poartă,
Ca Belizariu [1], generalul cerşetor.

[1] Belizarie, vestit căpitan bizantin, care, pierzînd încrederea împăratului, a ajuns atît de sărman, încît cerşea la drumul mare (nota lui La Fontaine).

Să vă mai spun din care locuri au pornit
Şi-n care ţară năzuiau s-ajungă,
Din cîte părţi venind s-au întîlnit,
Povestea mea ar fi cu mult prea lungă.
Se odihneau, sărmanii, şi sfat ţineau acum,
Alături de-o fîntînă, la margine de drum.
Jelea amarnic prinţul mărirea ce pierduse ;
Ciobanul însă zise : — De ce să stăm să plîngem
Aducerea-aminte a vremurilor duse ?
La ce să ne întoarcem spre cele care-au fost ?
Mai bine împreună să ne strîngem
Şi să-ncercăm să ne aflăm un rost.
Ce pot să folosească părerile de rău ?
Să-şi vadă fiecare din noi de lucrul său,
Şi rodul muncii noastre punîndu-l deoparte,
Ajungem pîn' la Roma, şi încă mai departe !
Aşa vorbi păstorul cel cuminte.
Aşa vorbi ? Vezi bine ! Sau voi vă-nchipuiţi
Că numai regii sînt meniţi
Să poarte, sub coroană, minte,
Şi că ciobanul nu gîndeşte
Mai mult decît berbecul pe care îl păzeşte ?
Cei trei pribegi, pe ţărmul Americii zvîrliţi,
S-au arătat, fireşte, mulţumiţi
De sfatul ăsta ciobănesc.
Neguţătorul zise : — Eu ştiu să socotesc,
Şi mă voi face dascăl de tabla înmulţirii,
Am să primesc simbrie bună,
Atît şi-atît în fiecare lună.
Iar prinţul : — Voi da lecţii de arta cîrmuirii.
— Eu, spuse gentilomul, cunosc după blazon
Cum se deosebeşte un conte de-un baron,
Şi pentru toţi seniorii de-aici deschid o şcoală.
(Dè ! parcă indienii aveau să înţeleagă
Palavrele acelea de făloşie goală !)

— Iertaţi, le-a spus ciobanul, dar vezi că luna-ntreagă
Treizeci de zile are, de bine număraţi,
Iar pînă la simbrie rămînem nemîncaţi ?
Aveţi nădejdi frumoase, dar o să fie cînd ?
Eu n-am destulă vreme s-aştept, că sînt flămînd,
Şi nu ştiu, mie, mîine,
Cine-o să-mi dea bucata mea de pîine ?
Vă rog să-mi spuneţi, nu vă supăraţi,
La cină, astă-seară, ce-mbucaţi ?
Cînd n-aveţi, toată ziua, nimic de pus în gură,
La ce vă foloseşte întreaga-nvăţătură ?
Tot eu, cu-aceste braţe, voi şti să vă ajut.
Spunînd aceste vorbe, ciobanul priceput
Şi-a rostuit de nu ştiu unde o secure,
S-a dus să taie lemne din pădure,
Şi-n tîrg pe plată bună le-a vîndut.
La fel făcu şi-a doua zi ;
Avură-acum cu ce prînzi,
Şi n-a mai fost nevoie, cei trei, pe nemîncate,
Ştiinţa lor de carte să-şi arate.

Am înţeles : ca să nu mori flămînd,
Prea multă iscusinţă nici nu-i trebuitoare ;
Ci darurile firii adunînd,
Te-ajută mult mai grabnic o mînă silitoare.

CARTEA A UNSPREZECEA

LEUL

Sultanul leopard, pe cît se spune,
În stăpînirea lui ţinea, din vremuri bune,
Mulţimi de cerbi în codru, pe cîmp cirezi de boi,
Şi, sus la stînă, turme mari de oi.
Un pui de leu în ţara vecină s-a născut,
Iar padişahul, patruped binecrescut,
Trimisu-i-a urări de sănătate,
Cum se obişnuieşte la curţile bogate.
Chemînd la el, apoi,
Pe marele-vizir, boier vulpoi,
O minte iscusită în trebi politiceşti,
L-a întrebat : — Tu ce gîndeşti ?
Te temi cu-adevărat de micul leu,
Vecinul meu ?
Bătrînul lui părinte-a răposat.
Unui orfan neajutorat
Crezi tu că-i arde de război,
Pornind a cuceri pămînturi noi ?
Va trebui să fie mulţumit
Dacă-o păstra ce-a moştenit ;
Îi e de-ajuns.
Vulpoiul, dînd din umeri, a răspuns :
— Pe-orfani din ăştia, sire, eu nu-i compătimesc.
Din două, una n-ai decît s-alegi :

Sau vrei, prieteneşte, cu el să te-nţelegi,
Sau rupe-i gîtul pînă cînd nu-i cresc
Nici ghearele, nici colţii cu care să ne-atace.
Grăbeşte-te, de vrei
În ţara ta să fie pace.
Eu am citit în stele şi soarta lui o ştiu :
Va fi cel mai războinic dintre lei.
Doboară-l astăzi, pînă nu-i tîrziu !
Aşa vorbi vulpoiul priceput.
Dar nimeni n-a voit să-l înţeleagă :
Sultanul odihneşte, şi doarme ţara-ntreagă...
Iar micul pui de leu, cu vremea, a crescut.
— Păzea, că vine leul ! Primejdie ! Pierzare !
Norodul se frămîntă, aleargă-nspăimîntat.
Şi sună-n dungă clopotul cel mare.
Sultanul cere iarăşi vizirului său sfat.
— Vă zbuciumaţi zadarnic ; nimic nu-i de făcut.
Nu mai chemaţi vecinii-n ajutor,
Că-i timp pierdut.
Ei ştiu atît, să-şi ceară partea lor :
Prăpăd să facă printre miei !
Prea costă mult, lipsiţi-vă de ei,
Şi căutaţi mai bine pe leu să-l potoliţi.
Nu pot cu el să se măsoare
Nici oastea noastră de strînsoare,
Nici aliaţii scump plătiţi.
El are trei şi nu le dă simbrie :
Puterea, isteţimea şi crunta-i vitejie ;
Zvîrliţi-i între labe, să-l săturaţi, un miel !
Şi dacă nu se lasă păgubaş,
Mai daţi-i din cireadă un viţel,
Şi boul cel mai gras de pe imaş.
Scăpaţi ce mai rămîne !
Dar nu l-au ascultat.
Şi ce-a fost să se-ntîmple, s-a-ntîmplat.
O soartă-amară a avut sultanul,

Cu toţi vecinii lui şi toată ţara.
Zadarnic s-au luptat şi s-au bătut,
Pe toţi la rînd i-a-ngenuncheat duşmanul
Şi toţi, la urmă, au ajuns sub gheara
Stăpînului de care s-au temut.

Ascultă-acum povaţa-nţeleptească :
Ori fă-ţi din leu prieten, ori nu-l lăsa să crească.

STĂPÎNUL CASEI, CÎINELE ŞI VULPEA

Nici vulpea şi nici lupul nu sînt vecini plăcuţi ;
În preajma lor, cu casa, nu-i bine să te muţi.
O vulpe din acestea dădea mereu ocol
Găinilor închise-n cotineaţă,
Dar cît era cumătra de isteaţă,
Se întorcea acasă cu pîntecele gol.
N-avea nici o plăcere să stea sub gard la pîndă,
Îngrijorată şi flămîndă.
— Ţăranul ăsta blestemat
Îşi bate joc de mine cum îi place !
Eu mii de vicleşuguri urzesc : alerg, mă zbat,
Şi toate sînt degeaba ; iar el, în bună pace,
Întreaga păsărime-o duce-n tîrg şi-o vinde ;
Ba-i mai rămîne cîte o gîscă grasă
Şi pentru masă.
Sînt foarte mulţumită cînd pot prinde,
Cu frica-n sîn,
Eu, maistră-n vînătoare, un biet cocoş bătrîn.
N-a fost cu mine Jupiter prea bun
Cînd vulpe m-a sortit să fiu.
Dar jur pe negrul Styx să mă răzbun :

Olimpul îmi e martor, voi arăta ce ştiu !
Clocind în minte vulpea aceste gînduri rele,
A aşteptat o noapte fără stele,
Făcută pentru somn anume.
Dormea tot satul, dus pe altă lume,
Dormea stăpînul casei în liniştea odăii,
În curte, slujitorii,
Găinile, claponii, puişorii ;
Dormeau, în cuşcă, pînă şi dulăii...
Iar gospodarul nostru, nu ştiu cum s-a-ntîmplat,
Uitase, din greşeală, coteţul descuiat.
Iscoditoarea vulpe pătrunde în ogradă
Şi rupe-n dinţi întreaga nevinovată pradă !
A doua zi, cu zorile deodată
Trezindu-se, stăpînul rămase-nmărmurit
Zărind ce jaf fusese şi ce măcel cumplit,
Atîtea bălţi de sînge şi carne sfîşiată,
Încît cerescul soare
Părea că-n drumul lui s-ar fi oprit !
Nu mai văzuse-o jertfă atît de-ngrozitoare
Din ziua cînd Apollo, de furie pătruns,
Voind să pedepsească un rege fratricid,
A nimicit întreaga oştire-a lui Atrid [1] ;
Şi pentru-această faptă o noapte-a fost de-ajuns !
Tot astfel cruntul Ajax, de ciudă stăpînit,
Berbecii şi toţi ţapii din cîmp i-a căsăpit,
Crezînd că-n ei ucide pe Ulise,
Potrivnicul ce-n luptă nedreaptă-l biruise.
Aşa-nhăţase vulpea, un Ajax de poiată,
Tot ce fusese-n stare să ducă-n dinţi deodată,
Lăsînd prisosul risipit pe jos.
Stăpînul ce să facă ? Să plîngă ? Ce folos ?

---

[1] Aluzie la Agamemnon (descendent al fratricidului Atrid), care, refuzînd să o redea pe captiva Briseis tatălui ei, Chryses, preot al lui Apollo, dezlănţuie crunta mînie a zeului, care trimite asupra grecilor săgeţile purtătoare de ciumă (vezi *Iliada*, Cîntul I)

Şi-astfel cum se întîmplă de foarte multe ori,
I-a ocărît pe slujitori,
S-a repezit la cîine şi-a strigat :
— Aşa păzeşti tu curtea ? Eşti bun de înecat !
De-ai fi lătrat la vreme, nu mă prăda jivina.
— Ba să mă ierţi, stăpîne, a dumitale-i vina.
Te culci şi nu ţi-e gîndul coteţul să-l încui ;
Nu e a dumitale ograda ? Ori a cui ?
Să-ţi apăr eu claponii şi să-ţi păzesc găina ?
De-avutul dumitale să am eu grijă vrei ?
A spus dulăul nostru cuvinte-ntemeiate,
Şi, om să fi fost, poate i s-ar fi dat dreptate,
Dar cine să asculte morala lui Grivei ?
Îi zise păgubaşul : — Taci, potaie !
Şi, de necaz, îi trase-o mamă de bătaie.

Oricine-ai fi, tu, gospodar cu stare
(Eu nu-s din cei ce-ţi pizmuieşte soarta),
Păzeşte-ţi cotineaţa, cu grijă-ncuie poarta
Şi pleacă cel din urmă la culcare.
Iar dacă vrei să-ţi meargă bine,
Să nu te-ncrezi în altul mai mult decît în tine.

LEUL, MAIMUŢA ŞI CEI DOI MĂGARI

Voise leul să domnească-n ţară,
Călăuzit de legile morale,
Şi a poftit la curte maimuţa cărturară,
Ca cea mai luminată din minţile-animale.
Maimuţa filozoafă l-a dăscălit pe leu :
— Măria-ta, ascultă prima lege,
Menită, după gîndul meu,

Să-ndrume totdeauna purtarea unui rege :
Nu te lăsa, slăvite, stăpînit
De mult prea simţitoarea ta mîndrie,
E marea slăbiciune din care izvorăsc
Greşelile poporului dobitocesc.
Dorinţa binelui obştesc
Să fie singurul tău sfetnic de domnie.
Nu-i prea uşor ca ţinta să-ţi ajungi,
Îţi trebuie răbdare, zile lungi
Să-ţi înfrînezi trufia şi să te-nvingi pe tine.
Mai îmblînzeşte-ţi firea, majestate,
Să nu ajungi în lume de ruşine
Şi nimănui să nu-i faci nedreptate.
— O pildă, două, ai putea să-mi dai,
Să văd şi eu dreptate dacă ai ?
Magistrul zise : — Nu-i vieţuitoare
Să n-aibă despre sine părerea cea mai bună,
Şi despre celelalte să nu spună
Că sînt neştiutoare,
Făpturi neobrăzate şi fără căpătîi !
Aşa e orice tagmă, şi-a noastră cea dintîi :
Dispreţuim pe alţii, stropindu-i cu noroi,
În schimb pe toţi ai noştri îi ridicăm în slavă,
Ce fiare de ispravă !
Şi astfel lăudîndu-i, ne înălţăm pe noi.
Adeseori talentul e lustru şi spoială,
O făloşie-n care sînt nentrecuţi limbuţii ;
Iar în această artă de vorbărie goală
Mai bine se pricep nepricepuţii.

M-am pomenit deunăzi pe drum, din întîmplare,
Cu doi măgari-naintea mea mergînd
Şi-i ascultam cum, care mai de care,
Se tămîiau pe rînd.
„Seniore, zise unul, îngăduie-mi să spui

Că nu-i pe tot pămîntul un dobitoc mai prost
Şi mai nedrept ca omul ! În fudulia lui,
Desăvîrşit se crede şi fără nici un rost
Îşi bate joc de-augustul nostru nume,
Cinstit de-ntreaga lume,
Şi-oricărei haimanale sau idiot ignar
Îi zice că-i măgar.
Ba merge mai departe cu gluma lui vulgară,
Şi pentru că nu ştie să vorbească
Frumoasa noastră limbă măgărească,
El îndrăzneşte-a zice cum că măgarul zbiară !
Nu pot să ne întreacă aceşti clevetitori,
Şi elocvenţa noastră încearcă s-o insulte.
Seniore, ai cuvîntul, iar domnii oratori
Să nu mai ragă, să asculte !
Dar ce să pierdem vremea dînd răspuns
Acestor bîlbîiţi ?
Vă preţuiesc, mă preţuiţi,
Şi-atît e de ajuns !
V-aud cîntînd... O voce aveţi fermecătoare :
Ce timbru ! Cîtă artă ! Ce dulce melodie !
Privighetoarea pare o biată-ncepătoare,
Şi nici Lambert [1] nu cîntă cu-atîta măiestrie !"
Iar celălalt confrate, măgar politicos,
Răspunse : „Dumneavoastră cîntaţi şi mai frumos".
Astfel, în cărdăşie, cei doi se scărpinară,
Şi au pornit să facă un mic turneu prin ţară
Se întrecea întîiul pe cellalt lăudîndu-l,
Şi aştepta să-i vină rîndul,
Ieşind, pînă la urmă, celebri amîndoi !
Am cunoscut de-aceştia destui şi pe la noi,
Nu nişte bieţi măgari,
Ci dregători cu slujbe mari ;

[1] *Michel Lambert* (1610—1698), compozitor francez.

De nu le-ar cam fi teamă, boierilor, de lei,
Regi s-ar numi ei între ei.
M-am cam întins la vorbă, și poate-am spus cam multe,
Dar înălțimea-voastră a vrut, în taină mare,
O pildă să asculte:
Cum pot s-ajungă unii de rîs din îngîmfare.
Cît despre nedreptate, tot ce cunosc și știu
Voi arăta, cu-ngăduința voastră, mai tîrziu...
Așa grăi maimuța, și încă n-am aflat
De-a mai venit cu-asemeni povești adevărate,
Căci e un lucru foarte delicat
Cu regii să vorbești de nedreptate.
Avea maimuța noastră destulă dibăcie
Să nu se bage-n treburi încurcate,
Și mai știa că leul e iute la mînie.

LUPUL ȘI VULPEA

De ce Esop dă vulpii un drept de-ntîietate
Și-o socotește-a fi cea mai isteață?
Nu cred că are, întru tot, dreptate.
Și lupul cînd se luptă pe moarte și pe viață,
Sau vrea o pradă să sfîșie,
E-n stare de aceeași viclenie,
Ba uneori o-ntrece; și-am să-ndrăznesc odată
Să-mi contrazic magistrul cu-o pildă-adevărată.
De data-aceasta n-am ce face:
A fost roșcata mai dibace!
Era în faptul serii, tîrziu după-asfințit.
Plecase vulpea la vînat, ca-ntotdeauna,
Cînd, coborînd la vale, a zărit
Într-o fîntînă, luna!

Şi cercul de lumină, pe-oglinda din afund,
I s-a părut o roată de caşcaval rotund.
Avea fîntîna-aceea, pe-un lanţ de macara,
Două găleţi făcute pe rînd să se-nvîrtească,
Pe cînd urca cea plină, cealaltă cobora.
Luată-n dinţi de-o foame cu-adevărat cîinească,
Ce-o scormonea la rînză,
Se-azvîrle în găleata rămasă la-ndemînă,
Şi-ncet coboară vulpea, pe scripet, în fîntînă.
Văzînd că se-nşelase şi luna nu e brînză,
Acum stătea în fundul de căldare,
Nemaiavînd nici o scăpare.
Şi ce putea să facă ? S-aştepte pînă cînd
Se va ivi din vale o jivină,
Şi-un caşcaval părîndu-i, în apă, luna plină,
La rîndul ei cu-a doua găleată coborînd,
Pe vulpea din fîntînă s-o scoată la lumină.
Trecură două zile şi nimeni n-a venit;
Iar timpul, călător în veşnicie,
Tăind din discul lunii o felie,
Rotundul chip cu frunte de-argint i l-a ciuntit.
Zăcea cumătra vulpe disperată ;
Cînd, iată, din pădure, un lup flămînd se-arată
— Prietene, îi zise roşcata, ia priveşte
Ce brînză minunată !
Aşa ceva pe drum nu se găseşte
În fiecare zi.
Un Faun a făcut-o pentru zei
Cu lapte muls din ţîţa vacii Io[1].
Chiar Jupiter, de s-ar îmbolnăvi,
Şi de-ar gusta din bunătatea ei,
Plăcerea de-a mînca şi-ar regăsi-o.
Am ros o felioară, nu am putut răbda,
Dar ce-a rămas, seniore, e pentru dumneata.

[1] Fiica regelui Inachos, preschimbată de Jupiter în juncă şi dată în paza lui Argus cel cu o sută de ochi.

Ţi-am pregătit găleata dinadins,
Te-aştept cu masa gata...
La politeţuri de-astea se pricepe roşcata,
Şi viclenia ei uşor s-a prins.
Coboară lupul, vulpea suie;
Ia brînza, lup nerod, de unde nu e!

Nu vă grăbiţi să rîdeţi de-această întîmplare.
Şi oamenii se-nşală, adeseori, prosteşte;
Uşor se-ncrede-n vorbe fiecare
Şi-atunci cînd îi e teamă, şi cînd ceva doreşte.

ŢARANUL DE LA DUNARE

Pe oameni să nu-i judeci privindu-i cum arată.
E veche-nvăţătura, dar sfatul ei e bun.
Prostia unui şoarece, odată,
M-a ajutat să dovedesc ce-am să vă spun.
Acum, drept martori, în acelaşi scop,
Îmi vor sluji Socrate şi Esop,
Şi-acel ţăran din valea Danubiului pornit,
De Marcu-Aureliu [1] văzut şi zugrăvit.
Pe-aceştia trei îi ţineţi bine minte,
Să vă arăt ţăranul în cîteva cuvinte:
Îi flutura pe chip o barbă mare,
Era păros pe piept şi pe spinare,
Ca ursul din pădure: un urs neţesălat.
Avea sprîncene groase, un ochi întunecat,
Privirile piezişe, nas strîmb şi buză lată;
Purta o haină aspră, de lînă nespălată,
Şi-un brîu ce-şi împletise din trestie-de-mare.

[1] Împărat roman (161—180), autor ai unor cugetări scrise în greceşte.

Venise cu solia oraşelor udate
De Dunărea bătrînă. Căci nu era cetate,
Nici un ţinut pe care
În vremea-aceea Roma să nu vrea să-l cuprindă,
Şi mîna ei avară asupra-i să nu-ntindă.
S-a-nfăţişat trimisul şi astfel a vorbit :
— Romani şi-ntreg Senatul, voi toţi care-aţi venit
Să-mi ascultaţi cuvîntul, îi rog întîi pe zei
Să-mi întărească glasul şi să mă-ndrume ei
Din cele ce voi spune nimic să n-am să-ndrept.
Ei singuri întru toate ne sînt de ajutor,
Şi tot ce-n gîndul nostru e rău şi e nedrept
E o-ncălcare-a legii lor.
Iar dacă sclavii Romei ajuns-am noi să fim,
Nu braţul vostru crîncen ne-a fost biruitor,
Ci propriile noastre păcate le plătim.
Romani ! să fiţi cu teamă, ca cerul într-o zi
Să nu vă-ntoarcă jalea şi plînsul ce v-aşteaptă
Punînd în mîna noastră, spre răzbunare dreaptă,
Puterile cu care el ştie-a pedepsi,
Şi sclavi să ne fiţi nouă,
Cum noi vă sîntem vouă.
Ce drept asupra noastră să ne robiţi aveţi ?
De ce stăpînii lumii întregi vă socotiţi ?
Mai mult decît o sută de neamuri preţuiţi ?
De ce jertfiţi atîtea nevinovate vieţi ?
Duceam în bună pace un trai îndestulat,
Eram plugari destoinici şi meşteri iscusiţi.
Germanii de la voi ce-au învăţat ?
Erau viteji, erau cinstiţi ;
Dacă-ar fi fost nesăţioşi,
Haini ca voi, necruţători,
În locul vostru-ar fi stăpînitori,
Şi decît voi, mai omenoşi.
Ne-au pus ai voştri pretori o nendurată lege,
Pe care mintea dreaptă n-o-nţelege ;

Aţi pîngărit, fără mustrare,
Credinţa-n zeii preamăriţi,
Şi-ar trebui să ştiţi
Că ei acum spre noi privesc cu îndurare,
Iar faptele ce voi le săvîrşiţi,
În faţa lor înseamnă josnicie,
Dispreţ pentru slăvitele altare
Şi cea mai desfrînată lăcomie!
Cei care-n ţara noastră din Roma năvălesc
Ne iau tot rodul muncii şi nu se mulţumesc.
Nu-i săturăm pe-aceşti nesăturaţi ;
De lăcomia lor să ne cruţaţi,
Au stors de-ajuns belşugul mănoaselor cîmpii.
Lăsăm oraşele şi satele pustii,
Ne părăsim iubitele soţii
Şi rătăcim în munte, cu urşii înfrăţiţi,
Să nu mai dăm viaţă copiilor sortiţi
Să fie sclavii Romei în propria lor ţară,
Iar cei ce s-au născut
Mai bine-ar fi să piară!
Dreptatea pretorilor voştri în ucigaşi ne-a prefăcut.
Chemaţi-i înapoi! Ei nu ne-nvaţă
Decît ce ştiu : desfrîu şi trîndăvie.
Chiar şi germanii, după-a lor povaţă,
Se vor deda la jaf şi tîlhărie.
În Roma voastră iată ce lucruri am văzut :
Acel care nu poate să facă nici un dar,
Nici purpură nu poartă, aşteaptă în zadar
Dreptatea, ce şi àltfel se mişcă-ncet şi greu,
Pe mii de căi piezişe... Da, ştiu, cuvîntul meu
Vă pare mult prea aspru şi prea puţin plăcut.
Dar nu mai am nimic de zis,
Şi-aştept acum să fiu ucis
Pentru-ndrăzneala ce-am avut
Vorbindu-vă deschis!
Şi s-a culcat trimisul cu fruntea la pămînt.

Romanii îl priviră cu uimire
Văzînd ce suflet mare şi limpede gîndire
În vorba lui pusese sălbatecul înfrînt ;
Şi-n loc să pedepsească pe-acel semeţ duşman,
Îi dăruiră nume şi rang de patrician.
În ţara lui alţi pretori au trimis ;
Iar pildă dînd, Senatul a hotărît ca-n scris
Să-i fie cuvîntarea pentru urmaşi păstrată.
Dar vorba înţeleaptă a bunului ţăran
A fost la Roma prea curînd uitată.

CARTEA A DOUĂSPREZECEA

CELE DOUĂ CAPRE

Odată, două capre, ce-au fost pe cîmp lăsate
În voia lor să pască,
Simţind cum le cuprinde un dor de libertate,
S-au hotărît în lume să pornească.
Le-ar fi plăcut ţinuturi de nimeni cercetate,
O ţară fără drumuri, ascunsă între stînci,
Cu munţi înalţi şi văi adînci,
Pe unde să se caţăre, uşoare,
Zburdalnicele domnişoare.
Zic : două capre ageamii,
Lăsînd în urmă iarba întinselor cîmpii,
Plecase fiecare
Norocul să-şi încerce-n lumea mare.
Urcînd din două laturi pe-acelaşi piept de munte,
Au întîlnit în calea lor o apă ;
Şi trebuind să treacă peste-o punte
Pe care nu puteau să-ncapă
Nici două nevăstuici alăturate,
Văzînd adîncul văii cu unde-nvolburate,
Surprinse, cele două amazoane
Şi-au contenit elanul cutezătoarei goane ;
Apoi, curaj făcîndu-şi primejdia să-nfrunte,
Porniră amîndouă deodată peste punte.
Aşa văd eu, cu ochii-nchipuirii,

Pe Filip[1] și pe Ludovic cel Mare
Ieșindu-și întru-ntîmpinare
În insula numită de-atunci a Întîlnirii.
Așa se întîlniră și caprele hoinare
Pe scîndura îngustă a punții, nas în nas,
La calea jumătate ;
Și cum erau din fire la fel de-nfumurate,
Nu da-napoi nici una măcar c-un singur pas !
Cum să cedeze ? Una avea printre străbune
Pe-aceea despre care povestea veche spune
Că Polifem[2] i-a dat-o frumoasei Galateea[3] ;
Cealaltă cobora din Amalteea[4],
La țîța căreia supsese Joe !
Nici una celeilalte nevrînd să-i facă loc
De bunăvoie,
S-au prăbușit în valuri, de-a valma, amîndouă.
În calea care duce spre noroc,
Această întîmplare nici cel puțin nu-i nouă.

RĂZBOIUL CÎINILOR CU PISICILE ȘI AL PISICILOR CU ȘOARECII

A fost stăpînă vrajba în lume totdeauna ;
Și pilde, dacă-mi cereți, vă dau o mie una.
Discordia, zeița zîzaniei și-a urii,
Domnește peste toate puterile naturii :
Priviți-le cu cîtă îndușmănire cruntă
În fiecare clipă se înfruntă.

---

[1] *Filip al IV-lea* (1605—1665), rege al Spaniei incepînd din anul 1621.
[2] Celebru ciclop, fiul lui Neptun.
[3] Nimfă marină, iubita lui Polifem.
[4] Capră care l-a hrănit pe Jupiter ; a fost transformată în astru, iar unul din coarnele sale simbolizează belșugul.

Dar dincolo de cele tuspatru elemente,
Cîţi inşi cu nume mare şi cîte inimi mici
Sînt prada vrăjmăşiei permanente !
Era cîndva o casă cu cîini şi cu pisici ;
Stăpînul casei însă pusese rînduială
Şi potolise, aspru, o veche răfuială,
Cu straşnică poruncă şi lovituri de bici.
Punînd la locul lui pe fiecare,
Le hotărîse slujba şi porţia de mîncare.
Aceste certăreţe dobitoace,
Ca nişte rude bune, trăiau acum în pace.
Unirea lor frăţească şi pe vecini uimise,
Pînă-ntr-o zi, o ciorbă, pare-mi-se,
Sau osul azvîrlit
Cu precădere unuia din ei,
Pe cei lăsaţi deoparte i-a jignit ;
Şi pe acest temei,
Dihonia dintre neamuri din nou a izbucnit.
Spun unii din istorici că tot ce s-a-ntîmplat
Se trage din hatîrul făcut unei potăi
În lăuzie.
Sînt multe presupuneri, dar ce-i adevărat
E c-a pornit o luptă grozavă prin odăi
Şi s-a întins pîn' la bucătărie !
La rîndul lor, ai casei de-asemeni se sfădeau :
Pentru Ham-ham — o parte ; ceilalţi pentru Miau-miau !
Un fel de-mpăciuire degeaba s-a-ncercat ;
Pisicile-au rămas nemulţumite
Şi, asurzind tot tîrgul cu plîngeri miorlăite,
S-au dus la avocat,
Să cerceteze-o hotărîre pe care o ştiau motanii.
Zadarnic însă-au căutat,
Că o roseseră, de foame, şobolanii !
O nouă judecată s-a pornit,
De la-nceput,

Iar pîn' la urma urmei nu știu cum s-a făcut
Că tot sărmanii șoarecii ăi mici au pătimit.
Pisicile dedate la jaf și viclenie
— Avînd cu șoricimea o veche dușmănie —
I-au prins, i-au gîtuit și i-au mîncat.
(Și nici stăpînul casei n-a fost prea supărat.)
Mă-ntorc la cele spuse. Nu s-a văzut sub soare
Nici o făptură vie, în lume trăitoare,
Să n-aibă un dușman.
E-o lege a naturii, și nu-ncercați în van
Să-i deslușiți porunca și să-i aflați un rost.
Așa va fi de-a pururi, cum totdeauna-a fost.
Atîta vreme pierdem cu fleacuri ușurele,
Și din nimica toată ne spunem vorbe grele.
Iar oamenii, chiar dacă ajung la bătrînețe,
Mai au nevoie încă de-un dascăl să-i învețe.

VULPEA ȘI LUPUL

De ce oricine, cît trăiește,
Cu soarta lui nu-i împăcat ?
Un ins rîvnește-a fi soldat,
Și-n schimb, acesta-l pizmuiește !

O vulpe a dorit, șireată,
S-ajungă lup ; iar lup zevzec
Să nu vrea slujbă de berbec
Nu cred să fi trăit vreodată.

Mă miră însă prințul care,
Abia opt ani dacă-a-mplinit,

Şi din această întîmplare
O fabulă a întocmit,
Aşa cum eu, de ani albit,
Frumoasa-i proză n-aş fi-n stare
În vers s-o torn mai potrivit.

Aceeaşi pildă, iscusită,
E mai săracă-n poezie,
Şi nu-i întreagă povestită
La fel cu-aceeaşi măiestrie.

Voi ciripi-o din cimpoi,
Aşa cum mă pricep şi eu ;
Dar cel mai tînăr din eroi
Cînd va încinge-al faimei nimb,
Va trebui cimpoiul meu
În trîmbiţă să mi-l preschimb.
Eu nu-s profet, dar am citit
În semnele ce s-au ivit
Pe fruntea stelelor din cer,
Ce fapte mari va săvîrşi,
Pe care le va preamări
În versul lui un alt Homer,
Cum încă noi n-am pomenit.
Dar las această taină a vremii care vine,
Şi-am să încerc povestea s-o spun cum ştiu mai bine.

Veni la lup o vulpe şi astfel i-a vorbit :
— Iubitul meu, m-am săturat
Mîncînd mereu aceleaşi cărnuri slabe.
Pui costelivi, cocoşi bătrîni, găine babe ;

Mi-ar fi şi mie poftă de-un alt fel de vînat !
Ei, dumneata-n pădure o duci bine
Şi nu treci prin primejdii atît de mari ca mine.
Învaţă-mă cum să vînez mioare,
Şi-ţi voi rămîne recunoscătoare.
— Primesc, răspunse lupul. Un frate mi-a murit,
Nu-ţi va fi greu, cumătră, cu pielea-i să te-mbraci.
I-a spus apoi : Priveşte ce trebuie să faci
Cînd dai tîrcoale turmei şi cîinii te-au simţit !
Cu blana mortului în spate,
Voia s-ajungă vulpea un lup şi jumătate !
Primind cu mare rîvnă aceste lecţii bune,
Întîi, mai greu mergea,
Apoi, ceva mai bine, încît pînă la urmă
Îşi învăţase slujba de minune.
(Pe cît fusese-n stare, binenţeles, şi ea.)
Cînd iată că-ntîlneşte în calea ei o turmă.
Şi se repede lupul cel nou, cum a-nvăţat,
Înfricoşînd ţinutul întreg, în lung şi-n lat,
Aşa precum odată Patrocle,-nveşmîntat
Cu armele pe care Ahile le purtase,
Întregul cîmp şi toată cetatea-nspăimîntase ;
Bătrîni, soţii şi mame, de spaimă şi pieire,
Se năpusteau în templu, să caute-ocrotire !
S-a-nfiorat întregul norod behăitor,
Crezînd că vin asupra-i cincizeci de lupi deodată !
Fugea de groaza morţii oştirea-mprăştiată,
Dulăi, mioare şi păstor,
Lăsînd zălog un singur berbec ispăşitor.
Se aruncase vulpea să-l rupă-n dinţi, cînd, iată,
Dintr-o grădină-nvecinată
A auzit cocoşul cîntînd, în zori de zi.
Uitînd de oi, de dascăl, de lecţia-nvăţată
Şi aruncîndu-şi haina de lup învăţăcel,

Se repezi
Să-nhaţe de pe gard... un cocoşel.

Să-ncerci să te prefaci e-o amăgire :
Zadarnică-osteneală !
La prima încercare, îţi iese la iveală
Adevărata fire.

ÎMPĂCIUITORUL, MILOSUL ŞI PUSTNICUL

Trei sfinţi în devenire, rîvnind cu-acelaşi dor
Deplina izbăvire a sufletului lor,
Pe căi deosebite s-au hotărît s-apuce.
(Oricare drum al lumii la vatra Romei duce.)
Întîiul, om al păcii, văzînd cît sînt de dese
Şi de păgubitoare acele lungi procese,
S-a îmbiat să-mpartă o dreaptă judecată,
Lipsindu-se de orice simbrie sau răsplată.
De cînd e legea lege, cu juzi şi portărei,
Îşi pierd împricinaţii, sfădindu-se-ntre ei,
O bună parte-a vieţii şi-adesea viaţa-ntreagă.
De-această veche boală şi patimă prostească
Voia-mpăciuitorul pe toţi să-i lecuiască,
Făcîndu-i, fără vrajbă, cinstit să se-nţeleagă.
Al doilea cucernic alese altă cale :
Plecase să-ngrijească bolnavii prin spitale,
Cu iubitoare milă durerea să le-aline ;
Nici nu putea, în lume, să facă mai mult bine !
Erau bolnavii însă, pe-atunci, cum sînt şi-acum ;

Şi binefăcătorul, oricît s-a străduit,
N-a izbutit s-o scoată la capăt nicidecum.
Nerăbdători şi greu de mulţumit,
Bodogăneau bolnavii : „Nu face parte dreaptă !
Prietenii-şi răsfaţă, iar ceilalţi aşteaptă..."
Nici împăciuitorul, cu gîndul bun al său,
N-a nimerit mai bine, ba poate şi mai rău.
Împricinaţii, nărăviţi,
Strigau că sînt nedreptăţiţi
Şi se-ntreceau cu toţi să spună
Că judecata-i strîmbă şi cumpăna nu-i bună.
Nemaiputînd să ţină atîtor plîngeri piept,
Cei doi, şi milostivul, şi judele-nţelept,
De-mpăciuiri şi fapte miloase s-au lăsat
Şi-n inima pădurii s-au dus să ceară sfat.
Trăia acolo singur, în peştera adîncă,
Alături de izvorul ce-şi taie drum în stîncă,
Ascuns de soare şi ferit de vînt,
Al treilea şi cel din urmă sfînt.
— Sfat aţi venit să-mi cereţi ? Eu să vă-ndrum în viaţă ?
Dar toate ale voastre necazuri şi nevoi
Vreţi să le ştiu eu, oare, mai bine decît voi ?
Cunoaşte-te pe tine ! E cea dintîi povaţă
Pe care-o dă natura gîndirii omeneşti.
Cum să te vezi pe tine, în fierberea cetăţii ?
Nu, nu ! Oglinda clară e a singurătăţii.
Izvorul dacă-l tulburi, mai poţi să te priveşti
Pe faţa-nnegurată a răscolitei unde,
Cînd chipul tău în norul nămolului se-ascunde ?
Lăsaţi să se aşeze la fund : nămol, nisip,
Şi apa vă va-ntoarce adevăratul chip.
Voiţi să vă cunoaşteţi fiinţa voastră vie ?
Fugiţi de zarva lumii ! Rămîneţi în pustie !

Aşa vorbi sihastrul cu cei veniţi la sfat,
Şi-aceştia, preţuindu-i îndemnul, l-au urmat.

Nu-nseamnă însă slujba ce-aveţi să v-o lăsaţi.
Sînt fel de fel de pricini, bolnavii pătimesc,
Nevoie e de doftori şi — vai ! — de advocaţi,
Şi, slavă ţie, Doamne, aceştia nu lipsesc,
Sînt meserii de seamă şi cu cîştig bogat.
Dar voi, aceştia, dregători de frunte,
Miniştri, prinţi şi magistraţi,
Cu griji de voi străine prea v-aţi împovărat,
Prea vă lăsaţi pe seama nevoilor mărunte ;
Becisnici la durere şi în belşug semeţi,
Nu vă vedeţi cum sînteţi ! Pe nimeni nu vedeţi !
Iar cînd deschideţi ochii, uneori,
Vă-ntunecă vederea destui linguşitori.

Această pilduire, cu-adîncul tîlc al ei,
O las viitorimei ca moştenire-ntreagă :
S-o judece-nţelepţii, şi regii s-o-nţeleagă.
Mai bine-această carte n-aş fi putut s-o-nchei.

CUPRINS

Cartea a treia

Cartea a patra

Cartea a cincea

Cartea a şasea

Cartea a şaptea

Cartea a opta

Cartea a noua

Cartea a zecea

Cartea a unsprezecea

Cartea a douăsprezecea

Redactor responsabil : Elena Ţoropac
Tehnoredactor : Tudor Ion

Dată la cules 24.10.1962. Bun de tipar 14.01.1963. Apărut 1963. Tiraj 40145 ex. broşate. Hîrtie tipar de 50 g/m². Format 700×920/32. Coli editoriale 11,96. Coli tipar 9. Planşe tiefdruck 1. A. nr. 0842/1962. C.Z. pentru bibliotecile mari 84. C.Z. pentru bibliotecile mici 84—19=R.

Tiparul executat sub comanda nr. 21.109 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti — R.P.R.

